

1022 Budapest, Marczibányi tér. 3.
www.addeturiskola.hu

Ikt.sz.: 143-1/2024.

ADDETUR BAPTISTA GIMNÁZIUM ÉS SZAKISKOLA

PEDAGÓGIAI PROGRAM 2024.

”Végül pedig legyetek mindnyájan egyetértők, együttérzők, testvérszeretők, könyörületesek, alázatosak.” (Péter levele 3.8.)

Jóváhagyta:

Kékesné Czinder Gabriella
igazgató

Tartalomjegyzék

1. PREAMBULUM	5
RÖVID ISKOLATÖRTÉNET.....	6
2. AZ ISKOLA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA	8
A.) AZ ISKOLA NEVELÉSI PROGRAMJA.....	9
a1) Az iskolában folyó nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei, értékei, céljai, feladatai, eszközei, eljárásai.....	9
a2) Teljeskörű egészségfejlesztés.....	14
a3) A közösségfejlesztés.....	18
a4) A pedagógusok helyi, intézményi feladatai, az osztályfőnöki munka tartalma és feladatai.....	22
a5) A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység helyi rendje.....	25
a6) A tanulóknak az intézményi döntési folyamatban való részvételi jogai és gyakorlásának rendje.....	35
a7) A szülő, a tanuló, a pedagógus és az intézmény partneri kapcsolattartásának szabályai.....	37
a8) Elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos iskolai terv.....	38
a9) A digitális kompetencia fejlesztése iskolánkban.....	38
B) AZ ISKOLA HELYI TANTERVE ÉS SZAKMAI NEVELÉSI PROGRAMJA.....	40
b1) Gimnázium nappali tagozat.....	40
b2) Óraszám feletti kötelező órák.....	46
b3) Tehetséggondozás iskolánkban az informatika területen.....	46
b4) Tehetséggondozás a mozgóképkultúra és médiaismeret területeken.....	51
b5) A tehetséggondozás egyéb szinterei iskolánkban.....	57
b6) Az oktatásban alkalmazható tankönyvek és taneszközök kiválasztásának elvei.....	59
b7) A Nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása.....	60
b8) Mindennapos testnevelés.....	60
b9) A választható tantárgyak, foglalkozások.....	61
b10) Érettségi vizsgatárgyak.....	62
b11) A középszintű érettségi vizsga témakörei és követelményei.....	63
b12) Tanulmányi munka értékelése.....	64
b13) Az érdemjegyek tanulmányi rendszerben történő rögzítésével kapcsolatos értesítési kötelezettség szakmailag indokolható határideje.....	70
b14) Csoportbontások szervezésének elvei.....	70
b15) Nemzetiségi oktatás.....	70
b16) Az iskola egészségnevelési és környezeti nevelési elvei, programok, tevékenységek.....	70
b17) A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések.....	72
b18) A jutalmazás sajátos elemei iskolánkban.....	76
b19) A nevelőtestület által fontosnak tartott további elvek.....	78
b20) Emelt szintű érettségire történő felkészítés.....	78
b21) Egész napos iskolára vonatkozó szabályozás.....	78
b22) A Helyi Tanterv hatálya.....	78
b23) SNI tanulók fejlesztése.....	78
b24) Összetett iskola.....	80
b25) Szakmai vizsga a szakképzési évfolyam végén.....	80
b26) A „B” kategóriás jogosítvány megszerzésének segítése iskolánkban.....	80
3. AZ ISKOLAVÁLTÁS, A TANULÓ FELVÉTELÉNEK ÉS ÁTVÉTELÉNEK SZABÁLYAI	81
4. KÜLÖNLEGES HELYZET SZABÁLYOZÁSA A FELVÉTELI ELJÁRÁS SORÁN	83
5. SAJÁTOS PEDAGÓGIAI MÓDSZEREK, TÉMAHETEK, TÉMANAPOK	83
A. DIGITÁLIS AKADÁLYMENTESSÉG.....	83
B. A TANULÁSI ESÉLYEGYENLŐSÉG SEGÍTÉSÉNEK ELVEI, TEHETSÉGFELISMERÉS.....	83
a. Tanórai differenciálás heterogén csoportban.....	83
b. Kooperatív tanulás.....	84
c. Tevékenységközpontú pedagógiák.....	84
d. Multikulturális tartalmak, interkulturális nevelés.....	84
e. Hatékony tanuló megismerési technikák és patronáló rendszerek.....	84
f. Projektoktatás.....	84

6. AZ ISKOLAI ÍRÁSBELI, SZÓBELI, GYAKORLATI BESZÁMOLTATÁSOK, AZ ISMERETEK SZÁMONKÉRÉSÉNEK RENDJE	85
7. AZ OTTHONI FELKÉSZÜLÉSHEZ ELŐÍRT ÍRÁSBELI ÉS SZÓBELI FELADATOK MEGHATÁROZÁSA, AZ OTTHONI FELKÉSZÜLÉS ELVEI ÉS KORLÁTAI	85
8. A TANULMÁNYOK ALATTI VIZSGÁKRA VONATKOZÓ SZABÁLYOK, AZ ALKALMASSÁGI VIZSGA ÉS A SZÓBELI FELVÉTELI VIZSGA.....	85
9. A TANULÓ MAGASABB ÉVFOLYAMBA LÉPÉSÉNEK FELTÉTELEI	93
10. A TANULÓK FIZIKAI ÁLLAPOTÁNAK, EDZETTSÉGÉNEK MÉRÉSÉHEZ SZÜKSÉGES MÓDSZEREK	94
11. NYELVI ELŐKÉSZÍTŐVEL INDULÓ OSZTÁLYOKRA VONATKOZÓ SZABÁLYOK	94
12. FELVÉTELI KÖVETELMÉNYEK A FELNŐTTOKTATÁSBAN RÉSZTVEVŐK SZÁMÁRA ..	94
TÁJÉKOZTATÁS AZ INTÉZMÉNY PEDAGÓGIAI PROGRAMJÁRÓL.....	94
LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉKOK	95
I. MELLÉKLET AZ ADDETUR BAPTISTA GIMNÁZIUM ÉS SZAKISKOLA – KÜLÖNLEGES BÁNÁSMÓDOT IGÉNYLŐ, SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ FIATALOK INKLUZÍV NEVELÉS PROGRAMGYŰJTEMÉNYE	96
I. MŰKÖDÉSÜNKET MEGHATÁROZÓ JOGSZABÁLYOK	98
I. 1. A SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNY ÉRTELMEZÉSE	98
I. 2. A KÜLÖNLEGES GONDOZÁSHOZ KAPCSOLÓDÓ SZOLGÁLTATÁSOK.....	98
I. 3. AZ IGAZGATÓ JOGKÖRE AZ SNI TANULÓKKAL KAPCSOLATBAN	99
II. KÖZREMŰKÖDÉS AZ INTEGRÁLT NEVELÉS, OKTATÁS KERETEIN BELÜL A TANÍTÁSI ÓRÁKBA BEÉPÜLŐ HABILITÁCIÓS, REHABILITÁCIÓS FEJLESZTŐ TEVÉKENYSÉG TERVEZÉSÉBEN, EZT KÖVETŐEN A KONZULTÁCIÓBAN	99
II. 1. ALAPELVEINK A KÖVETKEZŐK:	99
II. 2. CÉLUNK	100
II.3. AJÁNLOTT MÓDSZEREK A NEVELŐ-OKTATÓ MUNKÁBAN.....	100
II.4. A MOZGÁSSÉRÜLT FIATALOK ISKOLAI INKLÚZIÓJÁNAK TERÜLETEI	103
II. 5. TANULÁSBAN AKADÁLYOZOTT FIATALOK INTEGRÁLT OKTATÁSA-NEVELÉSE	104
II.6. A TANÍTÁSI-TANULÁSI FOLYAMATBAN A GYENGÉBB ÉRTELMI KÉPESSÉGŰ TANULÓ MEGSEGÍTÉST IGÉNYEL:	106
II.7. BEILLESZKEDÉSI ÉS MAGATARTÁSZAVARRAL KÜZDŐ FIATALOK INTEGRÁLT NEVELÉSE-OKTATÁSA	106
II. 8. AUTIZMUS SPEKTRUM ZAVARRAL ÉLŐ FIATALOK INKLUZÍV NEVELÉSE-OKTATÁSA.....	107
II. 9. LÁTÁSSÉRÜLT FIATALOK INKLUZÍV NEVELÉSE-OKTATÁSA	108
II. 10. HALLÁSSÉRÜLT FIATALOK INKLUZÍV NEVELÉSE-OKTATÁSA	108
III. LÁTÁSNEVELÉSI PROGRAM	109
IV. LOGOPÉDIAI PROGRAM	111
V. FEJLESZTŐPEDAGÓGIAI PROGRAM	112
V.1. BEVEZETŐ, CÉLCSOPORT	112
V.2. A FEJLESZTŐPEDAGÓGIA CÉLJA	116
V.3. FEJLESZTŐPEDAGÓGIA FELADATA.....	116
FEJLESZTŐPEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉG KAPCSOLATI RENDSZERE:	116
V.4. A FEJLESZTÉS TERÜLETEI	116
AZ ALAPKÉSZTSÉGEK, KÉPESSÉGEK ELSAJÁTÍTÁSA, FEJLESZTÉSE:	116
KOGNITÍV KÉPESSÉGEK FEJLESZTÉSÉNEK TERÜLETEI:	117
GONDOLKODÁSI FUNKCIÓK FEJLESZTÉSÉNEK TERÜLETEI:	117
VI. AZ AUTIZMUS SPEKTRUM ZAVAROK PEDAGÓGIAI PROGRAMJA	118
VII. MENTÁLHIGIÉNÉS GONDOZÁSI PROGRAM	130
VII. I. A SERDÜLŐKORRÓL ÉS A FIATAL FELNŐTTKORRÓL ÁLTALÁBAN	130

VII. 2. A TANULÓK ÉNKÉP-FEJLESZTÉSÉRE KONCENTRÁLÓ FOGLALKOZÁSOK.....	134
VII. 3. A TANULÓK SZOCIÁLIS KOMPETENCIÁIRA KONCENTRÁLÓ FOGLALKOZÁSOK	134
VII. 4. AUTIZMUS SPEKTRUMZAVARRAL ÉLŐ DIÁKOK SPECIÁLIS FOGLALKOZTATÁSA	135
VII. 5. SZORONGÁS-OLDÁSRA IRÁNYULÓ FOGLALKOZÁSOK	135
VII. 6. KRÍZIS-INTERVENCIÓ	135
VIII. ÉNKÉP-KORREKCIÓ, AZ ÖNÉRTÉKELÉS ERŐSÍTÉSE SERDÜLŐKORBAN	135
VIII. 1. A SERDÜLŐKOR JELLEGZETESSÉGEI.....	136
VIII. 2. FELNÖTTEK LEHETŐSÉGEI A SEGÍTSÉGADÁSBAN.....	137
VIII. 3. AZ ÖNÉRTÉKELÉS SZEREPE A SZEMÉLYISÉGFEJLŐDÉSBE.....	137
VIII. 4. AZ EGÉSZSÉGES ÖNÉRTÉKELÉS MEGNYILVÁNULÁSA.....	138
VIII. 5. AZ ALACSONY ÖNÉRTÉKELÉS KOMPENZATORIKUS MEGNYILVÁNULÁSAI	139
VIII. 6. ÉNKÉP KORREKCIÓ A FIATALOK AZ ÉLET KÜSZÖBÉN PROGRAM TÜKRÉBEN.....	140
VIII.7. A FIATALOK LELKI MEGSEGÍTÉSÉNEK TEREPEI, MÓDJAI	140
IX. KÉPZŐMŰVÉSZETI GYÓGYPEDAGÓGIAI TERÁPIÁS	141
IX.1. A MŰVÉSZETI PEDAGÓGIAI TERÁPIA PSZICHOLÓGIAI HÁTTERE	142
IX.2. A MŰVÉSZETI PEDAGÓGIAI TERÁPIA CÉLJAI, FOLYAMATA	143
IX.3. KÉPZŐMŰVÉSZETI GYÓGYPEDAGÓGIAI TERÁPIA	143
IX.4. A KÉPZŐMŰVÉSZETI PEDAGÓGIAI TERÁPIÁS FOGLALKOZÁSOK MENETE	144
IX.4.1. Egyéni terv készítése.....	144
IX.4.2. Ráhangolódás, beszélgetés	144
IX.4.3. Inspiráció, tervezés	144
IX.5. REFLEXIÓ	145
IX.6. TÉMAKÖRÖK FELDOLGOZÁSÁNAK MENETE.....	146
X. A MOZGÁSSÉRÜLT FIATALOK MOZGÁSFEJLESZTÉSÉNEK	148
PROGRAMJA	148
X. GYÓGYTESTNEVELÉSI PROGRAM	150
XI. SZÁMÍTÓGÉPES ÍRÁS	153
(FINOMMOTORIKA FEJLESZTÉSSEL)	153
ALTERNATÍV KOMMUNIKÁCIÓ I.	153
XI.1. A FEJLESZTÉS MENETE:	153
XI.2. SZÁMÍTÓGÉPES ÍRÁS	162
(FINOMMOTORIKA FEJLESZTÉSSEL)	162
ALTERNATÍV KOMMUNIKÁCIÓ II.....	162
XI.3. SZÁMÍTÓGÉPES ÍRÁS	168
(FINOMMOTORIKA FEJLESZTÉSSEL)	168
ALTERNATÍV KOMMUNIKÁCIÓ III.....	168

I. Preambulum

*Az ifjakat ugyanígy intsd, hogy legyenek józanok mindenben;
te magad légy példaképük a jó cselekedetekben,
mutass nekik a tanításban romlatlanságot és komolyságot,
beszéded legyen feddhetetlen és egészséges,
hogy megszégyenüljön az ellenfél,
mivel semmi rosszat sem tud mondani rólunk.
(Pál levele Tituszhoz 2.rész 6-8. versek)*

Az **Addetur Baptista Gimnázium és Szakiskola** a Baptista Szeretetszolgálat Egyházi Jogi Személy által fenntartott keresztény egyházi intézmény. Küldetését akkor töltheti be, ha szellemiségében, rendjében, megnyilatkozásaiban a Biblia tanításainak és Jézus Krisztus példájának követésére törekszik.

Az Iskola minden tanulójának, tanárának és alkalmazottjának vállalása és feladata, hogy magatartásával és cselekedeteivel e tanításokat és ezt a példát hitelesen közvetítse az intézmény külső és belső környezete számára, hogy az iskola hírnevét öregbítse.

Ennek értelmében az alábbi szabályok nemcsak a tanév során az iskolában, hanem egész évben, és az iskolán kívül rendezett iskolai programokon is érvényesek:

- Az iskolai közösség tagjainak tettei és megnyilatkozásai feleljenek meg a tisztelet, a szeretet és a mértéktartás követelményeinek.
- A tisztelet, szeretet és mértéktartás vonatkozik a diákok egymás közötti viselkedésére, kommunikációjára is. Kerüljék a durvaságot, annak bármely formáját, az alantas és trágár beszédet, azaz minden olyan megnyilatkozást, amely a közösség tagjait zavarja, megbotránkoztatja vagy sérti, kárt okozva ezzel a társak, esetleg az egész közösség testi vagy lelki egészségének.
- Saját véleményüket társaikról, tanáraikról, az iskola alkalmazottairól olyan módon, olyan helyen/helyzetben/időpontban fogalmazzák meg, hogy az, az illető emberi méltóságát és személyiségi jogait ne sértse.
- Működjenek közre saját környezetük alakításában, rendben tartásában.
- Szüleiket az iskolai eseményekről pontosan, rendszeresen és elfogulatlanul tájékoztassák.
- A társadalom sok rossz példát mutat a testi-lelki egészséget károsító szenvedélyek gyakorlására. Az iskola minden tanulója számára az intézményben szigorúan tilos a dohányzás, a szeszes italok fogyasztása. Hasonlóan szigorú tilalom alá esik a kábítószer-fogyasztás.
- A tanulók tegyenek eleget tanulmányi kötelezettségeiknek, rendszeresen tanuljanak,

képességeiknek megfelelő tanulmányi eredményt érjenek el. Az iskolai tanórák sikerének egyik előfeltétele az otthoni feladatok pontos elvégzése, és a szükséges taneszközök gondos előkészítése.

- A tanórákon a koncentrált figyelem és a másik ember – tanár vagy diák – munkájának megbecsülése a jó munka feltétele. Az órai munkában való folyamatos részvétel kötelező, az eredményes tanulásnak ez az első, elengedhetetlen szakasza. A tanórákat tilos oda nem illő tevékenységgel (pl.: enni- és innivalót fogyasztásával, rágógumi rágással, telefonhasználat) kommunikációval vagy más módon megzavarni.
- Szünetekben, az intézményben való közlekedéskor, valamint az iskola udvarán mindenkinek vigyáznia kell mások és saját testi épségére.
- Fokozott testi és lelki fegyelmet és megfelelő megjelenést, öltözetet kíván az ünnepélyeken és az istentiszteleteken való részvétel.
- **Az intézmény a hétköznapi iskolai ruha- vagy hajviseletben a tisztaság, a mértékletesség és az egyszerűség szabályát követeli meg. Tiltja a hivalkodó vagy balesetveszélyes öltözéket és az olyan viseletet, ékszert is, mely az iskola értékrendjével, szellemiségével nem egyeztethető össze.**

Összegzésül: kerülni kell minden olyan cselekedetet vagy megnyilvánulást, amely szembe helyezkedik az iskolának a Szentírásból táplálkozó erkölcsi alapelveivel.

Rövid iskolatörténet

Iskolánk 1993-ban alakult, azzal a pedagógiai és szakmai céllal, hogy a halmozottan sérült (elsősorban mozgássérült) és hátrányos helyzetű, ép értelmű, önálló életvitelű fiatalok nevelését és képzését szakiskolai és középiskolai keretek között, akadálymentes környezetben megoldja.

Az elmúlt évek alatt az új képzési irányoknak megfelelően változott az iskola. A szakiskolások és a szakmunkástanulók mellett 1997. szeptember 1-től az érettségizettek szakmai képzését is beindítottuk, továbbá a gimnáziumi tanulók oktatását is átvettük a Kós Károly Gimnáziumtól.

Kronológiai sorrendben az alábbiakban foglalhatók össze az említett változások:

Induláskor az iskolának csak szakmai képzési irányai voltak: szőnyegszövő, számítógép-kezelő és nőiruha-készítő szakmákat oktattunk. Közben az igényeknek megfelelően bővült a szakmai-struktúra. Beindítottuk az érettségire épülő számítástechnikai szoftver-üzemeltető oktatást. Fontos és jelentős lépésnek tartjuk ma is az említett szakirány beindítását, illetve a meglévő képzések folytatását.

Szintén az 1997/98-as tanévben indítottuk a 4 éves gimnáziumi oktatást a Mozgássérültek Állami Intézete (MÁI) Hermina úti részlegében. A szakiskola bővült a pályaaorientációs szakaszú textil és ruhaipari, illetve számítástechnikai irányultsággal.

1998. szeptember 1-jétől áttértünk szakiskola 9. évfolyamon az általános képzésű, de szakmai előkészítést is nyújtó megoldásra - a tankötelezettek bevonásával. Ezzel az iskola a szakképzési és

gimnáziumi oktatás mellett új tartalmú 2 + 3 tanévig tartó oktatásra tért át. Az újszerű szakmai képzés az akkori NAT ismeretanyagára épült.

Sikeres volt a felnőttkorú fogyatékkal élő fiatalok nappali rendszerű képzése is. A hozzánk jelentkezők többsége ép értelmű, halmozottan sérült fiatal volt. Ők voltak azok, akiket a régiók oktatási központjai nem fogadtak, de esetenként ennek ellenére támogatást nyújtottak.

2008. szeptember elsejétől az OKJ változása miatt új szakmai képzéseket vezettünk be. A nőiruhakészítő képzést a női-szabó, a szoftver-üzemeltető képzést pedig a 2 tanéves számítógéprendszer-karbantartó képzés váltotta fel. A számítógép-kezelő, használó képzés megszűnt. Ettől a tanévtől minden képzésünk elérhető lett esti tagozaton a felnőtt mozgássérült emberek számára is.

A 2013-14. tanévtől bevezettük az 5 évfolyamos, felzárkóztatással induló gimnáziumi képzés mellett a 4 évfolyamos informatikai szakközépiskolai, 2016. szeptemberétől szakgimnáziumi képzést. Ettől az évtől speciális szakiskolai képzés keretében indítottunk előkészítő évfolyammal számítógépes adatrögzítő részsakképesítéssel végződő képzést is, enyhe értelmi fogyatékos és mozgássérült tanulók számára. A képzés 2016. szeptemberétől számítógépes adatrögzítő szakiskolai képzés. Informatikai rendszergazda, 2016. szeptembertől rendszerüzemeltető képzésünk 2024 júniusában fejeződött be. 2020-tól a technikai képzés kivezetésre került, helyét 4 évfolyamos gimnáziumi képzés vette át.

Az Addetur Baptista Gimnázium és Szakiskola kiemelkedő jelentőségű tevékenységének bemutatása:

Iskolánk 2011-ben csatlakozott a CISCO Hálózati Akadémiához. A szakképzés kivezetésével tudásunkat orientáció keretében adjuk át tanítványainknak.

Az önálló életvitelre való felkészülést támogatja a Dobbantó-program keretében kidolgozott nyeli előkészítő évfolyamon zajló közös munka, mely különböző sérültségekkel élő és tartósan beteg fiatalok számára biztosít egyénre szabott oktatást, nevelést, egyénre szabott céloknak megfelelően, egyénre szabott módszerekkel.

Iskolánk több éven keresztül részt vett a Referencia-intézmények kialakításának országos programjában, melynek kapcsán előminősítést kaptunk. A programban született „intézményi jó gyakorlataink” szerepeltek az EDUCATIO szolgáltatói kosarában is, mint saját fejlesztésű jó gyakorlatok. A „Képzőművészeti pedagógiai terápiás program SNI tanulók számára” c. jó gyakorlatunk később bekerült az ország húsz válogatott jó gyakorlata közé, amelyről film is készült. „Érzékenyítés az integrációs szemlélet kialakítására a középiskolában” c. jó gyakorlatunk több éves fejlesztés eredménye, melynek kapcsán több fővárosi iskolával van rendszeres együttműködésünk, pl. Alternatív Közgazdasági Gimnázium stb.

Rész veszünk a Nemzeti Tehetségprogramban is. Több éves tehetséggondozó programunk alapján 2012-ben június 18-án kiválóan akkreditált tehetségponttá váltunk. Iskolánk azóta is folyamatosan Tehetségpontként működik. 2018 óta használjuk a Baptista Tehetségtanács által kifejlesztett TehetségDetekt online tehetségazonosító és pedagógiai támogató rendszert. Tehetségfejlesztő munkánk eredményeképpen 2022. szeptemberében iskolánk Minősített Tehetségműhely lett.

Iskolánk mindig kiemelt figyelmet fordított minőségbiztosítási rendszerének kiépítésére. A „FÜPI minőségmodell” kidolgozását választottuk, mivel ebben láttuk azt a lehetőséget, hogy leginkább összehangoljuk iskolánk működését és a társadalmi igényeket. A CERTOP Kft. nemzetközi

minősítő cég 3. minősítésén vagyunk túl, illetve az Alapítványi és Magániskolák Egyesülete Minősített Intézményévé is váltunk 2012-ben.

A minőségbiztosítási rendszer informálisan továbbra is működik iskolánkban.

2013-tól az iskola fenntartója a Baptista Szeretetszolgálat Egyházi Jogi Személy.

2013-ban államtitkári elismerésben részesültünk a közösségi szolgálatban nyújtott kiemelkedő teljesítményünkért.

2015-ben az Autisták Országos Szövetsége által elismerésben részesültünk az autista tanulók ellátásában nyújtott magas színvonalú tevékenységünkért, iskolánkat Autizmusbarát iskolának minősítették. Ebben az évben az iskola nevelőtestületét a Baptista Szeretetszolgálat az év nevelőtestületévé választotta.

A 2019/20-as tanévben valósítottuk meg az első Erasmus+ köznevelési mobilitás projektünket. A Hiszünk az integrált/inkluzív oktatás és nevelés társadalmi létjogosultságában! munka című nyertes pályázatunk része hosszú távú stratégiai célkitűzésünknek: az integrált/inkluzív oktatás és nevelés társadalmi és nemzetközi elfogadtatása és népszerűsítése, módszertanának átadása, a jó gyakorlatok cseréje, intézményünk folyamatos innovációja hazai és nemzetközi szinten – összhangban az Európai Fejlesztési Tervvel. 2020-ban ismét nyertünk a pályázaton, programunk címe: Minden gyermeknek jár a minőségi oktatás!

Az Erasmus+ programba ezt követően minden évben pályázunk.

Intézményünk egyik fő fejlesztendő területének magát az inkluzív oktatás és nevelés társadalmiasítását és nemzetköziesítését tartjuk. Ennek a célnak rendelődik alá a nemzetközi kapcsolatépítés, tapasztalat- és jó gyakorlatok cseréje, a pedagógusok, gyógypedagógiai asszisztensek egyéni szinten megvalósuló szakmai innovációja és fejlődése, ami intézményi szinten hasznosul reményeink szerint: ez diákjaink szempontjából elengedhetetlen. Nemcsak az oktatásuk, nevelésük minőségi, a kornak megfelelő adekvát módszerek és kompetenciák elsajátítása miatt, hanem a „fejlődő és megújulni képes pedagógus” fiataljainknak nyújtott példája okán.

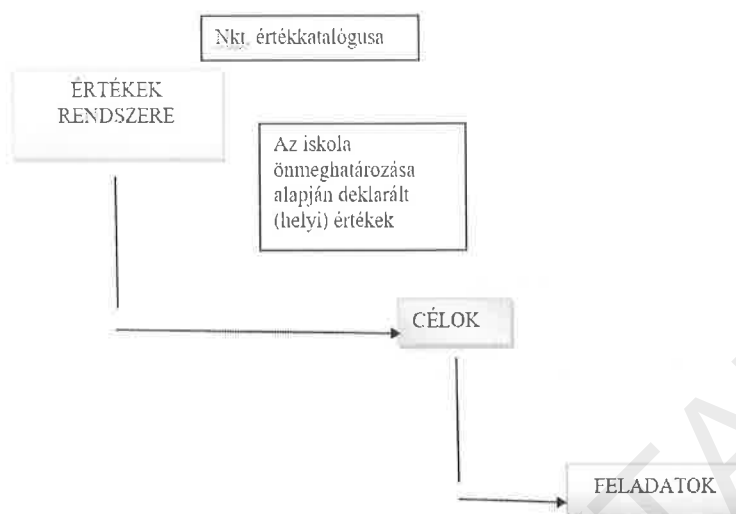
Iskolánk fő célkitűzése továbbra is, hogy egészséges tanulóinkkal együtt, a sajátos nevelési igényű, elsősorban mozgássérült, autista, gyengénlátó, hallássérült, tanulási nehézségekkel küzdő, illetve hátrányos helyzetű, ezen belül a halmozottan hátrányos helyzetű, fiatalok általános és szakmai képzése akadálymentes környezetben, speciális, inklúziós módszertan alkalmazásával, megvalósuljon.

Tanulóink számára ezért lehetővé tettük – a lehetőségeinkhez mérten - az iskolán belüli átjárhatóságot, az alap szakmai képzést, valamint a gimnáziumi tananyag elsajátítását. A sikeres munkaerőpiaci alkalmazkodáshoz szükséges, az egész életen át tartó tanulás megalapozását szolgáló képesség fejlesztést és kompetencia alapú oktatást, a tanulók képességeinek és kulcskompetenciáinak egyénre szabott fejlesztését és megerősítését, a rendszerben meglévő szelektív hatások mérséklésével, valamint az egyenlő hozzáférés és esélyegyenlőség szempontjainak teljes körű figyelembevételével valósítjuk meg.

2. Az iskola pedagógiai programja

a.) Az iskola Nevelési Programja

a1) Az iskolában folyó nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei, értékei, céljai, feladatai, eszközei, eljárásai

Értékek – célok – feladatok dialektikája (diagram)

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény által meghatározott értékek katalógusa

I. § (2) A köznevelés közszolgálat, amely a felnövekvő nemzedék érdekében a magyar társadalom hosszú távú fejlődésének feltételeit teremti meg, és amelynek általános kereteit és garanciáit az állam biztosítja. A köznevelés egészét a tudás, az igazságosság, a rend, a szabadság, a méltányosság, a szolidaritás erkölcsi és szellemi értékei, az egyenlő bánásmód, valamint a fenntartható fejlődésre és az egészséges életmódra nevelés határozzák meg. A köznevelés egyetemlegesen szolgálja a közjót és a mások jogait tiszteletben tartó egyéni célokat.

(3) A nevelési-oktató intézmények pedagógiai kultúráját az egyéni bánásmódra való törekvés, a gyermek, a tanuló elfogadása, a bizalom, a szeretet, az empátia, az életkornak megfelelő követelmények támasztása, a feladatok elvégzésének ellenőrzése és a gyermek, tanuló fejlődését biztosító sokoldalú, a követelményekhez igazodó értékelés jellemzi.

[2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről]

Pedagógiai alapelvünk

Minden gyermeknek adjunk esélyt a tanulni!

Általános értékek

- Emberközpontúság, humanizmus
- Egyetemes emberi kultúra tisztelete
- Nemzeti kultúra, nemzeti értékek ápolása
- A társadalom és a demokrácia, a helyi közösség által közösen elfogadott értékrend átadása
- Eddig kialakult hagyományok tisztelete és újak meggyökereztetése
- Kiemelt szerepet kapnak az emberi magatartás alapvető értékei és a keresztény világnézet
- Teljes körű egészségfejlesztés
- Környezet védelme
- Mentálhigiéniai védelem
- A „másság” elfogadása, elfogadtatása
- Társadalmi érzékenyítés
- Az önállóság és öngondoskodás megtanítása

Nevelési célok

Célunk, a társadalmi elvárás alapján, hogy felkészítsük tanulóinkat a magasrendű és közjót szolgáló aktivitásra. A személyiség fejlesztésben meghatározó szerepet töltenek be a jó szokások, példaképek, eszményképek és meggyőződések. Ehhez partnernek kérjük a szülőket, a családot (szülői munkaközösséggel kooperatív kapcsolat). Pedagógiánk alapvető célja, hogy minden - iskolánkban tanuló - fiatal optimális nevelésben, oktatásban, fejlesztésben részesüljön.

Célunk, hogy a tehetségeket megtaláljuk, azonosítsuk és fejlesszük. 2012-óta akkreditált kiváló Tehetségpontként, 2022-óta Minősített Tehetségműhelyként működünk. Azon tanulóink számára, akik bármely területen hiányosságokkal küzdenek, folyamatos, komplex képességfejlesztést biztosítunk.

Célunk továbbá, hogy olyan képességek és tudás birtokába juttassuk tanulóinkat, amelyek - az értékeinkben megfogalmazott - öngondoskodás lehetőségét biztosítják számukra.

Célunk a beilleszkedési, magatartási nehézségekkel küzdőket; a szociális hátrányokkal érkezőket, a tanulási kudarcnak kitett tanulókat programjainkkal támogatassuk, fejlesszük, felzárkóztassuk.

Célunk az SNI, elsősorban mozgássérült, és a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű fiatalok inkluzív nevelése, szakmai és közismereti tantárgyak oktatása.

Az iskolai nevelő-oktató munka rész céljai, feladatai, eszközei, sikerkritériumai

Rész cél	Feladat	Eszköz	Sikerkritérium
Személyiségfejlesztés	Egyénre szabott bánásmód	Differenciált tanulásszervezés	Megvalósultak az egyéni fejlesztési tervben kitűzött célok

Képességfejlesztés	Képességek–hiányosságok feltérképezése	Egyéni felmérés, egyéni fejlesztési terv készítése	Megvalósultak az egyéni fejlesztési tervben kitűzött célok
Tehetség fejlesztése	Tehetség-képességek felmérése, azonosítása, fejlesztési lehetőségeinek meghatározása	Egyéni tehetségfejlesztő terv készítése	Megvalósultak az egyéni tehetségfejlesztő tervben kitűzött célok
Önállóság fejlesztése	Tanuló megismerése	Tanuló-megismerési technikák segítségével a tanuló személyiségének megismerése	Minden évfolyamon az osztályfőnöki órák keretében, az osztályfőnöki programban meghatározott célok elérése
Öngondoskodás fejlesztése	Tanuló megismerése és képességeinek, lehetőségeinek feltérképezése	Tanuló-megismerési technikák segítségével a tanuló személyiségének megismerése, valamint egészségi állapotának, lehetőségeinek komplex megismerése objektív és szubjektív módszerekkel	Az iskolában végzett tanulók képesek kiválasztani azt a szakterületet, szakmát, mely reális és képességeikhez, lehetőségeikhez leginkább alkalmazkodik így megteremtve az öngondoskodás lehetőségét
Felzárkóztatás	Tanuló megismerése, tudásszintjének meghatározása	Kerettanterv és az iskola által kifejlesztett speciális programok az SNI tanulók számára a választható tantárgyak terhére	A kerettantervek meghatározása alapján
Szakiskolai képzés-számítógépes adatrögzítő	A kerettanterv alapján a tanulók felkészítése, fejlesztése	Kerettanterv és az iskola által kifejlesztett speciális programok az SNI tanulók számára a	A kerettantervek meghatározása alapján

		választható tantárgyak terhére	

A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladataink

Iskolánk az általa követendő értékek közvetítése érdekében, az alábbi személyiségjegyek fejlesztését tartja fontosnak:

- önállóság, önbecsülés, önbizalom
- önismeret, önreflexió
- felelősségvállalás
- kreativitás
- érdekérvényesítés
- tanulás, mint igény és képesség
- személyes célrendszer, hit
- szociális alkalmazkodó-képesség (a mozgássérült és ép fiatalok együttélése továbbá az SNI, a hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű fiatalok együttélése)
- együttműködési szándék
- tolerancia, demokratikus gondolkodás
- tudatos öngondoskodás

A nevelés szinterei, feladatok és eszközök minden évfolyamon

Önálló életre nevelés a mozgássérült fiataljaink esetében

Feladataink:

- a mozgássérült személy saját, minden irányú képességeinek feltérképezése az egyén bevonásával
- az önálló életvitel kialakítása, felkészítése az önálló életre
- mindennapi életének önálló megszervezése
- önellátási tevékenységek (pl. öltözködés, étkezés)
- önálló közlekedés módja
- személyes hivatalos ügyek önálló intézése (pl. bevásárlás, banki és postai ügyek stb.)
- szabadidős tevékenységek lehetőségeinek feltérképezése, kiválasztása

Szinterei:

- Intézményen belül tanórán, valamint tanórán kívül, a szűkebb és tágabb lakókörnyezetben intézményen kívül

Értelmi nevelés

Legfontosabb feladataink ezen a területen:

- az alapkészségek, képességek elsajátíttatása, fejlesztése

- az értelmi képességek, illetve az önálló ismeretszerzéshez szükséges képességek kialakítása, fejlesztése
- a világ megismerésére való törekvés igényének kialakítása
- az értő olvasás fejlesztése, megszerettetése
- az emlékezet erősítése
- a gondolkodási kultúra fejlesztése
- az önművelés igényének és szokásainak kibontakoztatása
- könyv- és könyvtárhasználat igényének kialakítása
- kreativitásra nevelés
- változatos, igényes nyelvhasználat, az olvasás megszerettetése, olvasóvá nevelés
- logikai műveletekben való jártasság fejlesztése
- helyes következtetésre való készség fejlesztése
- versenyekre való felkészítés, tehetséggondozás
- megfelelő alapok biztosítása a választott irányú továbbhaladáshoz
- a technika, és a tudomány vívmányainak figyelemmel kísérése, tanítási órákon, tanórán kívüli foglalkozásokon, egyéni információgyűjtések során
- a korszerű, hatékony és egyénre szabott tanulási módszerek és eljárások elsajátítása
- a kommunikációs készségek fejlesztése

Erkölcsei nevelés

A nevelés szempontjából az erkölcs azon normák, törvények összessége, amelyek a személyiségbe beépülve szabályozzák az egyénnek önmagával és másokkal szembeni magatartását. Az erkölcsi nevelés akkor lesz hatásos, ha az iskolai élet minden területét átfogja, rendszeres, tervszerű és a pozitív minták követésére alkalmat teremt. Elengedhetetlen a hiteles mintaadás a pedagógus részéről.

Az erkölcsi neveléssel kapcsolatos feladatok:

- az évezredek során kialakult írott és íratlan normák, valamint az iskolánkban közösen elfogadott szabályok megismertetése és betartatása
- a nemzeti kultúrákhoz való kötődés kialakítása, a pozitív viszonyulás megerősítése
- értékorientált nevelés
- diákjaink megtanítása a tetteikért való felelősségvállalásra, arra, hogy tiszteljék szüleiket, a felnőtteket és a társaikat egyaránt
- igény kialakítása az egymás közti pozitív viszony megteremtésére (a durvaság, agresszivitás elkerülése szóban és tettben, megfelelő hangnem stb.)
- szolidaritásra nevelés
- mások jogainak, becsületének és tulajdonának tiszteletben tartására nevelés

Esztétikai nevelés

Az esztétikai nevelés egyrészt az esztétikumra nevelést, másrészt az esztétikum által való nevelést jelenti.

Iskolai vonatkozásban a gyerekek olyan képességeinek fejlesztését értjük esztétikai nevelés alatt, melyeknek birtokában felfogják, átérzik, helyesen értelmezik a szépet a természetben, a társadalmi életben, alkotó tevékenységükben.

Az esztétikai neveléssel kapcsolatos feladatok

- a „szép” iránti igény felkeltése
- esztétikus környezet megteremtése
- anyanyelvi és irodalmi nevelés az igényes beszéd és írás kialakítása
- néprajzi, művészeti értékeink védelme
- a mozgáskultúra fejlesztése
- vizuális nevelés
- zenei nevelés
- esztétikus öltözködésre, megjelenésre nevelés
- a szélsőséges viselkedési és megjelenési formák kerülésére való nevelés
- a metakommunikáció, tekintet, gesztusok, testtartás, hanghordozás jelentőségének megismertetése

Érzelmi nevelés

Az a célunk, hogy az iskolában érzelem-gazdag légkör legyen, a tanár-diák és diák-diák viszonylatban a pozitív érzelmek, elfogadás és tisztelet domináljanak. Iskolánk a szeretet iskolája.

Az érzelmi neveléssel kapcsolatos feladatok

- helyes gondolkodásminták kialakítása, ami az érzelmi élet meghatározója
- a környezeti hatásokra és önmaguk felé való szublimált érzelmek kialakítása, amely helyes cselekvésre ösztönöz (konfliktuskezelés, feladatvállalás)
- saját érzésekért való felelősségvállalás
- a fiatalok megtanítása érzelmeik kulturált kifejezésére
- az elfogadás, a tolerancia képességének kialakítása és gyakorlása

Az Addetur missziójából, valamint az érzelmi nevelés jelentőségéről vallott nézeteinkből következően intézményünk önálló kezdeményezésként, osztályfőnöki órák keretében, bevezette az ún. „szeretet órákat”. Az órákon a pedagógusok szabad beszélgetés formájában foglalkoznak a tanulókkal, többek között az alábbi témakörökben: hála, optimizmus gyakorlása, kapcsolatok ápolása, boldogító jócselekedetek, célok kitűzése és elérése, megküzdési stratégiák, az apró örömök élvezete, megbocsátás, testmozgás szeretete, hit stb.

A szeretet órák számára az osztályfőnöki foglalkozások keretei között biztosítunk óraszámot.

a2) Teljeskörű egészségfejlesztés

Az egészségfejlesztés színterei

- a tanórák (elsősorban a biológia órák, az osztályfőnöki és a testnevelés órák adott témáihoz kapcsoltan),

- mindennapos testedzés lehetősége (a kötelező testnevelési, gyógytestnevelési és mozgásnevelési órákon kívül minden délután különböző sportolási lehetőségek várják a tanulókat: labdajátékok, kondicionáló torna stb.). Ennek beosztása a tanév helyi rendjének mellékleteként jelenik meg,
- munkavédelmi és tűzvédelmi oktatások (az iskolai helyiségek, eszközök, gépek, berendezések szakszerű használatának ismertetése minden tanév elején),
- elsősegély nyújtási bemutatók,
- meghívott szakemberek által tartott előadások,
- közlekedési szabályokról, a „legális” és illegális drogokról és hatásukról a pedagógusok, tanulók részvételével felvilágosító előadások,
- egészségnapok: évente a tanév rendjébe iktatott „egészségnapon” figyelemfelkeltő előadásokat tartunk.

Az egészségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok

- figyelünk a tanulók hangulatának változásaira, ha pedagógiai eszközeinkkel nem érünk el eredményt, szakszolgálat igénybevételét javasoljuk,
- pedagógusok felvilágosító munkával, személyes példamutatással küzdenek a dohányzás ellen,
- kiemelten kezeljük iskolánk helyiségeinek rendbetartását, tisztaságát,
- tantermeink szellőztetését rendszeressé tesszük,
- hirdető tábláinkon felhívjuk a figyelmet a káros szenvedélyek elkerülésére, következményeire,
- figyelünk a tanulók egyenletes leterhelésére.

Az iskolai egészségnevelés lehetőségei

- ismeret közérthető átadása, az egészség megvédése a betegségek megelőzése céljából,
- az élet és az egészség alapvető értékeinek megtanítása, illetve ezek megóvására magatartási alternatívák ajánlása,
- a tanulók motiválása az egészséges magatartás elsajátítása céljából,
- az iskolai környezet megfelelő kialakítása a testi-, lelki-, szociális fejlődés biztosítása céljából. Ebben a pedagógusoknak is jelentős szerepük van a mintaadással, illetve azzal, hogy rávilágítanak az egészség, a szervezet és a környezet közötti dinamikus egyensúlyra.

Az egészségneveléssel, speciális programok megvalósításával kapcsolatos feladatok

Prevenció

- meghívott előadók segítségével beszélgetések az alkoholról, dohányzásról, drogról
- felvilágosító előadással egybekötött látogatás a tinédzser-ambulancián
- kortárssegítő tréningen való részvétel
- konfliktuskezelési technikák tanítása
- egészségnevelés
- pályaválasztási tanácsadás – előadó meghívása a Munkaügyi Központból

Az ifjúságvédelmi prevenció munkát segíti a pszichológus és az iskolában kététhente rendelő – a tanulók egészségügyi szűrővizsgálatát is elvégző – iskolaorvos.

Együtműködés külső szervezetekkel

Az ifjúságvédelmi munkában a következő szervezetekkel építettünk ki kapcsolatokat:

- Nevelési Tanácsadó
- Fővárosi Munkaügyi Központ
- Tinédzser Ambulancia
- Kortárs-segítő csoportokat szervező intézmények: Semmelweis Egyetem, civil szervezetek
- II. kerületi Oktatási Iroda
- Baptista Pedagógiai Intézet
- Alapítványi és Magániskolák Egyesülete
- Baptista Szeretetszolgálat
- Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar
- II. kerületi Család- és Gyermejjóléti Központ
- BFKH II. kerületi Hivatala, Népegészségügyi Osztály
- Hős Iskola Program
- Kórházszuli Program
- Bethesda ADHD Ambulancia

Drogprevenció

Programunkban a „Nemzeti Stratégia a kábítószer-probléma visszaszorítására” című dokumentumban megfogalmazott egészségfejlesztést, mint komplex preventációs módszert alkalmazzuk, amelynek lényeges eleme a pozitív egészségfogalom, valamint a különböző – egészséges életvitelhez szükséges – készségek fejlesztése. Iskolánkban a nevelés keretében történő megelőzést célzó primer prevenció akkor a leghatékonyabb, ha nem pusztán információra épül, hanem megtanítja a fiatalokat a szociális környezetükkel való bánásmódra és pozitív alternatívát is nyújt.

A drogprevenációs tevékenységünk elemei:

- önismeret, én-erősítés, én-elfogadás
- konfliktuskezelés
- szorongásoldás
- a drogmentes életvitelhez szükséges készségek fejlesztése
- a drogfogyasztás pozitív alternatívái
- korrekt tájékoztatás a drogok fajtáiról, hatásairól
- a drogfogyasztás és árusítás jogi következményei
- életmód-klub szervezése
- kortárstalálkozó szervezése
- természetnap szervezése
- iskolai egészségnapok

Pedagógusaink és tanulóink rendszeres egészségügyi szűrése, mérése

Közegészségügyi feladatok végrehajtása:

Az iskolában tanulók szakorvosi ellátást kapnak.

A közegészségügyi feladatok végrehajtása keretében végzett feladatok

- szűrővizsgálat
- orvosi vizsgálatok minden tanulónál terv szerint
- tájékoztatás a különböző szűrővizsgálatokról
- tisztasági vizsgálatok (közös használatú helyiségek rendszeres ellenőrzése)
- elsősegélynyújtás
- balesetek jelentése, jegyzőkönyv készítése
- akut egészségügyi problémák esetén segítség nyújtás a megfelelő egészségügyi intézmény kiválasztásában

A fentiek meglétét az ÁNTSZ időszakosan ellenőrzi az iskolában.

Programjaink megvalósítása

Tanítási órákon, osztályfőnöki órákon

Nyelvi előkészítő és 9. évfolyamon

- egymás megismerése közösségformálás
- önértékelés
- az egészséges, szilárd énkép alapjai
- a kudarcűrés képességének megszerzése
- a lelki egészséget veszélyeztető tényezők
- serdülőkori szorongás
- dohányzás
- alkohol
- „igenek és nemek az életben”

10. évfolyamon

- kommunikáció
- barátságok
- konfliktuskezelés
- felelősség önmagunkért és egymásért
- családtervezés módjai
- szexuális úton terjedő betegségek
- AIDS

11. évfolyamon

- a mozgás szerepe a szervezet egészséges működésében
- táplálkozás, étrend

- „én és a kilóim”
- lelki egészség
- felnőtté válás

12. évfolyamon

- önismeret, pályaválasztás
- férfi-női szerepek
- család
- relaxáció
- jövőre irányulás – én ideálok
- hogyan álljunk helyt a munkaerőpiacon

Az osztályfőnöki órákon kívül elsősorban a **biológia, a kémia és testnevelés** órák helyi tantervébe építettünk a témához tartozó kapcsolódási pontokat.

a3) A közösségfejlesztés

Közösségi és családi életre nevelés

A kultúrát, a szokásrendet, a közösségi élet szabályait a gyermek jórészt a családban tanulja meg, illetve kellene megtanulnia. A család egészsége a felnövő gyermek lelki egészségének döntő tényezője. Fontos, hogy a gyerek családi körülményeiről minél többet tudjunk.

A közösségi és családi életre neveléssel kapcsolatos feladatok:

- a harmonikus családi élet modelljének bemutatása
- a szeretet, a megbocsátás, szolidaritás értékeinek közvetítése
- közös felelősségérzet kialakítása
- az egészséges párkapcsolat, mint minta bemutatása
- a családtörténet, rokonsági fogalmak bemutatása
- pozitív magatartásformák erősítése
- közös szabályalkotás, döntéshozás, felelősi rendszer kiépítése
- csoportos beszélgetések szervezése
- embertársaink iránti tiszteletre nevelés
- együttes tevékenységekkel, a csoportérdek normáinak elfogadtatásával való foglalkozás
- a közösségek éves és havi feladatainak megtervezése
- osztályok közösséggé formálása
- a tanulók pozitív hatással legyenek társaikra
- a baráti kapcsolatok és az empátikus közösségi érzés kialakítása, értékeinek megismertetése

Közösségfejlesztéssel, az iskola szereplőinek együttműködésével, kapcsolatos feladatok

A közösség olyan emberi együttélés, amelyet közös cél, értékrend, közösségi érdek köt össze.

Tanítványainknak közösségünkön belül fejlődnek adottságaik, és ez képessé teszi őket személyiségük kibontakoztatására, mely kölcsönös ráhatás eredményeképpen érhető el. A közösség minden tagjának törekednie kell a helyes önértékelésre, a harmonikus társas kapcsolatok kialakítására. A felelősségvállalás, a tolerancia, más közösségekkel való jó kapcsolatra nevelés a cél.

Ahhoz, hogy közösségi ember legyen az egyén, a következőket kell megvalósítanunk:

- a személyiségben rejlő lehetőségek és gátak feltárása, a személyiség stabilizálása, az önálló döntéshez szükséges képességek kialakítása
- a tanulók képessé tétele a tartalmas, egyenrangú, harmonikus kapcsolatok kialakítására és ápolására
- a gyerekek megtanítása arra, hogy a konfliktusokat a megoldást elősegítő módon tudják kezelni, így társas kapcsolataik minőségét javítani
- közös normák, szabályok azonos értelmezése
- olyan programok szervezése, ahol a gyerekek közösen élnek át élményeket, és közösen felelnek meg kihívásoknak, ahol felismerhetik közös érdekeiket
- alkalmak teremtése a tolerancia képességének kifejezésére
- a szolidaritás lehetőségeivel való élés megteremtése

A pedagógiai irányítást, mely előfeltétele a tanulói öntevékenység kibontakoztatásának, elsősorban az osztályfőnököknek és mentoroknak kell biztosítaniuk. Érdekléte kell tenni tanulóinkat, hogy sajátjuknak érezzék az iskola céljait, törekvéseit, és tevékenyen részt vegyenek a szervezésben, a rendezvények lebonyolításban is.

A pedagógus fontos feladata tehát az, hogy biztosítsa a közösség megbízottjainak tevékenységét, rendszeres beszámoltatását és munkájukhoz ellenőrzéseken keresztül segítséget nyújtson.

Iskolánkban működő tanulóközösségek

Osztályközösség

A közös tanulócsoporthba felvett diákok osztályközösséget alkotnak. Az osztályközösségek diákjai a tanórákat órarend szerint közösen látogatják.

Diákönkormányzat

A diákönkormányzat élén a működési rendjében meghatározottak szerint választott iskolai diákvezetőség áll. A tanulókat az iskola vezetősége és a nevelőtestület előtt az iskolai diákvezetőség képviseli és gyakorolja a diákönkormányzatot megillető jogokat. A diákönkormányzat tevékenységét az iskolai diákmozgalmat segítő tanár támogatja. A diákönkormányzat az említett pedagóguson keresztül is érvényesítheti jogait, és fordulhat az iskola vezetőségéhez. A tantestület és az iskolavezetés feladata a működési feltételek biztosítása mellett többek között diákönkormányzat ösztönzése arra, hogy éljen a lehetőségeivel.

A diákönkormányzat tevékenysége a tanulókat érintő valamennyi kérdésre kiterjedhet. A diákönkormányzat szervezeti és működési szabályzatát a választó tanulóközösség fogadja el, és a nevelőtestület hagyja jóvá, vagy átdolgozásra visszaadja.

Diákközgyűlés

Az iskola tanulóinak legmagasabb döntéshozó, tájékoztató-tájékozódó fóruma, amelyen az intézmény minden diákja teljes joggal részt vehet. A közgyűlésen tanácskozási joggal részt vesznek az iskola tanárai, valamint a diákok ügyeivel közvetlenül foglalkozó dolgozók. Működését, jogosítványait és feladatait a DÖK-SZMSZ szabályozza a fennálló jogszabályoknak és az iskolai szabályzatoknak megfelelően.

Az diákközgyűlés az igazgató által, illetve a diákönkormányzat működési rendjében meghatározottak szerint hívható össze.

Tanórán kívüli tevékenységek

Általános elv, hogy minden tanuló részt vehessen olyan tanórán kívüli tevékenységekben, melyek tanulmányi munkáját, személyiségét pozitívan befolyásolják.

Szakkörök

Tanulói igény szerint a lehetőségeinkhez mérten szervezünk számos területen szakköröket.

Kollégiumi lakóközösségek

Az azonos kollégiumban, diák- vagy gyermekotthonban lakó fiatalok tágabb és szűkebb (szobatársak) közössége. Ők esetenként közös kötelező, illetve szabadon választott kollégiumi tevékenységekben vesznek részt.

Az iskola szereplőinek együttműködésével kapcsolatos feladatok

Az iskola szereplőinek összetétele

- olyan tanulók, akik elfogadják az általunk nyújtott lehetőségeket és szeretnék az önálló életvitelt megvalósítani, és mindent megtesznek azért, hogy tudásukat és gyakorlatiasságukat állandóan gyarapítva értékes és képzett emberekké váljanak;
- olyan pedagógusoknak, akik az oktató-nevelő munka elhivatott képviselői és vállalják a sajátos nevelési igényű és hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű fiatalok inkluzív oktatásában-nevelésében jelentkező problémák kezelését, megoldását;
- azok a szülők, akiknek sajátos nevelési igényű, vagy hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű, ép értelmű és önálló életvitelre alkalmas gyerekek van, és akik részt vállalnak gyermekeik oktatásában, nevelésében;
- azok a szülők, akiknek ép gyermekük van, és úgy gondolják, hogy gyermekük fejlődésében hasznos, az együttnevelés sérült társaikkal.

A szülő, tanuló, pedagógus együttműködésének formái, további fejlesztésének lehetőségei

A szülő és az iskola kapcsolatának tartalma

Kiemelt feladatként kezeljük az iskola pedagógusainak közvetlen, őszinte és folyamatos kapcsolattartását a szülőkkel, a szülői közösséggel. Ennek érdekében évente 3 alkalommal tartunk szülői értekezleteket (iskolakezdekskor, novemberben és március hónapban).

Negyedévenként megvizsgáljuk, hogy a tanulók rendelkeznek-e megfelelő számú érdemjeggyel. Félév, illetve év vége előtt 1 hónappal a gyengén vagy bukásra álló tanulók szüleit írásban tájékoztatjuk.

Figyeljük a pályázati lehetőségeket, amelyek igénybevitelével tudunk a szülőknek támogató lehetőségeket biztosítani. Ezen pályázatok keretében szervezünk szülői szupervíziót, szülősegítő fórumot, közös programokat.

Kapcsolataink a következők szerint szerveződnek:

- Szülői értekezletek: tanévnyitó és az osztályozó konferenciák után mindig, illetve alkalomszerűen.
- Típusai:
  - iskolai szintű,
  - osztály szintű,
  - rendkívüli.
- Nyílt fogadónap (félévenként). Tájékoztatás elektronikus napló útján.
- Szaktanári fogadóórák (beosztás és egyéni igények szerint).
- Konzultációk, személyes megbeszélések az érintettek között előre egyeztetett időpontban.

Iskolánk igényli a szülők (gondviselők) folyamatos érdeklődését, véleménynyilvánítását és javaslattevényt minden iskolát, diákot és a nevelést-oktatást érintő kérdésben, ezért bevezettük az év eleji igényfelmérést, valamint az évenkénti elégedettség mérést.

Pedagógiai munkánkat a Diákönkormányzat és a Szülői Munkaközösség segíti. Nyitottak vagyunk minden olyan kezdeményezésre, amely támogatja pedagógusaink munkáját. Tanulói elégedettségmérést is rendszeresen tartunk.

A tanuló és az iskola kapcsolatának tartalma

Az iskola Szervezeti és Működési Szabályzata és a Házirend alapvetően szabályozza az iskola és a tanulók kapcsolatát. Szükséges azonban, hogy a tanulókkal, osztályközösségekkel mindennapi élő kapcsolatunk legyen, illetve tanulóink folyamatos tájékoztatásban részesüljenek, megtudják mindazon napi információt, mely szükséges az eredményes együttműködéshez.

Ennek terepei:

- félévente egy, az éves időtervben meghatározott napon iskolagyűlés

- tanulókkal történő egyéni beszélgetések
- iskolai és osztályfaliújságok
- diákközgyűlés
- diákönkormányzat megbeszélései
- Teams csoportok
- e-mail kapcsolat a tanulás és közösségi élet megsegítésére

a4) A pedagógusok helyi, intézményi feladatai, az osztályfőnöki munka tartalma és feladatai

Az iskola pedagógiai programja meghatározza az iskola nevelési programját, ennek keretén belül a pedagógusok helyi intézményi feladatait, az osztályfőnöki munka tartalmát, az osztályfőnök feladatait.

Elméleti alapvetés

A pedagógusok szakmai (pedagógiai) és benne az osztályfőnök nevelési tartalmú tevékenységének a pedagógiai programban való szabályozása nem jelent egyet a munkaköri leírással (mely egyébként az SZMSZ része).

A pedagógusok helyi intézményi feladatai a nevelés-oktatás folyamatában

Az intézményben dolgozó pedagógusok felelősséggel és önállóan, a tanulók tudásának, képességeinek és személyiségének fejlesztése érdekében végzik szakmai munkájukat a munkaköri leírásban foglaltak keretein belül az iskolai tantárgyfelosztáson meghatározott munkarend alapján.

A pedagógus:

- napi rendszerességgel megbeszéli és kialakítja a legfontosabb napi feladatokat a tanulócsoportjában tanító nevelőkkel, és szükség esetén egyeztet velük;
- tanóráira és tanórán kívüli foglalkozásaira rendszeresen felkészül, nagy gondot fordít a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelő fejlesztő foglalkoztatásra, a módszertani innovációra, a rendelkezésre álló idő optimális kihasználására;
- tanórai munkáját a gyermekek adottságainak, haladási tempójának megfelelően differenciáltan szervezi;
- a lemaradó tanulók számára felzárkóztató foglalkozásokat szervez, egyéni segítségnyújtással biztosítja továbbhaladásukat;
- gondot fordít a tehetséges tanulók megfelelő foglalkoztatására, amit a tanórai differenciáláson kívül egyéni tehetséggondozó foglalkozás, illetve tanulmányi versenyekre való felkészítés formájában is megtehet;
- a gyermekek tanulmányi fejlődését egyéni foglalkoztatással, sokoldalú szemléltetéssel szolgálja, s maga gondoskodik az általa használt szemléltető és technikai eszközök helyes tárolásáról, épségének megőrzéséről;

- rendszeresen ellenőrzi és értékeli a gyermekek tanulmányi munkáját annak figyelembevételével, hogy az értékelés az életkori sajátosságoknak megfelelő, motiváló hatású legyen;
- az értékelésben törekszik az írásbeli és szóbeli formák egyensúlyának megtartására gondot fordít arra, hogy az írásbeli és szóbeli számonkérés egyensúlyban legyen (figyelemmel az esetleges szakértői véleményben foglaltakra is);
- a kötelező írásbeli feladatokat ellenőrzi, javítja, vagy a tanulókkal együtt értékeli;
- az írásbeli számonkérések anyagait a következő tanóra, de legkésőbb 10 munkanapon belül köteles kijavítani;
- a tanulók személyiségfejlesztését a tanítás-tanulás folyamatában tervszerűen végzi, s ennek keretében feladata a gyermekek minél alaposabb megismerése, amit a tanulók állandó, tudatos megfigyelésével, változatos közös tevékenységek szervezésével, szükség szerinti családlátogatások és különböző vizsgálatok segítségével érhet el;
- fokozatosan szoktatja tanulóit az iskolai élet szabályainak betartására, megismerteti és betartatja velük az iskola házirendjét;
- biztosítja tanulói számára, hogy nyugodt légkörben, türelmes, elfogadó környezetben fejlődjenek;
- feladata a tanulás megszerettetése, a szellemi erőfeszítésekben rejlő örömforrások felfedeztetése, a gyermekek spontán érdeklődésének fenntartása, fejlesztése;
- tanórán kívüli szabadidős foglalkozásokat szervez a tanulók életkorának, igényeinek megfelelően;
- különös figyelmet fordít a mindennapos testmozgás megvalósítására a tanórai és a szabadidős foglalkozások megtartása során;
- a tanítási órákon és tanórákon kívüli foglalkozásokon különös gondot fordít a tanulók együttműködési készségeinek, önállóságának és öntevékenységének kialakítására;
- a közös iskolai tevékenység minden mozzanatában gyakoroltatja a kulturált emberi viselkedés szabályait;
- a félévi és az év végi zárás előtti utolsó témazáró, illetve iskolai dolgozatot legkésőbb egy héttel a jegyek lezárása előtt megírattja;
- a kötelező házi feladatokat ellenőrzi, javítja, vagy a tanulókkal javíttatja, és velük együtt értékeli;
- megismeri az általa foglalkoztatott tanulókról szóló szakvéleményeket és szakértői véleményeket, annak ajánlásait figyelembe veszi és mérlegeli az érintett gyermekek tanításkor és osztályzásakor;
- az iskolavezetés jóváhagyásával, a tantárgyfelosztás alapján a lassúbb tempóban haladó gyerekek számára tantárgyi felzárkóztató foglalkozásokat szervezhet lehetőséget biztosítva a javításra;
- foglalkozásain optimálisan felhasználja a rendelkezésére álló szemléltető eszközöket;
- állandó jelleggel gyarapítja szakmai és pedagógiai tudását, a szaktárgya körébe tartozó új tudományos eredmények megismerésére törekszik és a módszertani fejlesztések körében való tájékozódik.

Az osztályfőnöki munka nevelési tartalmai

Az osztályfőnök céltudatosan irányítja az osztályban folyó nevelő-oktató munkát, összehangolja az iskolai és iskolán kívüli nevelési tényezőket, pedagógiai törekvéseket.

A tanulókkal közösen tervezi, elemzi és alakítja az osztály életét, biztosítja annak bekapcsolódását az iskola egészének nevelési rendszerébe. A tanulók közvetlen megismerése és az osztályközösség arculatának formálása kiváló lehetőségeket kínál az iskolai és iskolán kívüli programok: szakkörök, klubdelutánok, sportfoglalkozások, rendezvények, diákgyűlések, utazások, kirándulások, színház-, és múzeumlátogatások stb.

Az osztályfőnöki munka eredményessége érdekében a pedagógus kapcsolatot tart tanítványai szüleivel, erősíti a családból származó pozitív nevelési hatásokat, megismeri a család viszonyulását az iskolához, a gyermekhez. Az osztályfőnöki munka kritikus pontja a torz családi nevelési minták és szokások ellensúlyozása, a negatív társadalmi hatások kivédése.

Az osztályfőnök nevelő munkájának szerves része a közvetlen nevelőmunka.

Az osztályfőnöki órákon sajátos rendszerező, szintetizáló módszerrel kerül sor a tanulók nevelésében szerepet játszó nevelési tartalmak, témakörök feldolgozására. Az osztályfőnöki óra a helyes vitakultúra kialakításának nélkülözhetetlen gyakorlóterepe.

Célunk, hogy a tanulók fejében megfogalmazódott kérdések ne haljanak el. Gondolkodjanak, kérdezzenek, vitatkozzanak ők és az osztályfőnök is. A válaszokat ne a tanár fogalmazza meg, ő csak a saját véleményét mondja el, de társ legyen a megoldáskeresésben. Sokszor egy-egy problémát alternatív módon lehet csak kezelni és megoldani, ebben segíthet a szülő is. Lényeges, hogy az osztályfőnök - akinek célja a diákok sokoldalú megismerése és fejlesztése - élvezze ezt a szabadságot adó együttlétet. Serkentő környezetet teremtsen, bátorítsa a gyermekek autonóm törekvéseit, fogadja el fantáziavilágukat. Biztonságos háttérrel adjon a gyermekeknek, a fejlesztő szándék mellett is elfogadva őket olyannak amilyenek, hiszen élettapasztalatukat, társadalmi - emberi mintáikat és személyes élményeiket saját környezetükből, életterükből hozzák.

Az osztályfőnöki és „szeretet” órákon törekedni kell olyan légkör kialakítására, amely feloldja a tanulóknak lévő gátlásokat, segíti a tanulókat abban, hogy őszintén nyilatkozzanak meg a "kényes" témákban is. A feloldódáshoz más környezet kell, mint a hagyományosan merev tantermi berendezkedés, az egymás hátát látó gyerekekkel.

Klubszoba működik, ami témától függően átrendezhető: puffokkal, ülőpárnákkal, vitrinekkel, polcokkal, tornaszőnyeggel.

Az iskolai falakon lehetőség van "területek" kialakítására, saját osztályfaliújságra is. A termek díszítését az osztályok maguknak alakítják ki. A termekben van modern audiovizuális eszköz, számítógép. Nem szükséges minden órát ebben a megszokott környezetben tartani, lehet színhely: könyvtár, múzeum, közösségi ház, tanulóterasz vagy a természet.

Az osztályfőnök közvetlen pedagógiai tevékenységének jellemzői

- Az 9-12. évfolyamon kötelező osztályfőnöki órák nevelési témái lehetnek: kötöttek, szabadon választhatók és aktuális eseményekhez kapcsolódók.
- Az osztályfőnöki óra egyszerre szolgálja az általános műveltség gyarapítását, a világszemlélet és az erkölcsi értékrend alakulását. Fejleszti az önismeretet, felkészíti a

tanulókat a kulturált társas kapcsolatok építésére és fenntartására. Hozzájárul a differenciált emberkép és identitástudat alakulásához.

- A tanulókat tudományosan megalapozott ismeretekhez juttatja a természeti- és társadalmi környezetről, az emberről, és megismerteti őket a magatartási szabályokkal és etikai normákkal.
- Szükség van azonban arra, hogy a javasolt osztályfőnöki program koncentrikusan bővülő ismeretrendszere már 9. osztálytól járuljon hozzá a fiatalok önismeretének, önfejlesztő stratégiájának és erkölcsiségének alakításához (egészséges életmód, konstruktív életvezetés, magatartás kultúra, erkölcsismeret, vallásismeret).
- Az életkornak megfelelő ember-, és társadalomismeretek nyújtásával segítse elő a tanuló szocializációs folyamatát, természeti és társadalmi környezetébe való beilleszkedését.
- Segítse a tanulót kapcsolat-, és viszonyrendszereinek felismerésében, nevelje értékes és hasznos kapcsolatok kialakítására és ápolására.
- Fejlessze a tanuló szociális érzékenységét, toleranciáját, valamint empátikus képességét - az életkornak megfelelően - a társadalmi problémák iránt.

a5) A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység helyi rendje

A kiemelt figyelmet igénylő gyermek meghatározása az ágazati kerettörvényben

4. § 13. kiemelt figyelmet igénylő gyermek, tanuló:

a) különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló:

aa) sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló,

ab) beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló,

ac) kiemelten tehetséges gyermek, tanuló,

b) gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek, tanuló,

c) tartós gyógykezelés alatt álló tanuló.

25. sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd,

3. beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek,

14. kiemelten tehetséges gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki átlag feletti általános vagy speciális képességek birtokában magas fokú kreativitással rendelkezik, és felkelhető benne a feladat iránti erős motiváció, elkötelezettség,

18. tartós gyógykezelés alatt álló gyermek, tanuló: az a gyermek, tanuló, akinek egészségügyi ellátása az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.) 89. §-a szerinti általános járóbeteg-szakellátásban vagy az Eütv. 91. §-a szerinti általános fekvőbeteg szakellátásban részt vevő szakorvos véleménye alapján az adott nevelési évben, tanévben a harminchat nevelési napot, tanítási napot várhatóan meghaladja, és emiatt az óvodai nevelésben a 8. § (2) bekezdése szerinti formában nem tud részt venni, illetve tankötelezettségét iskolába járással nem tudja teljesíteni.

[2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről]

Kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos tevékenységünk

A beilleszkedési, magatartási, tanulási zavarokkal, részképesség-zavarokkal küzdő, hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű, valamint az SNI tanulók iskolai előmenetele nehézségekkel teli. Éppen ezért a legfontosabb feladatunk a problémák, s azok okainak korai felismerése, pontos diagnosztizálása, és az általunk kezelhetetlennek tartott esetek kiszűrése a beiskolázási eljárás során.

Ezeknek a tanulóknak speciális, személyre szabott támogatásra van szükségük. Ehhez kifejezetten e feladatokra képzett szakember szükséges. Ezért a saját alkalmazásban álló konduktor, fejlesztőpedagógus, gyógypedagógus - pszichopedagógus és gyógypedagógiai asszisztens munkája mellett szükség esetén külső szakember (pszichológus, szociális munkás, ápolók, támogató szolgálat) segítségét is igénybe vesszük.

Iskolánk kiemelten fontos feladatának tartja, hogy a nálunk dolgozó pedagógusok felkészültsége, a saját és külső szakemberek bevonása segítséget nyújtson mind a fiataloknak, mind pedig a szülőknek.

Ennek érdekében feladataink a következők:

- a nevelőtestület felkészítése a magatartási, beilleszkedési, tanulási zavarok és nehézségek kezelésére
- mentor, konduktor, fejlesztőpedagógus, gyógypedagógus – pszichopedagógus és pszichológus egyéni foglalkozásai
- a tanítás/tanulás folyamatában a pedagógus megkeresi az alapkompenciák stabil bázisait, arra építve kezeli a hiányosságokat, azaz egyéni fejlesztési terv szerint dolgozik
- az iskolán belüli kezelhetőséget meghaladó esetekben megyei, országos szervekkel, intézetekkel való kapcsolatfelvétel
- külső szakértők bevonása (nevelési tanácsadó, gyermekpszichiáter közreműködése)
- rendszeres kiscsoportos (pl. önismereti csoport) egyéni beszélgetések

- a nevelők ösztönzése arra, hogy támogatóként lépjenek föl, és segítsék a diákokat a külső hatások értelmezésében.

A. SNI tanulók inkluzív oktatása, nevelése

Az iskola tevékenysége és szolgáltatásai kiterjednek többek között az inkluzív nevelésre, érzékenyítésre, a tanulók fejlesztésére és támogatására, a szocializáció segítésére, illetve a preventív oktatásra-nevelésre is.

A speciális megsegítés mind a tanórákon való differenciált támogatásban, méltányos értékelésben, mind pedig a speciális szabadidős programok szervezésében, társas érintkezés segítésében és a rehabilitációs, habilitációs fejlesztési ellátásban is megnyilvánul.

A habilitációs, rehabilitációs tevékenység közös céljai és feladatai a testi, érzékszervi, beszéd és egyéb fogyatékosságból, az autizmusból fakadó hiányzó vagy sérült funkciók helyreállítása, újak kialakítása: a meglévő ép funkciók bevonása a hiányok pótlása érdekében, a különféle funkciók egyensúlyának kialakítása, a szükséges speciális eszközök elfogadtatása és használatuk megtanítása, az egyéni sikereket segítő, a társadalmi együttélés szempontjából kívánatos egyéni tulajdonságok, funkciók fejlesztése.

Programjaink során figyelembe vettük a habilitációs, rehabilitációs tevékenységet meghatározó tényezőként a fogyatékosság típusát és súlyosságát, a sajátos nevelési igényű tanuló életkorát, pszichés és egészségügyi állapotát, rehabilitációs műtéteit, képességeit, kialakult készségeit, kognitív funkcióit és meglévő ismereteit.

Egyéni fejlesztés, egyedi elbírálás

Célunk, hogy a tanulók azon képességeit - amelyben jók - minden oldalról megtámogassuk, amelyek pedig hiányosak, azon területeken megsegítésben részesítsük őket. Fontos továbbá, hogy olyan képességek és tudás birtokába juttassuk tanulóinkat, amelyeket az életben feltétlenül képesek alkalmazni. A megfogalmazott célok megvalósulása érdekében tartjuk nélkülözhetetlennek az Egyéni Fejlesztési Tervek (EFT) elkészítését. Az EFT elkészülésének alapfeltételei között kiemeljük a diákok minden oldalú megismerését; egyénre szabott célok és feladatok megfogalmazását rövid és hosszú távra egyaránt, minden területen (tanítási órák, egyéni fejlesztés, mentorfoglalkozások stb.). Kiemelt feladatunk a dokumentálás (alaphelyzet, fejlődési tendenciák, célok újra fogalmazása, összegzés), valamint a folyamatos konzultáció és együttműködés a fiatalokkal foglalkozó pedagógusokkal, a szülőkkel egyaránt.

a. A mozgássérült fiatalok inklúziójának területei iskolánkban

Akadálymentesség

A mozgássérülteket integráló iskolával szemben alapkövetelmény az intézmény épületének teljes akadálymentessége. Az épületbe való bejutás, a tantermek és irodák megközelítése, a mosdók használata legyen lehetséges a kerekesszékekkel közlekedő mozgássérültek számára.

Napközbeni ellátás

A mozgássérült fiatalok napközbeni ellátásának biztosítása is alapvető fontosságú (öltözés, vetkőzés, mosdóhasználat, étkezés, egy-egy speciális helyzetben egyéb egészségügyi szükségletekről való gondoskodás, mint például: vérnyomásmérés, vércukorszint ellenőrzés stb.), ennek megfelelően intézményünk gyógypedagógiai asszisztenseket alkalmaz.

A tanítási órákon való segítségadás

A tanítási órán a mozgássérült tanuló megfelelő elhelyezkedésének (pl.: kerekesszékekkel közlekedő, de tanítási órán székre kiülő fiatal segítése; a pad magasságának, méretének megfelelő beállítása lehetőség szerint stb.) segítése fontos feladatunk, a speciális eszközigényt figyelemmel követjük és javaslatot teszünk a szaktanárok, illetve a fiatal fejlesztését végző szakemberek felé (pl.: speciális íróeszköz vagy számítógép használata, csúszásgátló elhelyezése az ülőfelületre, tankönyv alá stb.). A mozgássérült tanulót tanító tanár a fiatal mozgás-, gyógypedagógiai-, részképesség fejlesztését illetve pszichés megsegítését végző szakemberekkel folyamatosan konzultál a fiatal oktatását, nevelését érintő egyéni szükségletekről, problémákról; biztosítja a szakértői bizottság által a szakértői véleményben összefoglalt javaslatok megvalósulását. A számonkéréskor – amennyiben a mozgássérült diák írni képes, de több időre van szüksége az írásbeli munka kivitelezéséhez – hosszabb időt, segítő asszisztent biztosítunk, illetve szóbeli számonkérés, esetenként kommunikációs tábla támogatja a feleletet.

A mozgásnevelés integrációs feladatai

Minden mozgássérült tanuló számára mozgásterápiát biztosít intézményünk konduktor és/vagy szomatopedagógus vezetésével. Ezen kívül fontosnak tartjuk az osztályban, csoportban való mozgásfejlesztést differenciált feladatadással, az egyéni képességek és kitűzött fejlesztési célok figyelembevételével. Feladatunk a megfelelő segédeszköz-ellátás segítése, biztosítása (önállóságot, helyváltoztatást, tanulást segítő eszközök), valamint az önálló életre nevelés, mint egyéni fejlesztési és pedagógiai cél megvalósítása (önálló életvitel, problémamegoldás képességének fejlesztése, társadalmi integráció – osztálytársakkal, tanárokkal való kapcsolat, segítségkérés módjai stb. – segítése).

A tanítási órákon kívüli iskolai programok szervezésének integrációs feladatai

A kirándulásokat, vetélkedőket, sporttevékenységeket úgy szervezzük, hogy a helyszín, vagy a közlekedési mód akadálymentes legyen. A programok szervezésének a mozgássérült tanulók aktív résztvevői.

b. Tanulásban nehézséggel küzdő fiatalok inkluzív oktatása-nevelése iskolánkban

Már a felvételi eljárás során sor kerül az első szűrésre, ahol a tanulók szövegértési és számolási, kommunikációs kompetenciájáról képet kapunk, így lehetővé válik az egyéni szükségleteknek

megfelelő képzési forma megválasztása. Tanév elején a gyógypedagógusok és a fejlesztőpedagógusok áttanulmányozzák az új tanulók szakértői véleményét, illetve szűrést végeznek, így teljes térképet kapunk a tanulási zavarral küzdő fiatalok részképesség problémáiról. Ezt követően megkezdődik az egyénre szabott részképesség-fejlesztés a kitűzött és dokumentált fejlesztési terv alapján.

A tanév első 2 hónapjában minden osztályban osztályértekezletet tartunk, ahol az osztályban tanító összes pedagógus és a gyógypedagógiai munkaközösség is jelen van. Minden SNI és BTMN tanuló egyéni szükségleteit, a differenciálás módját beszéljük végig. A tanárok pontos képet kapnak arról, hogy melyik diákot hogyan tudják számonkérni, miben tudják támogatni a tanulási folyamatot. Megbeszélésre kerül, hogy melyik SNI és BTM diáknak ki a tanulópárja.

A tanórai keretek között elsősorban a megfelelő differenciálás és a korrekciós módszer megtalálására kell a hangsúlyt fektetni.

Fontosnak tartjuk, hogy a fejlesztő- és gyógypedagógusok, illetve a diákokat tanító szaktanárok a tapasztalataikat, problémáikat megosszák egymással és tudjanak együtt gondolkodni.

A tanítási-tanulási folyamatban az olvasás, írásv zavarral küzdő tanuló megsegítése

A tanulókat kulcsszavas vázlat készítésével, több csatornán (látás, tapintás, hallás) keresztüli információátadással támogatjuk meg. A lényegkiemelési nehézséggel küzdő tanulók a tanórai anyagot vázlat formájában megkapják, a szövegértéssel küzdő fiatalokat hangos olvasással segítjük. A diszgráfias tanulók szóban felelnek, egyéni konzultációt biztosítunk számukra. A memóriaproblémákkal küzdő tanulóknál megvizsgáljuk, hogy melyik csatorna erősebb, s ennek megfelelően támogatjuk őket. Kooperatív tanulást vezettünk be a tanórákon, ahol mindenki az egyéni erősségekre koncentrált feladatokkal dolgozik.

A tanítási-tanulási folyamatban a számolási készség zavarával küzdő tanuló megsegítése

Elsődleges feladat az, hogy módszertani segítséget nyújtsunk a matematikát és vonatkozó tárgyakat tanító tanároknak ahhoz, hogy tényleg inkluzív oktatás történjen tanórák keretein belül, illetve ezen problémákkal rendelkező gyerekek aktívan, tevőlegesen tudjanak részt venni matematika tartalmú órákon.

Kiemeljük a rövid, érthető utasítások fontosságát, analógiás gondolkodás alkalmazását és a komplex megközelítési módot (látom, hallom, teszem). A számonkérés formáját elsősorban differenciáltan és szóban határozzuk meg.

A tanítási-tanulási folyamatban a beszédzavarral küzdő tanuló megsegítése

Elsődleges fontosságúnak tartjuk a szorongás oldását, biztonságos légkör megteremtését; a társas érintkezést kooperatív tanítási technikákkal (pl. időfigyelő feladat) segítjük. Augmentatív kommunikációs lehetőségeket keresünk, s segítünk beépíteni az érintett tanuló kommunikációjába. A feladatmegértést visszakerdezővel, összefoglalással, tömönatos instrukciókkal támogatjuk.

A tanítási-tanulási folyamatban a gyengébb értelmi képességű tanuló megsegítése

A tananyag-információ feldolgozásában táblán kulcsszavas vázlat írásával, egyszerű, rövid instrukciók adásával nagy szerepe van a pedagógusnak. A feladat megértéséről megfigyeléssel, visszakérdezéssel győződik meg a tanár. Nagyon fontos a több csatornán (látás, hallás, tapintás) keresztüli információadás. A differenciált oktatás során szakiskolai tankönyveket használunk.

c. Beilleszkedési és magatartászavaros fiatalok integrált nevelése-oktatása

Szorongásos zavarok

Az oktatás során ajánlott a szorongó tanuló lehetőség szerinti „tehermentesítése”, azaz a stresszhelyzetek minimalizálása. Szóbeli felelésre való felszólításkor mérlegelni kell a tanuló „szerepeltetésének” lehetséges negatív hatásait, illetve az esetleges kudarc önbecsülés-romboló aspektusait. A fiatal tanító kollégákat informálnunk kell a tanuló ilyen jellegű nehézségeiről. Súlyos, erős szomatikus reakciót kiváltó szorongás esetén írásbeli számonkérés előnyben részesítése, zárkózottság esetén társas érintkezés segítése kooperatív tanítási technikákkal, oldó osztálytárs mellé való ültetéssel javasolt.

Percepciós zavarok

Amennyiben a tanuló igazolt érzékelési-észlelési zavarral él (pl. autisztikus spektrumzavar, Asperger-szindróma), úgy a pedagógusnak lehetőség szerint tisztában kell lennie azzal, hogy a tanuló nem nevelatlenségből vagy udvariatlanságból beszél vagy cselekszik az elvárhatótól különböző módon, hanem mert az ő módosult valóságérzékelése és többé-kevésbé fejletlen elmeteóriája szerint az adott helyzetben ez a „helyes” viselkedés. Fontosak a pedagógusok részéről a rövid, egyértelmű utasítások, szükség szerint ezek ismétlése, a kooperatív tanítási technikák mérsékelt alkalmazása.

Magatartási-beilleszkedési nehézségek, zavarok

Minden egyes tanulóval más és más mértékű és minőségű határállítás szükséges. A pedagógus számára elsődlegesen fontos a türelem, ám a kezdetben lefektetett szabályokhoz való következetes ragaszkodás bizonyos esetekben még ennél is előbbre való.

Affektív zavarok

A pedagógusnak nincs lehetősége arra, hogy a tanórai munka keretein belül foglalkozzon az érzelmi zavarokkal küzdő tanuló esetleges krízishelyzeteivel. Ezen a téren tehát szükség lehet arra, hogy mind a pedagógus, mind pedig a tanuló fel legyen készítve a krízishelyzet enyhítésének későbbre halasztására: a pedagógusnak adott esetben „magára kell hagynia” a tanulót, amíg eljön a lehetőség a feszültség oldására (a tanóra/csoportfoglalkozás vége), a tanulót pedig fel kell

készíteni rá, hogy adott esetben képes legyen egyedül is átvészelni a külső segítséggel való feloldásig hátralévő időt.

d. Látássérült fiatalok integrált nevelése-oktatása

Iskolánkba járó látássérült tanulók inkluzív oktatását több oldalról igyekszünk alátámasztani. Ezen csoportba tartozó diákok személyes, egyénre szabott megsegítését tiflopedagógus végzi.

A szakember egyéni, vagy csoportos ellátást biztosít a tanulóknak. A megsegítés kiterjed a gyerekek mindennapi élethelyzetére, tanulásbeli nehézségeikre, és az önálló életvezetés területeire. A látásnevelő irányításával tanulóink külső terepen életszerű helyzetekben nyilvánulhatnak meg mintegy segítve ezzel azon problémák megoldását, amit eddig sérültsége miatt esetlegesen ignorált: önálló és biztonságosabb közlekedés, táblák, étlapok leolvasása, téri tájékozódáshoz eszközök keresése és használata. A diákoknak lehetőségük nyílik arra, hogy látássérülésükből következő problémáikat rendszeres gyógypedagógiai megsegítés keretein belül megbeszéljék, és kezeljék. A tiflopedagógus segíti az iskolában tanító pedagógusok munkáját. A gyermekeket érintő kérdésekben szaktudásának megfelelően javaslatot tesz. A tanítási órán felmerülő, speciális segítségnyújtásban, szemléltetésben, tanácsolja a szaktanárt. Alkalmanként úgynevezett „Érzékenyítő program” szervezésével a pedagógus szemléltetni tudja a látássérült tanulók képességeit és érzékelési hiányosságait. A szaktanárok kikérik a gyógypedagógus véleményét a gyermek, osztályban elfoglalt ülőhelyét és segédeszköz használatát illetően, valamint a pályaválasztásnál a tanuló reális tovább haladásának tekintetében.

e. Hallássérült fiatalok integrált nevelése-oktatása

A hallássérült diákok rehabilitációs ellátása részben szurdopedagógus óraadó kollégával, részben az iskolában folyó tanulási zavarok, tanulási technika és személyiség fejlesztésével valósul meg. Hallássérültek megsegítése során a tanítási órán a tanár minden esetben figyel arra, hogy a magyarázat során szemben legyen a diákkal. A tanuló elől üljön, a beérkező fény a tanár arcát érje. A táblán kulcsszavas vázlattal segíti a pedagógus a feladat megértését. A tanuló előre kapott jegyzettel követheti az óra anyagát. Az óra folyamán visszajelző kérdésekkel győződik meg a szaktanár, hogy megértette-e az információt a hallássérült fiatal. A szóbeli számonkérés helyett írásbeli számonkérést részesítjük előnyben.

f. autizmus spektrum zavarral/Asperger szindrómával élő fiatalok inkluzív nevelése-oktatása

Már a felvételi eljárás során igyekszünk képet kapni az iskolánkba beiratkozni kívánó autizmussal/Asperger szindrómával élő fiatalok általános tájékozottságáról, az önmagára és környezetére vonatkozó tudásáról, esetleges szenzoros érzékenységeiről, szociális készségeiről és társas kapcsolati hálójáról, valamint a sikeres iskolai beilleszkedést nehezítő problémás területekről a szülővel/hozzá tartozóval, az érintett fiatallal történő elbeszélgetés során és a szakértői vélemények alapján. A fejlesztést autizmus spektrumzavarok pedagógiája szakos gyógypedagógusok látják el. Komplex megsegítésük teljesen egyénre szabottan történik, kiterjed a tanórákra, a tanulás folyamataira és a szociális kapcsolatok fejlesztésére is.

B. A tehetséges tanulók fejlesztése

Intézményünkben a tehetséggondozás kiemelt feladat. 2012 óta akkreditált kiváló Tehetségpontként működünk.

A tehetség, képesség kibontakoztatásának alapszinterei a tanórákon történő differenciált tananyag feldolgozás, szakkörök, tanulmányi és sportversenyekre, valamint a közép és emelt szintű érettségi vizsgára való felkészítés.

A tehetségfejlesztés feladatai:

- a tanítási órákon egyéni feladatokkal látjuk el, otthonra pedig egyéni kutatómunkával bízunk meg őket (differenciálás)
- a kiemelkedő képességgel rendelkező egyén lehetőséget kap az önálló, saját maga által szervezett tanulásra, amikor az ismeretek, készségek megszerzésének idejét, időtartamát és tempóját maga szervezi meg
- lehetőséget teremtünk arra, hogy a diákok tapasztalatokat szerezhessenek az önálló problémamegoldásban
- megtanítjuk őket hatékony tanulási készségek, stratégiák elsajátítására
- biztosítjuk számukra azt, hogy a képességeiknek megfelelő szinten dolgozzanak
- eljuttatjuk diákjainkat olyan tapasztalatokhoz, amelyekből bátorítást kapnak az elmélkedésre, töprengésre
- támogatjuk, bátorítjuk arra, hogy kérdéseket fogalmazzanak meg
- a tehetséges tanulóknak lehetőséget adunk a versenyzésre.

Intézményünkben a Baptista Tehetségtanács által kifejlesztett TehetségDetekt online tehetségazonosító és pedagógiai támogató rendszer használata került bevezetésre, melynek célja, hogy minden diákunknak támogatást tudjunk nyújtani abban, hogy erősségei, tehetsége szerint minél eredményesebb legyen, képességei szerint minél jobban tudjon teljesíteni. Ennek érdekében szeptember-október hónapban a diákok kérdőívet töltenek ki online formában. A saját eredményeiről mindenki grafikus és szöveges visszajelzést kap.

A tehetséggondozó rendszer részeként a tehetségazonosítás a következő területeken történik:

- *Csoportprofil:* 1. rész – a tanulókhöz rendelt kódszámok 2. rész – osztálykapcsolatok/szociometria 3. rész – osztálybeli státuszok /intézményi elköteleződés, csoportformáló szerep, jövőbeli boldogulás/ 4. rész – tehetségterületek kortársi visszajelzése
- *Fejlődésszemlélet:* Értékelés kördiagrammal/arány az egyén működésében

A **rögzült szemléletű ember** kerüli a kihívásokat a kudarcból való félelme miatt, akadály esetén könnyen feladja, ily módon az erőfeszítést is feleslegesnek tartja. A visszajelzésekkel kapcsolatban nem jellemző rá a nyitottság, figyelmen kívül hagyja a hasznos kritikát is. Mások sikerét fenyegetésként éli meg: jobbak tőle, alulmarad másokkal szemben.

A **fejlődési szemléletű ember** vágyik arra, hogy tanuljon, tapasztaljon, épen ezért vállalja a kihívásokat, mert ezek a fejlődés lehetőségét hordozzák számára. Képes szembenézni a

problémákkal, a kudarcból tanul, további erőfeszítésre készíti a jobb eredmény érdekében. Nyitott a visszajelzésre, tanul a kritikából, mások sikere számára motiváló, inspiráló.

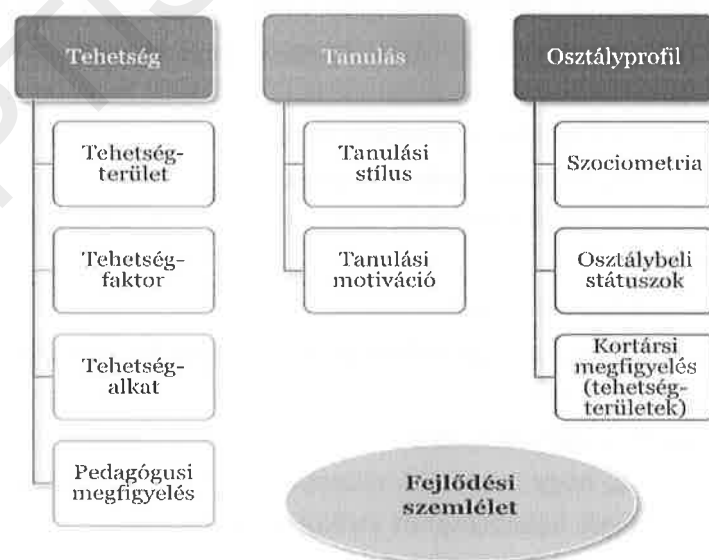
- **Tehetségalkat** (domináns-irányító, befolyásoló-kapcsolatépítő, demokratikus-támogató, szabálykövető)
- **Tanulási motiváció** (továbbtanulás, érdeklődés, kitartás, eredmények, társas pozíció, jutalom)
- **Tanulási stílus** (auditív-aktív, auditív-befogadó, vizuális-ábra, vizuális szöveg, mozgás, csend, társas, értelmes, intuitív) Értékeléshez számolás után készül grafikon /Tanarak - Tehetségdetekt
- **Tehetségfaktorok** azonosítása, ami a képességek teljesítménybe fordítását vizsgálja. A kreativitás komplexitásához tartozik a játékoság, kíváncsiság, eredetiség, energikusság, önálló gondolkodás stb.

Értékelés „pókháló ábrán”: kitartás, eredetiség-ötletesség, önérvényesítés, türelmetlenség-energikusság, önálló gondolkodás, kockázatvállalás, nonkonformitás területeivel

- **Tehetségterületek azonosítása**

Az adatokat a honlapon megtekinthető Adatkezelési Szabályzat alapján bizalmasan kezeljük, azokat a kiértékelő szakemberen kívül az osztályfőnök ismerheti meg. Ezt követően a tanulókkal felveszik a kapcsolatot az adott tehetségterületen érintett szaktanárok és kiscsoportos keretek, valamint differenciált tanítási óra keretében komplex tehetségfejlesztést végeznek. Ennek eredményeként van lehetőség a kerületi, regionális és országos versenyeken, kiállításokon és szabadidős programokon való részvételre.

Tesztbattéria

Az egyéni képességek kibontakoztatásának szinterei, eszközei

Iskolánkban több év távlatában és gyakorlatában kialakultak azok a tanulási szinterek (tanórán és tanórán kívül), módszerek, eszközök, melyekkel eddig is törekedtünk mind a tehetséges, mind a gyengébb képességű tanulók készségeinek, képességeinek fejlesztésére, a részképesség zavarok megelőzésére, kompenzálására.

Az egyéni képességek kibontakoztatásának szinterei, eszközei a képességek időben való felismerése, fejlesztése, tehetséggondozás.

Képességek felismerése, fejlesztése, tehetséggondozás

- tanítási órákon alkalmazott változatos differenciált módszerekkel
- az idegen nyelv és más tantárgyak emelt óraszámú oktatásával
- szakkörök szervezésével
- iskolai tanulmányi, művészeti és sportversenyek rendezésével
- városi, regionális és országos tanulmányi és sportversenyeken való részvétel biztosításával
- a versenyekre való felkészítéssel
- képesség és haladás tempója alapján történő kiscsoportos foglalkozásokkal
- gazdag tevékenységkínálattal
- országos kompetenciamérésen való részvétellel
- iskolai könyvtár és az iskolai informatikai bázis használatával
- internet használat biztosításával

C. Beilleszkedési és tanulási nehézségekkel küzdő, valamint magatartás-problémás tanulóink segítése és felzárkóztatása

- tanítási órákon alkalmazott változatos differenciálási módszerekkel (esetenként gyógypedagógiai asszisztens bevonásával, órán történő egyéni megsegítéssel)
- konduktori, fejlesztőpedagógusi, gyógypedagógusi egyéni vagy kiscsoportos foglalkozások szervezése szükség esetén
- a hátrányok feltárása és kezelése a szaktanárok által
- személyes példamutatás, önzetlen emberi segítség
- egyéni képességekhez és felkészültséghez igazodó reális mennyiségű és a fejlődést, felzárkózást biztosító feladatokkal
- fejlesztő foglalkozások biztosításával
- minden szaktanár megtanítja a saját szaktárgyi tanulásának hatékony módjait
- korrepetálások szervezésével
- tantárgyi felzárkóztató foglalkozásokkal
- lehetőséget biztosítunk, hogy a tanulók elsajátítsák a tanulási módszereket és eljárásokat, a kommunikációs készségek fejlesztéséhez szükséges eszközöket
- az egészséges életmódot, életvezetési ismereteket és a környezeti nevelést szolgáló foglalkozásokat is biztosítunk a szakiskolai osztályban

A Tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatásának segítése

Az iskolába járó gyermekek egy része szociális, műveltségi hátránnyal küzd. Felzárkóztatásukhoz a tanórán kívüli korrepetálások, speciális, egyéni foglalkozások nyújtanak segítséget, ezzel lehetővé teszik a hátrány minimalizálását vagy lehetőség szerinti megszüntetését. Ennek leghatékonyabb eszközei a rendszeres kapcsolattartás, beszélgetés, szülői értekezletek, fogadónapok, nyílt tanítási napok. A felzárkóztatásra szoruló tanulókkal való foglalkozást differenciáltan, csoportbontással oldjuk meg.

Felzárkóztatásra szorul a gyermek, ha

- szórt figyelmű;
- nehezen tud koncentrálni;
- gyorsan felejt, és nehezen idézi fel a tanultakat, látottakat;
- túlmozgásos vagy túlzottan lassú;
- kezügyessége fejletlen;
- lassan vált át egyik feladatról a másikra;
- olvasási, helyesírási, matematikai problémái vannak;
- a szakértői bizottság javaslata alapján egyéni fejlesztést igényel;
- valamely rész képesség területén adódó lemaradás miatt.

D. Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók oktatása, nevelése

Hátrányos helyzetűnek célszerű tekinteni azokat a tanulókat, akik körülményeik miatt a társadalmi érvényesülésben akadályoztatva vannak, korlátozottak az alapvető szükséglet-kielégítési lehetőségeik, a szociokulturális hátterük az átlaghoz viszonyítva alacsony.

Az állami gondoskodás alatt álló tanulók ellátása kiemelt nehézségű feladat tanáraink számára.

A halmozottan hátrányos helyzetű diákjaink a tanáraink segítő, egyéni bánásmódot alkalmazó nevelési módszereinek eredményeként az iskolai közösségbe megfelelően beilleszkednek. A tanulók és családok támogatását nemcsak iskolai segélyekkel, hanem a számukra kiírt pályázatok benyújtásával is próbáljuk segíteni.

A sajátos nevelési igényű tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység részletes programját az SNI fiatalok inkluzív nevelési programja önálló dokumentum tartalmazza (I. melléklet).

a6) A tanulóknak az intézményi döntési folyamatban való részvételi jogai és gyakorlásának rendje

Az osztályközösség

Az iskola és a diákönkormányzat legkisebb működő egysége, amelynek alapértékei:

- tanulói joggyakorlás,
- célok demokratikus meghatározása,
- közösségen belüli vita, kritika,

- választott tisztségviselők tevékenysége

Az osztályközösség választja meg az osztály tisztségviselőit, s delegál képviselőket az iskola diákönkormányzatába.

Az osztályközösség élén, mint pedagógusvezető, az **osztályfőnök** áll. Feladata sokrétű.

Az ezzel kapcsolatos legfőbb elvárások:

- szabad véleménynyilvánítás lehetőségének és a demokratikus döntés létrejöttének biztosítása.
- irányítsa úgy a tanulókat, hogy minél többen jussanak érdemi munkával járó megbízáshoz (titkár, helyettes, tanterem-, tanulmányi-, kulturális-, sport-, szekrényfelelős, ügyeletvezető és ügyeletesek stb.)
- az iskolai és osztály önkormányzattól kapott információkat építse be nevelő munkájába.

Diákönkormányzat (DÖK)

- Az iskolai diákmozgalmat a DÖK-segítő pedagógus támogatja és fogja össze.
- A DÖK-nek legyen a tanulók által elfogadott szervezeti és működési szabályzata.
- Tevékenysége a tanulókat érintő valamennyi kérdésre kiterjed.
- Véleményt nyilváníthat:
  - a tanulók nagyobb közösségét érintő kérdések tárgyalásakor,
  - a tanulói pályázatok, versenyek meghirdetésekor, szervezésekor,
  - a tanórán kívüli tevékenységek formáinak meghatározásakor,
  - a könyvtár és az iskolai sportkör működési rendjének megállapításakor,
  - más jogszabályban meghatározott kérdésekben.
- A tanulókat az iskola vezetősége és a nevelőtestület előtt az iskolai diákönkormányzat képviseli.
- A DÖK képviseli tanulótagjait az iskola vezetősége, a nevelőtestület, az SZMK értekezleteinek vonatkozó napirendi pontjánál.
- A diákönkormányzat a tanulókat elektronikusan valamint az iskolagyűlésen tájékoztatja.

Iskolagyűlés

A legmagasabb fórum, amelyet évente legalább egy alkalommal össze kell hívni.

Az iskolagyűlésen a DÖK és az iskolavezetés beszámolhat az előző iskolagyűlés óta eltelt időszak:

- munkájáról, és minősítheti azt,
- a tanulói jogok helyzetéről, érvényesüléséről,
- tanulmányi versenyekről,
- ügyeletési munkáról.

Az iskolagyűlésen:

- bárki felszólalhat, közérdekű észrevételt, javaslatot tehet, kérdezhet, döntést csak a megtárgyalt ügyekben születhet.

a7) A szülő, a tanuló, a pedagógus és az intézmény partneri kapcsolattartásának szabályai

Az iskola pedagógiai programja meghatározza az iskola nevelési programját, ennek keretén belül a szülő, a tanuló, a pedagógus és az intézmény partnerei kapcsolattartásának formáit.

Elméleti alapvetés

E részben kizárólag a nevelési-oktatási tartalmak relevanciájának vonatkozásában kell meghatározni az iskola szereplőinek és az intézménynek a partneri kapcsolattartásra vonatkozó szabályait, melyben fontos szerepe van a korábbi erősen hierarchizált formációról a partnerségi viszony felé történő orientálódásnak.

Irányadó modell: az intézmény partnerközpontú működésének sémája.

Elvárásaink a hatékony nevelés és oktatás érdekében

Tanulóink

- kapjanak az iskolától értékálló tudást az anyanyelv, az idegen nyelv, a művészet, a sport és a digitális kultúra területén;
- ismerjék meg és érvényesítsék jogaikat: vegyenek részt az iskola színes, sokoldalú életében (működő diákönkormányzat);
- értékeljék saját és mások tudását, a tanulásnak legyen tekintélye;
- fejlődjön önismeretük;
- saját képességeiknek megfelelő maximális tudást (jártasság, készség) szerezzenek,
- olyan humán értékeket sajátítsanak el, mint becsület, tisztesség, egymás tisztelete, erőszak nélküliség, szeretet, hazaszeretet, magyarságtudat;
- kapjanak személyiségfejlődésüknek és képességeiknek megfelelő egyéni bánásmódot.

A pedagógus

- rendelkezzen színvonalas, korszerű szaktudással, pedagógiai ismeretrendszerrel, befogadási és önművelődési készséggel;
- készüljön fel a tanítási órára szakmailag, didaktikailag, és módszertanilag;
- ismerje és alkalmazza a differenciált képességfejlesztés formáit, módszereit;
- legyen képes kollégáival, a szülőkkel, de főleg a gyermekekkel a mindennapos kapcsolattartásra, vegye észre gondjaikat, hallgassa meg véleményüket, javaslataikat;
- értékálló magatartással hitelesen érvényesítse az iskola által közvetített nevelési elveket;
- rendelkezzen kommunikációs-, döntési-, szervezési- és elemzőkészséggel;
- nevelőtestületünk tagjaként egységesen képviselje a munka tiszteletét, megbecsülését, valamint a műveltségnek és igazságosságnak, mint feltétlen értékeknek a fontosságát.

A szülő

- ismerje saját és gyermeke jogait, kötelességeit;
- mindenkor bizalommal fordulhasson véleményével, javaslatával vagy problémáival a pedagógusokhoz;
- kapjon támogatást az iskolától problémáinak megoldásához;
- együttműködhessen a pedagógusokkal gyermeke nevelésében.

a8) Elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos iskolai terv

Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításának célja, hogy a tanulók vészhelyzetben a lehető legjobb döntést hozzák. Tudjanak szabályosan mentőt hívni, legyenek tisztában a vérzések és csontsérülések alapvető ellátásával, ismerjék az újraélesztés technikáját.

A fenti ismeretek elsajátítása nem önálló tantárgyként, hanem a biológia, testnevelés és osztályfőnöki órák keretei között folyamatosan, a tantárgyi tanterveknek megfelelően történik.

A tanulmányi kirándulások is kiváló lehetőséget kínálnak az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátítására. Az iskola éves programjában az egészségnapon készítjük fel diákjainkat az előforduló baleseti helyzetek elkerülésére és megoldására. Ilyenkor rendszeresen bemutatókat is tartunk.

Speciális programjaink meghatározása, kialakítása

Az ifjúságvédelmi felelős koordinálásában rendszeresen tartunk minden évfolyam tanulói számára drogrevenüciós foglalkozásokat. Tanévenként legalább két alkalommal sor kerül külső előadók (rendőrségi szakemberek, orvosok, meggyógyult egykori kábítószerfüggők stb.) által tartott rendhagyó osztályfőnöki órákra. A **biológia tantárgy helyi tantervébe**, illetve az **osztályfőnöki órák egészségnevelésre fordított időkeretébe** drog-, dohányzásmegelőző és alkohol prevenciós foglalkozásokat iktattunk be.

a9) A digitális kompetencia fejlesztése iskolánkban

A digitális kompetencia az elektronikus média magabiztos és kritikus alkalmazása munkában, szabadidőben és a kommunikáció során. A logikus és kritikus gondolkodáshoz, a magas szintű információkezelési készségekhez és a fejlett kommunikációs készségekhez kapcsolódik. Az információs és kommunikációs technológiák alkalmazásával kapcsolatos készségek a legalapvetőbb szinten a multimédiás technológiájú információk keresését, értékelését, tárolását, létrehozását, bemutatását és átadását, valamint az internetes kommunikációt és a hálózatokban való részvétel képességét foglalják magukban.

A kompetenciát alkotó ismeretek fejlesztése

Iskolánkban fejlesztésre kerül:

- a legfontosabb számítógépes alkalmazások, köztük a szövegszerkesztés, a táblázatkezelés, az adatbázisok, az információtárolás és -kezelés ismerete,

- az internet és az elektronikus kommunikáció (e-mail, Teams, egyéb hálózati eszközök) használata által nyújtott lehetőségek, valamint a valóság és a virtuális világ közötti különbségek felismerése,
- az IT felhasználási lehetőségeinek az ismerete a személyiség kiteljesítését, a társadalmi beilleszkedést és a foglalkoztathatóságot elősegítő kreativitás és újítás terén,
- a rendelkezésre álló információk megbízhatóságának és érvényességének (elérhetőség/elfogadhatóság) alapszintű megértése és annak felismerése, hogy IT interaktív használata során bizonyos etikai elveket tiszteletben kell tartani.

A kompetenciát alkotó készségek fejlesztése

- Elektronikus információk, adatok és fogalmak keresése, gyűjtése és feldolgozása (létrehozása, rendszerezése, mi a fontos és mi a nem fontos, szubjektív és objektív, a valóságos és a virtuális közötti különbségtétel), valamint ezek szisztematikus módon történő felhasználása,
- a megfelelő segédeszközök (prezentációk, grafikonok, táblázatok, térképek) használata összetett információk létrehozása, bemutatása vagy értelmezése céljából,
- internetes oldalak elérése és az azokon történő keresés, valamint internet alapú szolgáltatások, pl. vitafórumok és elektronikus levelezés kritikus és etikus használata,
- az IT használata a kritikai gondolkodás, kreativitás és újítás szolgálatában különböző kontextusokban otthon, a szabadidőben és a munkahelyen.

A kompetenciát alkotó attitűdök fejlesztése

- Hajlandóság az IT használatára önálló és csapatban végzett munka közben,
- kritikai és reflektív szemlélet alkalmazása a rendelkezésre álló információk értékelése során,
- pozitív viszonyulás az internet-használathoz és fogékonyság a világháló biztonságos és felelős használata iránt, beleértve a személyes szféra és a kulturális különbségek tiszteletben tartását is,
- érdeklődés a látókör szélesítése érdekében történő IT-használat iránt kulturális, társadalmi és szakmai célú közösségekben és hálózatokban való részvétel révén.

A digitális kompetencia fejlesztésének eszközei és azok tanórai felhasználása iskolánkban

- digitális tananyagok,
- interneten elérhető tananyagok használata (nkp.hu, mozaweb.hu, Sulinet Digitális Tudásbázis, zanza TV stb.),
- pedagógusok által készített, összegyűjtött segédanyagok, bemutatók,
- diákok által elkészített bemutatók használata.

A digitális tananyagok segítségével lehetőség nyílik:

- tanulók érdeklődésének felkeltésére, motiválására

- animációk, videók segítségével a tananyag jobb megértésére, elsajátítására,
- a tanórán történő differenciálásra
- a tudás ellenőrzésére
- gyakorló feladatok megoldására

Az iskola számítógép és eszközparkja, a minden teremben használható interaktív tábla és számítógép lehetővé teszi a digitális kompetenciák magas szintű fejlesztését.

b) Az iskola Helyi tanterve és Szakmai nevelési programja

Az iskola valamennyi évfolyamán a központi kerettanterveket alkalmazza a helyi adottságokra adaptálva. Az iskola által alkalmazott kerettantervek a 2020-as Nat szerint az alábbi linken érhetők el:

https://www.oktatas.hu/koznevelés/kerettantervek/2020_nat/kerettanterv_gimn_9_12_evf

Az iskola egyes évfolyamain tanított tantárgyak, a kötelező és választható tanórai foglalkozások

Gimnáziumi óraszámok 2020-as Nat szerint.

Iskolánkban a nyelvi előkészítő évfolyam óraszámait az 5/2020. (I.31.) Kormányrendelet a Nemzeti Alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012.(VI.4.) módosításáról szóló kormányrendelettel eltérő, helyi sajátosságokra épülő módon kerültek kialakításra, elsősorban a sajátos nevelési igényű tanulók felzárkóztatása, kompetenciafejlesztése érdekében. Figyelembe véve azt, hogy az SNI tanulóknak joguk van (Alaptörvény XI. cikk (1), (2); XV. cikk (2), (4), (5); XVI. cikk (1)) tanulmányaikat meghosszabított idő alatt végezni.

b1) Gimnázium nappali tagozat

Gimnáziumi óraszámok nappali tagozaton

Óratervezet a kerettantervekhez: 9. Ny, 9-12. évfolyam gimnázium					
Tantárgyak	9. Ny évfolyam	9. évfolyam	10. évfolyam	11. évfolyam	12. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom	3	3+1	4	4	4
Matematika	3	3+1	3	3	3
Történelem	3	2+1	2+1	3	3
Állampolgári ismeretek					1
Bibliismeret - baptista hittan	1	1	1	1	1
Természettudomány	2				
Fenntarthatóság	2				
Kémia		1+1	2		
Fizika		2	2	1+1	
Biológia			2	2	1+1
Földrajz		2	1+1	+1	
I. Idegen nyelv/Angol nyelv	6	3	3	4	4
II. Idegen nyelv/Német/Orosz nyelv		3	3	3	3
Ének-zene		1	1		
Vizuális kultúra		1	1		
Mozgóképkultúra és médialismeret	1+1				1+1
Digitális kultúra	3	2	1	2	
Testnevelés	5	5	5	5	5
Osztályfőnöki	1	1	1	1	1
Önálló élet	3				
Fakultáció				3	5
Összesen	34	34	34	34	34

Gimnázium esti tagozat

A kerettantervek az Oktatási Hivatal Honlapján az alábbi linken érhetők el:

https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/iskolarendszeru_felnottoktatas/9_12_evfolyam

Gimnáziumi óraszámok esti tagozaton

A képzés a nappali tagozattal közösen történik

Óraterv az esti tagozatos gimnáziumi képzéshez 9–12. évfolyam				
Tantárgyak	9. évf.	10. évf.	11. évf.	12. évf.
Anyanyelv/kommunikáció	1	1	1	0,5
Magyar irodalom	2	2	2	2
Matematika	3	3	3	2
Idegen nyelv (angol/német)	3	3	3	3
Történelem, állampolgári ismeretek	1	1	1	2
Fizika	1	1	1	1
Biológia	1	1	1	-
Kémia	1	1	-	-
Földrajz	1	1	-	-
Informatika	-	-	1	1
Etika	-	-	0,5	-
Művészetek	-	-	0,5	1
Osztályfőnöki	1	1	1	1
Testnevelés	-	-	-	-
Szabadon tervezhető	2	2	2	3,5
Összesen:	17	17	17	17

Szabadon tervezhető órakeret	8
Rendelkezésre álló órakeret	35

Közismereti tantárgyak heti óraszámai részszaképesítéshez

A kerettanterv az Oktatási Hivatal Honlapján az alábbi linken érhető el:

https://www.oktatas.hu/koznevelas/kerettantervek/2020_nat/kerettantervek_sni_tanulok

Műveltségi terület	Tantárgy neve	9–10. évfolyam (átlag heti időkeret)	2 tanéves óraszám
Magyar nyelv és irodalom	Magyar nyelv és irodalom	1	71
Matematika	Matematika	2	142
Technológia	Digitális kultúra	1	71
Testnevelés és egészségfejlesztés	Testnevelés	5	355
	Osztályfőnöki óra	1	71

Közismeret összesen	10	710
Szabad közismereti időkeret	1	71
Szakmai elmélet és gyakorlat együtt	21	1491
Szabad szakmai időkeret	2	142
Összesen	heti 34 óra	2414
Összefüggő szakmai gyakorlat	70	70

Az éves óraszám megadásánál 9. évfolyamon 36 héttel, 10. évfolyamon 35 héttel számolunk.

Képzési szerkezet

		9. évfolyam heti óraszám (36 hét)	Összefüggő (nyári) gyakorlat (2 hét)	10. évfolyam heti óraszám (35 hét)
Közismeret				
	Kötött órák	10	-	10
	Szabadon felhasználható órákeret	1	-	1
	Összesen	<i>11</i>	-	<i>11</i>
Szakmai elmélet és gyakorlat				
	Kötött órák	21	70	21
	Szabadon felhasználható órákeret	2	-	2
	Összesen	<i>23</i>	<i>70</i>	<i>23</i>
Mindösszesen (teljes képzés ideje)		<i>heti: 34</i>	70	<i>heti: 34</i>

(Az oktatásra, képzésre fordítható szakmai órák száma összesen: 1703 óra a nyári összefüggő szakmai gyakorlattal és a szakmai szabad sávval együtt)

A szakmai követelménymodulokhoz rendelt tantárgyak heti óraszámja évfolyamonként, szabadsáv nélkül

Szakmai követelmény-modulok	Tantárgyak	Heti óraszám				
		9. évfolyam			10. évfolyam	
		elméleti	gyakorlati	ögy*	elméleti	gyakorlati
12082-16 Gépírás és irodai alkalmazások	Gépírás és levelezési gyakorlat		8	70		7
	Irodai alkalmazások gyakorlata		5			6
12084-16 Üzleti kommunikáció és protokoll	Kommunikáció a titkári munkában	8			8	
Összes heti elméleti/gyakorlati óraszám		8	13			8
Összes heti/ögy óraszám		21		70	21	

*Jelmagyarázat: ögy/összefüggő szakmai gyakorlat

A szakmai követelménymodulokhoz rendelt tantárgyak és témakörök óraszámja évfolyamonként

Szakmai követelménymodul	Tantárgyak/témakörök	Óraszám					Összesen
		9. évfolyam			10. évfolyam		
		elméleti	gyakorlati	ögy*	elméleti	gyakorlati	
12082-16 Gépírás és irodai alkalmazások	Gépírás és levelezési gyakorlat	0	288	70	0	245	533
	A tízujjas vakírás alapgyakorlatai		30				30
	Billentyűkezelés		146				146
	Az írástechnika megerősítése		60				60
	Sebességfokozás		52			25	77
	Szövegfeldolgozások, szövegyakorlatok					25	25
	Irodai gépírás gyakorlata					20	20
	Levelezési alapismeretek a titkári munkában					20	20
	Levelezési alapgyakorlatok a titkári munkában					45	45
	Levelezés a hivatali és üzleti életben					65	65
	Komplex levélgyakorlatok					45	45

	Irodai alkalmazások gyakorlata	0	180		0	210	390
	A dokumentumszerkesztés alapgyakorlatai		45				45
	Dokumentumszerkesztés a titkári munkában		45			40	85
	Táblázatok készítése a titkári munkában		45			40	85
	Adatbázisok készítése a titkári munkában		45			40	85
	A prezentáció mint kommunikációs technika					45	45
	A weblapkészítés alapjai					45	45
12084-16 Üzleti kommunikáció és protokoll	Kommunikáció a titkári munkában	288	0		280	0	568
	Üzleti nyelvi kultúra	80					80
	Üzleti kommunikáció	45			40		85
	Protokoll az irodában	45			30		75
	Digitális kommunikáció a titkári munkában	30			30		60
	Nemzetközi protokoll				45		45
	Munkahelyi, irodai kapcsolatok	44			20		64
	Munkahelyi konfliktuskezelés	44			20		64
	Tárgyalástechnika				45		45
	Marketingkommunikáció				50		50
Összes éves elméleti/gyakorlati óraszám:	288	468		280	455	1491	
Összes éves/ögy óraszám:		756	70		735	1561	
Elméleti óraszámok/aránya	568 /38,09%						
Gyakorlati óraszámok/aránya	923 /61,90%						

*Jelmagyarázat: ögy/összefüggő szakmai gyakorlat

A tantárgyakra meghatározott időkeret kötelező érvényű, a témakörökre kialakított óraszám pedig ajánlás.

b2) Óraszám feletti kötelező órák

A kerettantervi óraszámok felett a felhasználható 10% terhére az alábbi kötelező tanórai foglalkozásokat szervezi az iskola:

- Önálló élet: saját fejlesztésű tananyag 9. Ny nyelvi előkészítő évfolyamon. Óraszám: heti 3 óra.
- Bibliaismeret - baptista hittan: a gimnáziumi és szakiskolai osztályokban minden évfolyamon. Óraszám: heti 1 óra.

A foglalkozások tananyagát a tanmenetek tartalmazzák.

b3) Tehetséggondozás iskolánkban az informatika területen

A kerettanterven felüli tehetséggondozó foglalkozásokon azok a tanulók vehetnek részt, akiknek magatartása legalább jó vagy példás.

Az informatika egy dinamikusan fejlődő terület, melynek széleskörű ismerete elengedhetetlen a jövő munkaerőpiacán történő elhelyezkedéshez. Tehetséges tanulóink informatika orientációkeretében lehetőséget kapnak, hogy magas szinten elsajátíthassák a hálózatokkal és programozással kapcsolatos ismereteket, ezzel hozzájárulva a sikeres érettségihez és a felsőoktatásban való sikeres részvételhez.

Gimnáziumunkban 9-12. évfolyamon heti 2 órában (tehetséggondozás keretében) oktatunk informatikát. Ebből 1 óra évfolyamonként elméleti, 1 óra pedig gyakorlati oktatás keretében valósul meg az alábbiak szerint:

Elméleti képzés óraszámai: 9-11. évfolyamon 37, a 12. évfolyamon 32

Gyakorlati képzés óraszámai: 9-11. évfolyamon 37, a 12. évfolyamon 32

A tanulók értékelése

- feladatlapok
- otthoni munka
- csoportmunka
- projektmunka és annak dokumentálása

A tantárgyi eredmények értékelése a hagyományos 5 fokozatú skálán történik.

A tehetséggondozás témakörei:

9.évfolyam

Információtechnológia elmélet

- Munka- és környezetvédelmi alapismeretek
- Információtechnológiában használt számrendszerek

- Számrendszerek közötti átváltás
- Számítógépek általános felépítése
- Számítógép-házak
- Alaplapok
- Memóriák
- Perifériák, bővítőkétyák
- Mágneses tárolóeszközök, RAID
- Elektronikus és optikai háttértárak
- Beviteli és kiviteli perifériák
- Számítógépek továbbfejlesztése
- Operációs rendszerek
- Operációs rendszer telepítése
- Operációs rendszer frissítése
- Könyvtárszerkezet és attribútumok
- Vezérlőpult segédprogramjai
- Felhasználói fiókok, Windows tűzfal, eszközközkezelő, energiagazdálkodási lehetőségek, felügyeleti eszközök
- Az operációs rendszerek megelőző karbantartásának módszerei
- Laptop jellemzői, komponensei
- Laptopok vezeték nélküli kommunikációs technológiái
- Dokkolóállomások, port többszörözők
- Mobil eszközök
- Mobil eszközök operációs rendszerei (Android, IOS)
- Mobil eszközök szinkronizációja, biztonsági kérdései

Információtechnológia gyakorlat

- Számítógép-szerelés eszközei, kézi szerszámok szakszerű használata
- ESD védelmi eszközök és használatuk
- Diagnosztikai eszközök
- Számítógépek szétszerelése
- Számítógép összeszerelése, perifériák csatlakoztatása
- Virtuális gép létrehozása
- Operációs rendszer telepítésének előkészítése
- Operációs rendszer alaptervezés gyakorlat
- Operációs rendszer frissítése
- Operációs rendszer beállításai
- Felhasználói fiókok felügyelete
- Illesztőprogramok kezelése, felügyeleti eszközök használata
- Lemezkezelés (partíciók létrehozása, formázás, zsugorítás)
- Megosztott mappa létrehozása, megosztási beállítások

- Felügyeleti eszközök
- Windows parancssor
- Ubuntu Linux operációs rendszer telepítése
- Ubuntu telepítés gyakorlat
- Felhasználók létrehozása, adapter beállítási lehetőségek
- Alkalmazások telepítése Ubuntu-ra, Synaptic csomagkezelő
- Ubuntu telepítés, konfigurálás gyakorlat, számonkérés

10. évfolyam

Hálózatok elmélet, LEGO programozás

- Hálózatok bevezetés
- Hozzáférési réteg és eszközei
- Cisco IOS ismertetése
- IOS használata
- Alapkonfiguráció parancsai
- Az eszközkonfigurációhoz való hozzáférés korlátozása
- Számonkérés
- Hálózati protokollok, referencia modellek feladatai
- OSI modell rétegei
- TCP/IP modell rétegei
- Rétegek és feladataik ismételése
- Fizikai réteg
- Rézkábel típusok
- Optikai kábelek, vezeték nélküli hálózatok
- Az adatkapcsolati réteg, Ethernet protokoll
- Címmeghatározó protokoll (ARP)
- LAN-kapcsolók

Mindstorms EV3 robotok programozásának alapjai

- Programozás alapjai
- A számítógépes program fogalma, elemei, a programozás szintjei
- Vezérlési szerkezetek
- Robot hardver, Input eszközök – alapszenzorok
- Robot hardver, Output eszközök
- Keretprogram ismertetése
- A programozási környezet alapelemei
- Programozási környezet felépítése
- Programírás
- Lineáris programírás
- Összetett programírás
- Ilkonok paraméterlistáinak ismertetése
- Robot képernyője – menük

Hálózatok gyakorlat, LEGO programozás gyakorlat

- Cisco Packet Tracer hálózat modellező szoftver ismertetése
- Kapcsoló működési módjai, átjárás az IOS-módok között
- Súgó használata az egyes működési módokban
- Alapkonfiguráció
- IPv4 címek ismertetése
- Egyszerű LAN hálózat kialakítása, konfigurálása
- Kliens – szerver hálózat kialakítása
- Távoli hálózat elérése
- Router interfészek konfigurálása
- Két LAN hálózat összekapcsolása forgalomirányítóval
- LEGO robot programozás
- Ütközésérzékelő használata
- Távolság érzékelő használata
- Giroszkóp használata
- Vezérlési szerkezet – ciklus

II. évfolyam

Hálózatok elmélet

- Hálózati réteg feladatai, protokolljai
- Hálózati réteg jellemzői
- IPv4 csomag részei
- IPv6 csomag jellemzői
- Állomás irányítótáblái
- Forgalomirányító irányítótáblái
- Forgalomirányító felépítése
- Forgalomirányító interfészei
- A forgalomirányító indítása
- Forgalomirányító konfigurálása
- Forgalomirányító interfészeinek konfigurálása
- Alapértelmezett átjáró konfigurálása
- Szállítási réteg feladatai
- TCP protokoll jellemzői
- UDP protokoll jellemzői
- Portsámok
- IPv4 címek
- Globális egyedi cím felépítése
- IPv4 átváltás dolgozat

Hálózatok gyakorlat

- 5 db forgalomirányító irányítótáblái alapján topológia létrehozása
- LAN hálózatok csatlakoztatása forgalomirányítóhoz
- IPv6 címek konfigurálása forgalomirányítón
- IPv6 konfigurálás gyakorlás
- LAN hálózat konfigurálás számonkérés

- Integrált forgalomirányító konfigurálása
- Integrált forgalomirányító WiFi beállítása
- Kapcsolók alapkonfigurációja ismétlés
- Kapcsoló távoli elérés konfigurálása
- Kapcsoló SSH konfigurálás
- VLAN-ok létrehozása kapcsolón
- VLAN-ok létrehozása több kapcsolón
- Kapcsoló portbiztonsága
- VLAN-ok kommunikációja forgalomirányító alinterfészein keresztül

12. évfolyam

Hálózatok, Windows szerver elmélet

- I. Alkalmazási réteg
- DNS ismertetése
- DHCP ismertetése
- Statikus forgalomirányítás
- Statikus forgalomirányítás konfigurálás IPv4
- Dinamikus forgalomirányító protokollok
- Távolságvektor alapú irányító protokoll
- RIP konfigurálás lépései
- Kapcsolatállapot alapú irányító protokoll
- OSPF konfigurálás lépései
- Windows Server 2019 telepítés
- Telepítés előkészületei
- Fájlkiszolgálói szolgáltatások
- RAID
- Szerepkörök
- Címtár
- Felhasználók kezelése
- Megosztások kezelése
- Jogosultságok
- Csoportházirend szerkesztő
- NAT kiszolgáló konfigurálása

Hálózatok, Windows szerver gyakorlat

- Forgalomirányító alapértelmezett útvonal konfigurálás gyakorlat
- Forgalomirányító statikus útvonal konfigurálás gyakorlat
- RIP protokoll használata
- Összetett hálózat létrehozása és konfigurálása RIP protokoll használatával
- RIP protokoll konfigurálás számonkérés
- OSPF protokoll használata

- Összetett hálózat létrehozása és konfigurálása OSPF protokoll használatával
- OSPF protokoll konfigurálás számonkérés
- Összetett hálózati feladat gyakorlás
- Windows 2019 szerver telepítés Oracle VM VirtualBox
- Virtuális gép létrehozása
- Windows 2019 telepítés gyakorlat
- Szerepkörök telepítése
- Szerepkörök gyakorlása
- Windows 2019 telepítés, konfigurálás, DHCP, DNS szerepkörök telepítése gyakorlás
- Címtár telepítése
- Felhasználók létrehozása, beállítása
- NAT szerepkör telepítés, konfigurálás
- Csoportházi rend létrehozása

Felhasznált tananyag:

CCNA Routing and Switching: Bevezetés a hálózatok világába:

<https://1354595.netacad.com/courses/888936>

CCNA Routing and Switching: Forgalomirányítási és kapcsolási alapok:

<https://1354595.netacad.com/courses/953204>

Kiss Róbert A MINDSTROMS EV3 robotok programozásának alapjai:

http://www.hdidakt.hu/adat/dw_anyagok/dw_74.pdf

b4) Tehetséggondozás a mozgóképkultúra és médiaismeret területeken

A kerettanterven felüli tehetséggondozó foglalkozásokon azok a tanulók vehetnek részt, akiknek magatartása legalább jó vagy példás.

A mozgóképkultúra és médiaismeret a médiászövegek szövegértési képességének fejlesztését és az audiovizuális média társadalmi szerepének, működési módjának tisztázását szolgálja, hiszen a média rendkívüli hatással van korunk emberének tájékozottságára, személyiségére. Tömegek napirendjét osztja be a televízió, sugalmazza, hogyan gondolkodjunk a világ dolgairól, étkezési, vásárlási divatokat indít, hősokeket, eszményeket, életcélokat teremt. Az internet virtuális közege nagyon sok fiatal második otthonaként funkcionál, ahol több időt töltenek el, mint bárhol másutt. Mivel a média képes arra, hogy átformálja a nyelvet, az értékrendet, a ritmusérzéklet, az ízlést, a vágyakat, a hősokeket, a tabukat, a művészetet és a műélvezetet, az alkotást és a befogadást egyaránt, a médianevelés a személyiségfejlesztés alapvető eszköze.

A sikeres mozgóképkultúra-médiaismeret oktatás kiemelten fejleszti a kommunikációs és együttműködési készséget, a problémamegoldó képességet, a megfigyelés, a tájékozódás, a rendszerezés képességét, továbbá saját készítésű filmek, videó tartalmak létrehozását segíti, fejleszti a tanuló kreativitását, önkifejezési megoldásokat ad a kezébe. Elemzéssel és az alkotói szerepek gyakoroltatásával fejleszti a reális énkép kialakítását. A művészi alkotásokban feltáruló konfliktusok értelmezésével, a valós emberi sorsok átélhető megjelenítésével segíti a toleráns, másokkal szemben empátikus személyiség kialakítását, az életvezetés és az érvényesülés során adódó krízishelyzetek humánus kezelését. Ily módon hozzájárul a kiemelt fejlesztési

követelmények közül az erkölcsi neveléshez, a demokráciára neveléshez, az önismeret és társas kultúra fejlesztéséhez, a testi és lelki egészségre, valamint a médiatudatosságra neveléshez.

A tantárgy oktatásának elsődleges célja, hogy a tanulók életkoruknak megfelelő felkészültséget szerezzenek a különböző médiatartalmakkal kapcsolatban az önálló és kritikus attitűd kialakítására, és nyitott szemlélettel használják a hagyományos és az új médiumokat – vagyis a mozgóképi írás-olvasástudás és a kritikai médiatudatosság fejlesztése.

A mozgóképkultúra és médiaismeret oktatása során tudatosítani kell, hogy a technikai képreprodukcióknak miféle viszonya van a valósághoz, a mozgóképi vagy internetes tartalmak mennyiben alkalmasak a tapasztalati világ reprodukálására, egyúttal a személyes közlésre. Tudatosítani kell, hogy a mediatiszálódó kommunikációt miért és miképpen látatják oly sokan a minőségi kultúra és egyúttal a személyiség autonómiája veszélyeztetőjének (pl. információfüggőség, kényszerfogyasztás) –, de azt is, hogy a technikai képreprodukció és a hálózati kommunikáció egyidejűleg miféle esélyt hordoz a kulturális örökség védelmére, a kreatív önkifejezésre, a civil társadalom erősítésére, a választás képességének fejlesztésére.

Iskolánkban a mozgóképkultúra és médiaismeret órákon a diákoknak lehetőséget biztosítunk arra is, hogy a gyakorlati órák keretében fejlesszék kifejező képességüket és kifejezőkedvüket. Kreatív gyakorlatokon keresztül elsajátítják a forgatókönyvírás, képi rögzítés és editálás alapjait. Ezzel a tudással saját mozgóképi tartalmak létrehozására lesznek képesek. A digitális technológiák térnyerése ugyanis megkerülhetetlenné teszi, hogy a tanulók aktív résztvevői, ne csupán passzív befogadói legyenek a filmes és médiavilágnak.

Gimnáziumunkban 9-12. évfolyamon heti 2 órában (tehetséggondozás keretében) oktatunk mozgóképkultúrát. Ebből 1 óra évfolyamonként elméleti, 1 óra pedig gyakorlati oktatás keretében valósul meg az alábbiak szerint:

- egymást követő/dupla órákon
- az elméleti és gyakorlati dupla órák heti váltásban követik egymást
- a gyakorlati órákon egyszerre 2 két tanár van jelen (rendező és operatőr), hogy csoportbontásban lehessen differenciálni érdeklődésnek, munkafolyamatoknak megfelelően

Elméleti képzés óraszámai: 9-11. évfolyamon 37, a 12. évfolyamon 32

Gyakorlati képzés óraszámai: 9-11. évfolyamon 37, a 12. évfolyamon 32

A tanulók értékelése

- feladatlapok
- otthoni munka
- csoportmunka
- projektmunka és annak dokumentálása

A tantárgyi eredmények értékelése a hagyományos 5 fokozatú skálán történik.

9. évfolyam

9. évfolyam / elmélet	
Óraszám	Témakör
1-3	A média fogalma
1-3	A tömegkommunikáció és szerepe
2	A tömegkultúra sajátosságai
1	Médiaetika
1	A média jogi szabályozása
1-3	A fotográfia története
1-5	Mozgókép kialakulása
1	Mozgóképek rendszerezése
2	Filmnyelvi alapfogalmak
1-3	A képalkotás folyamata
1-5	A kiemelés eszközei a mozgóképen
7	Szabad felhasználás
9. évfolyam /gyakorlat	
Óraszám	Témakör
2	A kép Mitől kép a kép?
2	A fény és a fotó
1	Képkompozíció, tudatos szerkesztés
1	Témaválasztás
2	A fényképezés története
1	A fényképezőgép működése
1	A helyes expozíció
2	A fotóművészet
2	Képi műfajok
2	Tájkép, város- és növényfotózás A makrofotózás
2	Portré és állatfotózás
2	A műtermi technika világa
2	A photoshop megismerése, képkorrekció, utómunka
2	Történetmesélés fotósorozattal
2	Fotóetűd készítése, képi dramaturgia
2	Fotóillusztráció, sajtófotó
2	Reklám-, tárgy- és ételfotózás
2	Camera obscura készítése

3	Riport készítése A riportalany és a riporter Kérdezni tudni kell – hogy kérdez egy jó riporter?
1	Sorsfordító és Parafrázis c. filmek kapcsán szabad beszélgetés
1	Az alkotófolyamat Az alkotói szabadság kérdései
2x37 óra	

Ismeretek, fejlesztési követelmények:

- látványszervezés alapeszközei (képkivágás, gépállás, nézőpont, szemszög)
- kameramozgások, beállítástípusok, megvilágítás)
- fogalmainak tudatosítása, ezen eszközök szerepének értelmezése és tudatosítása
- saját felvételek készítése és mozgóképi szövegrészletek elemzésével.
- egyszerűbb mozgóképi szövegrészletek létrehozása (pl. találkozás, megérkezés, követés, megismerkedés) útján a képzelőerő kifejezőképesség fejlesztése

10. évfolyam

10. évfolyam /elmélet	
Óraszám	Témakör
1	Ismétlés, rendszerezés
1-10	A montázs és szerepe, Különböző montázstípusok
1-5	Filmes műfajok
2	A műfajok sajátosságai
2	A televízió
2	A klip
3	A reklámfilm
1-5	A digitális világ
7	Szabaddelhasználás
10. évfolyam /gyakorlat	
Óraszám	Témakör
2	A portréfilm
4	Portréfilm-készítési gyakorlat
4	A dokumentumfilm
2	A fikciós dokumentumfilm és a kreatív dokumentumfilm
2	A dokumentumfilm előkészítése, a forgatás menete
2	Rendezői- és operatőri szempontok érvényesítése a dokumentumfilmben
2	Forgatási gyakorlat
2	Az áldokumentumfilm műfaja és lehetőségei, a műfaj határainak kitágítása

2	A természetfilm
2	A scriptelés menete
3	A dokumentumfilm utómunkája, vágási gyakorlat
2	A dokumentumfilm világa – összefoglaló óra
2	Versetűd – versfilm - filmvers
2	Kortárs versek filmes adaptációja
4	Versfilm készítése
2x37 óra	

Ismeretek, fejlesztési követelmények:

- a mozgóképi szövegek rendszerezését segítő néhány alapszempon (megjelenési felület – mozi, televízió, internet; a hossz, mint forgalmazási kategória)
- a valóságanyag természete – dokumentumfilm-fikció;
- az alkotói szándék és nézői elvárás – műfaj (zsáner)film, szerzői film
- a szerzői és a műfajfilm néhány meghatározó jellemzőjének felismerése, alkalmazása
- az életkornak megfelelő médiaszövegek feldolgozása egyéni, kiscsoportos vagy csoportos formában kreatív gyakorlati feladatokkal
- az életkornak megfelelő mozgóképes tartalmak feldolgozása egyéni, kiscsoportos vagy

II. évfolyam / elmélet	
Óraszám	Témakör
1	Isméltés, rendszerezés
2	Hollywood kialakulása
3	Burleszk
3	Western
3	Német expresszionizmus
3	Orosz montázsfilm
3	A francia avantgard
2	A hangosfilm
1-5	A 30-as évek európai filmgyártása
1-5	Filmelemzés
7	Szabadon felhasználható
II. évfolyam / gyakorlat	
Óraszám	Témakör
2	A reklámfilm műfaja
2	Anti-reklámfilm készítése (társad. célú vagy termék)
2	A fikciós film
2	Jelenetek, beállítások, helyszínek

2	Plánok, kameramozgások
2	Filmnyelv, képi világ, történetmesélés
2	Forgatókönyv, storyboard
2	Dramaturgia, filmes narratívák
2	Rendezői ismeretek
2	Operatóri ismeretek
2	A filmes stáb főbb részei, munkatársai és feladataik
2	Hangrögzítés, hangtómunka
4	Filmes editálás
2	A kisjátékfilm műfaji sokszínűsége
2	Kisjátékfilm forgatása saját ötlet alapján
2	Az irodalmi adaptáció
2	Filmadaptáció készítése egy választott novella alapján
1	Filmkvíz – az elmúlt 3 év tananyagának játékos összefoglalása
2x37 óra	

Ismeretek, fejlesztési követelmények:

- egy kis filmtörténet: filmes műfajok megismerése
- a gyakorlati oktatásban is előkerül a fikció, mint a történetmesélés eszköze
- a filmes történetmesélés lehetőségei, narratívák
- a filmes munkafolyamatok, részterületek munkájának megismerése, azok gyakorlatban való alkalmazása

12. évfolyam / elmélet	
Óraszám	Témakör
1-3	Ismétlés
2	Olasz neorealizmus
1-5	A francia újhullám
3	Az olasz modern filmgyártás
1-5	A cseh újhullám
1-10	A magyar film története
4	Ismétlés, rendszerezés, felkészülés
12. évfolyam / gyakorlat	
Óraszám	Témakör
2	A fikció fejlődési útja A” Megöntözött öntözőtől” az Avatárig.

2	Filmvilágok – szerzői filmek, tömegfilmek, műfaji filmek
2	A jelmez és a díszlet
2	Filmtrükkök, kevert technikájú filmek
2	Narráció, belső monológ, párbeszéd a filmben
2	Filmdialog írása adott szempont alapján
2	Filmnovella
2	Irodalmi és technikai forgatókönyv
2	A megírt kisfikció forgatásának előkészítése
2	Filmforgatás
2	Utómunka, trailer készítése
2	A videoklip - storyboard írása
4	Klipforgatás
2	Osztálydoku és werkfilm Remake készítése (az eddigi forgatások nyersanyagainak újragondolása, újravágása)
2	Az együtt töltött 4 év munkájának értékelése Showreel készítése az osztály forgatott filmjeiből válogatva
2x32 óra	

Ismeretek, fejlesztési követelmények:

- az az egyéni tartalmak megfogalmazása lesz hangsúlyos
- az eddig tanultak érvényesítése széles körű érvényesítése, az egyéni színezet, sajátosságok kibontása a cél

b5) A tehetséggondozás egyéb szinterei iskolánkban

Iskolánkban a tehetséggondozás kiemelt szerepet kap. Hiszünk abban, hogy minden diákunk tehetséges valamiben, a feladatunk az, hogy megtaláljuk ki miben tehetséges, ezeket a területeket fejlesszük, illetve megtaláljuk azokat a területeket, amelyekben a tanuló gyengébb, ezeken a területeken hátránykompenzációt végzünk. Diákjaink egyéni igényeire reflektálva, egyéni szükségleteik alapján fejlesztjük őket.

A tehetséggondozásban minden munkatársunk részt vesz, az iskola munka szerves részét képezi a tehetség felismerése, gondozása, a tanulóink pályaorientációja.

Iskolánk 2012-óta kiválóan akkreditált Tehetségpontként, 2022 szeptemberétől Minősített Tehetséggondozó Műhelyként működik.

Több, a tehetséggondozáshoz kapcsolódó jó gyakorlatunk van, melyeket terjesztünk is.

Több, mint 15 éve működik iskolánkban a képzőművészeti gyógypedagógiai terápia, ami a részképesség és személyiségfejlesztés mellett a művészeti kompetenciában kiemelkedő fiatalok számára biztosít alkotási lehetőséget kerámia eszközzel. Ez a jó gyakorlatunk bekerült az ország 20 legjobb jógyakorlata közé, melyről film is készült.

(<https://www.youtube.com/watch?v=ey7G17cCa3M>).

Tanulóinknak lehetősége van iskolánkban nyelvvizsga előkészítő és emelt szintű érettségire felkészítő foglalkozásokon részt venni idegen nyelvből. Ez a lehetőség látássérült tanulóinknál is áttörést hozott az oldottabb szóbeli beszámolók során.

A különleges helyszíneken megtartott tanulmányi kirándulás évek óta gyakorlat matematika, fizika tárgyi területen. Paksi Atomerőmű, Győri Audi Gyár, Svájcban Cern ...

Szabadidős sporttevékenységre biztatjuk tanulóinkat kerületi, városi programokon való részvétel biztosításával: Kaptató futó fesztivál, Európai Diáksport Nap, Kihívás Napja-Challenge day a Magyar Szabadidősport Szövetség szervezésében, Dove Önbizalom Program, Fairplay labdarúgó program évek óta az aktív fiataljaink és kollégáink számára is biztosított lehetőség.

Tehetségnapok keretében évente lehetőséget biztosítunk diákjainknak a tehetségük bemutatására.

Állandó programjaink:

- Művészetterápiás tehetséggondozó csoport
- Média orientációs csoport
- Informatika orientációs csoport
- Komplex fejlesztés
- Vizuális kultúra tehetséggondozás
- Kulturális szakkör
- Kreatív írás
- Sport tehetséggondozás
- Számítógépes írás, Jánó-módszer

A tehetségazonosítás iskolai gyakorlata

A tehetséges tanulók azonosítását a Tehetségetekt programmal végezzük. A program tesztjeinek segítségével beazonosítjuk azokat a területeket, amelyekben a tanuló tehetséges, illetve azokat, amelyekben kompenzációra van szükség. Emellett a szaktanárok megfigyelése és az év eleji gyógypedagógiai, pszichológiai szűréseken személyes beszélgetés segíti a tehetségterületek azonosítását. Gyakori, hogy az autista és ADHD-s tanulók teljesítményhelyzetben lassabban mutatják meg kiemelkedő képességeiket, ezért itt fontos a többirányú feltérképezés. A tapasztalatokról októberben osztálymegbeszélések keretében is beszélgetünk minden egyes tanulóval.

A kompenzálható kompetenciák fejlesztését egyéni fejlesztések, illetve tantárgyi felzárkóztatás keretében végezzük, melyet az osztályfőnök és a gyógypedagógus munkaközösség vezetője koordinál.

A tehetségfejlesztő programokba azok a tanulók kerülnek be elsősorban, akik az adott területen tehetségesek a mérés alapján. Bekerülhet olyan erősen motivált diák is, aki a mérés során nem

bizonyult kiemelkedőnek, de nagyon szeretne a programban részt venni. Lehetőség van művészeti, média, informatikai tanulmányi versenyeken való részvételre. A fiatalok kezdeményezése is irányadó, így helyi versenyek is megrendezésre kerülnek pl. Esport.

A mérést és annak kiértékelését a szaktanár, a tehetséggondozó munkacsoport vezetője az osztályfőnökökkel, a tehetséggondozó programok vezetőivel és a gyógypedagógusokkal közösen végzi. A féléves osztályozó megbeszéléseken értékeljük a tapasztalatokat és igény esetén új célokat fogalmazunk meg a tanulókkal kapcsolatban. A csoportokkal kapcsolatos szociometriai méréseket, tehetségterképet az osztályfőnökökkel a tehetségkoordinátor egyéni beszélgetés során elemzi és értékeli. Felmerülő kérdés, tanulókkal kapcsolatos pedagógiai feladat során a mérést megismételjük.

b6) Az oktatásban alkalmazható tankönyvek és taneszközök kiválasztásának elvei

A tankönyv kiválasztásának elvei

Tankönyveink kiválasztására nagy gondot fordítunk, különösen azért, mert a tankönyv a tanítás - tanulás egyik legfontosabb segédeszköze. A kiválasztás a szaktanárok feladata, mint ahogy az új tankönyvek megjelenését is ők kísérik figyelemmel.

A kiválasztás szempontjai között szerepel a tankönyv:

- tartalma, nyelvezete, taníthatósága,
- érthetősége, áttekinthetősége, a témák és könyvek egymásra építhetősége,
- lényegkiemelése, ábrák minősége és bonyolultsága,
- esztétikai kivitele, tartóssága.

A kiválasztásnál a szaktanár egyéni elképzelését, véleményét természetesen figyelembe vesszük.

A szaktanárok számára az új tankönyvek, szakkönyvek beszerzését vállaljuk. Így ők követni tudják az új technológiákat, módszereket.

A tankönyvek térítésmentes igénybevétele

Tanulóink minden évfolyamon ingyen kapják a tankönyveket.

Taneszközök

A taneszközök a nevelési és szakmai program részét képezik.

A taneszközök nemcsak a tanári ismeretközlést, hanem a tanulók ismeretszerzési tevékenységét is segítik a tanítás-tanulás folyamatában.

Az iskola taneszköz szükségletét félévenként szaktanáraink végzik. Az iskolai szintű egyeztetés után adott szempontok alapján az igazgató dönti el a beszerzések sorrendjét, idejét. A beszerzéseknek összhangban kell állniuk a központilag kiadott eszköz és felszerelési jegyzékekben foglaltakkal.

b7) A Nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása

Az iskolában folyó nevelés-oktatás alapvető feladata – a változó és egyre összetettebb tudástartalmakkal is összefüggésben – a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése, bővítése, az életen át tartó tanulás és fejlődés megalapozása, valamint az, hogy fektessen hangsúlyt a pályaválasztásra, pályaeorientációra.

- mintákat adunk az ismeretszerzéshez, a feladat- és problémamegoldáshoz, megalapozzuk a tanulók egyéni tanulási módszereit és szokásait,
- a mozgásigény kielégítésével, a mozgáskultúra, a mozgáskoordináció, a ritmusérzék és a hallás fejlesztésével, a koncentráció és a relaxáció képességének alapozásával,
- az egészséges életvitel kialakításához az egészségtan gyakorlati jellegű oktatásával kívánunk hozzájárulni,
- a tanulási stratégiák megválasztásában az ismeretek tapasztalati megalapozása és az ismeretszerzés deduktív útjának bemutatása,
- fokozatosan kialakítjuk, bővítjük az együttműködésre építő kooperatív-interaktív tanulási technikákat és a tanulásszervezési módokat.
- az értelmi és érzelmi intelligencia mélyítését, gazdagítását a drámapedagógia eszköztárának alkalmazásával kívánjuk megvalósítani;
- az önismeret alakításával, a fejlesztő értékelés és önértékelés képességének fejlesztésével, az együttműködés értékének tudatosításával a családban, a társas kapcsolatokban, a barátságban, a csoportban;
- a kreativitás fejlesztése; az írásbeliség és a szóbeliség egyensúlyára való törekvés; a tanulók egészséges terhelése, érési folyamatuk követése, személyre szóló, fejlesztő értékelésük;
- a személyiség erkölcsi arculatának értelmi és érzelmi alapozásával; helyes magatartásformák megismertetésével és gyakoroltatásával;
- a biztonságos szóbeli és írásbeli nyelvhasználat és az alapvető képességek, készségek elsajátításával; a mentális képességek célirányos fejlesztésével; az önálló tanulás és az önművelés alapozásával;

b8) Mindennapos testnevelés

A mindennapos testnevelés, testmozgás megvalósításának módját a köznevelési törvény 27. § (11) bekezdésében meghatározottak szerint szervezzük meg.

A testnevelés órák időkeretében biztosítjuk mozgássérült tanulóink számára a szakértői véleményben javasolt óraszámú mozgásfejlesztést, illetve orvosi javaslat esetén a gyógytestnevelést. A napi egy testnevelés óra mellett délutáni és hétfégi szabadidős

foglalkozásokat tartunk a tanulóink testmozgásának biztosítása érdekében (úszás, barlangászat, futball, túrázás stb.).

A testnevelésóra kiváltásának lehetősége: a heti öt testnevelés órából legfeljebb heti két óra váltható ki a sportról szóló törvény szerinti igazolt sportolói jogviszonyban álló versenyző tanuló kérelme alapján – versenyengedély birtokában – a sportszervezet keretei között szervezett edzéstáogatás igazolásával, amennyiben a testnevelésórát közismereti tanóra nem előzi meg vagy nem követi.

Egyéb esetben nem adható a tanulónak felmentés a kötelező testnevelés óra alól.

b9) A választható tantárgyak, foglalkozások

A választható tantárgyak közé iskolánkban a második idegen nyelv és a fakultációs órák tartoznak. Idegen nyelv: az angol nyelv az érettségit adó osztályokban kötelező. Gimnáziumban a második nyelv német vagy orosz nyelv lehet.

Fakultáció: 11. és 12. évfolyamon kötelező és ajánlott fakultációt választhatnak a tanulók.

Választható fakultációs órák 11. évfolyamon

- földrajz
- digitális kultúra
- kémia
- fizika
- vizuális kultúra
- ének-zene
- fenntarthatóság

Választható fakultációs órák 12. évfolyamon közép- és emelt szinten

- biológia
- földrajz
- angol nyelv
- német nyelv
- orosz nyelv
- bibliaismeret – baptista hittan
- matematika
- vizuális kultúra
- ének-zene
- mozgóképzetúra és médiaismeret
- fizika
- kémia
- testnevelés
- magyar nyelv és irodalom (emelt szint)
- történelem (emelt szint)

A pedagógus választás szabályai

Az iskola biztosítja, hogy minden kötelező és választott érettségi tantárgyból felkészíti a tanulókat az érettségi vizsgára, ennek érdekében fakultációkat szervez 11. és 12. évfolyamon.

A fakultációs csoportokból tantárgyanként csak egy-egy van, ezért a tanulók tanárt nem, csak tantárgyat tudnak választani. A második idegen nyelvet is csak egy-egy pedagógus tanítja, ezért ebben az esetben sem választhatnak a pedagógusok közül a tanulók.

SNI és BTMN tanulóknak a fejlesztő órák látogatása kötelező, a szakértői véleményben foglaltak szerint. A tanulók a gyógypedagógusokhoz kerülnek beosztásra, melynek elsődleges szempontja a típus, csoport és órarend szervezés. A tanulóknak kötelező a kijelölt gyógypedagógus tanórájára járni.

b10) Érettségi vizsgatárgyak

Érettségi vizsga

Követelményeit az Érettségi vizsgaszabályzat határozza meg.

A 12. évfolyam befejezése után az érettségi vizsga 4 kötelező és 1 kötelezően választható tantárgy követelményeinek teljesítése esetén eredményes.

Bizonyítvány: a középiskolai végzettséget tanúsítja.

Jogosít: felsőoktatási intézménybe való felvételre, szakképzésbe való bekapcsolódásra, munkakör betöltésére, érettségire épülő tevékenység folytatására.

Az érettségi vizsga letétele után a tanulók szakképzésekbe kapcsolódhatnak be, illetve főiskolákon vagy egyetemen folytathatják tanulmányaikat.

Az iskolában érettségi vizsgatárgyként választható az iskola helyi tantervében megnevezett bármely tantárgy.

Az érettségi vizsgára történő felkészítés az iskolában

Tantárgy	Középszint	Emelt szint
magyar nyelv és irodalom	igen	igen
matematika	igen	igen
történelem	igen	igen
angol nyelv	igen	igen
német nyelv	igen	igen
oroszl nyelv	igen	igen
vizuális kultúra	igen	igen
ének-zene	igen	igen
földrajz	igen	igen

biológia	igen	igen
kémia	igen	igen
digitális kultúra	igen	igen
mozgóképkultúra és médiaismeret	igen	igen
testnevelés	igen	igen
bibliaismeret – baptista hittan	igen	nem
magyar, mint idegen nyelv	igen	nem
fenntarthatóság	igen	nem

A 2. idegen nyelvből az iskola kötelező tanórákon biztosítja az emelt szintű érettségire felkészülés feltételeit a nyelvi előkészítő évfolyamon kezdő tanulók számára.

Az érettségi vizsgára bocsátás feltételei:

Az érettségi vizsgát megkezdheti az a jelentkező, aki az adott tantárgyból az iskola helyi tantervében előírt követelményeket teljesítette, és erről bizonyítványa van. Amennyiben a tanulmányok befejezése előtt kíván valaki érettségi vizsgát tenni, a követelmények teljesítéséről osztályozó vizsgán kell számot adnia.

Az osztályozó vizsga 3 tagú bizottság előtt történik, írásbeli és/vagy szóbeli vizsgarészből áll. Követelményeit a vizsgázók a kijelölt vizsgaidőpont előtt minimum két hónappal megkapják. Az osztályozó vizsgáról készült jegyzőkönyv helyettesíti a bizonyítványt a tanulmányok befejezéséig.

Mentességek kezelése

A mentességre irányuló kérelmet a vizsgára jelentkező a jelentkezési lappal együtt nyújtja be az iskola igazgatójának. Az igazgató a kérelemhez csatolt szakértői vélemény alapján dönt a mentesség megadásáról.

A szülők és a vizsgázók tájékoztatása

Az iskola első ízben a gimnáziumi 2. évfolyam végén tájékoztatja a szülőket és a tanulókat a vizsgára felkészítő foglalkozásokról, a vizsgára jelentkezés feltételeiről, a választható vizsgatárgyakról és vizsgaszintekről. Tájékoztatja továbbá az érintetteket a mentességekkel kapcsolatos tennivalókról, az előrehozott érettségi vizsga lehetőségeiről. A 12. évfolyam elején a tájékoztatást megismételjük.

b11) A középszintű érettségi vizsga témakörei és követelményei

A részletes vizsgakövetelmények az Oktatási Hivatal honlapján elérhetők:

https://www.oktatas.hu/kozneveles/erettsegi/altalanos_tajekoztatasi/erettsegi_vizsgatargyak

b12) Tanulmányi munka értékelése

Az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei és formái

A tanítás-tanulás folyamatának mérője a rendszeres ellenőrzés és értékelés. Ennek iskolánkban tájékoztató, visszacsatoló, orientáló, megerősítő és minősítő funkciója van. E funkcióknak megfelelően élünk a pedagógiai értékelés mindhárom típusával. (diagnosztikus, formatív és szummatív értékelés)

A tanulói teljesítmények ellenőrzésének és értékelésének viszonyítási alapja:

- a tantervi követelmények
- az iskola Pedagógiai Programjának, Nevelési program részében rögzített célok
- a Házirend
- a tanuló magatartása, szorgalma értékelésének és minősítésének szempontjai

Tanulói munka értékelése:

- a korrekt, egységes szempontú tanulói értékelés
- a visszajelzés
- önértékelés fejlesztése
- pályaorientáció megsegítése
- motiváló és interiorizáló

Ellenőrzés és értékelés alapelvei:

- legyen megalapozott, tükrözze a diák alapos ismeretét
- objektív, ugyanakkor személyre szóló legyen
- formái igazodjanak az életkori sajátosságokhoz
- kapcsolódjék hozzá tanulói önértékelés
- tükröződjék benne a tanár pozitív véleménye, a fejlődésbe vetett hite
- motiváljon, ne jelentsen ítélezést
- diagnosztikus, formatív, szummatív
- rendszeres, nyilvános
- következetes, indokolt, körültekintő
- átfogó, lényegre törő és igazságos

A tanulói ellenőrzés és értékelés általános szabályai:

- a tanuló ellenőrzése, értékelése és minősítése személyre szabott legyen,
- a szóbeli (vagy írásbeli) ellenőrzés - értékelés éves viszonylatban arányos, minimum havi gyakoriságú legyen,
- a különböző tanulói produktumok (pl. házi feladat, szorgalmi feladat, pontozásos rendszer stb.) azonos szempontok és értékrend alapján legyenek minősítve;
- a tanuló minden hónapban kapjon érdemjegyet;

- legyenek témazáró, illetve röpdolgozatok, de ezek ne helyettesítsék a szóbeli ellenőrzéseket;
- a gyakorlati munka ellenőrzését a produktum jellemzőinek összevetésével szóban vagy írásban végezzük;
- az év végi osztályzatok megállapításánál az egész évi teljesítményt vesszük figyelembe.
- A gimnázium 11. osztályában május hóban, próba-érettségit tartunk, amelynek előkészítését az érintett tanárok bevonásával április hóban végezzük el.

Az ismeretek, képességek értékelésének rendszere, a beszámoltatás módja

DIAGNOSZTIKUS:	FORMATÍV:	SZUMMATÍV:
új tanulási, nevelési- oktatási szakaszok megkezdésekor 9. osztály elején Szakképzés megkezdésekor Szintvizsgáknál 9.Ny gimnázium osztály elején Minden felsőbb osztályba újonnan érkező diák esetén	a tanulási folyamat közben	tanulási, oktatási-nevelési szakaszok végén (témazárók) félévi beszámoló, tanév végén produktumok értékelése, 10-11. gimnáziumi osztály végén kis érettségi érettségi vizsga év végi szakmai vizsgák szakmai vizsgák képzés befejezésekor

A mérések célja

DIAGNOSZTIKUS:	FORMATÍV:	SZUMMATÍV:
Minden osztályban a szaktanár és az adott osztályban tanítók tájékozódása az alapkészségek helyzetéről, a csoportba sorolás, folyamattervezés, egyéni fejlesztés érdekében.	A tanulási hibák feltárása, az eredményes tanulás elősegítése, visszacsatolás, motiválás és megerősítés, a teljesítmények minősítése.	A tanulói teljesítmények minősítése, céldiagnózis, elemző értékelés elkészítése, vizsgahelyzet átélése.

A mérések tárgya

DIAGNOSZTIKUS:	FORMATÍV:	SZUMMATÍV:
9. Ny. és 9. gimnáziumi évfolyam elején		tantervi témakörök

alap-kultúrtechnikák alkalmazása: olvasásmegértés, olvasás, írás, helyesírás, számolás Aktuális év elején tantárgyi tudás		adott tantárgyon belüli összegző tudás és rendszerben való elhelyezésének képessége

A mérések viszonyítási alapja

DIAGNOSZTIKUS:	FORMATÍV:	SZUMMATÍV:
tanév végi tantervi követelmények	tantervi követelmények, pedagógiai program	tantervi követelmények

A mérések formája

DIAGNOSZTIKUS:	FORMATÍV:	SZUMMATÍV:
írásbeli: tantárgyi és képesség tesztek	szóbeli felelet: kérdések alapján, kész vázlat szerint, vázlatkészítéssel	a tantervi témakörök teljesítésének mérése írásban, szóban, gyakorlatban
szóbeli: felelet	összekapcsolva, vázlat nélkül kiselőadás formájában, beszámolók páros és projekt feladatokról	minden szakiskolai és gimnáziumi osztályban írásbeli vizsga: tantárgyi tesztek valamennyi vizsgatárgyból, szóbeli vizsga: írásbeli vizsga alól felmentettek számára
	írásbeli forma: tesztek, dolgozatok, pályázatok, projektek, térképek	szakképző évfolyamokon írásbeli, szóbeli és gyakorlati vizsga
	tevékenységek végzése (készségtárgyak, szakiskolai évfolyamokon)	12. gimnáziumi osztályban az érettségi (írásbeli és/vagy szóbeli vizsga)

A mérések értékelésének módja

DIAGNOSZTIKUS:	FORMATÍV:	SZUMMATÍV:

Minden osztályban szöveges értékelés a fejlesztéseknél, illetve a szülőkkel való személyes beszélgetés. tanulónként %-os, vagy a mérés tárgyának megfelelően konkrét szöveges értékelés.	éremjeggyel legalább havonta egyszer %-os megfeleléssel rövid szöveges értékeléssel	a tantervi témakörök, vizsgák éremjeggyel, szakképző évfolyamok elméleti és gyakorlati vizsgáin osztályzattal, 10-11. gimnáziumi évfolyamon a kisérettségien osztályzattal (két jegynek számít), érettségi vizsgán a szokásos értékelésnek megfelelően

A mérések követelményei

DIAGNOSZTIKUS:	FORMATÍV:	SZUMMATÍV:
a helyi tantervben rögzített, szintezett követelmények (a kritérium szint nem teljesítésének a tanuló számára nincs osztályzattal, éremjeggyel kifejezett következménye)		

A mérések sikerkritériumai

DIAGNOSZTIKUS:	FORMATÍV:	SZUMMATÍV:
valamennyi újonnan érkező fiatal alkalmazott tudásáról diagnózis készül. az osztályban tanítók közös megbeszélésen megismerik ezt. a tennivalókat beépítik munkájukba.	havonta legalább egy éremjegy a szülők rendszeres tájékoztatása a tájékoztató füzet útján valamennyi éremjegy bejegyzésével mentori hálózaton és fejlesztő munka keretén belül évente kétszer szükség esetén gyakrabban rövid szöveges értékeléssel (a tanulónak önmagához viszonyított haladásáról, illetve	a záróvizsgák zökkenőmentes lebonyolítása a tanulók tapasztalatokat gyűjtenek a vizsgahelyzetekről és osztályfőnökükkel elemzik azokat

	a követelmények teljesítéséről)	
	külső személy bevonásával komplexebb segítő, támogató értékelés a szülő felé a tanulókról	

A mérések dokumentumai

DIAGNOSZTIKUS:	FORMATÍV:	SZUMMATÍV:
értékelő lapok, tesztek, dolgozatok	naplók, ellenőrzők.	mérőlapok, tesztek,
tanári tevékenység - és eljárás lista a fejlesztésről.		jegyzőkönyvek, bizonyítványok

Az ismeretek, képességek írásbeli értékelési rendszere

Írásbeli feladatoknál az osztályzatok megállapításának rendje:

91 - 100 %	teljesítés	jeles	(5) osztályzat
72 - 90 %	teljesítés	jó	(4) osztályzat
52 - 71 %	teljesítés	közepes	(3) osztályzat
36 - 51 %	teljesítés	elégséges	(2) osztályzat
36 % alatt	teljesítés	elégtelen	(1) osztályzat.

A jelzett %-os aránytól a szaktanárok indokolt esetben eltérhetnek (pl.: háziversenyek, tehetség gondozás, felzárkóztatás stb.). Központilag kiadott értékelésnél ezt a pontozást kell követni! A gyakorlati munka ellenőrzése, értékelése kapcsán is ezt a módszert ajánlott követni.

Írásbeli számonkérés (beszámoló) rendje:

- röpdolgozatok, felmérők csak a szakórán végezhetők az osztályban tanulók jelenlétében, közreműködésével;
- a feladatok pontozása és az osztályzatok kialakítása a tanulók előtt ismertnek kell lennie;
- javítás után az értékelést meg kell mutatni a tanulóknak;
- tanulói észrevétel esetén annak jogosságát elbírálva korrigálni kell – ha szükséges – az érdemjegyet;
- a szokásos módon az osztályzatokról a szülőket is tájékoztatni kell;
- ha az osztály 50%-a írásbeli feladatok megoldását eredménytelenül (elégtelen) teljesítette, akkor ismételt felkészítés után az írásbelit meg kell ismételni.

Az ismeretek, képességek szóbeli ellenőrzéseknél az osztályzatok megállapításának rendje:

- jeles (5); ha önálló, lényegre mutató, folyamatos, összefüggő a felelet,
- jó (4); ha önállóan, kisebb segítséggel és bizonytalansággal, de a követelményeknek megfelelő a felelet,
- közepes (3); ha pontatlan, több hibával, tanári segédlettel és kiegészítéssel, rendszerezés nélküli a felelet,
- elégséges (2); ha nehézkes, erősen hiányos, az ismereteket csak kérdésekre felidéző, összefüggés nélküli: minimális értékű a felelet,
- elégtelen (1); ha elfogadhatatlan tartalmú, összefüggéstelen, zavaros a felelet.

A magatartás és szorgalom minősítésének elvei, követelményei

Szemponatok a magatartás minősítéséhez

Magatartás	Példás	Jó	Változó	Rossz
1. Fegyelmezettség	állandó, nagyfokú	megfelelő	zavaró, kifogásolható, ingadozó	gyakran zavaró, erősen kifogásolható
2. Hangnem, viselkedéskultúra	kifogástalan, példaértékű, udvarias, tisztelettudó	egyenletes, kevésbé vagy kivetnivalót	udvariatlan, nyegle	durva, goromba, hangoskodó, közönséges
3. Közösségi és társas kapcsolat	aktív, pozitív, jóindulatú, segítőkész	kezdeményező, résztvevő	nem ártó, közömbös, vonakodó	negatív, ártó, megfélemlítő
4. Házirend betartása	betartó, illetve arra ösztönző	betartó	részben betartó	sokat vétő
5. Felelősségérzet	vállaló	fejlődő	ingadozó	felelőtlen, megbízhatatlan

Szemponatok a szorgalom minősítéséhez

Szorgalom	Példás	Jó	Változó	Hanyag
1. Tanulmányi munka	céltudatosságra törekvő, igényes, pontos	figyelmes, törekvő	ingadozó	igénytelen
2. Munkavégzés	kitartó, pontos, megbízható, önálló	rendszeres, többnyire önálló	rendszeretlen, önállótlan	megbízhatatlan, gondatlan

3. Kötelességtudat	magas fokú	megfelelő, néha ösztökélni kell	felszerelése gyakran hiányos, gyakran kell ösztökélni	hiányos, nincs felszerelése, állandóan ösztökélni kell
4. Tanórákon kívüli információk felhasználása, többletmunka	rendszeres, érdeklődő	esetenként ösztönzésre dolgozik	ritkán	egyáltalán nem

b13) Az érdemjegyek tanulmányi rendszerben történő rögzítésével kapcsolatos értesítési kötelezettség szakmailag indokolható határideje

Törekedni kell arra, hogy a tanítási évben, az értékelések során keletkezett érdemjegyek a legrövidebb időn belül rögzítésre kerüljenek a KRÉTA naplóban. A témazáró dolgozatok kijavítására a pedagógusoknak két hét áll rendelkezésükre, ezért az elektronikus naplóban az érdemjegyek rögzítésének határideje is maximum két hét.

b14) Csoportbontások szervezésének elvei

Intézményünkben angol nyelvből biztosítjuk az évfolyamonkénti képesség szerinti csoportbontást. Az SNI-s tanulók egyéni fejlesztést kapnak.

b15) Nemzetiségi oktatás

A településen élő nemzetiség kultúrájának megismerését szolgáló tananyag oktatása a nemzetiséghez nem tartozó tanulók részére iskolánkban nem releváns.

b16) Az iskola egészségnevelési és környezeti nevelési elvei, programok, tevékenységek

A környezeti nevelés az iskolában

A Nemzeti alaptanterv az iskolák környezeti nevelési feladatait minden műveltségi területre általánosan és konkrétan, az egyes műveltségi területekre is megfogalmazza. Ebből következik, hogy nem szorítkozhatunk sem egyetlen életszakaszra vagy tantárgyra, hanem csak a nevelés, oktatás egészére.

A környezeti nevelés kerettantervi előírásai

„A környezeti nevelés és oktatás a környezeti értékek felismerését és a környezetre vonatkozó fogalmak tisztázását szolgálja. Törekvése olyan képességek kialakulásának elősegítése, melyek szükségesek az emberi kultúrák és a környezet közötti kölcsönkapcsolatok megértéséhez, a környezetorientált magatartás, a környezeti minőség javítását célzó, tudatos és felelősségteljes cselekvési készség kifejlődéséhez.”

Iskolánknak nem alapfeladata környezetvédelmi szakemberek képzése, de környezeti nevelésünkkel elősegíthetjük tanulóink környezettel kapcsolatos magatartásának és életvitelének alakulását.

Iskolánk környezeti neveléssel összefüggő feladatai beépíthetők:

- az anyagi világ természettudományos összefüggéseit bemutató tantárgyakba (fizika, kémia, biológia, fenntarthatóság ...),
- az ember és környezete kapcsolatait sokoldalúan vizsgáló földrajz tantárgyba,
- a különböző technológiák életünk mindennapjainak környezetre gyakorolt hatásait feltáró szakmai alapoató ismeretek tantárgyaiba,
- a felelősségvállaló, környezettudatos állampolgári magatartást, környezeti erkölcsöt, személyes világnézetet alapoató történelem, etika-erkölcstan tantárgyakba,
- a természet és épített környezetünk szépségeit, harmóniáját közvetítő anyanyelv és irodalom, valamint a művészeti tantárgyakba,
- iskolai nevelésen kívüli lehetőségeinkbe (múzeumi programok, növény- és állatkerti programok, nemzeti parkok, környezetvédelmi oktatóközpontok, környezetvédő civil szervezetek programjai).

A középiskolai környezeti nevelés előzményei és szükségszerűen érvényesülő szempontjai:

- a tanuló környezet kultúrájának gyökerei a család környezetkultúrájában,
- környezeti ismereteket az általános iskola nevelési és oktatási folyamata megalapozta,
- az ember és a környezet megbonthatatlan kapcsolata a környezeti nevelés fő célját jelenti,
- a környezeti nevelés összhangra törekszik a nevelés alapvető értékeivel, képviseli a humanizmust, toleranciát, demokratizmust,
- a felelős környezeti magatartás formálja a tanuló személyes aktivitását, tevékenységét, illetve arra épít,
- igyekszik a tanulóknak tartós, maradandó irányultságokat erősíteni a közös és személyes jövő és boldogulás iránt,
- a hatékonyság érdekében törekedni kell a hitelességre, nyitottságra, együttműködésre, segítő emberségre.

A környezeti nevelés módszerei:

- az adott téma sokoldalú megközelítése (természettudományi és társadalmi),
- analízis - szintetizáló megismerési folyamat mellett a holisztikus megismerési folyamatra törekvés,
- lokalitás - globalitás szétválaszthatatlanságának bemutatása,
- élményhelyzetek biztosítása,
- folyamatos kommunikáció tanár - diák között az ember – környezete vonatkozásában.

Az iskolában megjelenő környezeti nevelési tartalmak a helyi tantervben:

a.) A közismereti tantárgyakban megjelenő ismeretek (témakörök).

Hasznos ismereteket adunk a modern információs technológiák környezetvédelmi következményeiről, alkalmazásuk hasznáról, ebben rejlik a lehetőségéről.

Kitérünk a modern közgazdaságtan környezeti értékelésére. A környezeti makro- és mikroökonómia néhány elemére (fenntartható fejlődés, eltartó képesség, fenntartható ipari-, mezőgazdasági stratégiák stb.), utalva a természeti erőforrások és a környezetszennyezés gazdaságtanára.

Környezeti nevelésünk tanórán kívüli programjai

Iskolai programok

- szakkör: a környezeti probléma alaposabb megismerését segítő,
- tanulmányi kirándulás: hazánk történelmi és természeti emlékhelyeire szervezeten,
- tanévenként az iskola munkatervében tervezetten:
  - Föld napja vetélkedő,
  - részvétel a Fenntarthatósági témahét programjaiban,
  - folyamatos szelektív hulladékgyűjtés (száraz elem, műanyag, papír, használt olaj),
  - plakát, fotó, graffiti készítése környezetvédelmi, fenntartható fejlődés témakörből,
  - osztályok tisztasági versenye,
  - természetnap
  - egészségnap.

Együttműködés

Részvétel a környezeti nevelés segítését célzó pályázatokban – a kiírás lehetőségei szerint, a Tanév rendjének megfelelően.

Együttműködés a kerületi és tágabb környezetben működő hivatalos és civil szervezetekkel.

Az iskolai egészségnevelési elvei

Az iskolai egészségneveléssel kapcsolatos elveket a nevelési program 2. pontja részletesen tartalmazza.

b17) A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

2011. évi CXCV. Törvény a nemzeti köznevelésről 2. § (1) Az Alaptörvényben foglalt ingyenes és kötelező alapfokú, ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú nevelés-oktatáshoz való

jog biztosítása az érettségi megszerzéséig, valamint az első szakképzésre történő felkészítés a magyar állam közszolgálati feladata.

Ide tartozik:

- egyenlő bánásmód teljes körű érvényesítése,
- szegregációmentesség,
- hátrányos helyzetű tanulók hátrányainak kompenzálása - kiterjedően az intézmény minden tevékenységére (tananyag kiválasztás, pályaorientáció, továbbtanulás, szülőkkel való kapcsolattartás szülőkkel, segítő-és egyéb szakmai szervezetekkel; pedagógus továbbképzések-e területen stb.)

Hátrányos helyzetet előidéző okok /A hátrányok típusai/

- környezeti/családi hátrányok
- anyagi hátrányok
- egészségügyi hátrányok
- a gyermek személyiségében rejlő (okok erkölcsi helyzete és életvitele)
- tanulási hátrányok

Környezeti/családi okok:

- Csonka család:
  - válás v. haláleset
  - állami nevelésbe vétel, gyámság
  - tartósan távol lévő szülő (munkavállalás vagy más ok miatt)
- Sokgyermekes család:
  - 3 vagy több gyermek
- Szűkös lakásviszonyok:
  - a család magas létszáma
  - több generáció együttélése
- Szülők iskolázatlansága
- Nevelési hiányosságok:
  - kettős nevelés
  - felügyelet és gondozás hiánya
  - helytelen bánásmód (brutalitás)
  - érzelmi sivárság, közömbösség
  - könnyelmű, felelőtlen életvitel
  - bűnöző családi háttér
- Negatív hatású baráti kör

Anyagi hátrányok:

- Munkanélküliség
- Létminimum alatti I főre jutó jövedelem
- A szülő csökkent munkaképességű vagy munkaképtelen
- Deviancia

- A kereset nem a család szükségleteinek kielégítésére fordítódik

Egészségügyi hátrányok:

- születési rendellenesség vagy szerzett fogyatékoság
- mozgáskorlátozottság
- érzékszervi károsodás (látás, hallás...)
- szervi rendellenesség
- tartós betegség
- idegrendszeri, pszichés problémák (szülő és/vagy gyerek)
- higiénés hiányosságok

A gyermek személyiségében rejlő okok:

- Értelmileg, érzelmileg visszamaradt
- Viselkedése: szökő, csavargó, italozó, drogozó, dohányzó
- Bandázó

Tanulási hátrányok:

A gyermek nem rendelkezik olyan felkészültséggel, amelyre a tovább haladásához szükség lenne,

- mert gyenge képességű,
- beteges /cukor- szívbeteg stb./, fogyatékos,
- beilleszkedési zavarai, esetleg pszichés problémái miatt nem képes rendszeres tanulásra,
- nincs kellőképpen motiválva

Szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek

Gyermekétkeztetés:

Iskolánk alapító okiratában nem szerepel tanulóétkeztetés.

Az iskola rászoruló tanulóinak étkeztetése az alábbiak szerint valósul meg. Iskolánk szervezi és nyújtja a kedvezményeket, a MEREK biztosítja a rászoruló tanulóinknak az étkeztetést.

Iskolai kedvezményes étkeztetésre csak rászoruló tanulóinknak van lehetősége (nevelésbe vett, hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzet).

Mentálhigiénés ellátás:

Gyermekvédelmi feladatokra képzett szakember vagy szakemberek tartják a kapcsolatot a gyermek-és ifjúságvédelemmel foglalkozó külső szervezetekkel, hívják fel a figyelmet a veszélyeztetett helyzetben levő fiatalokra, és kezdik el gondozásukat.

A családdal közösen keressük a megoldást, ha a szülő is együttműködik velünk ebben, szükség szerint hatósági eljárásokat kezdeményezünk:

- olyan tanórán kívüli iskolai programokat (önismereti csoportokat) szervezünk, amelyek segítséget nyújtanak a tanulók (szükség esetén családjuk) számára, egyéni problémáik megoldásához, illetve azok enyhítéséhez

- együttműködünk a helyi családsegítő szolgálatokkal (tanácsadásra, terápiára küldés, iskolai közegben való megfigyelések végzése, elemzése), a szakszolgálatokkal, valamint Mozgássérült Emberek Integrált Intézményével
  - mentori hálózatot építettünk ki a tanulók pszichés és mentális megsegítése érdekében
  - hátránykompenzációs technikákat ismerünk meg szakemberrel folytatott személyes beszélgetések segítségével és alkalmazzuk azokat
  - az elfogadás képességének kialakítására nagy figyelmet fordítunk
  - mindig legyen képes a pedagógus a tanulók SOS jelzéseinek vételére
  - az iskola elfogadott szabályainak betartásánál fontosabbnak tarjuk növendékeink személyiségét
- A gondozás része, a gyermekvédelmi felelős feladataihoz kapcsolódik.

Tankönyvtámogatás

A jogi szabályozás keretein belül történik.

Tanszertámogatás

Szociálisan hátrányos helyzetű tanulókat az iskola alkalmanként segélyben részesíthet.

Az elosztás elveit az iskola Szervezeti és Működési Szabályzata tartalmazza. A segélyezési javaslatokat az osztályfőnökök gyűjtik össze és adják át a gyermek és ifjúságvédelmi felelősnek és az igazgatónak, akik a rendelkezésre álló információk alapján, (önkormányzati igazolás, családlátogatás stb.) döntenek a segélyezés módjáról és nagyságáról.

A támogatás lehet:

- pénzbeli;
- tankönyv (használt könyv ingyenes átadása, alaptankönyvek használati díj ellenében való átadása);
- étkezési;
- öltözködési (ruhanemű átadása, pénzbeli);
- használt, de működőképes számítógépek térítéses vagy ingyenes átadása.

Diáksport támogatása

A jogi szabályozás keretein belül történik.

Kapcsolattartás a nevelési tanácsadókkal, szakszolgálatokkal, szakértői bizottságokkal

A sikeresség kritériumai /Mikor tekintjük elértnek a célt?

- Az iskola felméri az osztályokban a hátrányos vagy veszélyeztetett helyzetű tanulókat az osztályfőnökök és ifjúságvédelmi felelősök segítségével.

- Az iskola együttműködik más szervezetekkel, amelyek megelőzési munkát is vállalnak. Az együttműködés osztályfőnöki órákon történik /pl. rendőrség, családsegítő/.

Kapcsolattartás a szülőkkel

Kiemelt feladatként kezeljük az iskola pedagógusainak közvetlen, őszinte és folyamatos kapcsolattartását a szülőkkel, a szülői közösségekkel. Ennek érdekében évente 3 alkalommal tartunk szülői értekezleteket. (Iskolakezdekor, novemberben és március hónapban.)

Negyedévenként megvizsgáljuk, hogy a tanulók rendelkeznek-e megfelelő számú érdemjeggyel. Félév, illetve év vége előtt 1 hónappal a gyengén vagy bukásra álló tanulók szüleit írásban tájékoztatjuk.

Kapcsolataink a következők szerint szerveződnek:

Szülői értekezletek: tanévnyitó és az osztályozó konferenciák után mindig, illetve alkalmasszerűen.

- Típusai:
  - iskolai szintű,
  - osztály szintű,
  - rendkívüli.
- Nyílt fogadónap (félévenként). Tájékoztatás az ellenőrző könyv útján.
- Szaktanári fogadóórák (beosztás szerint).
- Konzultációk, személyes megbeszélések az érintettek között előre egyeztetett időpontban.

Iskolánk igényli a szülők (gondozók) folyamatos érdeklődését, véleménynyilvánítását és javaslattételét minden iskolát, diákot és a nevelést-oktatást érintő kérdésben, ezért bevezettük az év eleji igényfelmérést.

Pedagógiai munkánkat a Diákönkormányzat segíti. Nyitottak vagyunk minden olyan kezdeményezésre, amely támogatja pedagógusaink munkáját.

Tekintettel arra, hogy intézményünk országos beiskolázású (nem körzeti), ezért próbálkozásaink ellenére a szülői munkaközösség nem működik megfelelőképpen.

A szülők tájékoztatása a különféle igénybe vehető kedvezményekről- szülői értekezleteken, fogadóórákon, családlátogatásokon. Szükség szerint a gyermekvédelmi felelős és az osztályfőnökök segítséget nyújtanak az igénylések kivitelezésében

b18) A jutalmazás sajátos elemei iskolánkban:

A tanulókat az SzMSz-ben meghatározott módon könyvvel, oklevéllel, ajándéktárggyal, az ADDETUR Iskoláért emlékplakettel, 4,5 feletti tanulmányi átlag feletti tanulmányi ösztöndíjjal jutalmazzuk.

Dicséretetek

Azt a tanulót, tanulói közösséget, csoportot, aki tanulmányi munkáját, tanórán kívüli tevékenységeit kiemelkedően végzi, aki kitartó szorgalmat, példamutató magatartást tanúsít, valamely versenyen kiemelkedő eredményt ér el, közösségében tartósan jó szervezőként és irányítóként dolgozik, példát mutat toleranciából társainak önzetlen megsegítéséből, hozzájárul az iskola jó hírnevének megőrzéséhez és növeléséhez, az iskola dicséretben részesíti, illetve jutalmazza.

Elismerésként adható szaktanári, osztályfőnöki, igazgatói, nevelőtestületi írásbeli dicséret. Az egész évben kiemelkedő munkát végző tanuló tantárgyi, szorgalmi és magatartási dicséretét a bizonyítványba be kell írni.

Egyéb tárgyi jutalmak

A tanuló, illetve a tanulói csoportok kiemelkedő munkájukért jutalmazhatók kirándulással, táborozással, színházlátogatással és a közös tevékenységhez kapcsolódó eszközökkel, felszerelésekkel.

Tanulmányi ösztöndíj

A tanév során a 4,5 (magatartás, szorgalom, bibliaismeret-baptista hittan és testnevelés érdemjegy nélkül számított) tanulmányi átlag, valamint példás magatartás felett teljesítő tanulók részesülhetnek ösztöndíjban a félévi, illetve tanév végi értékelést követő félévben. A tanulmányi ösztöndíj egységes, mértékéről az igazgató dönt. **Az esti tagozaton, egyéni munkarendben tanuló, évismétlő vagy valamely okból fizetésre kötelezett tanulók számára ösztöndíj nem adható. A végzős tanulóknak az utolsó félév tanulmányi eredményeiért ösztöndíj már nem jár. A szakiskolai osztályaink, valamint a nyelvi előkészítőbe járó tanulók tanulmányi teljesítményét nem ösztöndíjjal, hanem tanév végén más módon jutalmazzuk.**

Az ösztöndíjak odaítéléséről és azok mértékéről, a nevelőtestület javaslatára, minden év szeptemberében és februárjában az igazgató dönt.

„ADDETUR Iskoláért” érem

Tanév végén egy tanuló és egy iskolai dolgozó kaphatja meg. Az odaítélés feltétele az iskola érdekében folyamatosan végzett jelentős tevékenység. Az odaítélésről a diákok és dolgozók szavazatai alapján az igazgató dönt.

A magatartás és szorgalom minősítése

Lásd „A magatartás és szorgalom minősítésének elvei, követelményei” rész (75-76.old.)

b19) A nevelőtestület által fontosnak tartott további elvek

Az 1. és 2. sz. melléklet részletesen foglalkozik az SNI fiatalok inkluzív nevelésének elveivel és gyakorlatával, illetve a Közösségi Szolgálat teljesítésének helyi szabályaival.

b20) Emelt szintű érettségire történő felkészítés

Iskolánk vállalja, hogy a tanulókat felkészíti fakultáció vagy egyéni fejlesztés keretében az ÖSSZES általunk oktatott tantárgyból az emelt szintű érettségi vizsgára. Az egyénre szabott felkészítést alkalmazzuk az emelt szinten érettségizni tervező diákok esetében.

Minden esetben figyelembe vesszük a tanuló speciális állapotát a felkészítés során. Az SNI és BTMN tanulók felkészítése során mindig figyelembe vesszük a szakértői véleményben foglaltakat. Azoknak a tantárgyaknak a listáját, amelyekből emeltszintű érettségire felkészítjük a tanulóinkat, e dokumentum korábban tartalmazza.

b21) Egész napos iskolára vonatkozó szabályozás

Nem releváns

b22) A Helyi Tanterv hatálya

Iskolánk helyi tanterve kiterjed a gimnázium és a szakiskola minden évfolyamára.

b23) SNI tanulók fejlesztése

A helyi tanterv külön dokumentumban tartalmazza a sajátos nevelési igényű tanulók fogyatékosági típusához és fokához igazodó fejlesztő programot.

Konduktív nevelési program

Minden tanév kezdete előtt – augusztus 21-e és 31-e között – a konduktorok elkészítik a Konduktív nevelési programot egyénre vagy kiscsoportra szabottan. A programot a mozgásnevelési órák keretein belül valósítjuk meg.

A konduktív nevelés céljai:

- a pre-, peri-, vagy postnatális károsodás következtében központi idegrendszeri sérültté vált személyek, illetve a spiromotorikus és periferomotorikus diszfunkciók szakszerű ellátása, rehabilitációja, felkészítése az önálló életvitelre, társadalmi alkalmazkodásra;
- a diszfunkciót ortofunkcióssá tenni, azaz a helyes koordinált működés elérése, illetve megőrzése a cél

A konduktív nevelés feladatai:

- a kitűzött – fenti célok eléréséhez – feladatok megtervezése;
- a feladatok aktív végrehajtása rávezetéssel;
- a tanultak alkalmazása, gyakoroltatása;
- önálló gyakorlatok (ha lehetséges) bemutatása

A feladatok megoldásával el szeretnénk érni:

- szenzoros, motoros, értelmi, érzelmi területek komplex fejlesztését;
- a tanulók felkészítését az otthoni (kollégiumi) feladatok gyakorlására önálló vagy segítővel támogatva.

A konduktív nevelés eszközei:

A mozgásnevelési órák speciális bútorzatát és eszközeit a szakemberek bevonásával állapítottuk meg és szereztük be.

Az eszközfejlesztés szinte folyamatosan szükséges, mert csak így érhető el a tanulók szakszerű ellátása.

A konduktív fejlesztés értékelése:

A fejlesztési program teljesítésének egymásra épülő láncszemeit a konduktorok havonta értékeli írásban, érdemjegyként az értékelés nem jeleníthető meg.

Tartós hiányzás esetén az egyéni program módosításra kerül, és az értékelés is csak az elvégzett munka teljesítése alapján végezhető el. Az egyéni célok és feladatok minden esetben a tanulók előtt ismertetésre kerül és a szülők (gondozók, nevelők) előtt is ismert (betekinthetnek a programba).

Fejlesztőpedagógiai program

A fejlesztőpedagógia célja:

Azon tanulók megsegítése, akik a tanítás és tanulás folyamatában elakadtak SNI, hátrányos helyzet, halmozottan hátrányos helyzet, roma származás, tanulási nehézség vagy zavar, beilleszkedési és/vagy magatartás problémák miatt.

Fejlesztőpedagógia feladata:

Tevékenység folyamata

- A tanulási zavarra vonatkozó szakértői papíron leírt diagnózis közös értelmezése, rendszerezése,
- Diagnosztizáló felmérés tanév elején,
- Fejlesztési terv készítése formatív jelleggel,
- Terápia,

- Állapotfelmérés negyedéves ciklusokban,
- Célok újrafogalmazása,
- Év végén szummatív jellegű értékelés.

Fejlesztőpedagógiai tevékenység kapcsolati rendszere:

A gyerekek optimális fejlődése és a tanórán való aktív és megsegített részvétele érdekében kapcsolattartás:

- szaktanárokkal,
- mentorral,
- osztályfőnökkel,
- iskola vezetőséggel,
- ellátó intézményekkel.

A sajátos nevelési igényű tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység részletes programját az SNI fiatalok inkluzív nevelési programja önálló dokumentum tartalmazza.

b24) Összetett iskola

Intézményünk összetett iskolaként működik, de egy helyi tantervet alkalmaz a különböző iskolatípusok (gimnázium és szakiskola) nevelési és oktatási céljainak megvalósítására.

b25) Szakmai vizsga a szakképzési évfolyam végén

A részletes vizsgakövetelményeket a vizsga részeire, tartalmára és értékelésére vonatkozóan a szakképzés szakmai és vizsgakövetelménye tartalmazza.

Szakmai vizsga

A szakmai vizsgáztatás általános szabályait jelenleg a 12/2020. (II. 7.) Korm. rendelet határozza meg.

Szakmai vizsgát a szakiskola 10. évfolyamának befejezése után lehet tenni. A sikeres vizsgát tett tanulók részszakképesítést szereznek.

b26) A „B” kategóriás jogosítvány megszerzésének segítése iskolánkban

Az Nkt. alapján a középiskolában tanulók részére ingyenesen biztosított a „B” kategóriás közúti járművezetői engedély megszerzéséhez a közlekedési alapismeretek és gyakorlati vizsga letételéhez szükséges ismeretek elsajátítása. A szülő, a törvényes képviselő vagy a nagykorú tanuló döntésével visszautasíthatja a képzésben részvételt.

A középiskola utolsó évfolyamán a tanuló „B” kategóriás közúti járművezetői engedély megszerzéséhez szükséges, a tanulmányi rendszerben elérhető online közlekedési alapismeretek és

elsősegélynyújtási tanfolyamon vehet részt. A tanfolyamon való részvétel saját használatú informatikai eszközön, tanítási időn kívül is teljesíthető. Iskolánk – az éves munkatervben rögzítetten – tanítási napon, délután olyan időszavat biztosít a tanulók számára a gépjármű-vezetői elméleti tanfolyamon való részvételhez, amelynek ideje alatt tanórai vagy egyéb foglalkozás nem szervezhető a gépjárművezetői elméleti tanfolyamon részt vevő tanulóknak.

Az állami mentőszolgálat bevonásával jelenléti formában, legalább egy alkalommal elsősegélynyújtási demonstrációs alkalmat szervezünk.

A gépjárművezetői elméleti tanfolyamon részt vevő tanulóknak iskolánk a tanulmányi rendszerben elérhető online közlekedési alapismeretek elméleti vizsgát és online elsősegélynyújtási vizsgát szervez, melyek elvégzéséről a tanuló tanúsítványt kap (megfelelt vagy nem megfelelt eredmény). A középiskola – a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény 18. §-a alapján – a vizsgaközpont részére átadja a középiskolás járművezető azon adatait, amelyeket a vizsga-központ az engedély-nyilvántartásba történő bejegyzés érdekében kezel.

3. Az iskolaváltás, a tanuló felvételének és átvételének szabályai

A felvételi eljárás szabályai, a felvételi kérelmek elbírálása

Az iskolánkba jelentkező tanulók esetében az alábbi szempontok érvényesülnek a kiválasztásnál:

- a hozott általános vagy középiskolai eredmények,
- a központi felvételi vizsgán elért eredmények,
- a felvételi elbeszélgetés eredménye jelentős súllyal,
- az osztályba bekerülő egészséges, SNI és BTMN tanulók száma, aránya, jelentős súllyal
- az osztály ideális kialakításának szempontjai (pl. az adott osztályba nem kerülhet be azonos SNI típusból több tanuló, ahány a többi tanuló tanulási esélyét rontja)
- a tanuló hozott idegennyelv ismerete,
- a pedagógusaink szakképzettségének és kompetencia határainak mérlegelése.

A felvételi elbeszélgetésen általános műveltséggel, érdeklődéssel kapcsolatos kérdéseket teszünk fel a tanulóknak. Megvizsgáljuk a szakértői véleményben foglaltakat is. A beszélgetésen a szaktanárok mellett fejlesztő- és gyógypedagógusok is részt vesznek a bizottságok munkájában. Az azonos pontszámot elért tanulók közül azt a tanulót választjuk, akinek a felvételéről, beilleszthetőségéről gyógypedagógusaink szakmai véleménye pozitívabb.

Az iskolai felvétel alapja:

- 8. osztály sikeres befejezése,
- szakma - alkalmassági orvosi vizsgálat eredményessége

Felvételi eljárás szóbeli követelményei

A felvételi eljárás során szóbeli elbeszélgetés és gyógypedagógiai bizottsági elbeszélgetés történik. A szóbeli elbeszélgetés során a jelentkezőről próbálunk képet kapni. A családról, hobbiról,

tanulmányokról, kedvenc tantárgyokról kérdezzük a tanulókat, így nincsenek olyan témakörök, amelyekből fel kellene készülni.

Az SNI-s tanulókat - igény szerint a szüleikkel együtt - meghallgatja egy gyógypedagógiai bizottság, ahol a szakértői véleményben foglaltakat, a sérültség típusát, a tanuló közösségben nevelhetőségét vizsgáljuk.

Különleges helyzet szabályozása a középfokú beiskolázás folyamatában

Azon tanulók közül, akik a felvételi eljárásban azonos pontszámot értek el, az osztály összetételének különleges szempontjait vesszük figyelembe a döntés meghozatala során.

Félévkor vagy év végén elégtelen tantárgyi jeggyel rendelkező tanuló és/vagy akit fegyelmi határozat elmarasztal, iskolánkba felvételt nem nyerhet.

A magasabb évfolyamokba jutás feltételei:

- az adott évfolyam tanulmányi kötelezettségeinek teljesítése, vagy
- osztályozó vizsga eredményes letétele.

A más iskolából történő átvétel szabályai

A köznevelési törvény értelmében iskolánk is biztosítja a NAT követelményei alapján az átjárhatóságot.

Más iskolából történő átvétel esetén megvizsgáljuk, hogy a tanuló korábbi tanulmányai során tanult tantárgyak (és óraszámok) megfelelnek-e iskolánk pedagógiai programjában előírt tantárgyaknak (és óraszámoknak). A tanuló átvételéről és az átvétel módjáról az iskola igazgatója dönt.

Amennyiben szükséges, különbözeti vizsga letételét tesszük kötelezővé. A vizsga letételének határidejét az iskola igazgatója határozatba foglalja.

A különbözeti vizsga követelményei az aktuális évfolyam NAT-ban meghatározott követelményrendszerére épülnek.

Amennyiben az átvett tanuló hiányosságai olyan mértékűek, hogy egy tanév alatt nem tudná azokat pótolni, az igazgató az átvétel feltételeként az évfolyam megismétlésre kötelezheti.

Új tanulóink számára egy programot működtetünk, amelynek alapvető célja, hogy a tanulási kudarcnak kitett, az általános iskolából érkező tanulók és más középiskolából, különböző évfolyamokról érkező tanulók először a hiányosságaikat pótolhatják.

E program keretében tanulóink részére:

- kiegészítő foglalkozásokat,
- tantárgyi korrepetálásokat,
- egyéni mentorálást,
- szakmai jellegű konzultációkat szervezünk.

A problémák kiszűrése érdekében tantestületünk rendszeresen tart megbeszéléseket, konzultációkat, akár teljes tantestületi körben is, ahol megbeszéljük a tanulót érintő kérdéseket, összevetjük a különböző szakemberek észrevételeit, javaslatait. E tevékenységünk révén a

hátrányos helyzetű, beilleszkedési problémákkal, magatartási nehézségekkel küzdő tanulók is alkalmassá válnak az oktatás folytatására.

4. Különleges helyzet szabályozása a felvételi eljárás során

Iskolánk a felvételi eljárás során – gimnáziumi tagozaton – kötelezővé teszi a központi írásbeli feladatsorok megírását.

Szakiskolai tagozaton annak, aki nem vett részt központi felvételi vizsgán, saját kompetenciamérő feladatokkal mérjük fel a tudásszintjét.

Iskolánkban a szóbeli elbeszélgetés két részből tevődik össze:

- a) A szaktanárok általános témákról beszélgetnek a tanulókkal. Ennek a beszélgetésnek az a célja, hogy általános képet kapjunk a jelentkezőkről.
- b) A gyógypedagógusok, fejlesztőpedagógusok és az iskolapszichológus beszélget az SNI-s, BTMN-es fiatalokkal, illetve szüleikkel a szakértői vélemény alapján azokról a speciális nehézségekről, amelyekkel a tanuló küzd.

Osztályainkban együtt oktatjuk, neveljük a teljesen egészséges, a BTMN-es, a különböző sérültséggel élő SNI-s (mozgás-, hallás-, látássérült, beszéd fogyatékos, súlyos tanulási nehézséggel küzdő, autista stb.) fiatalokat. A felvételi eljárás során ezért fokozottan ügyelnünk kell az egyensúly megtartására. Egy osztályban nem kerülhetnek túlsúlyba pl. a mozgássérült vagy autista fiatalok, mert akkor nem tudunk a többi fiatalra megfelelő figyelmet fordítani.

Azonos eredmény esetén azt mérlegeljük, hogy melyik fiatal illeszthető be jobban az adott osztályba.

5. Sajátos pedagógiai módszerek, témahetek, témanapok

Iskolánk speciális tanulói összetétele miatt a pedagógiai módszereink sokrétűek. Nagy hangsúlyt fektetünk a differenciálásra és az egyéni fejlesztésre. Az SNI-s és BTMN-es tanulóinkat a szakértői véleményben javasolt óraszámú egyéni vagy kiscsoportos fejlesztésben részesítjük.

A gyógypedagógusok és fejlesztőpedagógusok rendszeresen konzultálnak a szaktanárokkal a tanulók speciális igényeivel kapcsolatban.

A. Digitális akadálymentesség

Az iskola minden tanterme számítógéppel, projektorral és interaktív táblával lett felszerelve. Ezeket az eszközöket minden tanár használja. Az órai tananyagot a tanulók elektronikus (Microsoft Teams felületre feltöltve) formában megkapják, így aki nem tud jegyzetelni vagy nem tud az órán aktívan részt venni, az is hozzájut a tanóra anyagához.

B. A tanulási esélyegyenlőség segítésének elvei, tehetségfelismerés

a. Tanórai differenciálás heterogén csoportban

Ez a terület - a sikeres integráció egyik feltételként az egyéni fejlődési különbségeknek, szükségleteknek megfelelő fejlesztés módszereit tartalmazza.

b. Kooperatív tanulás

A kooperatív tanulás alapelvei az együttnevelés szempontjából lehetőséget adnak a legfontosabb kompetenciák fejlesztésére.

c. Tevékenységközpontú pedagógiák

A cél olyan módszertani és tanulásszervezési eljárások megismertetése, amelyek a hatékony együttnevelést szolgálják.

d. Multikulturális tartalmak, interkulturális nevelés

Ez a fejlesztés a pedagógusok saját önismeretének, önreflexiók készségeinek megerősítésére, a társadalmi előítéletek azok csökkentésének lehetséges stratégiáira vonatkozó ismeretek bővítésére, az iskolai kultúra és környezet átalakítására irányul – a tanulók egyenlő lehetőségeinek és aktív részvételének biztosítása érdekében.

e. Hatékony tanuló megismerési technikák és patronáló rendszerek:

A cél a pedagógiai kompetencia erősítése a tanuló megismerési módszerek kreatív alkalmazásában - a pedagógiai dokumentumelemzés, interjútechnikák és kérdőíves eljárások területén. Ezáltal lehetővé válik, hogy a pedagógusok mélyebben, és egyúttal előítélet-mentesen ismerjék meg a fiatalok viselkedését meghatározó tényezőket, valamint a tanulókra ható közvetlen környezeti jellemzőket.

f. Projektoktatás:

A cél a projektpedagógia elméletének és gyakorlatának felhasználása, a kulcskompetenciák és személyiségjellemzők fejlesztése, valamint a projektmunkáknak heterogén csoportban történő megszervezése és lebonyolítása érdekében. Minden évben tantárgyi és iskolai szintű projekteket megvalósítunk meg. A projektek leírása a tanmenetekben történik.

g. Téma napok, témahetek

Részt veszünk az országosan meghirdetett programjain. Ezek:

- fenntarthatósági témahét
- pénzhét
- digitális témahét

Saját témanapjaink is vannak. A nemzeti ünnepeinket gyakran témanap keretében dolgozzuk fel a gyerekekkel. Egyéb témájú témanapokat is szervezünk. Ezek a következők:

- Sportnap
- Természetnap
- Egészségnap
- Hálaadás
- Október 23.
- Március 15.
- Reformáció napja
- Egyéb tematikus nap a DÖK véleménye alapján

6. Az iskolai írásbeli, szóbeli, gyakorlati beszámoltatások, az ismeretek számonkérésének rendje

A részletes szabályozást a Helyi Tanterv rész b)15 pontja tartalmazza.

A pótló és javító dolgozatok megírására a tantárgyi felzárkóztató foglalkozások keretében van lehetőségük a tanulóknak.

Témazáró dolgozatok pótlására, javítására havonta egy alkalommal van lehetőségük a tanulóknak az alábbi módon.

A szaktanár a tanulóval egyeztetett időpontban a tantárgyi felzárkóztatást tartó pedagógus részére biztosítja a dolgozatot, melyet a tanuló a délutáni foglalkozáson írhat meg.

7. Az otthoni felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározása, az otthoni felkészülés elvei és korlátai

Az otthoni felkészüléshez kapcsolt írásbeli feladatoknál alkalmazott elvek:

- szolgálja az ismeretszerzés gyakorlatát;
- önálló feladatmegoldást szolgálja;
- jól kiegészítse a megérést szolgáló gyakorlás az elméleti felkészülést;
- az órán végzett gyakorlás, feladatmegoldás kiegészítését is lássa el;
- időben egy-egy tantárgyból a házi feladat megoldása maximum 30 percet igényeljen;
- gyakorlatias feladatok képezzék az anyagot;
- a számonkérésnél ne kerüljön a házi feladat megoldása osztályozásra, illetve csak akkor, ha egyértelmű az önálló munkavégzés.

Az otthoni felkészüléshez biztosítjuk, hogy minden tanuló megkapja digitálisan az órai tananyagot, így biztosítva az esélyegyenlőséget azok számára, akik nem tudnak órán jegyzetelni. Az órai jegyzetek az osztály Teams felületére feltöltve elérhetőek az osztály minden tanulója számára. A szülők is nyomon tudják követni az órai haladást.

Az otthoni tanulás korlátja, hogy aki nem rendelkezik számítógéppel és/vagy internettel, az nehézségekbe ütközik az otthoni felkészülés során. Ebben próbáljuk segíteni a diákjainkat.

8. A tanulmányok alatti vizsgákra vonatkozó szabályok, az alkalmassági vizsga és a szóbeli felvételi vizsga.

Év végi osztályzat a Köznevelési törvényben foglaltaknak megfelelően születhet. A vizsgáztatást, vizsgabizottságok kialakításának feltételeit az iskola Házirendje szabályozza.

Tanulmányok alatti vizsgák

A tanulmányok alatti vizsga követelményei, részei, így különösen az írásbeli, a szóbeli, a gyakorlati vizsgarészek, az értékelés szabályai R.65 § (5) bek.

Az iskolában szervezett tanulmányok alatti vizsga elnökét és tagjait az igazgató, a független vizsgabizottság elnökét és tagjait a területileg illetékes kormányhivatal bízza meg.

A tanulmányok alatti vizsgák tantárgyankénti, évfolyamonkénti követelményeit az iskola honlapján tettük közzé

(<https://www.addeturiskola.hu/osztalyozo-vizsga-temakorok/>).

Elméleti alapvetés

A tanulmányok alatti vizsga helyi szabályainak kialakítása azokat a normákat tartalmazza, amelyek a vizsgán való részvétel és a vizsgázás, valamint a vizsgáztatás – jogszabályi keretek között – meghatározható intézményi specifikumait érintik.

A tanulmányok alatti vizsga a tanulmányi kötelezettség teljesítésének atipikus formája.

A tanulmányok alatti vizsgák (a továbbiakban: vizsga) a következők:

- a) javítóvizsga
- b) osztályozó vizsga
- c) különbözeti vizsga
- d) pótló vizsga

A vizsgaszabályzat jogi kerete

2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről

20/2012. évi (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről

100/1997 évi kormányrendelet az érettségi vizsgáról

A vizsgaszabályzat hatálya

Jelen vizsgaszabályzat az intézmény által szervezett tanulmányok alatti vizsgákra, azaz

- osztályozóvizsgákra
- különbözeti vizsgákra
- pótló vizsgákra
- javítóvizsgákra

vonatkozik.

Osztályozóvizsgát kell tennie a tanulónak a félévi és tanév végi osztályzat megállapításához, ha

- Felmentették a tanórai foglalkozáson való részvétel alól,
- Nkt 51.§ (6) b. pontjában meghatározott időnél többet mulasztott és a nevelőtestület döntése alapján osztályozó vizsgát tehet.

Javítóvizsgát tehet a tanuló, ha

- A tanév végén – legfeljebb három tantárgyból - elégtelen osztályzatot kapott
- Az osztályozó vizsgáról számára felróható okból elkésik, távol marad, vagy a vizsgáról engedély nélkül eltávozik.

Hatálya kiterjed az intézmény valamennyi tanulójára:

- aki osztályozóvizsgára jelentkezik
- akit a nevelőtestület határozatával osztályozóvizsgára utasít,
- akit a nevelőtestület határozatával javítóvizsgára utasít
- aki egyéni munkarendes tanuló.

Kiterjed továbbá az intézmény nevelőtestületének tagjaira és a vizsgabizottság megbízott tagjaira.

A vizsgaszabályzatot az intézmény nevelőtestülete fogadja el, és elfogadásának napján lép hatályba. Érvényessége a felülvizsgálat idejéig szól.

Pótló vizsgát tehet a tanuló akkor, ha:

- valamely vizsgáról neki fel nem róható okból elkésik, távol marad, vagy a megkezdett vizsgáról engedéllyel távozik, mielőtt a válaszadást befejezi.

A vizsgázónak fel nem róható ok minden olyan a vizsgán való részvételt gátló esemény, körülmény amelynek bekövetkezése nem vezethető vissza a vizsgázó szándékos vagy gondatlan magatartására.

A tanulmányok alatti vizsgákkal kapcsolatos intézményi eljárásrend

- A vizsgát a tanév helyi rendjében meghatározott időszakban (vizsgaidőszak) lehet tenni, azzal a kivétellel, hogy az igazgató egyedi elbírálás alapján ettől eltérő időpontot is kijelölhet.
- A vizsga időpontjait az igazgató jelöli ki, melyet az intézmény helyben szokásos módon, valamint az intézmény honlapján közzétesz.
- A vizsga időpontjáról (év, hónap, nap, óra, perc) és helyszínéről (cím, épület, terem száma) a vizsgázó, illetőleg a kiskorú tanuló esetén a szülő (gondviselő) minimum a vizsga kezdete előtt 10 nappal elektronikus úton értesítést kap.
- Egy vizsgaidőszakban legfeljebb két évfolyam tananyagából tehető vizsga.
- Az osztályozó vizsga kérelemre történő letételét az igazgató engedélyezi. Az osztályozó vizsgára való jelentkezés az iskola titkárságán elérhető formanyomtatványon történik, az igazgató által meghatározottak és kihirdetettek szerint. A jelentkezési lapot a tanuló, valamint kiskorú tanuló esetében a gondviselő is aláírja). Az osztályozó vizsga napján a tanuló mentesül a tanórák látogatásának kötelezettsége alól.
- A vizsga követelményeit az iskola helyi tantárgyi tantervében foglaltak határozzák meg. A vizsga részletes követelményeiről a tanuló a vizsga előtt legalább 6 héttel írásbeli tájékoztatást kap. A tantervi követelmények az iskola honlapján folyamatosan megtekinthetők.

- A vizsgakötelezettség a tanulónak az évfolyam követelményeiben megállapított valamennyi tantárgyra vonatkozhat. Ez alól felmentést csak a szakértői bizottság szakvéleményében foglaltak alapján, az igazgató adhat engedélyt.

Vizsgaforma, vizsgarészek

- szóbeli vizsga
- írásbeli vizsga
- gyakorlati vizsga

A tanulmányok alatti vizsgák különös – eljárási – szabályai

1. Az írásbeli vizsga időtartama – a szakvélemény alapján ettől eltérést lehetővé tevő esetek kivételével – tantárgyanként és évfolyamonként 45 perc. Az írásbeli feladatsor az adott félév/tanév helyi tantervének legfontosabb tanulmányi követelményeit magában foglalja.
2. Egy napon legfeljebb három írásbeli vizsgát lehet tenni.
3. A szóbeli vizsgát az iskola szakos tanáraiból az igazgató által kijelölt vizsgabizottság előtt kell megtartani. A vizsgabizottság kérdező tanára lehetőleg az a tanár legyen, aki a tanulót előzőleg tanította.
4. Az elnöki teendőket az igazgató vagy a megbízottja látja el.
5. A vizsgán az elnökön és a kérdező tanáron kívül még egy vizsgabizottsági tagnak jelen kell lennie.
6. A tanulónak az írásbeli vizsgán kihúzott tétel (ami több feladtból állhat) kidolgozására legalább 20 percet kell biztosítani, kivéve a I. pontban tett kivételt.
7. A szóbeli feleletek maximális időtartama 15 perc. Ha a tanuló a feladatát nem tudja megoldani, teljes tájékozatlanságot, árul el az elnök egy alkalommal póttételt húzathat vele. Erre is 20 perc a felkészülési idő, valamint 15 perc a felelet időtartama.
8. A vizsgázó osztályzatát a két felelet százalékos átlaga alapján kell megállapítani.
9. Azt a vizsgázót, aki akár az írásbeli, akár a szóbeli vizsgán figyelmeztetés ellenére meg nem engedett eszközt használ, az igazgató a vizsga folytatásától eltilthatja, a vizsga eredménye: elégtelen. Az indokolatlanul félbehagyott vizsgát úgy kell tekinteni, mint ami nem sikerült. Az önhibán kívüli; indokolt vizsga megszakítás esetén módot kell adni, annak megisméltésére.
10. A vizsgán a tanulót megilletik a szakértői véleményében szereplő kedvezmények.
11. A vizsga a vizsgázó számára díjtalan
12. A szabályosan megtartott vizsga nem ismételhető meg.
13. A vizsgáról jegyzőkönyv készül az elnök és a tagok aláírásával, melyet az iskola irattárában a jogszabályban meghatározott ideig kell őrizni.
14. A jegyzőkönyv vezetéséért és hitelességéért a vizsgabizottság elnöke felel.
15. A jegyzőkönyvben minden vizsgázót külön jegyzőkönyv nyomtatványon kell jegyezni.
16. A jegyzőkönyv melléklete a vizsgázó írásbeli dolgozata és feladatlapja, valamint a diák szóbeli felkészülés alatti jegyzetei. Az írásbeli feladatlapot és jegyzetelés (vázlatkészítés) céljára kapott papírlapot az iskola bélyegzőjével el kell látni. A tanuló és a szülő kérésre,

egyeztetett időpontban a vizsgaelnök jelenlétében a vizsgadokumentumokba betekinhet, írásos megjegyzést fűzhet az értékeléshez, melyet jegyzőkönyvbe kell venni.

17. Az írásbeli dolgozatot a szaktanár piros tollal javítja, a hibák megjelölésével értékeli és aláírásával látja el. A javítás téves bejegyzéseit látható módon szignálva kell eszközölni.
18. A vizsga eredményét a törzslapba és a bizonyítványba a jogszabályban meghatározott záradékokkal be kell vezetni.
19. Az vizsgaeredmény kihirdetésének legkésőbb a vizsgát, több vizsga esetén a legutóbb teljesített vizsgát követő második munkanapon meg kell történnie.

Az írásbeli vizsga részletes szabályai

Az írásbeli vizsga alkalmával követendő szabályokat a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet részletesen ismerteti. Röviden a következő:

A vizsga kezdetekor a vizsgaelnök megállapítja a jelenlévők személyazonosságát, ismerteti az írásbeli vizsga szabályait, majd kihirdeti az írásbeli tételeket.

A vizsgateremben az ülésrendet a vizsga kezdetekor a vizsgáztató tanár alakítja ki.

Az írásbeli vizsgán csak az iskola hosszú bélyegzőjével ellátott lapokon, feladatlapokon, tétellapokon lehet dolgozni. A rajzokat ceruzával, minden egyéb írásbeli munkát tintával kell elkészíteni. A feladatlap előírhatja számítógép használatát.

Az íróeszközökről a vizsgázók, a vizsgához szükséges segédeszközökről az iskola gondoskodik.

A vizsgázó az írásbeli válaszok kidolgozásának megkezdése előtt mindegyik feladatlapon feltünteteti a nevét, a vizsganap keltét, a tantárgy megnevezését. Vázlatot, jegyzetet csak ezeken a lapokon készíthet.

A vizsgázóknak a feladat elkészítéséhez útbaigazítás, segítség nem adható.

Ha a vizsgatárgynál szóbeli és írásbeli vizsga is van, az írásbeli vizsga előfeltétele a szóbelinek.

A sajátos nevelési igényű vizsgázó kérésére, az igazgató engedélye alapján:

- Az írásbeli feladatok megválaszolásához rendelkezésre álló idő meghosszabbítható.
- Lehetővé kell tenni, hogy az iskolai tanulmányok során alkalmazott segédeszközt használja.
- Engedélyezni kell, hogy írásbeli vizsga helyett szóbeli vizsgát tegyen. Egy vizsganapon egy vizsgázó vonatkozásában legfeljebb három írásbeli vizsgát lehet megtartani. A vizsgák között pihenőidőt kell a vizsgázók részére biztosítani.

A szóbeli vizsga részletes szabályai

A szóbeli vizsga alkalmával követendő szabályokat a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet részletesen ismerteti. Röviden a következő:

Egy vizsganapon egy vizsgázó vonatkozásában legfeljebb három szóbeli vizsgát lehet megtartani. A vizsgák között pihenőidőt kell a vizsgázók részére biztosítani.

A vizsgázónak legalább tíz perccel korábban meg kell jelennie a vizsga helyszínén, mint amely időpontban az a vizsgacsoport megkezdje a vizsgát, amelybe beosztották. A vizsgateremben, egy időben legfeljebb hat vizsgázó tartózkodhat.

- A felkészülésre vizsgatárgyanként időt kell biztosítani a vizsgázó számára
- A szóbeli vizsgán a vizsgázó vizsgatantárgyanként húz tételt vagy kifejtendő feladatot.
- A vizsgázó útbaigazítás és támogatás nélkül, önállóan felel, de ha elakad, a vizsgabizottság tagjaitól vagy a vizsgáztató tanártól kaphat segítséget.
- Ha a vizsgázó a feleletét befejezte, a következő tantárgyból történő vizsga előtt pihenőidőt kell számára biztosítani, amely alatt a vizsgatermet elhagyhatja.

A sajátos nevelési igényű vizsgázó kérésére az igazgató engedélye alapján:

A felkészülési idő megnövelhető

- Engedélyezni kell, hogy a szóbeli vizsga helyett írásbeli vizsgát tegyen
-

Eltérő munkarendű tanulókra vonatkozó speciális szabályok

Az eltérő munkarendben tanuló diákok – amennyiben nem szereznek rendszeresen osztályzatot - negyedévenként vizsgáznak. Ha valamelyik negyedéves vizsgájukat nem teljesítették, félévkor, illetve év végén osztályozó vizsgát kell tenniük.

A vizsgák követelményeit a honlapon tesszük közzé:

<https://www.addeturiskola.hu/osztalyozo-vizsga-temakorok/>

A vizsgák időpontját tanév elején rögzítjük.

Tanulmányi időt rövidítő vizsga

Iskolánkban tanulmányi időt rövidítő vizsga a tanuló kérelmére csak akkor engedélyezhető, ha:

- összes hiányzása nem éri el tantárgyanként a 30%-ot,
- megszerezte az időszakra előírt osztályzatot,
- nem áll egyetlen tantárgyból sem elégtelenre,
- vállalja, hogy a tanév hátralévő tananyagát önállóan megtanulja.

Évközi vizsgák szabályai

A gimnáziumi képzésen I I. évfolyamon a tanév során meghatározott tantárgyakból próba érettségi vizsgát kell tenni.

Vizsgaköteles tárgyak:

II. évfolyam
magyar nyelv és irodalom
történelem
választott idegen nyelv
matematika

A gyakorlati vizsga szabályai

Gyakorlati vizsgarészt tartalmaznak iskolánkban a következő vizsgatantárgyak:

- Testnevelés
- Ének-zene
- Vizuális kultúra

A gyakorlati vizsga alkalmával követendő szabályokat a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet részletesen ismerteti. Röviden a következő

- A gyakorlati vizsgafeladatokat a vizsgabizottság elnöke javaslatára az igazgató hagyja jóvá.
- A gyakorlati vizsgarészt akkor lehet megkezdeni, ha a vizsgabizottság elnöke meggyőződött a feltételek meglétéről.
- A gyakorlati vizsgafeladatok végrehajtásához az adott tantárgynál helyben meghatározott idő áll a rendelkezésére.
- Nem számítható be a vizsgafeladatok végrehajtására rendelkezésre álló időbe a vizsgázónak fel nem róható okból kieső idő.
- A gyakorlati vizsgarészt – a vizsgafeladatok számától függetlenül – egy érdemjeggyel kell értékelni.

Az egyes vizsgatantárgyak követelményei és értékelési rendje

A vizsgatantárgyak követelményrendszere

Minden vizsgatantárgy követelményei azonosak az adott évfolyam adott tantárgyának az intézmény helyi tantervében található követelményrendszerével.

Az értékelés rendje

Ha a vizsgatantárgy írásbeli vizsgarészt is tartalmaz, akkor az írásbeli vizsga lezárását követően a vizsgáztató tanár kijavítja a dolgozatot. Követelmény, hogy a dolgozat javítása pontozásos rendszerben történjék, az egyes pontszámokat és az egyes részekre kapható maximális pontszámot egyaránt meg kell jelölni. Ha az írásbeli vizsgarész mellett a vizsgatantárgy szóbeli vizsgarészt is tartalmaz, akkor a két vizsgán nyújtott teljesítmény együttese határozza meg az adható osztályzatot.

Vizsgatárgy	Írásbeli	Szóbeli	Gyakorlati
Magyar nyelv és irodalom	X	X	
Matematika	X		
Történelem/állampolgári ismeretek		X	
Idegen nyelv	X	X	
Kémia	X		
Fizika	X		
Biológia	X		
Földrajz		X	
Ének-zene		X	X
Vizuális kultúra		X	X
Digitális kultúra	X		
Mozgóképkultúra és médiaismeret	X		
Testnevelés		X	X
Bibliaismeret-baptista hittan		X	
Természettudomány	X		
Állampolgári ismeretek		X	
Fenntartható fejlődés	X		
Önálló élet		X	
Fakultációk	X		

A vizsgák időpontja:

- Osztályozó vizsga évente két alkalommal tehető (január és június) a vizsga időpontját az igazgató jelöli ki.
- Javítóvizsga augusztus 15-31 közötti időszakban tehető, melynek pontos időpontját az igazgató jelöli ki.

A vizsgák időpontjáról a tanulót írásban tájékoztatni kell. A vizsga reggel 8 órakor kezdhető és legfeljebb 16 óráig tarthat.

A vizsga helyszíne:

A vizsga helyszínét az igazgató vagy helyettese jelöli ki.

A vizsga iratai:

- Jegyzőkönyv (melyet a jegyzőkönyvvezető folyamatosan vezet) Tartalma: tantárgy elnevezése, témakörök, megítélt osztályzat, aláírások
- A tanuló írásbeli munkája
Az osztályozó és javítóvizsga eredményéről legkésőbb a vizsgát követő napon a bizonyítvány átadásával kell a tanulót tájékoztatni.

Előrehozott érettségi vizsga

Ha a tanuló valamely tantárgyból előrehozott érettségi vizsgát tett, azáltal az adott tantárgy tanulmányi követelményeit teljesítette. A tanuló a tantárgy tanulása alól magasabb évfolyamon ill. évismétlés esetén mentesítésre kerül.

Alkalmassági vizsga

A szakiskolai osztályunkba felvételiző fiatalok szakmai alkalmassági vizsgát tesznek. A vizsga gyakorlati jellegű, a számítógép használathoz szükséges készségeket mérik fel kollégáink.

Felvételt az a tanuló nyerhet, aki az egészségügyi alkalmassági vizsgálaton is megfelelt.

9. A tanuló magasabb évfolyamba lépésének feltételei

A tanuló magasabb évfolyamba léphet, ha a helyi tanterv követelményeit minden tantárgyból legalább elégséges szinten teljesítette.

A tanuló a magasabb évfolyamba lépés feltételeit különböző módon teljesítheti:

- a. a tanév során kapott órai osztályzatai alapján a tanulót a szaktanárok minden tantárgyból tanév végén legalább elégségesre zárják.
- b. a tanév végén 1, legfeljebb 3 tantárgyból elégtelen osztályzatot kapott a tanuló, de a javítóvizsgán ezeket az érdemjegyeket minimum elégségesre javította.
- c. a tanuló különbözeti vagy osztályozóvizsgán szerzett a helyi tanterv szerinti tantárgyakból minimum elégséges osztályzatot.
- d. esti munkarendű tanuló esetében a helyi tantervben szereplő tantárgyak mindegyikéből a negyedéves vizsgákon szerzett osztályzatok alapján a szaktanár minimum elégségesre tudja zárni.

A tanuló tovább haladásáról minden esetben a tanulót tanító és fejlesztő szaktanárok és gyógypedagógusok, fejlesztőpedagógusok közösen döntenek.

10. A tanulók fizikai állapotának, edzettségének méréséhez szükséges módszerek

Nem releváns

11. Nyelvi előkészítővel induló osztályokra vonatkozó szabályok

Nem releváns.

12. Felvételi követelmények a felnőttoktatásban résztvevők számára

Iskolánk felnőttoktatást is folytat, de nincsenek külön osztályok, hanem a nappali tagozatos osztályok tanítási óráinak egy részére járnak be esti munkarendű tanulók. Nincsenek külön felvételi követelmények, de osztályonként maximum 2-3 estis tanulót tudunk felvenni. A beiratkozás után az esti tagozat vezetője felveszi a kapcsolatot a tanulóval, elküldi számára a tantárgyi követelményeket és a vizsgaidőpontokat.

Tájékoztatás az intézmény Pedagógiai Programjáról

Az intézmény Pedagógiai Programja nyilvános.

Elérhetősége:

- Az intézmény weblapja: www.addeturiskola.hu
- Az intézmény igazgatói irodája (nyomtatott példány)
- Az intézmény titkársága
- Az intézmény Pedagógiai Programja megtekinthető, ill. tájékoztatás kérhető a titkárságon előzetesen egyeztetett időpontban

Legitimációs záradékok

Nyilatkozat (igazgató)

Az **Addetur Baptista Gimnázium és Szakiskola** 1022 Budapest, Marczibányi tér 3.) igazgatója nyilatkozom, hogy az intézmény Pedagógiai programja a Nkt. 26. § (1) bekezdésben foglaltak szerint a nevelőtestület bevonásával készült el.

Dátum: Budapest, 2024. május 24.

P. I.

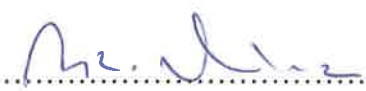

.....
igazgató

Nyilatkozat (munkaközösségek)

Az **Addetur Baptista Gimnázium és Szakiskola** 1022 Budapest, Marczibányi tér 3.) szakmai munkaközösségei képviselőjében és felhatalmazása alapján aláírással tanúsítom, hogy a munkaközösségek a Pedagógiai program - adott szakterületet érintő kérdéseiben - véleményezési jogukat gyakorolták.

Dátum: Budapest, 2024. május 24.

P. H.

.....
munkaközösségvezető (az iskola munkaközösségei nevében)

Nyilatkozat (fenntartó)

A fenntartó képviselőjében az **Addetur Baptista Gimnázium és Szakiskola** (1022 Budapest, Marczibányi tér 3.) Pedagógiai programját az Nkt. 26. § (1) bek. alapján jóváhagyom.

Dátum: Budapest, 2024. május 27.

.....
fenntartó

I. melléklet az Addetur Baptista Gimnázium és Szakiskola – Különleges Bánásmódot Igénylő, Sajátos Nevelési Igényű Fiatalok Inkluzív Nevelés Programgyűjteménye

BAPTISTA OKTATÁS

**ADDETUR
BAPTISTA GIMNÁZIUM ÉS SZAKISKOLA
KÜLÖNLEGES BÁNÁSMÓDOT IGÉNYLŐ,
SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ FIATALOK
INKLUZÍV NEVELÉSE
PROGRAMGYŰJTEMÉNY**

2024.

I. Működésünket meghatározó jogszabályok

I. 1. A sajátos nevelési igény értelmezése

A 2011. évi CXC törvény a nemzeti köznevelésről 13. § szerint a kiemelt figyelmet igénylő gyermek, tanulók a következők:

a) különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló:

aa) sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló,

ab) beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló,

ac) kiemelten tehetséges gyermek, tanuló,

b) gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek, tanuló,

4. §

3. beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek,

14. kiemelten tehetséges gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki átlag feletti általános vagy speciális képességek birtokában magas fokú kreativitással rendelkezik, és felkelthető benne a feladat iránti erős motiváció, elkötelezettség,

25. sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd,

I. 2. A különleges gondozáshoz kapcsolódó szolgáltatások

Nkt.. 30. § (9) szerint a sajátos nevelési igényű tanulót, illetve a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanulót - jogszabályban meghatározott munkamegosztás szerint - a szakértői és rehabilitációs bizottság vagy a nevelési tanácsadó szakértői véleménye alapján - a gyakorlati képzés kivételével - az igazgató mentesíti egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és a minősítés alól. Ha a tanulót egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből mentesítik az értékelés és minősítés alól, az iskola - az e törvény 52. §-ának (7) bekezdésében, valamint (11) bekezdésének c) pontjában meghatározott időkeret terhére - egyéni foglalkozást szervez részére. Az egyéni foglalkozás keretében - egyéni fejlesztési terv alapján - segíti a tanuló felzárkóztatását a többiekhez. Az érettségi vizsgán az érintett tantárgyak helyett a tanuló - a vizsgaszabályzatban meghatározottak szerint - másik tantárgyat választhat. A tanuló részére a felvételi vizsgán, az osztályozó vizsgán, a

köztes vizsgán, a különbözeti vizsgán, a javítóvizsgán, az érettségi vizsgán, a szakmai vizsgán biztosítjuk a hosszabb felkészülési időt, az írásbeli beszámolón lehetővé kell tenni az iskolai tanulmányok során alkalmazott segédeszköz (pl. számítógép stb.) alkalmazását, szükség esetén az írásbeli beszámoló szóbeli beszámolóval vagy a szóbeli beszámoló írásbeli beszámolóval történő felváltását.

I. 3. Az igazgató jogköre az SNI tanulókkal kapcsolatban

Az igazgató - a gyakorlati képzés kivételével - a tanulót kérelmére - részben vagy egészben - felmenti az iskolai kötelező tanórai foglalkozásokon való részvétel alól:

- ha a tanuló egyéni adottságai, sajátos nevelési igénye,
- továbbá sajátos helyzete ezt indokoltá teszi.

Az igazgató a tanulót annak kérelmére mentesítheti a készségtárgyak tanulása alól, ha azt egyéni adottsága vagy sajátos helyzete indokoltá teszi. A további tantárgyak értékelésére vonatkozóan a Szakértői Bizottságok és Nevelési Tanácsadók javaslattétele irányadó. Amennyiben szülő kérelmét az igazgató elfogadja, intézményünkben erről iskolánkban határozat készül és erről az osztálynaplóban bejegyzés készül.

II. Közreműködés az integrált nevelés, oktatás keretein belül a tanítási órákba beépülő habilitációs, rehabilitációs fejlesztő tevékenység tervezésében, ezt követően a konzultációban

Tanítványaink között vannak mozgáskorlátozott tanulók, akiknél a mozgásos akadályozottság a megismerő tevékenységek különböző területeit, különböző mértékben érinti. Gyakoriak a különböző típusú részképesség zavarok, beszédhibák, beszédfogyatékoság, kommunikációs problémák. Mindezekhez társulhatnak egyéb fogyatékoságok (látás, hallászavar, szenzomotorium fejletlensége, zavara, pszichomotoros funkciók zavara, epilepszia, személyiség és magatartászavarok. Emellett tanulnak nálunk gyengébb értelmi képességekkel rendelkező, autizmus spektrum zavarral élő, tanulási zavarokban érintett, hallás és látássérült tanulók is. Fontos számunkra, hogy tanulóink ne csupán együtt tanuljanak, hanem olyan befogadó közösséggé formálódjanak, ahol önmagukhoz mértén kibontakozhatnak képességeik, a társas érintkezés során fejlődhet személyiségük és harmonikus felnőtté formálódjanak.

II. 1. Alapelveink a következők:

- A tanulót individuumnak tekintjük,
- korlátait elfogadjuk,
- adottságaihoz rugalmasan alkalmazkodunk,
- pozitív személyiségjegyeinek megőrzésével, komplex módon kívánjuk megvalósítani nevelő, oktató, fejlesztő, mozgásfejlesztő munkánk során a hátrányok csökkentését vagy ellensúlyozását,
- a készségek, képességek tervszerű kibontakoztatásával arra törekszünk, hogy meg tudjuk teremteni az esélyegyenlőség alapjait azért, hogy önmagát és másokat elfogadni kész, harmonikus személyiséggé váljon, aki korlátaival együtt a társadalom aktív értékes tagja legyen.

Mindezt egységes, egymásra épülő, egymást segítő, Team munka keretében, a szülőkkel együttműködve kívánjuk megteremteni.

II. 2. Célunk

- Az egyén adottságaink, készségeinek, képességeinek maximális kibontakoztatása,
- színvonalas oktatás, fejlesztés,
- önálló életvitelre felkészítés,
- a mozgáskorlátozottságból adódó hátrányok csökkentése, ellensúlyozása,
- a tanulók rehabilitációra nevelése,
- az esélyegyenlőség alapjainak megteremtése,
- sikerélmények biztosítása,
- a tanulók egyéni adottságainak ismeretében a képességek maximális kibontakoztatása,
- továbbtanulás előkészítése,
- értelmes tevékenységhez juttatás az iskolában és azon túl,
- harmonikus légkör megteremtése,
- rejtett képességek felfedezése és kibontakoztatása,
- társas érintkezés segítése, szocializáció kialakítása,
- szülői kapcsolat javítása
- kompetencia alapú oktatás segítése.

II.3. Ajánlott módszerek a nevelő-oktató munkában

- szemléltetés a lehető legtöbbféle módon
- hosszabb időkeret I-I feladat megoldásához
- periodikus visszacsatolás (feed back)
- kulcsfogalmak kiemelése a szövegből
- átláthatóbb vázlat, és táblakép készítése
- sérülés specifikus differenciálás az órákon
- változatos osztálymunka formák alkalmazása
- folyamatos kontroll, és szükség szerinti segítségnyújtás
- tanári magyarázat (frontális munka): előadás, beszélgetés (kérdve-kifejtés)
- munkáltatás (egyéni, de nem önálló tanulás): variációs módszer, házi feladat (előírt)
- individualizálás (egyéni, önálló tanulás): egyéni feladatok, házi feladat (választott)

Motiváló módszerek

- csoportmunka
- játék
- vita
- kutató-felfedező módszer (laboratóriumi munkák)
- projekt módszer

A különböző tanítási módszerek összehasonlítása

Módszer	Definíció	Előnye	Hátránya	Mit fejleszt?
Frontális osztálymunka	Az együtt tanuló gyerekek tanulási tevékenysége ugyanazon a helyszínen, egy időben, azonos ütemben zajlik a	Gyors, olcsó, nagy létszám esetében is alkalmazható.	Csak azok a tanulók vesznek részt benne, akik együtt tudnak, vagy akarnak haladni a pedagógussal. Esetleg két „színpad” alakulhat ki:	Figyelem, koncentráció

	közös oktatási célok érdekében.		- az elsőben figyelnek, - a másodikban különböző melléktevékenységet folytatnak a gyerekek. Nem alkalmas a differenciálásra.	
<i>Tanári magyarázat</i>	Olyan monologikus tanári közlés, amely törvényszerűségeket, szabályokat, tételeket, fogalmakat megértését segítheti elő.	Segíti a megértést, újszerű szemléletmód bevezetésekor használható.	Ha nincs meg a megfelelő előkészítés, nincs megfelelő előzetes tudás, akkor nem biztos, hogy jó.	Figyelem, koncentráció
<i>Önálló tanulói munka</i>	Az egyes gyerekek önállóan, egyénileg megoldandó feladatokat kapnak.	Lehet differenciálni, a pedagógus megismerheti a gyerekek egyéni tulajdonságait.	Esetleg tudás alapján „skatulyázódnak” be a gyerekek, ami később nehezen lesz átjárható.	Önállóságra nevelés, pl. egyéni adatgyűjtések szükségessége, Lényegkiemelés, stb.
<i>Páros munka</i>	Két tanuló együttműködése, ez történhet - hasonló szintű tanulók között - különböző szintű tanulók között.	A páros tagjai segítik egymást a tanulásban. A tanár megismerheti a gyerekek egymás közötti kapcsolatait.	A gyerekek esetleg hátráltatják egymást pl. a figyelésben. Az adott témában gyengébb gyerek háttérbe szorulhat.	Kooperáció, kommunikáció, együttműködés, tolerancia, stb.
<i>A tanulók csoportos feladatmegoldása</i>	3 -6 fő közös munkában old meg kapott, vagy önként vállalt feladatot.	Előzetes elképzelések kifejtésére van lehetőség. Munkamegosztás. Figyelnek egymásra, a gyerekek, esetleg vitatkoznak.	A viták esetleg elfajulhatnak. Mással foglalkoznak a gyerekek.	Kooperáció, együttműködés, munkamegosztás, kommunikáció, alkalmazkodás
<i>A tanulók csoportos kísérletezése</i>	Olyan gyakorlati módszer, melynek során a tanulók különböző manipulatív	Kooperáció, segítőkészség, tolerancia fejlődése, kezűgyesség fejlesztése.	Idő-, hely-, és költségigényes. Veszekedés, esetleg káosz, az ügyetlenebbeket kicsúfolhatják.	Kooperáció, munkamegosztás, kommunikáció, alkalmazkodás, stb.

	tevékenységet végeznek.			
<i>A tanulók egy hosszabb projekten dolgoznak</i>	Egy központi problémát játnak körül a gyerekek minél több oldalról. Igazodik a tanulók érdeklődéséhez. Sokféle tevékenység lehetséges, valamilyen produktum elkészítése céljából.	A különböző érdeklődésű tanulók is megfelelő témát, tevékenységet kaphatnak, választhatnak. Nagyfokú szabadságot ad. A tanulás indirekt módon valósul meg. Módot ad az integrációra.	Esetleg elvész a lényeg, mert nem tudják a gyerekek összehangolni a tevékenységeket. A hagyományos iskolai keretek közt nehezen megvalósítható.	Fejleszti a tanulói önállóságot, együttműködést, kommunikációt, kreativitást, önállóságot, alkalmazkodást, kezűgyességet, szereplési lehetőséget ad.
<i>Játék</i>	A gyerek önként végzett, örömteli tevékenysége.	Mivel nincs tanulás „íze”, szívesebben foglalkoznak vele a gyerekek, akár szabadidejükben is.	Csak játszani akarnak a gyerekek, tanulni nem.	A játék jellegétől függően rendkívül sokféle kompetencia fejlesztésére van lehetőség. Csoportos játékok esetében összetartás, emberség, versenyszellem, nincsenek különbségek. A rosszabb tanulmányi előmenetelű gyerekek is lehetnek jók a játékos tevékenységekben, így jutva sikerélményhez.

A nevelési-oktatási helyzetben alkalmazható módszerek a fiatal sérüléséről rendelkezésre álló információk és az adott gyermekcsoport ismeretében mérlegelendőek. Az osztályokban tanító pedagógusok folyamatos szakemberrel (gyógypedagógus, konduktor, logopédus stb.) való konzultáció során segítik a SNI diákok inkluzív nevelését.

II.4. A mozgássérült fiatalok iskolai inklúziójának területei

1. Akadálymentesség

A mozgássérülteket integráló iskolával szemben alapkövetelmény, az intézmény épületének teljes akadálymentessége. Az épületbe való bejutás, a tantermek és irodák megközelítése, a mosdók használata (a mosdó helyiség mérete, berendezése) legyen lehetséges a kerekesszékekkel közlekedő mozgássérültek számára. Amennyiben mód van rá, érdemes odafigyelni az iskola elhelyezkedésére, akadálymentes megközelíthetőségére a városi tömegközlekedéssel is, mivel nem minden fiatal családjában rendelkezik gépkocsival és a sérült embereket fuvarozó szállítószerződések költségei sok esetben nem megfizethetőek.

Az akadálymentesség egy másik szegmense is legalább olyan fontos, mint a fizikai környezet akadálymentesítése. Autizmus spektrumzavarban érintett személyek oktatási, nevelési munkáját ellátó intézményben a kommunikáció akadálymentesítése is elengedhetetlen. Ehelyütt gondolunk a pedagógus kar kommunikációjának tanulóhoz való adaptálására, könnyen érthető tartalmak használatára az oktatásban, továbbá olyan vizuális kulcsok megjelenítésére (pl. piktogramok, folyamatábrák, magyarázatok) melyek megkönnyítik az említett tanulócsoporthoz iskolai környezetben való tájékozódását.

2. Napközbeni ellátás

A mozgássérült fiatalok napközbeni ellátásának biztosítása is alapvető fontosságú. (öltözés, vetkőzés, mosdó használat, étkezés, egy-egy speciális helyzetben egyéb egészségügyi szükségletekről való gondoskodás, mint például: vérnyomásmérés, vércukorszint ellenőrzés stb.)

3. A tanítási órákon való segítségadás

a. A gyógypedagógiai asszisztens által nyújtott segítség:

A tanítási órán a mozgássérült tanuló megfelelő elhelyezkedésének (pl.: kerekesszékekkel közlekedő, de tanítási órán székre kiülő fiatal segítése; a pad magasságának, méretének megfelelő beállítása lehetőség szerint stb.), a speciális eszközigény figyelemmel követése és javaslattevés a szaktanároknak, illetve a fiatal fejlesztését végző szakemberek felé (pl. speciális íróeszköz vagy számítógép használata, csúszásgátló elhelyezése az ülőfelületre, tankönyv alá stb.)

- Ki- bepakolás a táskából.
- Esetenként a tanórai jegyzetelés, írásbeli feladatok segítése, amennyiben a mozgássérült fiatal nem, vagy nehezen ír.

b. A tanár által alkalmazott differenciálások:

- A mozgássérültet tanító tanár a fiatal mozgás-, gyógypedagógiai, részképesség fejlesztését illetve pszichés megsegítését végző szakemberekkel folyamatosan konzultál a fiatal oktatását, nevelését érintő egyéni szükségletekről, problémákról; biztosítja a szakértői bizottság által a szakértői véleményben összefoglalt feltételek megvalósulását.
- A számonkéréskor - amennyiben a mozgássérült diák írni képes, de több időre van szüksége az írásbeli munka kivitelezéséhez – hosszabb idő biztosítása, illetve szóbeli számonkérés; esetenként kommunikációs tábla használata stb.
- Az önálló, spontán, „élet adta” tapasztalatszerzés lehetőségének a mozgássérülésből és annak járulékos diszfunkcióiból adódó korlátozott volta miatt több szemléltető anyag felkínálása, a tanulási folyamat megkönnyítése a tapasztalat szerzés direkt vagy indirekt módon történő segítségével.

4. A mozgásnevelés integrációs feladatai

- Osztályban, csoportban való mozgásfejlesztés:
- differenciálás a feladatadásban az egyéni képességek és kitűzött fejlesztési célok figyelembevételével,
- az eszközök, valamint a segítségadás mértékének és módjának differenciálás a feladatvégzésben,
- a megfelelő segédeszköz ellátás segítése, biztosítása (önállóságot, helyváltoztatást, tanulást segítő eszközök),
- önálló életre nevelés, mint egyéni fejlesztési és pedagógiai cél megvalósítása (önálló életvitel, problémamegoldás képességének fejlesztése, társadalmi integráció – osztálytársakkal, tanárokkal való kapcsolat, segítségkérés módjai stb. - segítése).

5. A tanítási órákon kívüli iskolai programok szervezésének integrációs feladatai

- Kirándulások (akadálymentes helyszín és közlekedési mód biztosítása).
- Vetélkedők, sporttevékenységek, játékok (az együtt játszás lehetőségének megteremtése a szabályok speciális kialakításával, adott esetben a megfelelő eszközök, segédeszközök és segítségadás biztosításával).
- Az iskolai hagyományos ünnepek, események szervezésébe, előkészítésébe, lebonyolításába, az ünnepi műsorokba a mozgássérült fiatalok maximális bevonása képességeikhez, adottságaikhoz mérten a megfelelő segítségnyújtás biztosításával.

6. Nem sérült társak érzékenyítésének lehetőségei, eszközei

- A pedagógusok példamutatása.
- A programokban, tanórai csoportos feladatokban való közös, aktív részvétel.
- Engedni a nem sérült diákot, hogy mozgássérült társának segítsen (pl. táskából ki- be pakolás, termék közötti közlekedés, esetenként az étkezésben).
- Megkérni a nem sérült tanulót kisebb segítségadásra a mozgássérült társa irányába.
- Nyíltan beszélgetni a mozgássérült fiatal sérülésének okáról, a segítségadás szükségességéről, módjáról (természetesen a sérült fiatal hozzájárulásával, egyéni pszichés állapotának figyelembevételével).
- A sérült fiatalot megtanítani a megfelelő segítség kérésre stb.

II. 5. Tanulásban akadályozott fiatalok integrált oktatása-nevelése

Már a felvételi eljárás során történik az első szűrés, ahol a tanulók szövegértési és számolási, kommunikációs kompetenciájáról képet kapunk, így lehetővé válik az egyéni szükségleteknek megfelelő képzési forma megválasztása. Tanév elején a gyógypedagógusok és a fejlesztőpedagógusok szűrést végeznek, így teljes térképet kapunk a tanulási zavarral küzdő fiatalok részképesség problémáiról, amelynek alapját adja a szakértői vélemény. Ezt követően megkezdődik az egyénre szabott részképesség fejlesztés a kitűzött fejlesztési terv alapján.

A tanév első 2 hónapjában minden osztályban osztályértekezletet tartunk, ahol az osztályban tanító összes pedagógus és a gyógypedagógiai munkaközösség van jelen. Minden SNI tanuló egyéni szükségleteit, a differenciálás módját beszéljük végig. A tanárok pontos képet kapnak arról, hogy melyik diákot hogyan tudnak számonkérni, miben tudják támogatni a tanulási folyamatot. Megbeszélésre kerül, hogy melyik SNI diáknak ki a tanulópárja.

A tanórai keretek között elsősorban a megfelelő differenciálás és a korrekciós módszer megtalálására kell a hangsúlyt fektetni, tapasztalatainkat a diákot tanító tanárokkal megosztani és együtt gondolkodni.

1. A tanítási-tanulási folyamatban az olvasás, írásszavarral küzdő tanuló megsegítést igényel:

- A tananyag információ feldolgozásában (kulcsszavas vázlat készítése, diszkrét jelzőrendszer kialakítása a megértésre vonatkozóan).
- Fontos a több csatornán (látás, hallás, tapintás-tapasztalat) keresztüli információátadás.
- A tanórai anyagot- vázlat formájában- megkapják a tanulók Teams rendszerben.
- Azon tanulókat, akik szövegértési nehézséggel küzdenek hangos olvasással támogatjuk meg.
- A diszgráfiás tanulók szóban felelnek, és egyéni konzultációt biztosítunk számukra.
- A memória problémákkal küzdő tanulóknál megvizsgáljuk, hogy melyik csatornájuk erősebb, s ennek megfelelően támogatjuk meg (pl. auditív memória gyengesége esetén a tananyaghoz képeket rajzol a diák; kulcsszavakat alkot a tanulandó anyaghoz).
- Kooperatív tanulás a tanórákon egyéni erősségekre koncentrált feladatokkal, differenciálással- sikerélményhez juttatás.

Érintett tantárgyak:

- kiemelten az idegen nyelv, magyar nyelv és irodalom, nyelvtan
- az összes többi tantárgy.

2. A tanítási-tanulási folyamatban a számolási készség zavarával küzdő tanuló megsegítést igényel:

- Rövid, érthető utasítások.
- Modellezés
- Folyamatos kontroll, megerősítő visszajelzés, csatolás
- Analógiás gondolkodás alkalmazása
- Komplex megközelítési mód (látom, hallom, teszem)
- Megfelelő tankönyv, eszközök kiválasztása
- Számonkérés elsődlegesen szóban, differenciáltan

Elsődleges feladat az, hogy módszertani segítséget nyújtsunk a matematikát és vonatkozó tárgyakat tanító tanároknak ahhoz, hogy tényleg inkluzív oktatás történjen tanórák keretein belül, illetve ezen problémákkal rendelkező gyerekek aktívan, tevőlegesen tudjanak részt venni matematika tartalmú órákon.

Érintett tantárgyak:

- matematika
- fizika, kémia
- földrajz

3. A tanítási-tanulási folyamatban a beszédzavarral küzdő tanuló megsegítést igényel:

- szorongás oldása, biztonságos légkör megteremtése,
- társas érintkezés segítése kooperatív tanítási technikákkal (pl. időfigyelő feladat),
- kommunikáció segítése (bliss táblával, elektív mutizmus esetén írásban),
- feladatmegértés segítése visszakérdezéssel, összefoglalással, tómondatos instrukciókkal,
- számonkéréskor differenciált megsegítés (külön időben négy szemközt, írásbeli számonkérés előnyben részesítése, súlyos mozgássérült esetén segédeszköz használatával, tesztes feladatokkal).

A tanév során a gyógypedagógusok, fejlesztőpedagógusok folyamatosan egyeztetnek a tanárokkal a SNI tanulók haladásáról, s közben a Gyógypedagógiai munkaközösség hetente összeül, s új

ötletekkel támogatják egymás munkáját. Félévi értékeléskor ismét minden osztály minden tanulójának haladási eredményéről történik részletes egyeztetés.

II.6. A tanítási-tanulási folyamatban a gyengébb értelmi képességű tanuló megsegítést igényel:

- A tananyag információ feldolgozásában táblán kulcsszavas vázlat írásával, egyszerű, rövid instrukciók adásával.
- A feladat megértéséről meggyőződik a pedagógus megfigyeléssel, visszakérdezéssel (diszkrét jelzőrendszer kialakítása).
- Fontos a több csatornán (látás, hallás, tapintás-tapasztalat) keresztüli információátadás.
- A tanórai anyagot- vázlat formájában- megkapják a tanulók Teams rendszerben.
- Azon tanulókat, akik szövegértési nehézséggel küzdenek hangos olvasással támogatjuk meg.
- A gyengébb memória miatt a tanulóknál megfigyeljük, hogy melyik csatornájuk erősebb, s ennek megfelelően támogatjuk meg (pl. auditív memória gyengesége esetén a tananyaghoz képeket rajzol a diák; kulcsszavakat alkot a tanulandó anyaghoz).
Kooperatív tanulás a tanórákon egyéni erősségekre koncentrált feladatokkal, differenciálással- sikerélményhez juttatás.

II.7. Beilleszkedési és magatartászavarral küzdő fiatalok integrált nevelése-oktatása

A különleges bánásmódot igénylő fiatalok beilleszkedésének, tanulmányi útjának segítése az osztályfőnökökkel és szaktanárokkal együttműködve történik. A szakértői vélemények javaslatai és az osztályban tanító pedagógus kollégák visszajelzései alapján veszi fel a fejlesztőpedagógus, gyógypedagógus vagy pszichológus kolléga a fiatallal a kapcsolatot. A fiatallal, kollégákkal, igény esetén szülővel való egyeztetést követően tűzi ki fejlesztési hosszú, közép és rövidtávú fejlesztési célt, valamint egyéni fejlesztési tervet. Krízisintervenció esetén egyéni tanulmányi rendet alakítunk ki, amit előre egyeztetett időpontban vizsgálunk felül, értékelünk, újra tervezünk.

A megsegítés formái, a zavaroktól függően a következők:

Szorongásos zavarok – Az oktatás során ajánlott a szorongó tanuló lehetőség szerinti „tehermentesítése”, azaz a stresszhelyzetek minimalizálása. Szóbeli felelésre való felszólításkor mérlegelni kell a tanuló „szerepeltetésének” lehetséges negatív hatásait, illetve az esetleges kudarc önbecsülés-romboló aspektusait. A fiatal tanító kollégákat informálnunk kell a tanuló ilyen jellegű nehézségeiről. Súlyos, erős szomatikus reakciót kiváltó szorongás esetén írásbeli számonkérés előnyben részesítése, zárkózottság esetén társas érintkezés segítése kooperatív tanítási technikákkal, oldó osztálytárs mellé való ültetéssel javasolt.

Percepciószavarok – Amennyiben a tanuló igazolt érzékelési-észlelési zavarral él (pl. autisztikus spektrumzavar, Asperger-szindróma), úgy a pedagógusnak lehetőség szerint tisztában kell lennie azzal, hogy a tanuló nem neveltlenségéből vagy udvariatlanságból beszél vagy cselekszik az elvárhatótól különböző módon, hanem mert az ő módosult valóságérzékelése és többé-kevésbé fejletlen elmeteóriája szerint az adott helyzetben ez a „helyes” viselkedés. Fontosak a pedagógusok részéről a rövid, egyértelmű utasítások, szükség szerint ezek ismétlése, a kooperatív tanítási technikák mérsékelt alkalmazása. Számonkérésnél méltányos elbírálást igényel az, hogy a megtanultakat gyakran nem tartalmi, logikai összefüggéseiben adják vissza.

Magatartási-beilleszkedési nehézségek, zavarok – Az ilyen problémákkal küszködő tanulók kezelése különösen problémás: minden egyes tanulóval más és más mértékű és merevségű határállítás szükséges. A pedagógus számára elsődlegesen fontos a türelem, ám a kezdetben lefektetett szabályokhoz való következetes ragaszkodás bizonyos esetekben még ennél is előbbre való.

Affektív zavarok – A pedagógusnak nincs lehetősége arra, hogy az osztály többi tagjának rovására, a tanórai munka keretein belül foglalkozzon az érzelmi zavarokkal küzdő tanuló esetleges krízishelyzeteivel. Ezen a téren tehát szükség lehet arra, hogy mind a pedagógus, mind pedig a tanuló fel legyen készítve a krízishelyzet enyhítésének későbbre halasztására: a pedagógusnak adott esetben „magára kell hagynia” a tanulót, amíg eljön a lehetőség a feszültség oldására (a tanóra/csoportfoglalkozás vége), a tanulót pedig fel kell készíteni rá, hogy adott esetben képes legyen egyedül is átvészelni a segítség megkapásáig hátralévő időt. Súlyos dekoncentráció esetén a sikertelen, nem a meglévő tudásszintet tükröző dolgozat ismétlése, méltányos elbírálás javasolt.

II. 8. Autizmus spektrum zavarral élő fiatalok inkluzív nevelése-oktatása

Már a felvételi eljárás során igyekszünk képet kapni az iskolánkba beiratkozni kívánó autizmussal élő fiatalok általános tájékozottságáról, az önmagára és környezetére vonatkozó tudásáról, esetleges szenzoros érzékenységeiről, szociális készségeiről és társas kapcsolati hálójáról, valamint a sikeres iskolai beilleszkedést nehezítő problémás területekről a szülővel/hozzátartozóval, az érintett fiattal történő elbeszélgetés során és a szakértői vélemények alapján.

A tanév elején az autizmus specifikus gyógypedagógus további állapotfelméréssel megismeri a fiatal kommunikációs, szociális és társas készségeit, a tanórákat látogatva megfigyeléseket végez a fiatalok órai és szüneti viselkedésével kapcsolatban, valamint felveszi a kapcsolatot a szülővel, esetleg a korábbi fejlesztő szakemberekkel. A gyógypedagógusok és fejlesztőpedagógusok szűrést végeznek a fiatalok tanulási képességeivel, részképességeivel kapcsolatban.

A tanulási-tanítási folyamatban a megsegítés eszközei:

- Az órai megfigyelések alapján az órán való sikeres részvétel érdekében viselkedési stratégiák és íratlan szociális szabályok elsajátításának segítése, szükség esetén viselkedésszabályok és hozzá tartozó motivációs rendszer kidolgozása, vizuális segítségek adása (papíron vagy elektronikai eszközökön).
- Az óra követésének megsegítéséhez vázlatpontok adása lényegkiemeléssel.
- Feladatok megoldása esetén az instrukciók személyre szabott pontosítása, az autizmus esetében nehéznek számító elvont tartalmak megértésének segítése, számonkérése igazítva a fiatalok megértéséhez mérten.
- Folyamatábrákkal, algoritmusokkal támogatott lehető legönállóbb tanulás.
- A témazáró dolgozatok időpontjainak feljegyzését segítő táblázat minden osztályban az előreláthatóság érdekében.
- A fontos időpontok és teendők kiemelése szóbeli figyelmeztetéssel a tanár által.
- A fiatal igényeit, nehézségeit figyelembe véve a szóbeli, illetve az írásbeli számonkérés előnyben részesítése, osztálytermen kívüli feleltetése szorongás esetén.
- Tanulási technikák elsajátítása.
- A reális jövőkép kialakításának segítése.
- A tanuláshoz kapcsolódó napirend, időbeosztás iskolai és otthoni eszközeinek támogatása.
- Énkép javítása, önismeret bővítése.

A szociális, társas készségek és kommunikáció megsegítésének eszközei:

- Kiscsoportos helyzetekben történő fejlesztéseken a társas együttlétre vonatkozó szabályok kialakítása és gyakorlása.
- Videómodellálás.
- Szituációk értelmezése, feldolgozása, megoldási stratégiák kidolgozása és eljátszása.
- Problémamegoldó készség fejlesztése.
- A beilleszkedéshez és a kapcsolatok kezdeményezéséhez, fenntartásához, ápolásához segítség adása, stratégiák tanulása (iskolán belüli és kívüli életszíntereken).

- Feszültségoldó, stressz kezelő módszerek keresése és elsajátítása a megjelenő kihívást jelentő viselkedések, dühkitörések kezelésére.
- Beszélgetési panelek elsajátítása.
- Illemek és szokások elsajátítása.
- Szociális történetek használata.
- Gyakorlati megközelítés.
- Iskolán kívüli programok, a szabadidő szervezésének támogatása.
- A család által jelzett problémás területekkel való foglalkozás beépítése a fejlesztési tervekbe.
- Szakmai szupervízió igénybevétele.
- Krízisprotokoll alkalmazása szükség esetén.

II. 9. Látássérült fiatalok inkluzív nevelése-oktatása

Iskolánkba járó látássérült tanulók inkluzív oktatását több oldalról igyekszünk alátámasztani. Ezen csoportba tartozó diákok személyes, egyénre szabott megsegítését tiflopedagógus végzi.

A szakember egyéni, vagy csoportos ellátást biztosít a tanulóknak. A megsegítés kiterjed a gyerekek mindennapi élethelyzetére, tanulási nehézségeikre, és az önálló életvezetés területeire. A diákoknak lehetőségük nyílik arra, hogy látássérülésükből következő problémáikat rendszeres gyógypedagógiai megsegítés keretein belül megbeszéljék, és kezeljék.

A gyermekek szüleivel értekezlet, vagy fogadóóra keretein belül a szakember kapcsolatot tart, segítve a szülőket a felmerülő nevelési, oktatási, jövőt érintő kérdések megoldásában.

A tiflopedagógus segíti az iskolában tanító pedagógusok munkáját. A gyermekeket érintő kérdésekben szaktudásának megfelelően javaslatot tesz. A tanítási órán felmerülő, speciális segítségnyújtásban, szemléltetésben, tanácsokkal segíti a szaktanárt. Alkalmanként úgynevezett „Érzékenyítő program” szervezésével a pedagógus szemléltetni tudja a látássérült tanulók képességeit és érzékelési hiányosságait. A szaktanárok kikérik a gyógypedagógus véleményét a gyermek, osztályban elfoglalt ülőhelyét és segédeszköz használatát illetően, valamint a pályaválasztásnál a tanuló reális továbbhaladásának tekintetében.

Ilyen együttműködésben könnyebben születhet meg a tanuló reális önértékelése, munkavállalási lehetőségei, és továbbhaladása. Mindezek lehetővé teszik, hogy a társadalomba való integráció hosszú útján előre jusson.

II.10. Hallássérült fiatalok inkluzív nevelése-oktatása

A hallássérült diákok rehabilitációs ellátása egyrészt szurdopedagógus kolléga által, másrészt az iskolában folyó tanulási zavarok, tanulási technika és személyiség fejlesztésével valósul meg.

Hallássérültek megsegítése a tanítási órán:

- A tanár minden esetben figyel arra, hogy a magyarázat során szemben legyen a diákkal. Előüljön, a beérkező fény a tanár arcát érje.
- Táblán kulcsszavas vázlattal segíti a pedagógus a feladat megértését.
- Előre kapott jegyzettel követheti az óra anyagát.
- Az óra folyamán visszajelző kérdésekkel győződik meg a szaktanár, hogy megértette-e az információt a hallássérült fiatal.
- Szóbeli számonkérés helyett írásbeli számonkérés előnyben részesítése.
- Helyesírás méltányos elbírálása.

- ☐ Méltányos elbírálás idegen nyelv értékelésénél (Esetenként a szakértői vélemény alapján egyik idegen nyelv értékelése alól felmentés indokolt.)

Kiemelten érintett tantárgyak:

- ének-zene,
- idegen nyelvek.

III. LÁTÁSNEVELÉSI PROGRAM

Iskolánkban ép látású gyerekek között tanulnak súlyosan látássérült és gyengénlátó diákok egyaránt. A fejlesztés órarendbe ágyazva tanórai keretek között történik. A fejlesztés fő irányvonalát az adott gyermek sajátos szükségai szabják meg.

Látássérültnek tekintjük azt, akinek látássérülése legalább 67%-os. Súlyosabb formája a vakság, enyhébb formája a gyengénlátás.

- Vakok, akiknek látásteljesítménye (vízusa) 0, fényt sem érzékelnek.
- Aliglátók (fényérzékenyek, ujjolvasók, nagytárgylátók), akiknek szemüveggel korrigált látásélessége 0,1-ig terjed és a Csapody VII. olvasópróba eredménytelen, valamint, akiknek a látásteljesítménye több 0,1-nél, de látóterük 20°-nál szűkebb, szembetegségük súlyos fokú.
- Gyengénlátók, akiknek szemüveggel korrigált látásélessége 0,1 - 0,33 közötti, vagy több (0,4-0,5), de látóterük 20°-nál szűkebb, valamint, akiknek 0,1 alatt van a látásélességük, de optikai segédeszközök segítségével a Csapody VII. olvasópróbának megfelelnek.

A tanulók vagy szegregált intézményből, vagy többségi iskolákból érkeznek. Eddigi életük során különböző mértékben kaptak speciális, látássérülésüknek megfelelő gyógypedagógiai fejlesztést. Első lépésként fontos az erre irányuló **helyzetfelmérés**. Más típusú megsegítést igényel egy diák, akit már esetleg kicsi kora óta részesítenek speciális megsegítésben.

A látásnevelés célja

- Segítse a tanulót az ismeretszerzésben, hiszen látássérülésétől függően eltérő mértékű információvesztése adódik. Ezen veszteségek pótlása a tanítási óra keretei között jelentősen korlátozott.
- További cél az állapot elfogadása, helyes önértékelés kialakítása. Ebben az életszakaszban szembesülnek a leginkább a sérülésükkel. Ekkor válik fontossá a kortársak véleménye, keresik identitásukat, helyüket a világban. Rá kell döbenniük, sokszor váratlan és ellentmondást nem tűrő helyzetekben saját korlátaikra. Fel kell tehát dolgozni, hogy „Milyen is vagyok én?”, „Mihez kezdjek magammal a látók világában?”. A későbbi munkavállalás, önálló életre felkészítés szempontjából fontos, a saját, egyéni képességek ismerete.
- A tanuló növekvő biztonsággal lássa el az önálló életvezetéséhez, tanuláshoz szükséges teendőket.

A látásnevelés feladata

A fejlesztés szempontjából a diákokat három csoportba kell választani: gyengénlátók, aliglátók, és vakok.

Vakok: (semmilyen látásmaradvány nincs)

- a tanórákon a szemléltethetőség hiányában keletkezett információvesztés lehetőség szerű pótlása
- egyénre szabott megtámogatása a szerzett információnak
- szűkebb, tágabb környezetben való tájékozódás fejlesztése
- tanulást segítő technikai eszközök készség szintű használatának tanítása
- tanulási technikák tanítása (főként a gimnazistáknál)
- önálló életvezetéshez szükséges mindennapi helyzetek megoldásának elősegítése
- szükség szerint a fehérbot használatának tanítása, gyakoroltatása

Aliglátók: (látásmaradvánnyal rendelkeznek)

- a tanórákon a szemléltethetőség hiányában keletkezett információvesztés lehetőség szerű pótlása
- egyénre szabott megtámogatása a szerzett információnak
- szűkebb, tágabb környezetben való tájékozódás fejlesztése
- tanulást segítő technikai eszközök készség szintű használatának tanítása
- tanulási technikák tanítása (főként a gimnazistáknál)
- önálló életvezetéshez szükséges mindennapi helyzetek megoldásának elősegítése
- szükség szerint a fehérbot használatának tanítása, gyakoroltatása
- látásmaradvány maximális kihasználása, fejlesztése
- a meglévő látás védelmére ösztönzés

Gyengénlátók:

- a tanórákon a szemléltethetőség hiányában keletkezett információvesztés lehetőség szerű pótlása
- egyénre szabott megtámogatása a szerzett információnak
- szűkebb, tágabb környezetben való tájékozódás fejlesztése
- tanulási technikák tanítása (főként a gimnazistáknál)
- önálló életvezetéshez szükséges mindennapi helyzetek megoldásának elősegítése
- látásmaradvány maximális kihasználása, fejlesztése
- a látásjavító segédeszköz tudatos használatának megtanítása
- a meglévő látás védelmére ösztönzés

A látásnevelés helyszíne

A fejlesztések egy része tanteremben történik, más részük az iskola környékén, terepen, illetve egyes tanulók számára fontos útvonalon, vagy üzletekben.

A látásnevelés eszközei

- önismereti játékok
- finommotorikát elősegítő, kreativitást fejlesztő terápiás eszközök (gyurma, agyag, papír)
- szituációs feladatok
- szem különböző funkcióinak a gyakoroltatása, melyet látástréningnek nevezünk (szemizom-torna, fényhez szoktatás, követés, pihentetés)
- az agykérgi feldolgozás tökéletesítése, vagyis a látásnevelés (területei: vizuális gondolkodás, vizuális memória, vizuális képzelet)
- digitális eszközök (telefon, laptop, diktafon és számítógép)

A látás tanult, bizonyos határokon belül fejleszhető képesség. Az idegrendszer összehangolt működése szükséges hozzá. A sérült látás működése fokozható.

IV. LOGOPÉDIAI PROGRAM

„Ha valakit olyannak látsz amilyen éppen most, ezzel visszatartod őt fejlődésében. De ha olyannak látod amilyenné lehetne, ezzel elősegíted életútját”.

Goethe

A logopédia, a beszédterápia célja

Célunk a lehetőségekhez mérten a sérült beszéd korrekciója, különböző eszközökkel, módszerekkel elősegítve ezzel tanulóink bekapcsolódását az iskolai, illetve a mindennapi életbe. „Hogy a nap mindenkire egyformán süssön”.

A logopédia feladata

Beszélni nehéz. Pontosan, szépen megfontoltan, helyesen átadnunk másoknak azt, amit gondolunk, vagy érzünk, nem könnyű feladat. A sikeres élethez hatékony verbális kommunikációra van szükség.

Azok pedig, akik beszédükben – például az artikulációjukban – nehézségekkel küszködnek, eleve hátrányos helyzetben vannak a többiekhez képest, hiszen nehezebben fejezik ki magukat. A logopédusok munkája emiatt nélkülözhetetlen az oktatásban, mivel segítségükkel ez a hátrány leküzdhető. A beszédhibák javítása és a beszéd rendellenességeinek korrigálása során alapvető jelentősége van a tudatosságnak és a tervszerűségnek. Nemcsak a helyes diagnózis és a megfelelő terápia megválasztása, hanem az alkalmazott vizsgálatok hatékonyságának mérése is csak akkor lehet egzakt, ha nem nélkülözi ezt a tudatosságot és tervszerűséget.

A logopédia a gyógypedagógia egy speciális részterülete, mely a beszédhibák felszámolását és a beszéd fogyatékosok nevelő-oktató munkáját végzi. Komplex pedagógiai dominanciájú tudomány, mely az első és másodlagos kommunikációs rendellenességekkel foglalkozik.

A logopédia által nyújtott beszédjavításnak ki kell terjednie:

- artikulációs zavarok,
- halláscsökkenésből eredő beszédhibák,
- megkésett beszédfejlődés,
- orrhangzós beszéd,
- beszédfolyamat hibái (dadogás, hadarás),
- a különböző hangképzési zavarok,
- az afázia,
- a gége nélküli beszéd,
- az olvasás és írás zavarainak javítására, felszámolására.

A logopédus feladatának két alaptípusa a diagnosztizálás és a terápia. A helyes diagnosztizálás érdekében a vizsgálatok során információkat gyűjt, így képes reális véleményt alkotni a kommunikációs problémák természetéről, súlyosságáról, okairól. Ezzel teremti meg az alapot a legmegfelelőbb, eredményes kezeléshez.

A beszéd fogyatékoság, úgy a verbalitás, mint később az írásbeliség területén is multikauzális okokra vezethető vissza. Ezért szükséges az alapos ok-okozati feltárás, amely mindenkor team munkát igényel. Ismert az a tény, hogy a beszéd fogyatékoság az esetek többségében olyan organikus okokra vezethető vissza (dr. Palotás), mely orvosilag nem mindig mutatható ki, de funkcionális tünet együttesben, részfunkció zavarokban, gyengeségekben is megnyilvánulhat.

A diagnózis felállításához minden esetben a szakemberek együttes konzultációja, véleményalkotása szükséges (gyógypedagógus-logopédus, pszichológus, szakorvos).

A panasz, anamnézis felvétele után a probléma feltárása célirányosan történik, azaz nem mindegyik vizsgáló eljárást kell elvégezni, kizárólag azokat a legszükségesebbeket, amelyek a beszédfogytékosság szempontjából az ok-okozati tényezőkre rávilágítanak.

Mindenkor tekintettel kell lenni a vizsgált személy fáradékonyságára, figyelem koncentrációjára, toleranciájára.

A logopédiai fejlesztés alapelvei

A beszédhibák javításában, illetve a beszéd rendellenességeinek korrekciójában alkalmazott módszereknek, eljárásoknak minden esetben összhangban kell lenniük a beszédjavítás alapelveivel:

- A beszédhibás/beszédfogytékos gyermek/tanuló fejlesztésében törekedni kell a pszichológiai és fiziológiai tényezők összhangjára, a személyiség és a beszédműködés kölcsönhatására, funkcionális összefüggésrendszerére.
- A fejlesztés tudatos és tervszerű legyen. A beszéd állapotának felmérésétől, a diagnózis és a prognózis felállításától a terápiás terv megválasztásán át a módszerek/eljárások kiválasztásáig, majd folyamatba épített mérési, értékelési metódusok alkalmazásában is a tudatosság és a tervszerűség domináljon.
- A módszerek célszerű megválasztásának elve megköveteli a logopédia gyakorlatban az életkor, a pszichikai sajátosságok, az értelmi képesség, a beszédhiba típusának és súlyosságának, a terápia adott szakaszának figyelembevételét.
- A logopédiai fejlesztő munkában meghatározó a sokoldalú percepciók fejlesztés. A hallási, a látási és a beszédmozgási benyomások egymást erősítve fejlődjen.
- A beszédhibás tanuló fejlesztése legyen folyamatos, intenzitása pedig a beszédhiba típusának és súlyosságának függvénye.
- A logopédusnak motiválnia kell a tanulót beszédhibája leküzdésére, ugyanakkor fel kell készítenie az esetleges visszaesésekre, azok kezelésére, valamint arra, hogy a maradandó tünetekkel később együtt tudjon élni.

A beszédjavításban alkalmazott módszerek és eljárások hatékonyságát befolyásolhatja a gyermek/tanuló szűkebb és tágabb környezete (család, iskola). A logopédus szakszerű irányítása alapján szükséges a szülők és a gyermekkel/tanulóval kapcsolatba lévő pedagógusok aktív részvétele.

V. FEJLESZTŐPEDAGÓGIAI PROGRAM

Mottó:

„Kérlek, fogadj el olyanak, amilyen vagyok, s akkor egyre jobb leszek! Keménységed és elvárásaid zorddá és undokká tesznek. De, ha szeretsz, jószágod sugarában újra megszelídülök, és elfogadlak én is. Ha csak az eredményeim alapján tartatsz értékesnek, elveszek. De, ha pusztán önmagamért szeretsz, sikert sikerre halmozok. Semmit se tégy, csak szeress, s én felnövök magamhoz.”

Simon András

V.1. Bevezető, célcsoport

A fejlesztőpedagógiai terápia a speciális nevelési szükségletű gyermekeken belül a tanulási nehézséget mutató gyermekek segítésére specializálódik. A tanulási nehézség magában foglalja a tanulási gyengeséget, a tanulási zavart és a tanulási akadályozottságot.

Tanulási gyengeségről/elmaradásról beszélünk, amikor a gyermek nehezített szocioökonómiai és családi tényezőknek köszönhetően bizonyos tantárgyakban nem tud megfelelő eredményeket felmutatni, melyhez kapcsolódhat problémás viselkedés is.

A tanulási zavar súlyos probléma, melynek mértéke különböző lehet. Egy meghatározott képességterületnek a problémáját jelenti, különösen az olvasás, írás, számolás elsajátításában. Az intelligenciaszint alapján elvárhatónál jóval alacsonyabb tanulási teljesítmény jellemző, amely neurológiai deficit vagy funkciózavar talaján jön létre, sajátos kognitív tünetegyüttesel.

A tanulási akadályozottságot a leggyakrabban kisebb mértékű központi idegrendszeri sérülés, valamint tartósan hátrányos szociális háttér okozta neurológiai érés meglassúbbodása okozhatja. A tanulási akadályozottság egy életen át tartó, súlyos állapot, ami jelentősen megváltoztatja a tanulásban akadályozott gyermek iskolai pályafutását.

Iskolánk tanulói összetétele:

- Nem SNI tanulók

SNI tanulók:

- mozgássérült,
- tanulásban akadályozott,
- tanulási zavart mutató,
- tanulási gyengeséget mutató,
- beilleszkedési, magatartás és viselkedés problémás,
- szociális nehézségekkel küzdő,
- látás és hallássérült (kis arányban),
- belszervi sérült,
- halmozottan sérült,
- autizmus spektrumzavarral élő tanulók

Tanulási gyengeség

A tanulási gyengeség alapvetően nem vezethető vissza organikus okokra. Kialakulásában szerepet játszhat az iskolából való hosszabb kimaradás, betegség, iskolakerülés miatt. A tanulási gyengeség létrejöhet a gyakori iskolaváltások, a tanár személyének cseréje, a tanítási órák rendszeres elmaradása, és az iskola és a pedagógusok pedagógiai-módszertani hiányosságai miatt is (Engelbrecht–Weigert, 1996).

A gyermek iskolai eredményességét és teljesítményét nagyban befolyásolja a szociokulturális háttér. Azoknál a gyerekeknél, akik ingerszegény környezetben nőnek fel, szüleikkel keveset beszélgetnek, nem mesélnek nekik, vagyis kevés vizuális-auditív inger éri őket, sokkal valószínűbb, hogy az iskolai évek során tanulási gyengeség mutatkozik (Engelbrecht–Weigert, 1996).

A gyermek lelki problémái szintén hozzájárulhatnak a gyenge iskolai teljesítményhez. Tanulási gyengeség kialakulásához vezethetnek a gyerekek családi problémái (szülők válása, állandó konfliktusok, gyakori költözés), valamint a szorongás, a félelem és a gyakori leblokkolás (Engelbrecht–Weigert, 1996).

A gyermek szomatikus problémái (krónikus betegség, általános gyenge testalkat) szintén befolyásolhatják az iskolai teljesítményt és hosszútávon tanulási gyengeséghez vezetnek (Engelbrecht–Weigert, 1996).

A tanulási gyengeség azonban reverzibilis, nem tartós és nem súlyos állapot. A megfelelő segítségnyújtás esetén a gyermek problémái megszűnhetnek és felzárkózhat. Tanulási gyengeség esetén segítséget nyújthat az osztálytanító, a szülők, fejlesztőpedagógus. A segítségnyújtás legfontosabb célja, hogy megszüntesse vagy csökkentse azokat az okokat, melyek a tanulási gyengeség kialakulásához vezettek (Mesterházi, 1998).

A segítségnyújtás lehetséges módja a differenciált fejlesztés, melyre a gyermeknek a tanítási órák keretén belül is szükségük van. A tanulási gyengeséget mutató gyermekek fejlesztése szempontjából fontos a szülők és a gyermek tanárainak folyamatos együttműködése és a gyermek iskolai teljesítményének követése (Mesterházi, 1998).

Tanulási zavar

A *tanulási zavar* egy általános fogalom, a rendellenességek heterogén csoportjára vonatkozik, amely a központi idegrendszerben nem pontosan megállapítható diszfunkcióinak tulajdonítható. Ez különböző részképességek és készségek, valamint a gondolkodási funkciók területén mutatkozó nehézségekben jelenik meg: figyelem, emlékezet, gondolkodás (analízis, szintézis, analógiás gondolkodás, absztrahálás ...), koordinálás, beszéd, olvasás, írás, számolás, szociális kompetencia, emocionális érettség.

A tanulási zavar olyan állapot, amely átlagos vagy átlag alatti vagy átlagon felüli intelligencia mellett is előfordulhat, noha a tanulás vagy több részterületén jelentős elmaradás mutatkozik.

Az egyes funkciók gyengébb működésével vagy hiányával találkozhatunk szembe magunkat, így a probléma kezeléséhez speciális pedagógiai módszerekre van szükség.

A tanulási zavarok kutatásában és terápiájában négy fő irányvonal rajzolódik ki annak alapján, hogy a kutatók a szindróma mely aspektusára koncentrálnak.

A neuropszichológiai elméletek képviselik a tanulási zavar első, széles körben elfogadott elméletét, amelyek szerint a probléma oka hasonlóan az agysérülést szenvedett betegek tüneteéhez, az agy kisebb vagy nagyobb károsodása.

A tanulási zavarokkal küzdő gyermekeknél ritkán található kimutatható agyi organikus károsodás, ezért egyre inkább a tanulási rendellenességeket az agyműködésbeli rendellenességeivel hozzák összefüggésbe (Kirk és Becker, 1963).

A percepció és perceptuomotoros elméletek a hangsúlyos diszfunkció területe szerint három csoportba sorolhatók:

- a perceptuomotoros funkciók elégtelen integrációja miatt hiányzó érzelési és mozgási rendszerek összerendezettsége;
- szemmozgás és egyensúlyrendszer zavarai miatti tanulási rendellenesség;
- perceptuális (érzelési) diszfunkció miatti deficit

A pszicholingvisztikai elméletek a tanulási és viselkedésbeli problémákat a pszicholingvisztikai folyamatok rendellenességeire vezetik vissza. A gondolkodás eszközeként használt nyelv különbözteti meg normálisan fejlődő gyermeket a lassú fejlődésűektől.

A behaviorista elméletek a tanulási zavarokat viselkedésbeli rendellenességnek tekintik, és nem foglalkoznak a háttértényezőkkel. A korrekció eszközeit a viselkedésterápiában látják.

Brigitte Sindelar a részképességek megfelelő működését és együttműködését tartja kulcsfontosságúnak. Az általa kidolgozott kognitív fejlesztő program a neurogén kórereditű tanulási és magatartási zavarok hatékony preventív ill. terápiás segítséget jelenthet.

Ez a program olyan komplex módszer, amelyben a feltáró, illetve a terápiás tervet kijelölő vizsgáló eljárás, a fejlesztési periódus és a hatékonyságot ellenőrző ismételt vizsgálat szerves egységet alkot a fejlesztési diagnosztika koncepciójának megfelelően.

Iskolai teljesítményzavarok

A pedagógia nemzetközileg használatos definíciója szerint a **diszlexia** nem más, mint az iskolai teljesítmény és az intellektuális képességek szignifikáns eltérése, amelynek hátterében súlyos olvasási zavar található.

A pszichológiai megközelítés szerint a diszlexia gyűjtőfogalom, az egyes részképességek olyan zavara, amelyek változatos összetételben vezetnek ugyanahhoz a problémához, azaz súlyos olvasási zavarokhoz.

Meixner Ildikó szerint a diszlexia viszonyfogalom, a gyermekkel szembeni jogos elvárások, például a gyermek adottságai, az olvasás és írás tanítására szánt idő és gyakorlási mennyiség, valamint az eredmény, azaz az olvasási teljesítmény közötti diszharmonia.

Az adott életkorra jellemző, standardizált olvasási tesztekkel mérhető például az olvasási és a biológiai kor eltérése.

A diszlexia megnyilvánulási formája szinte gyermekenként különböző, mégis vannak olyan közös vonások, amelyek alapján a fejlődési diszlexia típusába sorolható:

- felszíni diszlexia: az olvasás szemantikai és direkt útja károsodott (fonológiai alapú olvasás)
- fonológiai diszlexia: fonológiai tudatosság hiánya, illetve komoly deficitje (túl nagy elemek feldolgozására épülő olvasás)
- mély diszlexia

A **diszgráfia** (írászavar) a tanulási zavarok olyan formája, amely gyakran társul diszlexiával.

Tünetei megnyilvánulnak az íráskészség gyengeségében, valamint helyesírási hibákban.

A diszgráfiának két megjelenési formája lehet:

- formai diszgráfia: Ha az írás technikai része nehéz, a finommozgások vagy szem-kéz koordináció pontatlansága miatt.
- tartalmi diszgráfia: Ha az írás külalakja elfogadható, de nagyon gyenge a helyesírás és nem tudja írásban kifejezni a saját gondolatait.

Ennél a zavarnál sem feltétlenül jelenik meg az összes tünet minden esetben és előfordulhat, hogy mindkét fajtája egyszerre jelenik meg egy gyermek esetében.

A **diszkalkulia**, speciális számolási zavar, az iskolai teljesítményzavarok szintén egyik fatája.

Főbb tünetei a különböző számtani műveletek, matematikai kifejezések, szabályok (pl. mennyiségállandóság elve) megértésének, a számjegy, számkép felismerésének, egyeztetésének, grafikus ábrázolásnak, számok sorrendiségének, számnevet szimbolizáló vizuális alakzatok azonosításának nehézsége.

Mindehhez társulhatnak nehézségek a következő területeken: téri tájékozódás, testséma, laterális dominancia, garafomotorium, szám- és szövegemlékezet, relációs szókincs, gondolkodási műveletek (pl. lényegkiemelés, analógia ...), beszéd és nyelvi fejlődés, olvasás és írástanulás, figyelem.

Gyengébb értelmi képesség esetén nem értelmezhető a diszkalkulia.

Tanulási akadályozottság

Tanulási akadályozottságról akkor beszélünk, amikor a tanulás valamennyi területén, vagyis szinte minden tantárgyban generalizáltan, tartósan és átfogóan jelentkeznek a tünetek. (Mesterházi, 1998).

A tanulásban akadályozott gyermekek több figyelmet és türelmet igényelnek, lassabb a munkatempójuk, nehezebben értik meg az elvont dolgokat, gyakran jellemző gondolkodásukra a rigiditás, éppen ezért speciális segítségre van szükségük.

A következőkben a tanulásban akadályozott gyermekek tanulási folyamatainak jellemzőit, valamint érzékelésüknek és észlelésüknek sajátosságait szeretném kifejezni, annak érdekében, hogy érthető legyen a tanulásban akadályozott személyek eltérő gondolkodásmódja.

A tanulási akadályozottság a beiskolázás időszakában szokott először feltűnni, problémát okozni, főként az iskolai teljesítéshez szükséges képességek területén.

A problémák visszavezethetők az észlelés, a kivitelezés-végrehajtás és az érzelmi szféra területére.

V.2. A fejlesztőpedagógia célja

Azon tanulók megsegítése, akik a tanítás és tanulás folyamatában elakadtak tanulási nehézség vagy zavar, beilleszkedési és/vagy magatartás problémák miatt.

A fejlesztő foglalkozások pedagógiai céljai és alapelvei:

- A tanulást segítő képességek fejlesztése, a tantervi követelményekben szereplő alapvető olvasási, szövegértési helyesírási, matematikai képességek fejlesztése, megszilárdítása mellett biztos alap megteremtése a megfelelő szinten történő tovább haladáshoz. A minimummérések (matematika, olvasás, helyesírás) megfelelő teljesítményt mutassanak.
- A visszajelzéseket szóban és írásban a fejlesztőpedagógus adja a tanulónak, az érintett tanároknak és az iskolavezetésnek.

V.3. Fejlesztőpedagógia feladata

Tevékenység folyamata:

- A tanulási zavarra vonatkozó szakértői papíron leírt diagnózis közös értelmezése, rendszerezése,
- Diagnosztizáló felmérés tanév elején,
- Fejlesztési terv készítése formatív jelleggel,
- Terápia,
- Állapotfelmérés negyedéves ciklusokban,
- Célok újra fogalmazása,
- Év végén szummatív jellegű értékelés

Fejlesztőpedagógiai tevékenység kapcsolati rendszere:

A gyerekek optimális fejlődése és a tanórán való aktív és megsegített részvétele érdekében kapcsolattartás:

- szaktanárokkal,
- mentorral,
- osztályfőnökkel,
- iskolavezetőséggel,
- ellátó intézményekkel.

V.4. A fejlesztés területei

Az alapkészségek, képességek elsajátítása, fejlesztése:

- olvasási és szövegértési készség fejlesztése, olyan alapok biztosítása (értő olvasás, lényegkiemelés), mely elengedhetetlen az eredményes munkához
- az olvasás örömeinek felfedeztetése, a könyv megszerettetése, megbecsülése, szakkönyvek, lexikonok használatában jártasság kialakítása
- magyar és idegen nyelvi kommunikációs és nyelvhelyességi, helyesírási készség kialakítása és fejlesztése
- számolási készség fejlesztése, mértékek megismertetése, eredményes használata a gyakorlatban
- a problémamegoldó gondolkodás kialakítása

- olyan alapvető tanulási technikák, készségek, az önálló tanulás hatékony módszereinek elsajátíttatása, hogy a tanulók alkalmassá váljanak az új ismeretek befogadására
- lehetőség teremtése az arra képes tanulók számára, hogy bizonyos készségtárgyakat (rajz, tánc és dráma, színjátszás, ének) már idegen nyelven is tanulhassa. (játékos, kedvteremtő céllal)
- a tanulási módszerek és eljárások elsajátítása, a kommunikációs készségek fejlesztése
- teherbírásuk, a precíz munka iránti igényességük növelése

Kognitív képességek fejlesztésének területei:

- téri orientáció
- érzékelés, észlelés
- figyelem-koncentráció
- emlékezet
- szerialitás
- intermodalitás

Gondolkodási funkciók fejlesztésének területei:

- analízis-szintézis
- analógias gondolkodás
- absztraháló képesség
- kombinációs képesség
- logikai gondolkodás (összefüggéslátás, lényegkiemelés)
- konstruktivitás

A beilleszkedési, magatartási nehézségekkel összefüggő pedagógiai tevékenységek

A beilleszkedési, magatartási, tanulási zavarokkal, részképesség-zavarokkal küzdő, valamint a valamilyen fogyatékkal élő tanulók iskolai előmenetele gyakorta nehézségekkel teli. Éppen ezért a legfontosabb feladatunk a problémák, s azok okainak korai felismerése, pontos diagnosztizálása, és az általunk kezelhetetlennek tartott esetek kiszűrése a beiskolázási eljárás során.

Ezeknek a tanulóknak speciális, személyre szabott támogatásra van szükségük. Ehhez, kifejezetten e feladatokra képzett szakember szükséges: konduktor, fejlesztőpedagógus, gyógypedagógus-pszichopedagógus és gyógypedagógiai asszisztens. Mindemellett szükség esetén külső szakember (ápolók, támogató szolgálat) segítségét is igénybe vesszük.

Iskolánk kiemelten fontos feladatának tartja, hogy a nálunk dolgozó pedagógusok felkészültsége, a saját és külső szakemberek bevonása segítséget nyújtson mind a fiataloknak, mind pedig a szülőknek.

Ennek érdekében feladataink a következők:

- a nevelőtestület felkészítése a magatartási, beilleszkedési, tanulási zavarok és nehézségek kezelésére,
- fejlesztő foglalkozásokon belül mentálhigiénés támogatás a tanulási teljesítmény sikerének érdekében,
- a tanítás/tanulás folyamatában a pedagógus egyéni fejlesztési terv kidolgozásának segítése,
- külső szakértők bevonása (nevelési tanácsadó, gyermekpszichiáter közreműködése),
- rendszeres kiscsoportos (pl. önismereti csoport) és egyéni beszélgetések,
- a nevelők ösztönzése arra, hogy támogatóként lépjenek föl, és segítsék a diákokat a külső hatások értelmezésében.

VI. AZ AUTIZMUS SPEKTRUM ZAVAROK PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Definíció

Az autizmus spektrumzavar egy pervazív, neurokognitív fejlődési zavar, mely korunk konszenzuális felfogása szerint nem tranziens állapot. A központi idegrendszer tipikustól eltérő fejlődése sajátos viselkedési mintázatot eredményez. Ezen atipikus mintázatok a viselkedés szintjén, az úgynevezett autisztikus diád mentén értelmezhetőek. (APA, 2013)

Az autizmus oki háttere

Az autizmusról, mint rendkívül változatos állapotról gondolkodunk, az atipikus viselkedéses mintázatok hátterében komplex rizikótényezők vannak jelen. A tudományos eredmények arra mutattak rá, hogy az autizmus spektrumzavar etiológiájában a genetikai tényezőknek van döntő részt szerepük, és ezen genetikai hátteret is a nagyfokú heterogenitás, valamint komplexitás jellemzi. (PSZK és Autizmus Alapítvány 2008, Csepregi és Stefanik 2012)

Nem kizárható, hogy az autizmus kialakulásában egyes környezeti hatások is szerepet játszhatnak (pl. környezetszennyezés, apa életkora) a genetikai tényezőkön túl. Mára azonban tudományosan bizonyított, hogy a pszichoszociális környezeti faktorok szerepe kizárható. Ez korábban igen népszerű, elterjedt magyarázat volt, azonban a szülői nevelés/bánásmód nem tekinthető rizikótényezőnek. (Stefanik és Prekop, 2015, Győri, 2012)

Multidimenzionális spektrum

Az állapotról elmondható, hogy rendkívüli heterogenitást mutat, így mára az autizmusról, mint spektrumzavarról gondolkodunk. E nagyfokú változékonyság hét dimenzió mentén ragadható meg, melyek befolyásolják a tüneti képet. Ezek felsorolás szerűen a következők: 1) az autizmus súlyossága 2) az életkor 3) az intellektuális képességek 4) a beszéd és beszédértés szintje 5) az érintett személyisége. Bizonyos értelemben egyes 6) környezeti hatások is befolyásolják a tüneti képet. Környezeti hatásként értelmezzük pl. a támogató közeget, hozzáértést, mely fejleszti az egyén képességeit. A viselkedésre hatással vannak az 7) egyéb társuló zavarok. Ezek lehetnek komorbid fogyatékoságok, illetve pszichés problémák. Előbbire példa az intellektuális képességzavar és az ADHD, míg utóbbira az autizmusban érintett személyek között nem ritka depresszió, szorongás, kényszerbetegségek pl. OCD lehetnek példák. (Stefanik és Prekop, 2015, Stefanik, 2011)

Az autisztikus diádról röviden

A korábban ismert triász felfogás mára diádkusra változott, s ez az autizmusra jellemző viselkedéses területet két fő területre bontja. Mielőtt ezek részletesebb bemutatására áttérnénk, fontos jelezni ehelyütt, hogy nincs egyetlen olyan viselkedés, ami önmagában kizárhatná vagy igazolhatná az autizmus tényét. Ennek ellenére beszélhetünk egységességről a spektrumon belül, ezt pedig a diád adja.

A reciprok társas interakciók és kommunikáció zavarait foglalja magában a diád első területe, míg a második a rugalmas viselkedésszervezés zavarait. A tüneteknek valamely területen jelen kell lenniük. Ez diagnosztikus kritérium. Diagnózist a személy kizárólag viselkedéses kép alapján kaphat. (APA, 2013, Csepregi és Stefanik, 2012)

I. A reciprok társas interakciók és kommunikáció zavari

A környezettel való kapcsolódások során fellépő viselkedések minőségi eltérése jellemző lehet a populációban. Ezek előfordulhatnak a különböző társas helyzetekben. (Csepregi és Stefanik 2012, Stefanik 2011, Gy. Stefanik 2005, Mesibov, Shea és Schopler, 2008)

Mind a kommunikációs, mind a társas viselkedések igen nagy változékonyságot mutatnak autizmuson belül. A következőkben olyan viselkedéses tüneteket mutatunk be, melyek gyakoriak lehetnek a kommunikáció terén.

- Alapvető probléma, hogy hiányozhat annak megértése, hogy a kommunikáción keresztül (és ennek egyik eszközeként a beszéddel) mások tetteit, gondolatait, érzéseit befolyásolni lehet.
- Előfordulhat a beszédfejlődésben megkésettség, súlyosabb esetekben nem alakul ki beszélt nyelv. Őszi (2016) jelzi, hogy a probléma a spontán, funkcionális, kölcsönös kommunikáció sérülése és nem a nyelv hiánya, avagy esetleges megkésettsége.
- Egyes esetekben megfigyelhető, hogy a beszédprodukción azonnali vagy késleltetett echoláliákra korlátozódik, melyeknek egy része valódi kommunikatív tartalommal bír. (Csepregi és Stefanik 2012, Gy. Stefanik 2005)
- Ez a neurokognitív fejlődési zavar olyan ritka állapot a fejlődési zavarok között, melyben az expresszív beszéd színvonala esetenként meghaladja a receptív beszéd színvonalát. A beszédértésben szinte minden esetben (eltérő mértékben) találhatóak nehézségek. (Csepregi és Stefanik 2012, Stefanik 2011, Gy. Stefanik 2005, Mesibov et al. 2004)
- Gyakran felmerülnek nehézségek a gesztusok, arckifejezések, testtartások alkalmazásában és értelmezésében. (Csepregi és Stefanik 2012)
- Formailag ép beszéd mellett is megjelenhetnek sajátosságok, eltérések a pragmatikai aspektusokban. Továbbá a magas színvonalú beszéd nem zárja ki a kommunikációs zavarok meglétét, gyakori a valós kölcsönösséget, több beszélőváltást igénylő interakciók felépítése. (Csepregi és Stefanik 2012, Gy. Stefanik 2005)

A társas viselkedések szintén eltérőek lehetnek a tipikus fejlődésmentű személyeknél megszokottól autizmusban. Hasonlóan a kommunikációs viselkedésekhez, a társas viselkedések közül is kiemelünk néhányat, melyek gyakrabban megjelenhetnek.

- Az állapotról ma már tudjuk, hogy a társas együttműködés sikertelensége, hiánya a szociális megértés és a társas környezet észlelés sérülésének, s nem a személyek szándékának eredménye. (Őszi 2016)
- Találkozunk olyan esetekkel is, amikor az érintett személy, nem mutat érdeklődést a környezetében lévők iránt, a passzivitás ugyan kevésbé feltűnő, viszont szintén az interakciók zavarát jelezheti.
- Hasonlóan a zavarra utaló viselkedések lehetnek, ha az egyén a közeledést elutasítja, vagy éppen túl aktívan, furcsa módon kezdeményező. (Csepregi és Stefanik 2012, Stefanik 2011, Gy. Stefanik 2005, Mesibov et al. 2008)
- Ezzel összefüggésben tapasztalhatók nehézségek a kortársakhoz való alkalmazkodásban, az informális/ íratlan társas szabályok felismerésében és követésében. (Őszi, 2016)
- Szintén a szociális készségek zavarát jelzi, ha a gyermek részéről nem történik öröm- és élménymegosztás, bánatában nem keres vigasztalást (vagy csak nagyon sztereotip, tanult módon), illetve másokat nem vigasztal. (Csepregi és Stefanik 2012, Stefanik 2011)

Az itt összegyűjtött gyakori viselkedéseket kiegészítve, Őszi (2016) nyomán hasznos ehelyütt Lorna Wing csoportfelosztását is megjeleníteni a szociális viselkedések alapján, mely magyarázó jellege miatt megkönnyíti az értelmezést. Ez alapján az autizmusban érintett személyeket Wing négy csoportra osztotta fel:

Az **izolált csoport**ba sorolható személyeket szociális magányosság jellemzi.

Míg a **passzív** csoportba sorolható érintettek, ugyan spontán társas közeledést nem kezdeményeznek, ám másokét elfogadják.

Az **aktív-bizarr** csoport tagjai az előző csoportok tagjaival szemben sokat, ámde gyakran szociálisan nem elfogadható módon kezdeményeznek környezetük irányába.

A negyedik, **pedáns, merev, formális** csoport tagjai nagyon szabálytartók a társas kapcsolatokat illetően.

2. A rugalmas viselkedésszervezés zavarai

A rugalmatlan viselkedések megjelenése markánsan strukturálatlan szabadidős helyzetekben jellemző. Ezen a területen számos szokatlan/látványos viselkedés jelentkezik. A már említett szabadidős- vagy játék helyzetekben sztereotip-repetitív tevékenységeket tapasztalhatunk, sőt ezen strukturálatlan helyzetek megszervezésének nehézsége indukálhat problémás viselkedéseket is. (2005)

A következőkben felsorolásszerűen sorra vesszük az autizmusban érintett populáció rugalmas viselkedésszervezési zavaraihoz kapcsolatos sajátosságokat.

- Ilyen lehet a szokatlan tárgyakhoz való ragaszkodás.
- A sztereotip, repetitív motoros manírok.
- Szintén jellemző az érdeklődési terület korlátozottsága, beszűkült volta, mely gyakran egyetlen témára koncentrálódik.
- Az eddigiekkel kapcsolatban fontos hangsúlyozni, hogy az említett viselkedések, érdeklődési területekhez kapcsolódó tevékenységek olyan intenzitással foglalhatják le a személyt, hogy az interferál új készségek elsajátításával, illetve egyéb tevékenységek végzésével. (Stefanik 2011, Gy. Stefanik 2005)
- Az autizmusra jellemző tipikustól eltérő szenzoros érzékenység a diád ezen területéhez tartozik. Atipikus szenzoros érzékenység azt jelenti, hogy az autizmussal élő populáció tagjai bizonyos érzéki modalitásokban (érintés, zajok, szagok, ízek) különböző ingerekre vagy csökkent, vagy túlzott érzékenységet mutatnak. (Stefanik és Prekop 2015, APA 2013)

A diádon kívüli jellegzetességek

A diádon kívüli jellegzetességek közé két jelenséget sorolunk.

A töredezett képességprofil és szigetszerűen megmaradt képességeket, valamint az úgynevezett „savant” képességeket.

Előbbire szemléletes példa lehet az átlagon felüli színvonalú munkamemória teljesítmény mellett nagyon gyenge epizodikus emlékezet.

A savant képességek bármely intellektuális színvonal mellett előfordulhatnak. A jelenség abban nyilvánul meg, hogy a személy egy szűk, körülhatárolható területen (klasszikus példája a számolás, de sok más mellett ilyen lehet a zene is) kimagasló teljesítményt nyújt. (Stefanik, 2011, Gy. Stefanik, 2005)

Vezető pszichológiai magyarázatok

Napjainkban három pszichológiai hipotézis létezik, amely önmagában az összes területre nem szolgál magyarázatként, együttesen azonban megállják a helyüket. Az autizmusspecifikus pedagógiai gyakorlat nagyban épít a felsorolt funkciók (vélt) sérüléseinek kompenzálására. (Pellicano 2011, Gy. Stefanik 2005, Győri 2003)

1. A naiv tudatelméleti képesség sérülése

A három vezető pszichológiai elmélet közül a legnagyobb magyarázó erővel bíró, a leginkább bizonyított és leginkább kutatott magyarázat a naiv tudatelméleti képesség sérülése.

A naiv tudatelméleti képesség az a vélhetőleg veleszületett alapokon nyugvó humán kognitív kapacitás, amelynek működtetése nem igényel külső erőbefektetést a személytől, jellemzően gyors, automatikus képesség, segítségével ágensek viselkedését megértjük, magyarázzuk, valamint bejósoljuk azáltal, hogy mentális állapotok koherens halmazát tulajdonítjuk nekik, és viselkedésüket ezek kölcsönhatásaiból azok oki következményeként eredeztetjük. (Győri 2003, 2012, Gy. Stefanik 2005) A naiv tudatelméleti képességünk a társas kompetenciáink esszenciális feltételét képezi, szerepe van a társas interakciók hatékony vezérlésében, valamint a nyelvhasználat kommunikatív funkcióinak működtetésében is. Így ennek sérülése magyarázat lehet a diád első területén mutatott viselkedésekre. (Stefanik 2011, Gy. Stefanik 2005)

A naiv tudatelméleti képesség (feltett) sérülése a hétköznapi életben számos viselkedés mentén sejtethető, néhány, általunk is megfigyelhető példaviselkedést ehelyütt bemutatunk:

- A személy félreért interakciót, a másik ember bizonyos viselkedéseit a maga merev narratívája mentén értelmezi, abból nem enged.
- Az autizmusban érintett tanuló felszólítás esetén sztereotip monológba kezd.
- Gyakran láthatunk példát arra is, hogy bizonyos társas helyzetek váratlan frusztrációt, kétségbeesést váltanak ki a személyekből, mert elbuknak az értelmezés során, külső magyarázatot igényelnek a megnyugváshoz.
- Egyes tanulók, ha ezt pontosan nem is tudják megfogalmazni, de érzékelik, hogy nem értik társaik viselkedését, és ez a tudat frusztrációval, időnként kétségbeeséssel töltheti el őket.

2. Végrehajtható működések

A végrehajtható működéseket egy több komponensből álló problémamegoldó apparátusnak tekinthetjük. Agyi reprezentációjuk a prefrontális kéregben érhető tetten. Az a képesség (és az e mögött álló mechanizmusok összessége), mellyel a személy egy távoli cél elérése érdekében fenntart és adaptívan működtet egy több komponensből álló problémamegoldó apparátust. Ezek közé sorolják: a munkamemóriát, a kognitív flexibilitást, a tervezést, a prepotens, de helytelen válaszok gátlását. (Ozonoff 2005, Rajendran és Mitchell, 2007, Gy. Stefanik, 2005) A mindennapi tevékenységekben megmutatkozó nehézségeket jól magyarázza ez a deficit, mely átható, és hatással van a diád mindkét területén megjelenő, tipikustól eltérő viselkedésekre. A gyakorlatban nagy hangsúly helyeződik a kompenzációra az oktatás és a napi életvitel színterein egyaránt. Az autizmus-barát protetikusan környezet az életvitelt, tevékenységeket segítő vizuális segítségek, (forgatókönyvek, folyamatábrák) mind ezt a célt szolgálják. (Gy. Stefanik, 2005)

3. Gyenge centrális koherencia

Az autizmus spektrumzavarra jellemző lehet ez a sajátos kognitív stílus, melyre a kiemelkedő teljesítmények hívták fel a figyelmet. Autizmusban úgy tűnik, hogy a globális értelemkeresés helyett egy inkább részleteken alapuló információ- és ingerfeldolgozás történik.

A centrális koherencia hipotézissel magyarázhatónak látszanak a diádon kívüli megnyilvánulások, azonban ennek a kognitív sajátosságnak is szerepe lehet a diád mindkét területén megjelenő tünetekben is. (Rajendran és Mitchell, 2007, Gy. Stefanik, 2005, Győri, 2003)

A diád valamint a vezető pszichológiai magyarázatok az együttneveléssel összefüggésben

Az autizmus spektrumzavar, amint az a bemutatásból egyértelműen látszik, igen színes állapot, nagy egyéni különbségekkel. Ez a gyakorlatra vonatkozóan azt jelenti, hogy az együttnevelésben résztvevő személyeknek nem pusztán a kötelező iskolai tananyagot, hanem - számos az autizmus spektrumzavarból fakadó sérülések, esetleges hiányok miatt - új tudást is el kell sajátítaniuk, azaz szinte dupla tananyaggal kell megküzdeniük iskolás éveik alatt. Az inklúzió azonban nem merülhet ki pusztán az autizmussal élő személy kortárs közegbe való integrálásában, és ennek érdekében egyéni képességeinek fejlesztésében. Az intézményben folyó autizmus specifikus gyógypedagógiai intervenció célja természetesen nem más, mint a felmért fejlesztendő készségek javítása, a még hiányzó készségek kialakítása, illetve – a pedagógus karral kooperációban- a tehetség gondozása.

Autizmusban érintett személyek együttnevelése, gyakorlati tennivalók

Az inkluzív nevelésnek számos pozitív hozadéka lehet az autizmussal élő személyek életében, azonban mind az integráció, mind az inkluzív nevelés kivitelezhető oly módon is, melynek az árát az autizmusban érintett „fizeti meg”, és olyan sérüléseket szenvedhet el, melyek meghatározhatják az együttnevelésben töltött, illetve a későbbi életét.

A nemzetközi kutatások eredményei alapján mára tudjuk, hogy a szegregált oktatáshoz képest a teljes együttnevelésben tanuló személyek számos pozitív eredményt érhetnek el. Erre álljon itt néhány példa:

- A társas interakciókban való magasabb szintű részvételt sikerülhet elérniük.
- Nagyobb fokú szociális támogatáshoz jut, és maga a személy is több szociális támogatást nyújt.
- Nagyobb eséllyel ápolnak/tartanak fent baráti kapcsolatot, akár több személlyel is.
- Több egyénre szabott fejlesztési cél tűzhető ki számukra ebben a környezetben. (Harrower és Dunlap 2001)
- Képességeiket megismerve fejlesztésük során több sikerélményhez juttathatók, így nő az önbizalmuk, kompetencia-érzésük, mely általános közérzetük javulása mellett sokat segít mindennapjaik önállóbb megélése terén is.

A pozitív eredmények érdekében a megfelelő inkluzív nevelés kialakítása alapvetően szükségszerű. Az inklúzió azonban kétirányú folyamat: egyrészt az autizmusban érintett személyeket minden olyan tudással fel kell vértetni, mellyel megsegíthető a kortárs közegbe történő beilleszkedésük. Másrészt az együttnevelés a kortárs közeggel is aktív munkát jelent. Ideális esetben az inklúzió már a gyermek korábbi intézményi karrierjével megkezdődött, tapasztalataink azonban azt mutatják, hogy sok esetben inkluzív nevelést végző intézményekből, a tipikusan fejlődő kortárs közegben tanult új tanulóink meglehetősen sok rossz tapasztalattal érkeznek. Olyan személyekkel is találkozhatunk, akik korábban szegregált intézményekbe jártak. Megjegyzendő, hogy a tipikusan fejlődő, esetlegesen más fogyatékosságtípusokban érintett személyek esetén is ritka, hogy inkluzív nevelést folytató intézményekből érkezzenek. Amennyire ez problematikus, egyúttal lehetőség is. A bemenet során ugyanis - ha nagyobb erőfeszítések és többletmunka eredményeképpen is - lehetőség van arra, hogy a diverzitás tiszteletét és az elfogadást, mint alapvető értékeket átadva és modellálva szoktassuk össze az új tanulókat.

Ehhez több gyakorlati lépés elvégzésén keresztül vezet az út. A következőkben ezeket, valamint a nemzetközi kutatási eredmények alapján hasznosnak, eredményesnek tekinthető interveniáló stratégiákat vesszük sorra:

- **Informálás**

A korábban érzékenyítésnek nevezett tevékenységet értjük ezalatt. Az informálás, nevéből fakadóan más megközelítést jelent: a cél nem a tipikustól eltérő élet nehézségeire fókuszáltan a sajnálat, szánalom kialakítása. Az informálás sokkal inkább objektív, a kortársak számára **érthető, egyértelmű bemutatása annak, hogy miben rejlik a közösségük sokszínűsége, mik azok a lehetőségek, ahol segíteni tudják egymást** és ezáltal kialakul az elfogadó, támogató légkör. Az informálás nem merülhet ki egy alkalomban, hiszen felmerülhetnek a hétköznapi helyzetek indukálta olyan kérdések, amelyek a közösség dinamikájának függvényében, akár többször is magyarázatra szorulnak - mindkét oldal számára.

Az autizmusban érintett személyek számára ugyanúgy szükség lehet információt adni mind a tipikusan fejlődő, mind esetleg egyéb más fogyatékos állapotokban érintett személyekről, mint a neurotipikus, vagy más fogyatékosággal élő személyeknek fordítva. Ehelyütt azonban egy fontos megjegyzéssel kell élnünk.

Az informálás során tiszteletben kell tartani az egyének azon önrendelkező jogát, hogy esetlegesen nem vállalja fel a fogyatékoságát. Ez azt jelenti, hogy nem nevezhetünk meg senkit anélkül, nem példálózhatunk senkivel úgy, hogy nem kérdeztük meg őt magát illetve kiskorúak esetében szüleiket erről.

A másik embertárs elfogadása minden személy számára egyaránt elvárás kell, hogy legyen, és fontos megértetni a személyekkel, hogy az elfogadás kölcsönösségen alapszik.

- **Kortárs segítők bevetése**

A kortárs mentorok alkalmazásáról, mint az inklúziót hatékonyan segítő stratégiáról már az ezredforduló előtt rendelkezünk tudományos eredményekkel. (DuPaul és Henningson, 1993, Locke és Fuchs, 1995.id. Harrower és Dunlap 2001). Azóta is születtek olyan átfogó, megbízható módszertanra épülő, nagy mennyiségű adatot feldolgozó tudományos kutatások, melyek eredményei ezt megerősítik. (Bowman-Perrott, Davis,Vannest, Williams, Greenwood és Parker 2013)

A kortárs általi támogatása az érintett személyek iskolai életében pozitív változásokat idézhet elő, amennyiben az jól szervezett. (Harrower és Dunlap 2001) Tapasztalataink szerint akár spontán módon is kialakul, ilyenkor szakemberek „felügyelik”. Hatékony az akadémikus készségek támogatásában, mind az általános- és középiskolai szintéren. (Bowman-Perrott, Davis,Vannest, Williams, Greenwood és Parker 2013)

A kortárs mentorálás nem csupán az autizmusban vagy más fogyatékosági típusban érintett személyek, hanem a neurotipikus kortárs mentoraik számára is hasznos. A vizsgálatok azt találták, hogy bizonyos – meg nem nevezett - ellenszolgáltatások, jutalmak az idősebb diákok számára is vonzóvá, motiválóvá tették a mentor szolgálat ellátását. (Bowman-Perrott, Davis,Vannest, Williams, Greenwood és Parker 2013)

A gyakorlat szempontjából megfontolandó néhány részlete a kortárs mentorálásnak.

- ✦ Egyrészt a kortárs segítő megbízása csak önkéntes alapon történhet. Az osztályfőnöknek és a gyógypedagógusnak az osztály/kortárscsoport dinamikáját ismerve kell meghatározni a potenciális mentorok személyek. Azonban a segítő szerepre való felkérés során a jelölt önkéntes beleegyezése szükséges. Érdemes több személyt is megnézni, kijelölni.
- ✦ A kortárs mentor feladatait rögzítve jó, ha legalább egy informális megállapodást, de jobb, ha egy szerződést kötünk, amiben meghatározzuk a feladataikat, rögzítjük, hogy önkéntesen vállalták feladataikat, amiktől kérésükre visszaléphetnek.
- ✦ Ezzel összefüggésben érdemes a kortárs segítőket különböző feladatokkal ellátni. Nem várható el kamaszoktól, fiatal felnőttektől, hogy iskolai kötelezettségeik/teendőik mellett egy

osztálytárs teljes napját menedzseljék. A jól megválasztott, egyértelmű feladatok viszont hatékonyabb munkát eredményezhetnek. Például felkérhetünk egy fiút arra, hogy a tornaórákon felmerülő esetleges konfliktusokban álljon az egyén mögé és támogassa, vagy az öltözőben emlékeztesse a mosakodásra és dezodor használatra.

- ✦ Egy következő példa lehet, hogy valaki a házi feladatok rögzítésében segít, alkalom adtán emlékezteti a személyt a teendőkre (mondjuk egy házi dolgozat beadási határidőjére). Több, kisebb feladat hatékonyabb munkát eredményezhet.
- ✦ A kortárs mentorok feladata időszakos és folytonos monitorozást igényel, vagyis egy támogatói rendszer fenntartását. Erre egy példa: Minden személy a maga életét éli, így előfordulhatnak a kortárs segítők életében is nehezebb időszakok, mélypontok. Ilyenkor fontos, hogy egy ideig visszaléphessen a feladatvégzéstől, és ne terheljük őket. Viszont a mentor helyére jó, ha van „beugró” vagy új várományos, aki át tudja venni feladatait.
- ✦ A segítséget – mint azt feljebb láthattuk - jól lehet honorálni, ennek mibenlétét érdemes egyénre szabni, de közel sem biztos, hogy mindenkinél szükség van erre, ettől függetlenül érdemes végiggondolni.

A pedagógusok megsegítése

A pedagógusok/osztályfőnökök megsegítése szintén egy kulcs lehet a sikeres inkluzív nevelés megvalósításában. Ehelyütt cél, hogy olyan információkkal lássuk el a kollégákat és olyan stratégiákat, alkalmazható megoldási alternatívákat adjunk át számukra, amikkel az osztálytermen belüli esetleges nehézségeket mérsékelni tudják. Intézményünk gyakorlatának ez része, a pedagógusok egymás között és a gyógypedagógusokkal egyeztetve vezetik a különböző eseteket.

A bejövő új osztályokban tanító kollégákkal és osztályfőnökökkel pedig a szűrési időszak végén, október elején összeül a gyógypedagógiai munkaközösség, hogy minden egyes autizmusban érintett diákunkkal kapcsolatban megbeszéljék a tapasztalatokat és a legfontosabb tudnivalókat. Természetesen erre hamarabb, informális keretek között is sor kerül.

Individualizált autizmus specifikus megsegítés

Ennek gyakorlata mára kialakult intézményünkben, ennek részletezése nem feladata ennek a fejezetnek, azonban az inklúzió elősegítését szolgáló egy lehetséges eljárásrend bemutatásra kerül.

Az új tanulók felmérése a szeptemberi időszak feladata, ezalatt a fiatal minél több kontextusban való megismerésére törekszünk. A fejlesztő termen kívül, a szünetek strukturálatlan szabadidős helyzeteiben is megfigyeléseket végzünk, valamint a tanórákon való viselkedés is monitorozásra kerül.

Először a felmérés területeit mutatjuk be röviden.

Sérülés specifikusan érintett funkciók					Várt eredmény
Beszéd értés	utasításokat értelmez	utasításokat többszöri megerősítésre értelmez	utasításokat nem értelmez, de szemkontaktust felvesz	utasítást nem értelmez és szemkontaktust sem vesz fel	
Társas interakciók	gesztusokkal, tekintettel, mimikával,	gesztusokkal, tekintettel, mimikával,	gesztusokkal, tekintettel, mimikával,	gesztusokkal, tekintettel, mimikával,	

	hanggal kapcsolatot kezdeményez	hanggal reagál a kapcsolatfelvételle	hanggal többszöri megerősítésre reagál a kapcsolatfelvételle	hanggal egyáltalán nem reagál a kapcsolatfelvételre	
	helyzetnek adekvát, nem adekvát	helyzetnek adekvát, nem adekvát	helyzetnek adekvát, nem adekvát	-	
Végrehajtó működés	cselekvéssorait megtervezi, kivitelez	cselekvéssorait kis segítséggel tervezi, kivitelez	cselekvéssorait folyamatos segítséggel tervezi, kivitelez	cselekvéssorait sem képes tervezni, kivitelezni	
Szenzitívitás	figyelme nehezen kelthető fel, megtapad	többszöri jelzésre figyel, nehezen tartható	többszöri jelzésre figyel, időlegesen tartható	figyelme könnyen elterelődik, nem tart fókusz	

A következőkben egy lehetséges ütemtervet mutatunk be, amelyet elsősorban az újonnan érkezett osztályok megsegítésére szánunk.

Az időpontok a fiatalokkal való munka, az osztálydinamika, és előre nem kalkulálható változások értelmében változhatnak. A cél az, hogy demonstráljuk, milyen lépéseket érdemes megtenni annak érdekében, hogy az egyes autizmussal élő diákok együttnevelése könnyebbé tehető legyen, a folyamatot kívülről az osztályfőnök kézben tudja tartani, továbbá, hogy az osztályközösség minden tagját a többi ember elfogadására nevelhessük és ezáltal az inklúzióért tett erőfeszítések ne csak a különböző fogyatékoságtípusokban érintett személyekkel szemben legyen elvárás, hanem a közeg is befogadóbbá váljon.

Idő	Tevékenységek	Célok
I nap: gólyanap AUGUSZTUS	Előzetes megfigyelés, ismerkedés, fókusz a kommunikációs stratégiákon, a kortársak irányába történő kezdeményesek minőségén és gyakoriságán és az esetleges kihívást jelentő viselkedéseken	Előzetes megfigyelés
4 hét: szűrés és csoportok kialakítása egyénenként variálódó óraszámban SZEPTEMBER	Expresszív és receptív kommunikáció felmérése egyénre szabott eszközökkel, gyógypedagógussal és kortársakkal Kommunikatív viselkedések megfigyelése osztályteremben és szünetekben Szociális körök: a kialakulóban lévő új kapcsolatok feltérképezése Esetleges társas nehézségek megfigyelése Szenzoros érzékenység feltérképezése/megfigyelése	A fejlesztés tervezése érdekében több forrásból származó információk összegyűjtése Kapcsolat felvétel a szülővel A diákok fokozatos beszoktatása az új közösségbe Legkésőbb a fejlesztő órákban kapcsolatfelvétel támogatása az osztálytársakkal Az érintett diákok autizmusról való tudásának feltérképezése, annak tisztázása, hogy vállalják-e

	Tantermi viselkedések megfigyelése fókusz: mennyire követi az óra menetét, milyen kontextusokban terelődik el a figyelme Kihívást jelentő viselkedések (amennyiben megjelennek) feltérképezése Információk szerzése a szülőktől A tevékenységekkel párhuzamosan: Tanulók megismertetése az intézménnyel A fejlesztő órák helyszínének bemutatása és a fejlesztő órák órarendbe foglalása Fejlesztő csoportok alakítása: ennek részeként a fejlesztő órákra járó fiatalok megismertetése egymással, feladatba ágyazottan, játékosan Csoportszabályok kialakítása a tanulók bevonásával Annak felderítése, hogy az érintett személyek tisztában vannak-e autizmusban való érintettségükkel és amennyiben igen, vállalják-e azt	autizmusban való érintettségüket.
I nap: egy vagy két osztályfőnöki óra SZEPTEMBER vége	Osztályfőnöki óra tartása az emberi diverzitásról: beszélgetés az autizmusról Kérdések az osztály felé Kis mennyiségű, általános információ adása Videók vetítése pl. Gilbert Grape, Rain Man, Codegame called Mercury stb. SEMMILYEN KÖRÜLMÉNYEK KÖZÖTT NEM NEVEZZÜK MEG A TANULÓKAT, AMENNYIBEN ŐK ELŐZETESEN, ÖNKÉNTESEN NEM EGYEZTEK EBBE BELE, ÍGY IS CSAK AKKOR, HA A SZÜLŐ EZT ENGEDÉLYEZI.	Az osztályban tanulók előzetes tudásának megfigyelése az autizmusról A felmerülő érzelmi reakciók megfigyelése Előzetes információk adása Ráhangelődés a témára Potenciális kortárs mentorok keresése
I nap: értekezlet OKTÓBER eleje	Kollégák informálása, tapasztalatok megosztása az új tanulókról	Több forrásból származó információk összevetése, megfigyelések pontosítása EFT-hez új szempontok hozzáadása
EGYÉNI FEJLESZTÉSI TERVEK KIDOLGOZÁSA		
I nap: egy vagy két osztályfőnöki óra	Osztályfőnöki óra tartása: TÉMA az autizmus spektrumzavar	Az autizmusról való tudás kialakítása

OKTÓBER eleje	Kis mennyiségű, magyarázó információ adása Lehetőség a kérdésre Kérdések tisztázása Az autizmus mint sértő szóról való beszélgetés SEMMILYEN KÖRÜLMÉNYEK KÖZÖTT NEM NEVEZZÜK MEG A TANULÓKAT, AMENNYIBEN ŐK ELŐZETESEN, ÖNKÉNTESEN NEM EGYEZTEK EBBE BELE, ÍGY IS CSAK AKKOR, HA A SZÜLŐ EZT ENGEDÉLYEZI.	Az elfogadás támogatása információk nyújtásán keresztül Prevenció: a kiközösítés megelőzése Az autizmus helyes fogalomhasználattá alakítása
3 hét: lehetséges kortárs mentorok megfigyelése OKTÓBER	Konzultáció az osztályfőnökkel Az érintett személyek érzelmi reakcióinak felderítése egy-egy potenciális kortárs mentor kapcsán A kortárs mentorok előzetes megkeresése, ismerkedés a tanulóval	Potenciális kortárs mentor jelöltek találni
I nap: találkozás a kortárs mentorokkal NOVEMBER	A megkeresés céljának tisztázása A lehetőség felajánlása Információk adása: keretek és feladatok tisztázása Gondolkodási idő időtartamának tisztázása	Kortársak bevonása Informált döntéshozatali lehetőség megteremtése Érdeklődés felkeltése
3 hét NOVEMBER	Kortárs mentorok munkájának figyelése + lehetőség biztosítása a heti egy konzultációra Az érintett diák reakcióinak nyomon követése a kortárs mentorok munkájáról Konzultáció a szülő tapasztalatairól	Segítők megtámogatása, motiválása, feedback adás Annak felderítése, hogy a személy miként éli meg, hogy segítik (egyáltalán észre veszi-e) Információ szerzése arról, hogy otthon miként látják az iskolai megterheltséget és, hogy a személy mit oszt meg az iskoláról a szülővel
I nap: I alkalom DECEMBER	Találkozó a kortárs mentorokkal: a tapasztalatok tisztázása, lehetőség biztosítása a visszalépésre, kérdések tisztázása	Motiváció fenntartása Visszajelzés adása Szükség esetén változtatás eszközölése a mentor állományban
I nap: I alkalom DECEMBER	Osztályfőnökkel, kortárs segítőkkel közös gyógypedagógusi konzultáció az első időszak tapasztalatairól	Visszajelzés adása Kortárs mentorok tapasztalatainak megbeszélése Esetleges kérdések tisztázása Motiváció fenntartása Osztályfőnök informálása Esetleges új feladatok kiosztása Információ szerzése a kortársaktól

2 hét DECEMBER egyéneként variálódó óraszám	Az autizmussal élő gólyák tapasztalatainak aktuális hangulatainak feltérképezése Mik a jó mik a kellemetlen tapasztalatok? FÓKUSZ: annak megfigyelése, hogy a tanulónak van-e rálátása arra, ha az osztályközösség peremére került, annak megfigyelése, hogy miként viszonyul segítõihez	Az autizmussal élő diák általános hangulatának felmérése A folyamat megfigyelése
I nap: I alkalom JANUÁR vége	Találkozó a kortárs segítőkkel: beszélgetés a második félévről Beszélgetés a feladatvállalásról: folytatnák-e vagy visszalépnének	Segítők állapotának megfigyelése
EZUTÁN AZ ALKALOM UTÁN, HA SZÜKSÉGES, AKKOR ÚJ MENTOROK KIJELÖLÉSE, MEGKERESÉSE.		
I nap: I alkalom JANUÁR vége	A megkeresés céljának tisztázása A lehetőség felajánlása Információk adása: keretek és feladatok tisztázása Gondolkodási idő időtartamának tisztázása	Kortársak bevonása Informált döntéshozatali lehetőség megteremtése Érdeklődés felkeltése
3 hét FEBRUÁR	Ha van új kortárs mentor: munka megfigyelése, lehetőség biztosítása legalább heti egy konzultációra Az érintett diák reakcióinak nyomon követése a kortárs mentorok munkájáról	Segítők megtámogatása, motiválása, feedback adás Annak felderítése, hogy a személy miként éli meg, hogy segítik (egyáltalán észre veszi-e)
I nap: egy vagy kettő osztályfőnöki óra FEBRUÁR vége	Osztályfőnöki óra a színes osztályközösségről: hogyan élhet együtt sok különböző, sokféle viselkedésű ember? mik az osztály erősségei? mi az, ami még nehezen megy számukra? mit kedvelnek egymásban? mit tehet egy ember azért, hogy elfogadják őt?	A diverzitás tiszteletére nevelés Az elfogadásról való előzetes tudás megfigyelése Az önreflexió gyakoroltatása Annak megfigyelése, hogy milyen esetleges negatív gondolatok merülnek fel az autizmus kapcsán Pozitív élmény adása Annak demonstrálása, hogy minden ember más erősségekkel bír, sokan küzdenek nehézségekkel, de mindenki értékes tagja lehet egy közösségnek Autizmusból érintett diákok érzelmi reakcióinak megfigyelése
I nap: I alkalom MÁRCIUS eleje	Találkozó a kortárs mentorokkal: a tapasztalatok tisztázása, lehetőség biztosítása a visszalépésre, kérdések tisztázása	Motiváció fenntartása Visszajelzés adása Szükség esetén változtatás eszközölése a mentor állományban

I nap: 1 alkalom ÁPRILIS	Találkozó a kortárs mentorokkal: a tapasztalatok tisztázása, lehetőség biztosítása a visszalépésre, kérdések tisztázása	Motiváció fenntartása Visszajelzés adása Szükség esetén változtatás eszközölése a mentor állományban
I nap: egy vagy kettő osztályfőnöki óra ÁPRILIS	Osztályfőnöki óra a színes osztályközösségről: ismeretek átadása a színes osztályközösségről példákkal, filmekkel filmrészletek vetítése pl. Wonder, Az ifjú Sheldon, dokumentumfilmek, riportok.	A diverzitás tiszteletére nevelés Annak megfigyelése, hogy milyen esetleges negatív gondolatok merülnek fel az autizmus kapcsán Annak demonstrálása, hogy minden ember más erősségekkel bír, sokan küzdenek nehézségekkel, de mindenki értékes tagja lehet egy közösségnek Autizmusban érintett diákok érzelmi reakcióinak megfigyelése
I nap: 1 alkalom MÁJUS	Találkozó a kortárs mentorokkal: a tapasztalatok tisztázása, lehetőség biztosítása a visszalépésre, kérdések tisztázása	Motiváció fenntartása Visszajelzés adása Szükség esetén változtatás eszközölése a mentor állományban
I nap: 1 alkalom MÁJUS vége	Osztályfőnökkel, kortárs segítőkkel közös gyógypedagógusi konzultáció az első időszak tapasztalatairól	Visszajelzés adása az elmúlt időszakban végzett tevékenységeikről Kortárs mentorok tapasztalatainak megbeszélése Esetleges kérdések tisztázása Motiváció fenntartása Motiváció Az eredmények és a munka méltatása

Intézményünkben a pedagógusok közötti konzultáció kevésbé formális keretek között folyamatosan megvalósul. A tapasztalatok szerint a szülővel való kapcsolat egy idő után szintén szorosabbá és spontánabbá válik.

Az inkluzív nevelésnek részét képezi, hogy számos közös programon részt vesznek decemberig az osztályok, ezek változatossága miatt ez nem került külön rögzítésre.

Hivatkozások

APA [American Psychiatric Association]. (2013). Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (5th edition) (DSM-5), Washington DC, American Psychiatric Association
Bowman-Perrott L., Davis H., Vannest K., Williams L., Greenwood C. és Parker R. (2013) Academic Benefits of Peer Tutoring: A Meta-Analytic Review of Single-Case Research. School Psychology Review. 1(42) pp. 39-55.

- Csepregi A. és Stefanik K. (2012). Autizmus spektrum zavarral élő gyermekek, tanulók komplex vizsgálatának diagnosztikus protokollja. Educatio Társadalmi Szolgáltató Non-profit Kft. Letöltés helye: http://www.educatio.hu/hirfolyam/tamop311_4piller (letöltés ideje: 2018. augusztus. 21.)
- Gy. Stefanik K. (2005). Doktori disszertáció, Az iskoláskorra vonatkozó prognózis kérdése autizmusban- a korai képességmintázat és a naiv tudatelméleti vonatkozású viselkedések szerepe. Budapest: ELTE
- Győri M. (2003). A neurokognitív fejlődés moduláris zavarai: az autizmus. In: Gulyás B. és Pléh Cs. (szerk.) Kognitív idegtudomány. Budapest: Osiris Kiadó
- Harrower J.K. és Dunlap G.(2001) Including Children With Autism in General Education Classrooms. A Review of Effective Strategies.
- Mesibov, G.,Shea, V., Schopler E. (2008) Az autizmus spektrum zavarok TEACCH szemléletű megközelítése. Budapest, Kapocs Könyvkiadó
- Ozonoff, S., South, M. és Provencal, S. (2005). Executive Functions. In: Volkmar, F.R., Paul,R., Klin, A. és Cohen, D. (szerk) Handbook of Autism and Pervasive Developmental Disorders (3rd edition). pp.606-627. Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.
- Őszi (2016) Ajánlások az autizmus-specifikus alapszolgáltatások kialakításához a köznevelésben.*Működésük minimális és optimális szakmai feltételrendszere.* Letöltés helye: <http://fszk.hu/wp-content/uploads/2016/11/Aj%C3%A1nl%C3%A1sok.pdf> (letöltés ideje: 2018. augusztus 21.)
- Pellicano, E. (2011). Psychological models of autism: an overview. In Roth, I. és Rezaie, P. (szerk.) Researching the Autism Spectrum - Contemporary Perspectives. pp.219-249. Cambridge: University Press.
- PSZK [Pszichiátriai Szakmai Kollégium] és Autizmus Alapítvány (2008). Az Egészségügyi Minisztérium szakmai irányelve az autizmusról/autizmus spektrum zavarairól. Egészségügyi Közlöny 58 (10) 2930-2967.(Letöltés helye: http://www.kk.pte.hu/docs/protokollok/PSZICH-Autizmus_autizmus_spektrum_zavar.pdf (letöltés ideje: 2016. szeptember 8.)
- Rajendran, G. és Mitchell, P., (2007). Cognitive theories of autism. Developmental Review 27/ 224–260
- Stefanik K. (2011) Alaptények az autizmusról – üzenet a gyógypedagógiának. In: Papp G. (szerk) A diagnózistól a foglalkozási rehabilitációig. Budapest: ELTE Eötvös Kiadó és ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar
- Stefanik, K. és Prekop Cs. (2015). Autizmus spektrum zavarok. In: Balázs J. és Miklósi M. (szerk.) A gyermek- és ifjúkor pszichés zavarainak tankönyve. Budapest, Semmelweis.

VII. MENTÁLHIGIÉNÉS GONDOZÁSI PROGRAM

Iskolánk tanulói, túlnyomó részt a 15-20 éves korosztályba tartozó diákok, a serdülőkorra általában jellemző problémacsoportokon kívül további, speciális nevelési igényeikből eredő nehézségekkel is szembesülnek. E program azokat az irányvonalakat foglalja össze, amelyek mentén heti rögzített óraszámokban nyújtunk segítő-fejlesztő foglalkozásokat azon diákjainknak, akiknek pszichés állapota ezt szükségessé teszi.

A következőkben előbb összefoglalom a serdülőkor jellemző problémáit, lelki-fizikai nehézségeit, majd rátérek az ezek enyhítésére irányuló foglalkozás-fajták bemutatására.

VII.1. A serdülőkorról és a fiatal felnőttkorral általában

A kamaszkort alapvető kettősség jellemzi: még félig gyerek, de már felnőtt döntések, választások, elvárások állnak a fiatal ember előtt. A kamaszkor szinte egy második születés, amelynek során a kamaszkorú ember lelki értelemben születik meg: önállósulnia kell, kialakul saját személyisége, beszédmódja, fizikai kinézete. Ez a születés is fájdalmas, ám ha tudatában vagyunk – és a kamasszal

is igyekszünk ezt elfogadtatni –, hogy ez a nehézségekkel teli életszakasz az élet természetes része, akkor könnyebb elviselni.

Ebben a korban a nevelő csupán edzőként lehet jelen: a kamasznak önállóan kell döntenie és cselekednie, mi csupán a pálya széléről segíthetjük tanáccsal, jó szándékkal – és ott kell lennünk, hogy esetleg elkapjuk, ha nagy baj van.

A kamasz néha hihetetlen teljesítményre képes, máskor hanyag, lusta. Hangulatában hasonlóan hullámzó. Ezeket a szélsőségeket nehéz megélni, ezért fél (vajon normális vagyok-e?); de bizonyos büszkeség is társul hozzá az elhatározásban, hogy márpedig ő nem lesz szürke, nem lesz átlagos.

Anna Freud nézete szerint: amíg a kamasz folyamatos mozgásban van a szélsőségek között, addig nincs baj; akkor van probléma, ha fejlődése megreked valamelyik szélső állapotban, így a segítő célja mindenekfelett az, hogy ne engedje a fiatal lelkét és szellemét önmagába záródni.

A kamaszt a szervezetében végbemenő fiziológiai változások nagyon fáradékonnyá tehetik, miközben a mindennapjaik során felmerülő lélektani krízisek rengeteg kérdést vetnek fel, melyekre válaszokat kell találniuk, ez pedig időbe kerül. A merengés, befelé fordulás tehát nemhogy nem rossz, de nagyon fontos időtöltés ebben az életkorban, hiszen a kamasz ember a belső történéseket ilyen állapotban teszi meg – befelé figyel.

Ami a tanulást illeti: a kamaszkorú ember szellemi kapacitása hatalmas, de bár ebben a korban megnövekszik a tanulási képesség, a sok egyéb feladat eltérítheti ettől a tevékenységtől, így teljesítménye ezen a területen is a szélsőségek között ingadozhat.

Ez a korszak a pályaválasztás ideje is, ahol először merül fel a kérdés: Ki vagyok, és mit válasszak életutam megkezdéséül? A saját érdeklődési irányok mellett e területen óriási súllyal esik latba a szülő, vagy akár a nevelők befolyása, ha azonban a fiatal nem saját döntéséből választ, az hosszútávon rányomja a bélyegét az életére.

Napjainkban tapasztalható tendencia, hogy a kamaszok „nem akarnak” felnőni. Ennek többféle oka van, bizonyos felfogások szerint legfőbbképpen arról van szó, hogy a gyerekek egyre kevesebb kíváncsi példát látnak maguk körül. Jobb nem dönteni, választani... (jobb több egyetemet elvégezni, mint egy dologban elmélyülni). Ez jelenik meg később a pártalálás területén is: egyre kevesebb végződik a nehezen vállalt az örök hűséggel. Mindezek miatt a kamaszkor életkori határa kitolódik – nehezen állíthatnánk, hogy minden ember túljut a kamaszkor krízisein a tizennyolcadik életév betöltésével.

Kulcsfontosságú terület ebben az életkorban a társas kapcsolatokon belül is a szerelmi kapcsolatok területe. A kamasz legelőször azt kutatja: Ki vagyok én? Magamat szeretném jónak, szépnek látni. Következő lépésként jelentkezik az idealizált szerelem (mindenkibe), és csak legvégül az egyetlennek szóló. Ezt a folyamatot tovább nehezíti, hogy míg a biológiai érés egyre korábban valósul meg, a szellemi érés kitolódik, így gyakori, hogy a teljes biológiai érettség és a testi szerelem hamarabb teljesül be, mint azt a pszichológiai fejlődés indokoltá tenné.

A nevelő feladata: Jelen lenni a kamasz életében, fizikailag és figyelem adásával egyaránt.

Dr. Mezei Éva, gyermek- és ifjúsági orvos, pszichoterapeuta a következő vázlatos összefoglalást tette közzé a serdülőkorra vonatkozóan:

Testi változások

- Hossznövekedés felgyorsul
- Kialakul a nemre jellemző testalkat
- Megjelennek a másodlagos nemi jellegek
- Nemi működés beindul
- Fokozott izzadás, faggyúmirigy működés
- Lelki változások

Legfontosabb kihívások, feladatok

Önállósodás, szülőkről való leválás
Nemi öntudat, párkapcsolatok
Intellektuális fejlődés, elvont gondolkodás, pályaválasztás

A személyiség dimenziói

A gondolkodás, megismerés fejlődése, mely segít a környezethez való alkalmazkodásban

Újszülött: szociális ingerek előnyben

1 hó-2 éves: ok-okozati összefüggések megértése

- utánzás, szimbolikus játék

2-4 év: varázslatok világa, ok-okozati összefüggéseket összekever, társak

4-7 év: tudását élményei adják

7-11 év: konkrét műveletek, ismeretszerzés

11 év felett: összefüggések, szabályok megértése

Pszichoszociális fejlődés szakaszai:

Csecsemőkor: ösbizalom, 7-9 hónapos-félelem az idegenektől, szeparációs szorongás (7hó-2év)

Kisgyermekkor: a világ megismerése, dackorszak, szobatisztaság

Óvodáskor: szerepjátékok, nemi öntudat, félelmek a sötétől, szörnytől, haláltól, mese szerepe

Kisiskoláskor: sikerorientált, szabályokat megérti, elfogadja, csapatszerveződés, fő támasz a család

Serdülőkor:

- Önálló személyiség kialakulása
- Érzelmi viharok, indulati kitörések, sértődések, magába zárkózás
- Kortárs csoportokhoz való tartozás igénye
- Önbizalma a végletek között ingadozik
- Gyakran családon kívüli felnőtt modellt keresnek, új életstílust próbálnak ki.
- A család, mint hátvéd.

Gyermekkorai lelki betegségek

Okai:

Genetikai hatások- IQ, temperamentum

Temperamentum- 3-4 éves kor

Központi idegrendszeri betegségek

Családi körülmények

Szorongás

Szülők mentális betegsége, nevelési módszerek

Szociokulturális környezet: társadalmi réteg, iskola, TV

Nevelési módszerek:

meleg-korlátozó: legkedvezőbb

meleg-engedékeny: agresszív gyermek

hideg-korlátozó: visszahúzódó, szorongó

hideg-engedékeny: agresszív, gyenge önbizalmú gyermek

Hiperkinetikus szindróma

Ok: genetikai, KIR károsodás, terhesség alatti dohányzás, hányás, cukor-, foszfátfogyasztás?

Tünetek jelentkezése általános iskolás korban

- hiperaktivitás: nyugtalan, képtelen egy helyben megülni, közbeszól
- impulzivitás: csúnya, hibával teli írás, veszélyes viselkedés, lopás

- figyelemzavar: feladatát nem fejezi be, kapkod, nem figyel, ha szólnak hozzá

Magatartászavarok

Okok:

- agresszív tartalmú tömegkommunikáció
- agresszív szülők
- biológiai tényezők: fiúk, temperamentum, kötődési zavar
- pszichológiai tényezők: önértékelési zavar, depresszió,
- rossz beszédképesség, problémamegoldás

Típusai:

1. Családi körre korlátozódó: lopás, rongálás
  2. Kortárs csoportba be nem illeszkedők: kötekedés, durvaság, indulatkitörések, engedetlenség.
  3. Nyílt oppozíciós zavar: ellenséges, provokatív viselkedés szülőkkel, tanárokkal szemben.
- Haragtartók, sértődékenyek, de nem destruktívak, nem agresszívek.

Depresszió

Ok: szeretett személy elvesztése, betegség, önbizalom elvesztése

- magatartásváltozás
- külső megjelenés megváltozása
- hangulati nyomottság
- étvágy-, alvászavar
- iskolai teljesítmény hirtelen romlása
- agresszivitás, csavargás, deviancia
- önsértések

Szorongásos zavarok

- fóbiák (szociális fóbia, agorafóbia, iskolafóbia)
- generalizált szorongás
- teljesítmény-szorongás
- pánik
- kényszer (mosakodási, rendrakási...)

Autizmus spektrumzavar

Iskolánk tanulói között viszonylag gyakori az autisztikus spektrumzavar, azon belül is az Asperger szindróma jelenléte. Ez a kórkép elsősorban a szociális készségek terén mutatkozó zavarokat, azaz a társas helyzetekben jelentkező nehézségeket idéz elő, így az ezzel a fejlődési zavarral élő tanulók esetében elsődleges a csoportban élés, csoportban való dolgozás, az egymásra való odafigyelés gyakorlása.

A fiatal felnőtt, interiorizáció segítése

Ebben az életkorban a nevelői tevékenységet meghatározó szükségletek csak kis mértékben különböznek az eddig felsoroltaktól, hiszen a fiatal felnőttkor sok szempontból továbbra is átmeneti korszak a tanuló életében. A különbség a társadalomba való integráció szükségességének még hangsúlyosabb jelenléte: a saját célok kitűzése, a felelős döntések meghozatalának gyakorlása itt a legfontosabb tevékenységünk. A pályaorientáció és a tudatos életvezetés elősegítése tehát szerepet kell, hogy játsszon a fiatal felnőtt korú tanulók mentálhigiénés gondozásában.

A fenti, jellemző problémakörökből adódóan iskolánkban négy alapvető foglalkozásfajtát fejlesztettünk ki diákjaink számára – az egyes, individuális igényeknek megfelelően. Az itt ismertetett foglalkozások mindegyike lehetséges egyéni vagy kiscsoportos formában. Mindkét

lehetőségnek megvannak a maga előnyei és hátrányai – a foglalkozás vezetője természetesen minden esetben igyekszik előbbieket kihasználására és utóbbiak minimalizálására a foglalkozások során, jelesül: a résztvevők számának emelkedéséből származó ráfordítható idő- és figyelemcsökkenés kompenzálható a kortársak egymás problémáira adott reakcióival, a fiataléhoz inkább hasonlító nézőpont jelenlétével.

VII. 2. A tanulók énkép-fejlesztésére koncentráló foglalkozások

Ezt a foglalkozásfajtát egyénileg vagy maximum kétfős kiscsoportban végezzük. Elsődleges cél: a tanuló életkorából és/vagy betegségéből adódó személyes konfliktusainak kezelése, leginkább kötetlen beszélgetések formájában. A tanuló minden beszélgetés elején maga dönti el, hogy az adott órán mivel látja fontosnak és szükségesnek foglalkozni. A foglalkozás bevezető része minden esetben egy általános, a fiatal megközelítését elősegítő beszélgetés, amelynek során kitérünk az előző foglalkozás óta esetleg bekövetkezett fontosabb események elmesélésére, konfliktusok és örömteli események felelevenítésére egyaránt. Bár ez a foglalkozásfajta nem elsősorban erre irányul, mégis, amennyiben a pozitív énkép felépítését célzó fejlesztés egyszerre több tanuló részvételével folyik, úgy az egymásra odafigyelés, egymás meghallgatása, az egymás problémáira való – nem feltétlenül pozitív – reakciók jelenléte a foglalkozás fontos részét képezheti.

Legfontosabb eszközük az önismereti játékok tára: minden foglalkozás elengedhetetlen része egy-két, ilyen jellegű játék vagy gyakorlat végzése.

VII. 3 A tanulók szociális kompetenciáira koncentráló foglalkozások

Fejlesztő foglalkozások a társadalommal való együttélés könnyebbé, gördülékenyebbé tétele érdekében, lehetőleg három fő vagy annál magasabb csoportlétszámban. Mivel ez a leggyakoribb, a legtöbb tanulót érintő foglalkozásfajta, így ennek kissé részletesebb bemutatása indokolt.

A szociális készségek, a szociális kompetencia fejlődésének, illetve fejlesztésének kérdéseit közel húsz éve vizsgálják a pszichológiai kutatások. A külföldi szakirodalomban sorra jelennek meg a témával kapcsolatos könyvek és tanulmányok, s egyre nagyobb az érdeklődés a szociális készségek tanítása iránt. Ennek ellenére azonban sajnos nagyon kevés olyan, előre-gyártott szociális készségfejlesztő program van, amely az iskolai program szerves részeként működhetne, s amely a hangsúlyt nem a már meglévő interperszonális problémák csökkentésére, hanem a megelőzésre helyezi. Az iskolánkban zajló, erre a problémakörre koncentráló fejlesztő foglalkozások igyekeznek csökkenteni ezt az ellentmondást, mégis, gyakran előfordul, hogy kénytelenek vagyunk egy már kibontakozott konfliktus kezelését célozni. Leggyakrabban alkalmazott technikák:

Modellnyújtás – a kívánt viselkedés bemutatása, a megkívánt magatartás minél aprólékosabb illusztrálása.

Problémamegoldás – már kibontakozott konfliktusok esetén. A helyzetet először megvitatjuk, és a gyerekek részvételével azonosítjuk a kiobbant problémát, majd ezt követően meg kell keresni a helyes megoldást: hogy mit kellett volna másképpen csinálni. Gyakori, hogy ilyen helyzetekben a pedagógusnak modellt kell nyújtania, mintha a vita egyik résztvevője (gyerek) lenne, és egy másik gyerekekkel el kell játszania a lehetséges megoldást. Végül a konfliktusban részt vevő gyerekeknek maguknak is ki kell próbálniuk a megoldást.

Megerősítés – számos kutatás igazolja, hogy a megerősítéseknek (például jutalmazás, dicséret) milyen nagy szerepük van a viselkedés befolyásolásában (Bandura, 1977). A megerősítés tehát nagyon fontos része a különböző szociális készségfejlesztő foglalkozásoknak.

Szerepjáték – ez a foglalkozás-fajta rendkívül alkalmas az empátia és a proszociális magatartás fejlesztésére. A játékszituáció megbeszélése és a szerepek kiosztása után minden szereplőnek arra kell törekednie, hogy minél életszerűbb legyen a játéka. Miután egy helyzetet eljátszottak,

szerepcsere történik, s így mindenki lehetőséget kap arra, hogy beleélje magát a másik helyzetébe. A következő találkozáskor, ha szükséges, a résztvevők megismétlik a nehézséget okozott szituációkat, s így begyakorolják az alternatív stratégiákat.

Történetek megbeszélése – itt olyan szituációkat ismernek meg a gyerekek, amelyekben az elsajátítandó készségek szerepelnek, az ezt követő megbeszélés pedig lehetőséget ad a hallottak értelmezésére, elemzésére.

VII. 4. Autizmus spektrumzavarral élő diákok speciális foglalkoztatása

Mivel autisztikus spektrumzavar esetén elsősorban a szociális készségek terén mutatkozó zavarokról, azaz a társas helyzetekben jelentkező nehézségekről, valamint az ebből eredő szorongásokkal állunk szemben, így az ezzel a betegséggel élő tanulók esetében elsődleges a csoportban élés, csoportban való dolgozás, az egymásra való odafigyelés gyakorlása. Helyzetgyakorlatokkal, csoportkohéziót segítő játékokkal, valamint az előbbieken részletezett módszerek nyújtotta lehetőségekkel dolgozhatunk az érintett tanulók életvezetésének megkönnyítésén, beilleszkedésük elősegítésén.

VII. 5. Szorongás-oldásra irányuló foglalkozások

A kötetlen beszélgetés ebben a foglalkozásfajtában is fontos szerepet kap, ám a maximális csoportlétszám itt két fő – az egyéni foglalkozások még gyakoribbak. Ezeken a foglalkozásokon olyan tanulók vesznek részt, akiknek az átlagnál magasabb, esetleg fóbiákban vagy kényszeres gondolatokban-cselekvésekben is megnyilvánuló szorongásszintje ezt indokoltá teszi.

A felhasználható eszközök téra itt nagyon változatos. A mesemondás és -eljátszás, a rajz és egyéb kézműves foglalkozások, a közös zenehallgatás mind-mind szerepet kap. Alapvető célkitűzés, hogy a foglalkozás a maga megszabott idejében és helyében mintegy „béke szigete” legyen a tanulónak: egy olyan hely és idő, amelyre szívesen gondol, és ami végső soron önmagában egy megnyugtató entitás a gyerek életében.

VII. 6. Krízis-intervenció

Mivel a tanulókat érintő probléma-csomópontok, konfliktusok és megrázkódtatások megbeszélése nem minden esetben odázható el a következő fejlesztési időpontig, ezen felül az erre a fejlesztésfajta elő nem terjesztett tanulók körében is gyakorta előfordulnak első ránézésre megoldhatatlan vagy ijesztő problémák, ezért iskolánk ezzel a lehetőséggel is ki kívánja szélesíteni a tanulóknak nyújtott „szolgáltatások” körét.

Ide tartozik a konkrét, folyosói-tanórai krízisek – lehetőség szerint azonnali – kezelése, illetve a mentálhigiénés gondozásra nem ajánlott tanulók igény szerinti meghallgatása. Ezekben az esetekben gyakran már önmagában segítség, ha a felnőtt pusztán csak odafordul és meghallgatja a fiatal észrevételeit, panaszait: sokszor csupán a „Figyelnek rám” érzése is sokat segíthet. A mindenkori felnőtt ezen felül hiteles perspektívát adhat az adott helyzetnek: hozzásegítheti a tanulót ahhoz, hogy figyelmét az adott problémarészletről a teljesebb kép irányába fordíthassa, amely így, kontextust adva az adott helyzetnek, önmaga is egyfajta megoldási lehetőséget kínálhat.

VIII. ÉNKÉP-KORREKCIÓ, AZ ÖNÉRTÉKELÉS ERŐSÍTÉSE SERDÜLŐKORBAN

Bevezető

Diákjaink szemünk előtt kezdik próbálgatni a saját szárnyaikat, keresik a helyüket a környezetükben. A felnőttek világa még távol áll a kamaszoktól, de a gyermeki léttel már nem tudnak mit kezdeni.

Magukkal hoznak a neveltetésükből, gyermekkori élményeikből sok gondolkodás és magatartásmintát, törekednek az autonómiára. Nehéz egyensúlyozniuk azzal a kevés eszközzel, ami a kezükben van.

Viselkedésük, ami gyakran végletes, egy megnyilvánulási forma. Ha csak ezen a szinten akarom kezelni a problémát az olyan, mint egy komoly fertőzésnél a tünet enyhítése. A betegség oka nincs kezelve, lappang a szervezetben és egy bizonyos idő elteltével kiújulhat ugyanazon vagy más formában.

Pedagógusként is segíthetjük megérteni és elfogadni a diákokkal önmagukat. Ha rájönnek arra, hogy miért gondolkodnak, éreznek úgy, ahogy magukkal és környezetükkel kapcsolatban, és látnak maguk előtt választási lehetőségeket, könnyebb fejlődniük.

Ez a célja az önismeret, önértékelés és jellem fejlődését segítő beszélgetéseknek, amelynek alapja a Timóteus Társaság Fiatalok az Élet Küszöbén programja.

Születésétől kezdve számos hatás éri a fiatalokat. Folyamatosan üzenetek érkeznek a gyermek számára a környezetükből többek között arra vonatkozóan is, hogy milyennek látják őket: kedves, bájos, szófogadó vagy önfejű, megbízhatatlan, hisztériás...

A szülők, testvérek, rokonok, barátok, pedagógusok, szomszéd néni véleménye hatással van a gyermek önismeretére és önértékelésére attól függően, hogy milyen következtetéseket von le a felé irányuló üzenetekből. Ezek a hatások formálják gondolkodásukat, személyiségüket.

Minden ember számára fontos az, hogy szeressék, hogy értékesnek, fontosnak tartsák..

Fontos, hogy hasznosnak érezze magát az ember a világban. Tudja azt, hogy igenis képes dolgok elvégzésére.

Feladatunk diákjaink segítése küzdelmeikben azért, hogy egészséges és kiegyensúlyozott felnőtté válhassanak.

VIII. 1. A serdülőkor jellegzetességei

A serdülőkori belső (biológiai, érzelmi labilitás, korábbi fejlődési szakaszok ismétlése), és külső változások (kapcsolatokban, feladatokban és elvárásokban) komoly nehézséget okoznak a fiataloknak. A problémák sokszor a személyiség fejlődését segítik, mert ezek megoldására újabb megküzdési stratégiák szükségesek, amelyek többnyire végleges működésmódok.

A korábbi életszakaszok megoldatlanságai, hiányállapotai meghatározzák a felnőtt személyiséget.

A fiatalokra többszörösen nagy nyomás nehezedik, mert nehéz megfelelni a saját fokozott ösztönkésztetéseknek, a társadalmi elvárásoknak és az azzal ellentétes kortárskövetelménynek.

A serdülőkor szakaszai

- Pre-adolescencia (12 éves kor):

Elkezdődik a szülőktől való leválás és a kortárscsoporthoz való fordulás. Ez akkor lehetséges, ha jó volt a korai kapcsolat. Fontos a bizalommal teli szülői kapcsolat, az önállóság meghagyása. Ha ez nincs meg, mindig ezt akarják pótolni, és nem tudnak továbblépni.

Elakadásra utaló jelek lehetnek például a szomatikus tünetek vagy a tanulással való leállás (önállóság ellen). A tanulás lehetőségének megléte alap, de a gyerekeknek legyen fontosabb.

- Korai adolescencia (13-14 éves kor):

A leválás folyamatában előtérbe kerülnek a korai veszteségek.

Külső kortársakkal azonosulnak, de még kötődnek a családnak. Kezdi visszautasítani a szülőkkel való testi kapcsolatot. Nem önállóak, és nem tudnak még elköteleződni.

- Középső adolescentia (15-16 éves kor):

Elindul az igazi leválás, ami mind a szülőknek, mind a gyerekeknek nehéz.

Megjelenhetnek az elakadásra utaló jegyek: lázadás, regresszió, káosz. A korábbi jó kapcsolat alapja a szakasz pozitív kiemelkedésének, ami szerepet játszik a nemi identitás megerősödésében. A felnőttek szerepe az énerősítés és a racionalitás képviselése.

- Adolescentia (17-18 éves kor):

Megtalálják helyüket és szerepüket a társadalomban. Kezdi megérteni mi zajlik benne, kialakul az önreflexió.

Eltávolodnak a szülőktől, egyediségük kialakul (differenciálódás a családtól, de a kortársaktól is). Folyamatosan belsővé válnak, interiorizálódnak azok az értékek, amit a korábbi szakaszokban megkérdőjeleznek, mérlegre tesznek. A fiatal felnőtt korba lépés egy nehéz, támogatást igénylő folyamat, ami meghatározza a fiatal további életét, önmegvalósítási lehetőségét.

A serdülőkori krízis akkor sikeres, ha a fiatal képes úgy leválni a szüleitől úgy, hogy megmaradjon a szeretettel teli kapcsolat, a nemi identitás megszilárdulásával képes párkapcsolatot kialakítani és társadalmi szerepüket vállalván pályát kezdenek, elköteleződnek egy hivatás mellett.

Ha nem volt sikeres a serdülőkori krízis, nagy patológiák alakulhatnak ki. Ami ebben a korban nem oldódik meg, az később sem fog, csak kompenzatorikus megoldásmódokkal helyettesíthető a személy számára.

Fejlődési elakadások és megoldási kísérletek serdülőkorban

- Elhárítási mechanizmusok: intellektualizmus és aszkézis
- Nagyzásos megoldás: irreális, túlzott önértékelés, arrogancia: mindent kirekeszt, ami fenyegetné az önbecsülését, kiszolgáltatottság érzését keltené (akkor kóros, ha sokáig tart és elveszti a realitást)
- Cselekvéses megoldás (acting out), lázadás: veszélykereső magatartás, deviáns megnyilvánulások (szökés, lopás)
- Háttére egyénileg változó: ingadozó önértékelés, idealizáció, túlazonosulás valamivel (szülő helyett), belső feszültség (depresszió vagy szorongás) kezelése
- A lázadás gyakran lehet segélykiáltás, a biztonságkeresés módja, mert a fiatal az impulzív késztetéseit nem tudja magában tartani.
- Veszélyes, ijesztő dolgokkal (pl. piercing) igyekszik saját törékeny identitását óvni
- Szubkultúrák kialakítása: saját, önálló identitás helyett felkínált modellek használata „protézisként”
- Nárcisztikus visszavonulás: gondolataival, testével való túlzott foglalkozás

Gyászszerű és elhagyatottság érzés a leválás kezdeményezése ellenére

Serdülőkorban inkább a tünetek időtartama (kb. 1 hónapnál tovább) és nem a megjelenési formája számít.

VIII. 2. Felnőttek lehetőségei a segítségadásban

Különösen a szülőknek, de a pedagógusoknak is meg kell találni a kényes egyensúlyt a gyermekhez való közeledés során.

Kiemelkedően fontos a hitelesség és a valódi jelenlét, mert a serdülők rendkívül érzékenyek a felnőttekkel való konfliktusaik és gyenge önbecsülésük miatt a képmutatásra.

Fő feladat a reális tükör mutatása és a fiatalok önértékelésének segítése.

VIII. 3. Az önértékelés szerepe a személyiségfejlődésben

Az önértékelést befolyásoló hatások

A fiatal világról alkotott véleménye, ahogyan magát a világgal kapcsolatban látja, korábbi tapasztalataira és ezek alapján hozott döntéseire épül.

Születés előtti:

- Személyiségfejlődés a fogantatástól
- Szülők kapcsolata
- Az anya hozzáállása meghatározó

Születés utáni:

POZITÍV

- Feltétel nélküli szeretet (szeretnek, tudom, hogy különleges vagyok)
- Kitüntető figyelem :
  - o *idő, odafigyelés* (pl. Időt töltenek velem, tehát érdeklém őket. Figyelnek rám és meghallgatnak.)
  - o *Szemkontaktus* (Néznak rám, és tudatában vagyok annak, hogy szeretnek és elismernek.)
  - o *Érintés* (Megérintenek, és én jól érzem magam a bőrömben.)
- Elfogadás (Értékelnek azért, aki vagyok, és nem azért, amit teszek. Tehát tudom, hogy értékes tagja vagyok családomnak és közösségemnek.)
- Dicséret (Dicsérnek azért, aki vagyok, és azért is, amit teszek, így bizonyosan érzem, hogy szeretnek és elfogadnak.)

NEGATÍV

- Feltételes szeretet
- A kitüntető figyelem hiánya
- A dicséret hiánya
- Negatív szülői üzenetek (pl. Úgysem érted meg! Sosem leszel képes megtenni! Mindig összezavarod a dolgokat!)

VIII. 4. Az egészséges önértékelés megnyilvánulása

Öntudatosság, önefogadás:

- Az egészséges önértékelés motiválja a személyt arra, hogy jobban megismerje magát, és hogy foglalkozzon olyan területekkel, amelyek nem egészségesek.
- Minél többet tud meg a fiatal arról, hogy ki ő, annál inkább szabad lesz arra, hogy dolgozzon magán. (A kudarc ugródeszka a sikerhez.)
- Minél inkább tudatában van magával az egyén és elfogadja azt, aki, annál inkább nyitott lesz mások megismerésére.
- Értékesség és alkalmasság tudat, valahova tartozás, illetve mások által elfogadottság érzése, mint alapvető szükségletek meghatározzák az egészséges önértékelést.

Kapcsolatok:

- Jó önértékelés nélkül mély kapcsolatokat nehéz másokkal létrehozni. Nehéznek fogja találni a fiatal, hogy nyitott és intim legyen, de a jó önértékelés esetén nincs elfoglalva magával.
- Két jó önértékelésű ember fejleszteni tudja egymást. Az egészséges kapcsolat másokkal feltételezi és függ attól, hogy milyen egészséges a kapcsolata a személynek önmagával.

Egyensúly a határkezelésben:

- Az egészséges önértékelés segít egyensúlyban lenni anélkül, hogy agresszív, vagy passzív legyen a fiatal.
- Ezt meg kell tanulni, mert csak néhányan figyelhetek meg aszertív viselkedést gyermekkorukban.
- Az egyensúlyban levő emberek tisztában vannak saját értékükkel.
- Tisztában vannak a szükségükkel, az érzéseikkel,
- Képesek kifejezni azokat megfelelően anélkül, hogy azok túlzottan befolyásolnák őket.
- Az igazi egyensúly következmény; ha valaki megtanulja elfogadni, valóban szeretni magát, ebben az esetben valóban meg tud feledkezni magáról. Nyitni tud mások felé.
- Egyensúly, azt jelenti, hogy másokhoz bizalommal és tisztelettel kapcsolódunk.
- Az egyensúlyban levő emberek nem kontrollálják a körülöttük lévő embereket, sem nem hagyják, hogy őket elnyomják, vagy manipulálják mások.

VIII. 5. Az alacsony önértékelés kompenzatorikus megnyilvánulásai

Passzivitás:

- nem vállalja a felelősséget az életért,
- figyelmen kívül hagyja az érzéseit,
- nem vállalja fel mások előtt a véleményét,
- maszk mögötti rejtőzködik,
- nem fogadja el magát,
- nem ismeri fel erősségeit vagy gyengeségeit,
- leértékeli magát,
- félénkségbe húzódik,
- bezárkózik, nehéznek találja kapcsolat kialakítását,
- nehéz nemet mondania (mártírszerep)

Agresszivitás:

- szeret másokat kontrollálni,
- másokat leértékelni.
- dogmatikus,
- merev gondolkodású,
- ritkán bízik másokban,
- nehéz számára szoros kapcsolatokat fenntartani,
- dominálja a csoportot, és a figyelem középpontjában van,
- másokat félresöpör, hogy elérje célját,
- gyakran haragos ember,
- úgy látszik, mintha sok önbizalma lenne (az alacsony önértékelést és a bizonytalanságot takarja el)

Védekező szerepek kommunikációs helyzetben:

Amikor az ember szerető, megértő figyelem nélkül nő fel merev szerepeket vesz fel, hogy az alkalmatlansági érzését elrejtse és megvédje magát. Három szerep: üldöző, megmentő, áldozat. Ezek a szerepek, mint egy szűrő hatással vannak a kommunikációra, figyelmes hallgatásra. Érdemes megvizsgálni az egyénnek a saját értékeit, elvárásait, gondolkodását.

Üldöző:

- Inkább másokat kontrollál. Kontrollálja a körülötte levő embereket hibakereséssel, szőrszálhasogatással, kicsinyeskedéssel. Ahelyett, hogy arra figyelne, hogy ki mit mond,

azon töri a fejét, hogy hogyan cáfolja meg a másikat. Negatívan gondolkodik a dolgokról, nem fognak működni, azt gondolja, hogy elbukik.

- A másik fél, úgy érezheti magát, mint akit buta gyerekként kezelnek.

Megmentő:

- Segíteni akar másoknak azzal, hogy tanácsot ad. A személyt megmentik akár akarja, akár nem. Cselekedeteit az alacsony önértékelés motiválja. Úgy próbálja az értékességét megtalálni, hogy másokon segít. Kommunikációs helyzetekben nem a beszélőre, hanem a problémamegoldásra figyel. Mivel nem az üzenetre figyel, azért nem is kap pontos képet a helyzetről, ezért nem megfelelő tanácsokat ad.

Áldozat:

- Arra számít, hogy rosszul bánnak vele.
- Üdvözli az üldözést és hagyja, hogy az önértékelése mások reakciójától függjön.
- Hagyja, hogy mások kénye kedvén hányódjon. Keserűvé válik.

Az alacsony önértékelés befolyásolja, hogy hogyan érez önmagával kapcsolatban a fiatal, és hogyan viszonyul másokhoz.

- Viselkedés: hogyan érzünk magunkkal kapcsolatban
- Személyiség: depresszió, stressz, büntudat, harag, féltékenység
- Kapcsolatok: iskola, munka, házasság, család

VIII. 6. Énkép korrekció a Fiatalok az Élet Küszöbén program tükrében

A Timóteus Társaság által kidolgozott FÉK jellemépítő és drogpreevenció programja három alapvető szükséglet mentén határozza meg a társadalmunkat, így az ifjúság életét fokozottan érintő problémákat.

- az önismeret hiánya, amelynek erősödése nagy szerepet játszik a kommunikációs képességek fejlődésében és barátságok kialakításában.
- veszélyes magatartásformák (kábitószer, alkoholfüggés, AIDS, SZTB prevenció helyes szexuális életre segítés)
- értékrend válsága és a jellemfejlődés:
- A cselekedetek a jellemen alapulnak, a jellem pedig az értékrenden. A bizonytalanság megnyilvánul az egyén önmagába, a másik ember személyébe, a család értékébe és a társadalom egészébe vetett hit válságában.

A tananyag célja

Fejlődjön a fiatalok önértékelése, kommunikációs készsége, s ezen keresztül javuljon a kapcsolatépítési képességük.

Mérséklődjön a szexuális promiszkuitás, s ezáltal csökkenjen az SZTB-k, a tizenéves terhességek és az AIDS-es esetek száma.

Emelkedjen a veszélyérzet a diákokban a kábitószerrel szemben, megtanuljanak nemet mondani. Felkészüljenek a felnőttkorra, családi életre azáltal, hogy megerősödjön az értékrendszerük és jellemfejlődésük.

VIII.7. A fiatalok lelki megsegítésének terei, módjai

Személyes beszélgetések

Kapcsolatfelvétel: Év elején minden újonnan érkező diákot megszűrök a tanulási zavar vagy nehézség miatt a segítség lehetőségeinek felmérése céljából. Ilyenkor lehetőség van minden diákkal beszélgetni kedvteléseikről, családi és társas életükről, valamint céljaikról. A továbbiakban beszélgetés történhet az osztályfőnök, tanárok, szülő, illetve a fiatal kezdeményezésére, illetve krízisintervenció során.

Időbeni keretei: krízishelyzetben alkalmi segítségnyújtás, rendszeres követés

Beszélgetés menete:

- Feszültségoldás, légkör megteremtése
- Problémafeltárás
- Beszélgetés célzott kérdések alapján (család, barátok, hobbi, élmények kudarcok, félelmek, örömök, célok, erősségek, gyengeségek)
- Helyzetértékelés adott szituáció esetén: ehhez kapcsolódó téves gondolkodásminták felismerése, igazságok és valós célok megfogalmazása
- Megoldási alternatívák keresése, lehetséges következmények elképzelése
- Pozitív megerősítés a fiatal tulajdonságaira, erősségeire vonatkozóan

Önismereti, társas érintkezést és kommunikációt segítő csoportórák

Kiválasztási szempontok: osztályfőnöki, tanári, szülői ajánlásra, a gyermek jelentkezése valamint a szakértői javaslatok alapján

Csoportlétszám, összetétel: legfeljebb 8 fő, fiúk-lányok vegyesen

Rendszeresség: heti másfél óra

Beszélgetések témái:

- Önismeret: erősségek, gyengeségek vérmérsékleti típusok alapján, pozitív megerősítés gyakorlása
- Önértékelés: énképet befolyásoló tényezők, téves alapok, szilárd alapok, jelen állapot önreflexió alapján
- Gondolkodás: hatások, kazettás üzenetek → gondolkodásminták, téves gondolkodásminták (fekete –fehér; címkézés, kategorizálás; sötét szemüveg; szöcske gondolkodás, rabszolgahajcsár mentalitás)
- Gondolkodás és érzelmek
- Barátság: kapcsolati hierarchia (idő, intimitás, elköteleződés), különbözőségek kapcsolatban, igaz barátság
- Konfliktuskezelés: helytelen reakciók (visszavonuló, én nyerek te vesztesz, engedékeny, kiegyező), helyes kezelés
- Határok (passzív, agresszív, asszertív)
- Jellem, értékek és döntések

Alkalmazott módszerek

- művészeti alkotások elemzése
- alkotótevékenység
- játék
- kognitív terápia: a tudat psziché egyben tartó erejének segítése téves gondolkodásminták felülírásával és folyamatos bevésésével

IX. KÉPZŐMŰVÉSZETI GYÓGYPEDAGÓGIAI TERÁPIÁS

KÉPZŐMŰVÉSZETI GYÓGYPEDAGÓGIAI TERÁPIA

A pedagógiai munka az oktatás mellett a testi, lelki és maga a személyég nevelését is magában foglalja. Ennek tudatos használata zenei, mozgásos és vizuális alkotómunka területén egyaránt megvalósulhat. A nevelés gyógyító hatással lehet a testre, szellemre és lélekre s gyakran ez a legegyszerűbb, legtermészetesebb eszközökkel és helyzetekben valósul meg.

A képzőművészeti pedagógiai terápia és határtudományok

A képzőművészeti pedagógiai terápia olyan gyógyító pedagógiai tevékenység, ami a pedagógia eszköztárából kialakított rendszer. A művészeteket, mint a gyógyítás eszközt felhasználó pszichológia és pszichiátria két fő csoportot különít el: művészeti pszichoterápia, művészeti terápia. Míg a pszichoterápia a képesség mellett verbálisan képezi le a kliens és terapeuta közötti terápiás kapcsolatot, így a kép és áttétel mellett az értelmezés is fontos szerepet kap, addig a művészeti terápia a képpalkotási folyamatra koncentrál, a kliens és terapeuta kapcsolata ezen belül zajlik. Ez a két folyamat direkt megkülönböztetése mellett szerencsés, ha a terapeuta rugalmassággal tud viszonyulni a verbális és nonverbális terápiás eszközökhöz.

A művészeti pedagógiai terápia elsősorban a gyógypedagógiai tevékenységen belül értelmezett rendszer. A kép illetve produktum értelmezése nélkül magát az alkotó folyamatot pedagógiai értelemben használja a személyiség építéséhez.

A művészeti pedagógiai terápia célja a képzőművészeti alkotómunka során megvalósuló személyiségépülés. „Ennek lényege, hogy biztonságérzet kialakulásának hatására létrejött „pszichikus tértágulás” eredményeként az egyén alkotóképessé válik, és ezzel megtalálja a hidat önmaga és a valóság között. A kép megjelenése jelzi a pszichikum „alak-teremtő” munkáját, ami a tudatosság erősödését hozza magával, esztétikai minősége révén pedig mindig újabb alkotásra késztet. Ez alapja annak, hogy a módszer öngyógyító folyamattá válhasson.” (Sándor É.)

A pedagógiai gyakorlatban vizuális pedagógiai terápiát a szabadfestés védelem alatt eszközével Sándor Éva alkalmazta. Ebben a munkában a gyermekrajok szimbólumfeltáró értelmezése helyett az esztétikumnak van fontos szerepe. A terápiás munka során a megszülető kép magában rejtje a gyermek problémáit, de egyben esztétikai minőség is. Ezért egyszerre segít a negatív élményektől való eltávolodást és pozitív önértékelés kialakulását.

IX.1. A művészeti pedagógiai terápia pszichológiai háttere

Pszichológiai háttér –Gestalt-terápia

Perls szerint minden „pszichikus” mozgás – legyen az érzelem, gondolkodás, tapasztalás vagy önkifejezés- lényege az alakteremtés. A pszichológiai események az ember és a közösség érintkezési határain születnek meg, a környezettel való kontaktus kialakítása az alak formálását jelenti. Ha ebben a kontaktus kialakításában traumatikus élmény születik, ezt a Gestalt-terápia „bezáratlan alaknak” hívja. Ez egy olyan helyzet, amit az ember nem zár le, folyton magával visz. A művészeti tevékenységben a papíron megjelenő formák, alakok, színek, esetleg szimbólumok lehetőséget adnak arra, hogy a lélek újra átélhesse a traumát, a „bezáratlan alak” alakká válhasson, illetve az alkotó tevékenység segítséget ad a valóság megismerésére és újrastrukturálására, önmagában, értelmezés nélkül is segíti a traumatikus élmények feldolgozását.

Vikár György szerint az elszakadás veszélyében élő gyermek jobban függetleníteni tudja magát a külvilágtól, ha kreatív megoldást talál, ha maga készíti el „átmeneti tárgyát”, rajzol, figurát gyárt, dalt dúdol, ami megvigasztalja, belső világot alkot, amin fantázia történések peregnek. Mivel ez a

„védő hatás” a kreatív alkotómunkában értelmezés nélkül, a verbalitás megkerülésével is történik, a kreatív fantázia ilyen irányú megközelítése pedagógiai módszer alapja.

IX.2.A művészeti pedagógiai terápia céljai, folyamata

Az előbbieken felvázolt szemlélet alapján a tevékenység gerincét a képzőművészeti alkotó munka képezi. Az alkotás cél és eszköz is egyben. Cél, hiszen az alkotóképesség ébrentartása érdekében történik a kreativitásfejlesztés és a vizuális, valamint az általános képességfejlesztés is. Eszköznek pedig azért nevezhetjük, mert az alkotás segítségével érjük el a kívánt terápiás hatást (tudatosság, feszültségoldás, környezettel való kommunikáció, realitásérzék stb.). A képességfejlesztő munka közvetve hat az alkotásra is, mégis elkerülhetetlen a fejlesztő feladatok megoldása.

A művészetterápiák számos fajtája lehet: a mozgás-, zene, táncterápia, drámajáték stb., melyeknek közös vonása, hogy az önkifejezés áll a középpontjában. A művészi tevékenység felszabadító hatású, és lehetőséget ad az élmények újraátélésére, újrastrukturálására. A művészetterápiának nagyon nagy szerepe van a pszichés betegek gyógyításában. Szerencsére egyre nagyobb teret kap, egyre inkább felismerik a jelentőségét.

IX.3.Képzőművészeti gyógypedagógiai terápia

Foglalkozásomból adódóan, középiskolás korú gyermekeknél alkalmazom a képzőművészeti gyógypedagógiai terápiát agyaggal való alkotómunka során. A kézműves technikák fontos eleme az agyaggal való szabadkézi munka, valamint a korong használata. Számos területen fejleszti a fiatalok motorikus és finommanipulációs, valamint gondolkodási képességét. Emellett a tárgyak létrehozása örömet ad és megerősíti az egyén önkifejező erejét és a folyamatban feldolgozhatja tudatos vagy rejtett szinten levő problémáit.

A művészetterápia segítséget nyújthat szorongás, önértékelési problémák; mozgáskoordinációs probléma; központi idegrendszeri sérülés nyomán mozgásban, kognitív képességekben való akadályozottság; egyéb (neuro-muscularis, gerincsérült stb.) eredetű mozgássérülés; általános tájékozatlanság; gondolkodási folyamatok gátoltsága; szociális éretlenség, kommunikatív képesség zavara, orientációs problémák stb. esetén.

Fejleszthető képességek

- finommotorika és a hozzátartozó izomzat erősítése, szem- kéz (- láb) koordináció, lateralitás, testséma
- figyelem – koncentráció, önellenőrzés
- gondolkodás fejlesztése: az általános gondolkodási képességek- analízis- szintézis, elvonatkoztatás, csoportosítás, összehasonlítás, asszociáció, a lényeges jegyek kiemelése, feladat- ill. problémamegoldó képesség, a divergens, konvergens, az analógiás gondolkodás
- vizuális művészeti alkotómunkával a gyermekek lelki egészségvédelme: „élmény” (önkifejezés és ebben való öröm) és önértékelés erősítése, feszültségoldás és krízisfeldolgozás
- kreativitás, ami a személyiség nehezen megfogható és leírható tulajdonsága. A szakirodalom a következő jegyeket sorolja fel a jellemzésére:
- problémaérzékenység
- rugalmasság
- átalakíthatóság
- ötletgazdagság, könnyedség

- eredetiség

E tulajdonságok valamelyike vagy akár egész csoportja is valamennyi alkotási folyamatban.

A művészetterápiás foglalkozás alatt a "munkafázisokról" fényképek, illetve videofelvétel készülhet.

Ezek a fotók segítenek elemezni a fejlesztés eredményességét és archiválják az elkészült munkákat.

A fotózáshoz hozzászokott diákok a hétköznapjaikban már természetesen kezelik a fényképezőgép jelenlétét.

IX.4. A képzőművészeti pedagógiai terápiás foglalkozások menete

5-6 fős csoportban működik a terápia. Szükséges hozzá egy ún. „védő tér”, ami azt jelenti, hogy biztonságos, állandó hely, ahol lehetőség van az elkülönülésre, de arra is, hogy választhasson fiatal a különféle agyagozó technikák (marokedények, szobrok, egyéb tárgyak készítése, szalagfelrakás és korongozás) között, illetve legyen hely mozgásra, beszélgetésre is.

A szabad alkotómunka év elején összehangoltan alkalmazható az agyag megmunkálási és díszítési technikák elsajátításával.

A foglalkozásokat egy „anya-reprezentáns” vezeti, és olyan attitűddel rendelkeznek, mint egy ideális anya. Tehát elfogadó, szeretetteljes, nem ítélkező.

IX.4.1. Egyéni terv készítése

A terápia kezdéséhez meg kell ismerni a csoportot és az egyes tanulókat is, és személyre szóló fejlesztési tervet kell készíteni. Fel kell mérni, hogy a gyermekek az adott képességstruktúra, tudásszerkezet milyen szintjén állnak gondolkodásban és mozgásállapotban egyaránt, milyen problémáik vannak. Melyek a fejlesztendő területek? A video felvételek pedig lehetőséget adnak arra is, hogy a gyerekekkel együtt visszanezzünk egy-egy foglalkozást, amely új aspektusokat is meg tud világítani, vagy olyan dolgokra hívja fel a figyelmünket, amire nem tudtunk odafigyelni a foglalkozás során.

Mozgássérült gyerekekkel való munkában konduktorral egyeztetve a technikai dolgokban szükség szerint verbálisan vagy manuálisan segítem a tevékenységet. Ez magában foglalja a speciális eszközök igényének feltérképezését, elkészítését, beszerzését; festék kikeverését, agyag megmunkálását és előkészítését, a mozgássérült diák eszközhasználatát.

IX.4.2. Ráhangolódás, beszélgetés

A foglalkozás megnyitja a hetet, meghittent, kötetlen beszélgetéssel, nassolással és teázással egybekötve kezdődik, ahol a fiatalok megoszthatják azt, ami foglalkoztatja őket. Minden alkalommal kb. 20 perc beszélgetéssel kezdünk, ahol fontos egymás meghallgatása (az aktív és fókuszált figyelem gyakorlásaként) és egymás pozitív megerősítése. Ez a korosztály rendkívül kritikus nemcsak társakkal, önmagával is. Megtanulhatják tapintatosan, nem minősítve lereagálni egy-egy társuk furcsaságait. A kezdő beszélgetéseknek közösségformáló ereje is van, nyitottabbak lesznek társaik felé.

Emellett lehetőség van a lelki megérkezésre, alkotásra való ráhangolódásra, valamint a kulturált viselkedésszabályok elsajátítására.

IX.4.3 Inspiráció, tervezés

Ezt követően valamilyen vizuális élmény kapcsán (pl. fotók nézegetése, mintadarabok megtekintése stb.) inspiráljuk a gyerekeket az alkotásra. Fontos egy munkaterv készítése. Megbeszéljük a kívánt

létrehozandó tárgy elkészítésének folyamatát felelevenítve az anyag tulajdonságait. Gyengébb értelmi képességű fiatalok esetén a terv egyszerűbb és segítem a munkafolyamat szervezését.

IX.4.4 Alkotás

Biztosítjuk az eszközöket és a választás lehetőségét. Az alkotás halk zene mellett zajlik, amely segít az elmélyülésben. A fiatal maga dönti el, hogy mikor van készen. Amikor neki tetszik az alkotása, akkor fejezi be. Illetve olyan is van, hogy egyszerűen elfárad. Ilyenkor lehetőség van, pihenésre vagy tevékenységváltásra.

Az inspirációt követi a kézműveskedés. Mindenki kitalálja, hogy mit szeretne aznap készíteni, és együtt megtervezzük a munkafázisokat: agyag előkészítését, tárgy formázását, tisztítását, szárítását, csiszolását, díszítését. Egy-egy tárgy elkészítése 3 alkalmat is igénybe vehet. Egy alkalom körülbelül másfél óra. Ehhez kitartásra és szervezésre egyaránt szükség van.

A munka során lehetőségük van egymásra reagálni. Fontos, hogy ők is segítsenek társaiknak, ami jót tesz szociális érzékenységüknek, kapcsolataiknak.

Fontos arany szabály, hogy minden munkában van valami gyönyörű és nincs menthetetlen tárgy. Mindenben fel lehet fedezni a szépet és különlegeset. Minden alkalom zárásaként „kimosakodás”, takarítás és elpakolás történik, amiben nagyon együttműködőek a fiúk, lányok egyaránt. Öröm nézni, ahogyan mosogatnak, sepregetnek.

A művészetterápiás foglalkozás időtartama ~ 130 perc/hét.

IX.5. Reflexió

Ezek a művészeti alkalmak lehetőséget adnak a képességek fejlődésére oldottabb keretek között. A szervezés, tervezés folyamata az alapt technikák elsajátítása többnyire fél év után kezd letisztulni a diákoknál. Az értelmi sérült tanulók ebben folyamatos segítséget kapnak.

A lelkesebb ép tanulók év végére önállóan szervezik meg tevékenységüket és a segítségre való igényt önállóan jelezték.

Szívesen terelgetik egymást is, véleményükkel, tanácsukkal adtak ötleteteket, segítették társaikat az elakadt munkafázisban. Így természetes módon kapcsolatba kerülhetnek egymással olyan különböző képességű tanulók is, akik egyébként gyakori, közvetlen kapcsolatban nem voltak egymással. A kommunikációs képességek mellett (, mint például megfelelő instrukcióadás,) a szociális érzékenységük is fejlődött. Megtanulják természetesen kezelni a mozgássérült osztálytársaiknak való segítségadást (agyaglap nyújtása, eszközök kézbeadása), és elfogadni a kognitív különbségeket.

A diákok sikeresen elsajátíthatják az agyag megmunkálásával kapcsolatos alapt technikákat, amire támaszkodhatnak a szabad alkotómunkában.

Ötleik megvalósításakor kifejezhetik vágyaikat, érzéseiket, s emellett olyan maradandót hozhatnak létre, amivel saját vagy szeretteik környezetét gazdagíthatják.

Az első munkák létrejöttékor döbbenet tapasztalhatják meg, hogy a más minden hibát elfed és egy csodát hozhatnak létre. Egy lánynál szállóigévé vált az a mondata, hogy: „Te jó ég, ezt tényleg én csináltam?”.

Ennek a rácsodálkozásnak köszönhetően számos konyhai eszköz (fakanáltartó, mézescsupor, edényalátét, sütőtál stb.) születik az édesanyák és nagymamák öröme. Sokkal több darabot készítenek a fiatalok szeretteiknek, mint maguknak, ami meglepett engem. Igenis a kamasz vágyik adni, lenyűgözni a környezetét.

Érdekes, hogy a saját tárgyaikkal sokkal kevésbé szoktak elégedettek lenni, mint egymáséval. Hamarabb tudják egymást biztatni a gyerekek, mint önmagukat, ezért ez kiemelt fejlesztési terület.

Be kell vallanom, hogy számomra nagy öröm olyan úton nevelni a fiatalokat, ami hozzám is közel áll. Ez azonban egy lehetőség a sok közül. Ha a fiatalok felé lelkesedéssel közvetítünk valamit, ők is lelkesedni fognak, és nincs jobb annál, mint lelkesedve tanulni.

Felhasznált irodalom:

Gordosné Szabó Anna: Gyógyító Pedagógia

Medicina 2004.

Klaniczay Sára: Tér és lélek

ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar 2000.

Sándor Éva, Horváth Péter: Képzőművészeti pedagógiai terápia

ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar 1995.

IX.6. TÉMAKÖRÖK FELDOLGOZÁSÁNAK MENETE

szeptember 01- június 15.

TÉMAKÖRÖK	CÉL	TEVÉKENYSÉG	MÓDSZER	ÓRASZÁM
Tárgykészítés lépései - gyúrás - nyújtás - formázás - szárítás - csiszolás, tisztítás - festés - égetés - mázazás - égetés Egyszerű tárgy (képkeret) Marokedény készítés	- általános ismeretek bővítése - alapt technikák megismerése és gyakorlása: gyúrás, nyújtás, mintázás, csiszolás - kreativitás fejlesztése - motiváció felkeltése - énélményerősítése - képességfejlesztés: kreativitás, finommotorika, szem- kéz koordináció, önellenőrzés, lateralitás, testséma, vizuális észlelés	- bemutatás: kép, fényképkeret, marokedény - tárgy önálló készítése: gyúrás, nyújtás, formázás, mintázás - utómunkálatok: csiszolás, tisztítás, festés, mázazás	szemléltetés egyéni munka	szeptember 4 x 3 óra
Mintázás, festés	- alapt technika gyakorlása: mintázás, festés - kreativitás fejlesztés - énélmény erősítése, feszültségoldás - képességfejlesztés: kreativitás, finommotorika, szem-kéz koordináció,	- bemutatás - motivációkeltés képekkel - technika gyakorlása: mintázó késsel, írókával, ecsettel - megszáradt tárgyak csiszolása, tisztítása	szemléltetés szabad mintázás és festés egyéni munkában	október 4 x 3

	önellenőrzés, lateralitás, testséma, vizuális észlelés, gondolkodási funkciók			
Üregeléses technika - edénykészítés - szobrok	- üregeléses technika gyakorlása - kreativitás fejlesztés - énélmény erősítése, feszültségoldás - képességfejlesztés: kreativitás, finommotorika, szem-kéz koordináció, önellenőrzés, lateralitás, testséma vizuális észlelés, gondolkodási funkciók	- bemutatás - motivációkeltés edényekkel, szobrokkal, képekkel - technika gyakorlása - megszáradt tárgyak csiszolása, tisztítása	szemléltetés egyéni munka	november 4 x 3
Szalagfelrakásos technika - agyaghurkából - edénykészítés agyagszalagból	- szalagfelrakásos technika gyakorlása - kreativitás fejlesztés - énélmény erősítése, feszültségoldás - képességfejlesztés: kreativitás, finommotorika, szem-kéz koordináció, önellenőrzés, lateralitás, testséma vizuális észlelés, gondolkodási funkciók	- bemutatás - motivációkeltés edényekkel, képekkel - technika gyakorlása - megszáradt tárgyak csiszolása, tisztítása	szemléltetés egyéni munka	január- február 4 x 3
Koronggal edénykészítés	- technika megismerése és gyakorlása - kreativitás fejlesztés - énélmény erősítése, feszültségoldás - képességfejlesztés: kreativitás, finommotorika,	- motivációkeltés edényekkel, képekkel - koronghasználat bemutatása - technika, fogások gyakorlása korongon (lepénykészítés, mélyítés, felhúzás, formázás)	szemléltetés egyéni munka	február- március 4 x 3

	szem-kéz koordináció, önellenőrzés, lateralitás, testséma vizuális észlelés, gondolkodási funkciók			
Önálló alkotás a tanultak alapján	- kreativitás fejlesztés - énélmény erősítése, feszültségoldás - képességfejlesztés: kreativitás, finommotorika, szem-kéz koordináció, önellenőrzés, lateralitás, testséma vizuális észlelés, gondolkodási funkciók	- motivációkeltés - munkafolyamat megbeszélése - önálló munka - segítségnyújtás szükség esetén	szemléltetés egyéni munka	április-május 4 x 3 Önálló alkotómunka az év során folyamatosan biztosított, a megvalósítás hoz a különböző technikák elsajátítása havi bontásban működik.
Beszélgetés minden alkalommal	- önkifejezésen keresztül önismeret, önértékelés fejlesztése - társas érintkezés segítése - feszültségoldás - öröm/krízis feldolgozása	- spontán reflexió a munkákkal kapcsolatban - beszélgetés alkotás előtt és közben	egyéni csoportos	

X. A MOZGÁSSÉRÜLT FIATALOK MOZGÁSFEJLESZTÉSÉNEK PROGRAMJA

A MOZGÁSSÉRÜLT FIATALOK MOZGÁSNEVELÉSNEK PROGRAMJA

A mozgásnevelés foglalkozások helyszínei:

ADDETUR Baptista Gimnázium és Szakiskola „A” épület 104-es mozgásnevelés terem, „C” épület 12-es terem, a Dobbantó terem, tornaterem, Holnap Háza termei (függesztő rácsos terem, nagy terem, kis terem)

Mozgásnevelésben részesülnek:

Bármely okból kialakult mozgássérülés miatt sajátos nevelési igényű fiatalok, akik mozgásvizsgáló bizottság által kiadott szakértői véleménnyel rendelkeznek. Ezen mozgássérült fiatalok az iskolai tanév során MOZGÁSNEVELÉS foglalkozásokon vesznek részt. Az iskola mozgássérült diákjai,

akik a Mozgássérült Emberek Rehabilitációs Központjában bentlakók, az iskola megbízásából ott is részesülnek mozgásfejlesztésben.

A mozgásnevelés órák gyakorisága, formája:

A fiatalok mozgásnevelés óráinak száma változó, egyénre szabott. Heti 3-6 egyéni illetve csoportos foglalkozáson vesznek részt. A mozgásfejlesztés gyakoriságát és formáját a szakértői vélemény figyelembevétele mellett meghatározza a mozgássérült fiatal mozgásállapota, illetve, hogy a rehabilitáció, rehabilitáció mely szakaszában van (aktív fejlődés, állapot fenntartás).

A mozgásfejlesztés egyik fontos eleme a kéz ügyesség fejlesztése, ezért szomatopedagógus által tartott Finommotorika fejlesztéssel gépi írás; alternatív kommunikáció órákon is részt vesz néhány fiatal. Egyes tanulók, ha mozgásállapotuk engedi, gyógytestnevelés órára is járnak, ahol a gyógytestnevelő tanár, konduktor koordinálása mellett végzi munkáját. (Ezen foglalkozások programját lásd ott)

Fontosnak tartjuk a minél aktívabb életvitelre nevelést a tanulók mozgásfejlesztésének része a sporttevékenységekben való részvétel.

A mozgásnevelés célja:

- A változásra képes ember (mozgássérült fiatal) segítése az orthofunkció, a helyes működés elérése érdekében a kognitív, az affektív és a kommunikatív szempontokat figyelembe vevő nevelés által
- A mozgássérült fiatalok rehabilitációja, illetve rehabilitációja, felkészítése minél aktívabb, önálló életvitelre a társadalmi alkalmazkodás megtanítása
- A mozgásállapot fejlesztése, az önellátási tevékenységek tanítása
- A társ-, másodlagos diszfunkciók (pl. különböző deformitások) korrigálása tovább erősödésének megelőzése
- A kognitív és emocionális téren jelentkező másodlagos problémák fejlesztése

A mozgásnevelés feladata:

- A fentnevezett célok elérése érdekében a mozgássérült egyén felé megfelelő célok közvetítése, komplex tevékenységek rendszere útján az egyén rávezetése a belső szervezőmód kialakítására, az idegrendszer koordinációjára. (célok kitűzése; a cél iránti érdeklődés felkeltése; feladatok megszervezése a kitűzött célok alapján; rávezetés a feladatok aktív végrehajtására)
- A tanultak alkalmazására ösztönzés a mindennapi tevékenységek során
- A szenzoros, motoros, értelmi, érzelmi területek komplex fejlesztése
- A fejlesztés során a tanulóval foglalkozó más szakemberekkel való folyamatos kapcsolattartás (orthopéd-, valamint szükség esetén más szakorvos, segédeszköz műszerész, gyógypedagógus, fejlesztőpedagógus, logopédus, szaktanár stb.)
- Megfelelő segédeszköz kiválasztásának, illetve kialakításának figyelemmel kísérése
- A szülőkkel való folyamatos kapcsolattartás

A mozgásnevelés személyi és tárgyi feltételei:

- Konduktor
- Szomatopedagógus
- Gyógytestnevelő
- A csoportos foglalkozásokon szükség szerint gyógypedagógiai asszisztens segítségével biztosítjuk a hatékonyabb munkát

- A foglalkozások során különböző bútorokat, speciális eszközöket (asztal, priccs, fokosszék, lábzsámoly, bordásfal, labda, vastag és vékony pálca, karika, súlyzó, járókeret, sínek, szobabicikli stb.) egyéb rehabilitációs eszközöket használunk

Értékelés:

A fejlesztő munkában kiemelt szerepet kap a folyamatos szóbeli értékelés a tanulók teljesítményéről, a kitűzött célok megvalósulásáról való visszajelzés.

Minden hónapban az órai munka alapján szóbeli értékelést kapnak a fiatalok. Természetesen egy hónapban akár több alkalommal is kaphatnak értékelést a tanulók. Tanév végén osztályzatot nem adunk.

Konduktív testnevelés esetén, a szakiskolai tanulók szintén nem kapnak értékelést a tanév végén.

Dokumentáció:

A tanév kezdetén minden újonnan érkező mozgássérült fiatal szűrően vesz részt, ahol anamnézist veszünk fel, átnézzük a korábbi orvosi, illetve szakértői véleményeket és megfigyelést, vizsgálatot végzünk. Ezek alapján elkészítjük a mozgássérült fiatalról az Egyéni Fejlesztési tervet, amelyben kitűzzük az egyénre szabott fejlesztési célokat. Félévkor és év végén szövegesen értékeljük a fiatallal kapcsolatos változásokat, fejlődéseket, az esetleges segédeszköz beszerzéseket, javaslatokat rögzítjük, szükség szerint a kitűzött célokat újra gondoljuk, új célokat fogalmazunk meg.

Folyamatosan vezetjük az Egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció, rehabilitáció Egyéni Fejlesztési Lapját.

Minden, a fiatalot érintő dokumentumot elhelyezünk egy névre szóló mappában.

A mozgásnevelési program felépítése:

A program megvalósítása során arra törekedtünk, hogy minden egyén a számára legmegfelelőbb úton jusson el a fejlődés legmagasabb fokára. Ehhez nélkülözhetetlen a megfigyelés, az egyéni problémák feltárása, a fejlettségi szint megtekintése, mely a célok kitűzéséhez, majd ezt követően az adekvát feladatok megállapításához vezet.

A programban megjelenő célokra és feladatokra minden esetben érvényes, hogy ezek egy része már a korábbiakban is cél és feladat volt, ugyanakkor az állapotfenntartás, illetve a további fejlődés érdekében továbbra is azok maradnak az újak mellett

X. GYÓGYTESTNEVELÉSI PROGRAM

Kategóriák

Az I. II. III. kategóriába sorolt tanulók névjegyzékét az orvos készíti el - az adott tanévet megelőző tanév május 15-ig -, melyet továbbít a nevelési-oktatási intézmény igazgatójának.

A könnyített és gyógytestnevelés szervezésének és a gyógytestnevelési órára történő beosztásnak rendje:

I. kategória: könnyített testnevelési órán vesz részt a tanuló, ha hosszabb betegség miatt fizikai állapota leromlott, kisméretű mozgásszervi, belgyógyászati stb. elváltozása van, s emiatt a testnevelési órák egyes gyakorlatai nem végezheti. A könnyített testnevelés általában a normál testnevelési órán kerül megszervezésre, az iskolában tanító testnevelő tanár vezetésével.

II. kategória: gyógytestnevelési órán vesz részt a tanuló, ha mozgásszervi, belgyógyászati stb. elváltozása miatt sajátos, az állapotát figyelembe vevő foglalkozásokat javasol a szakorvos.

- II/A kategória: Az orvosi javaslat alapján testnevelési órán is részt vehet. A féléves és év végi osztályzatát a testnevelő és gyógytestnevelő tanár közösen állapítja meg.
- II/B kategória: Csak a gyógytestnevelési órán vehet részt, az egészségügyi diagnózisnak megfelelő foglalkozásokon. A tanuló mentesül az értékelés alól.
- III. kategória: Fel kell mentenie a tanulót a testnevelési órán való részvétel alól, ha mozgásszervi, belgyógyászati stb. elváltozása nem teszi lehetővé a gyógytestnevelési órán való részvételét sem.

Cél

A gyógytestnevelési célok megvalósítását két fő veszély hátráltatja: ezek a gyermekek betegségeik miatt vagy leszakadtak az iskolai testnevelés fizikai képzéséről vagy fizikai állapotuk tekintetében elmaradtak, késleltetett helyzetben vannak. Ennek ellenére a pedagógusnak fel kell ismerni a veszélyforrásokat és személyre szabott stratégiával (célokkal, módszerekkel, követelményekkel) kell közelíteni az "elégletes egészségvédelem" és fizikai képzés normál színvonalához. Kudarcs esetén a "hosszú távú veszély" felnőtt korban jelentkezik markánsan, amikor a felnőtt kénytelen magányosan megküzdeni testi problémájával az egészségügy elégtelen funkciója miatt.

A szaktanárnak az iskolaorvossal együttműködve határozzák meg a gyógytestnevelésre (könnyített testnevelésre) járók diagnózisát.

El kell érni, hogy a tanulók a speciális gyakorlatokat (gyakorlatsorokat) tudatosan, pontos kivitelben képesek legyenek végezni és szokjanak hozzá a rendszeres fizikai terheléshez. Ismerjék meg koruknak és képzettségüknek megfelelően a szükséges elemi funkcionális anatómiai ismereteket, a főbb izomcsoportok működését, az erősítés-mobilizálás változatait, a testtartás kompenzált módszereit és a gerinc helyzetének függését a medence állásától. A képzési folyamatban a szaktanárnak gondolni kell arra is, hogy ellensúlyozzák a kisebbségi érzésüket, gátlásaikat.

A speciális javító terhelés mellett szükséges feldolgozni a testnevelési tanterv azon részleteit (sportjáték és atlétikai gyakorlatok, torna egyszerű elemei, úszás betegség adekvát fajtái), amely számukra nem ellenjavallt.

A normál tantervi anyag elsajátításával törekedjenek az egészséges tanulók óráira való visszatérésre. Az iskola elhagyása után képesek legyenek az "önkorrekciós" munka folytatására.

A tanuló rendelkezzen képességekkel az együttműködésben, az irányítás megértésében, a káros mozgásanyag ismeretével, jártassággal a játékok és utánzó mozgásfeladatok területén, speciális mozgásanyag területén, készségekkel a mozgásanyag helyes kivitelezésében képességekkel bátorságban és ügyességekkel.

Követelmény

A gyógytestnevelési tanterv egységének tekinthető az egy iskolai év, amely orvosi vizsgálatral zárul. Itt dől el, hogy a tanulók állapotában milyen változások következtek be és a következő tanévet milyen kategóriában folytatják.

A speciális követelményeket - a gyógytestnevelés szerkezete és speciális helyzete miatt - szabatosan meghatározni nem lehet. A speciális, javító, rehabilitációs terhelés eredménye sok és bonyolult élettani folyamat kíséretében alakul ki, tervezése csak kisebb-nagyobb hibákkal vállalkozhat a szaktanár még jó feltételek mellett is. A tervezhető tananyag a testnevelési tantervből a számukra nem ellenjavallt (sportjáték, atlétika, úszás, torna) gyakorlatokból állítható össze. A követelmények itt szabatosan meghatározhatók és elérésük minősíthetők.

A tantervi egység (egy-egy iskolaév) követelményeinek kidolgozását és elérésének módjait nehezíti, hogy a gyógytestnevelési csoportok nem homogén életkorú, előképzettségű tanulókból állnak össze. Ezért az óra döntő részét a diagnózis alapján kidolgozott egyéni gyakorlatok képezik. A tanítási egység követelmény elérésének forrását e mozzanat alkotja.

A tervezhető és nem tervezhető szerkezetű mozgásanyag csoportosítás lehetővé teszi, hogy a modulok (mozgáscsoportok) szükség esetén bármikor kiemelhetők és mással helyettesíthetők. Ez megkönnyíti az alaptanterv és a helyi tantervi elgondolások összehangolását és új mozgáscsoportok beemelését a tanterv bármely fázisában.

Fontos a képzés differenciált és nemre jellemző intenzitása és színvonala, mivel a motorikus fejlettség, a képességek színvonala elérheti a populációja jellemző felnőttkori szintet, de csak megfelelő fizikai aktivitás mellett menthető át felnőttkorra.

Általános fejlesztési követelmények

Rehabilitáció

- koruknak, előképzettségüknek (hány évet vettek részt gyógytestnevelésben) megfelelően és a betegség típusához adaptálva fejlődjön mozgástűrőképességük.
- az önkorrekció és a kompenzáló eljárások tudatos szintre emelkedjenek. Képesek legyenek az önálló munkára és fizikai terhelés céljainak felismerésére.
- új és önkontrollra alkalmas eljárások kerülnek bevezetésre: tartós RSG gimnasztika elviselése és a rehabilitációs mozgáscélok megvalósítása, relaxáció (autogén tréning) egyes elemeinek betegséghez formált részeinek a megtanulása. Mozgásműveltségek és motoros képességek fejlesztése.
- a speciális gimnasztika, atlétika, torna, labdajáték mindazon elemei felhasználhatók a testnevelési tantervből, amelyek a rehabilitációs célokat támogatják.
- sajátítsanak el egy labdajátékot és képesek legyenek a mozgásigény fenntartására és átvitelére a felnőttkorra.
- képesek legyenek mozgásuk koordinálására és mozgásban, játékban együttműködni társaikkal.
- kondicionális képességeik kibontása a tartós, ciklikus terhelésben és a speciális terhelést kívánó mozgásban (gimnasztika) is valósuljon meg.
- az erőfejlesztés céljait tudatosan elhalmozva használják fel az egész test izomzatának fejlesztésére és különböző testtájékok izomzatának kidolgozására.

Fejlesztési feladatok:

- kondicionális képességek fejlesztése: erő, gyors erő, erőállóképesség, állóképesség
- mozgáskoordináció fejlesztése: egyensúlyérzék, téri tájékozódó képesség, ritmusképesség, reakciókészség
- A hiányzó fiziológiás görbületek kialakítása, mellkas erősítése, mellkas tágítása a háti szakasz merevségének és fokozott görbületének megszüntetése a helyes testtartás kialakítása.

Gyógytestnevelés indikációi:

Lapos hát
Kifolordozis (fokozott hajlatú gerinc)
Nyerges hát (lordozis)
Domború hát (kifozis)
Ferdenyak (torticollis)
Tölcsérmell (pectusexcavatum)
Tyúkmell (pectuscarinatum)
Sprengel féle deformitás
Scheuermannkifozis
Skolioziskontrakturával
Skolioziskontraktúra nélkül
Csípőízületi deformitások: csípőficam,

Pertheskór, epiphyseolysiscapitisfemor
 SchlatteOsgood féle betegség
 Lábboltozat süllyedés (lúdtalp)
 Dongaláb
 Paresys
 Obesitas

**XI. Számítógépes írás
 (Finommotorika fejlesztéssel)
 Alternatív kommunikáció I.**

A program célja:

- alternatív kommunikáció fejlesztése
- részképességek, gondolkodási funkciók fejlesztése
- mozgásfejlesztés, kiemelten a finommotorikát, mozgáskoordinációt

A program feladata:

- mozgásállapotához igazodó helyes test-, kar-, kéztartás kialakítása,
- mozgásállapothoz igazodó írásmód kiválasztása tanulónként,
- a helyes testhelyzet önálló felvételének és megtartásának megtanítása,
- a felső végtag mozgásainak leválasztása a fej és a törzs mozgásairól (kóros mozgásminták leépítése) Differenciált feladat végzés,
- a sérülés specifikus írásmód kontrollja

Sérülés specifikus megsegítések:

- Könyöktámasz, klaviatúra emelő, lábtartó, sérülés specifikus klaviatúra, kopogtató, ujj lefogó kesztyű, stb.
- A mozgásállapotához igazodó megsegítő eszközök „kitalálása”, kiválasztása, személyre szólóan
- A speciális megsegítő eszköz megfogása, tartása, használata
- Kéz- és ujjtorna – mozgásállapotnak megfelelően
- A megsegítő eszközök használatának kontrollja; az esetleges változtatás lehetőségével

XI.1. A fejlesztés menete:

Óra száma	Tananyag	Új fogalmak	A számítógépes íráshoz szükséges helyes mozgásminták, mozgási képességek kialakítása
I.	Általános tudnivalók: tantárgyszeretet, önálló, pontos munkára nevelés, terem berendezése, balesetvédelem Az írógép megjelenése (a 19. sz. eleje), a gépírás	Mechanikus-, elektromos-, elektronikus- írógép - bemutatása, kipróbálása működés közben	

	rövid története (Kempelen Farkas)		
2.	A számítógépek fejlődésének rövid történeti áttekintése (Neumann János)	A számítógéppel kapcsolatos rövid történeti áttekintés A számítástechnika korszakának hivatalos kezdete: 1951.	
3.	A gépírás, gépi írás célja, lényege A gépi írás előkészítése	Az eszközök védelme Esélyegyenlőség	A tanulók diagnózisához, mozgásállapotához igazodó helyes test-, kar-, kéztartás kialakítása
4.	Az írógép billentyűzetének felosztása	A saját billentyűzetta (önálló színezés – a betűk tanulásának sorrendjében, saját írásmódnak megfelelően)	A mozgásállapothoz igazodó írásmód kiválasztása tanulónként
5.	Belépés a szövegszerkesztőbe, kilépés a szövegszerkesztőből A betűk tanításának sorrendje. Új betű: J Betűkapcsolatok írása - ritmusra	A számítógép használatának munkamenete a gépi írás órán. A számítógép bekapcsolása Saját mappa készítése A Word szövegszerkesztő megnyitása Oldalbeállítás Betűméret, betűtípus kiválasztása Szöveg bevitele Mentés másként Mentés Kilépés a Word-ből Dokumentumok bezárása A számítógép leállítása Betűkapcsolási Gyakorlatok Enter Space Backspace (balra törölő) billentyűk funkciója és használata Mentés másként	A helyes testhelyzet önálló felvételének és megtartásának megtanítása Differenciált feladat végzés
6.	Új betű: F Betűkapcsolatok írása - ritmusra	A számítógéppel kapcsolatos legszükségesebb alapfogalmak (Információ, Adat, File/Fájl Kommunikáció Metakommunikáció	A felső végtag mozgásainak leválasztása a fej és a törzs mozgásairól (kóros mozgásminták leépítése) Differenciált feladat végzés

		Mondat Szó Karakter Ikon PC Lap-top Note-book)	
7.	Gyakorlás: betűkapcsolási gyakorlatok	A számítógép felépítése	A reflexgátló helyzetek kialakítása Differenciált feladat végzés
8.	Új betű: K Betűkapcsolatok írása - ritmusra	A képernyő fő részei	Reflexgátló ülésmódok alkalmazása Differenciált feladat végzés
9.	Új betű: D Betűkapcsolatok írása - ritmusra	A számítógép működési elve	A kezek-, írókéz-, ujj-, csonk mozgásainak kialakítása Differenciált feladat végzés
10.	Gyakorlás	Hardver Szoftver	A leütés erejének előkészítése ritmikus, célirányos mozgásgyakorlatokkal Differenciált feladat végzés
11.	Új betű: L Betűkapcsolatok írása - ritmusra	Ismerjük meg a billentyűzetet!	A helyes testhelyzet önálló felvétele Differenciált feladat végzés
12.	Új betű: S Betűkapcsolatok írása - ritmusra	Alfanumerikus (írásra szolgáló) billentyűk	Az íráshoz szükséges megsegítő eszközök önálló használata Differenciált feladat végzés
13.	Gyakorlás az eddig tanult betűkkel	Vezérlőbillentyűk	Differenciált feladat végzés
14.	Új betű: É Betűkapcsolatok írása - ritmusra	Funkcióbillentyűk (F1-F12)	Differenciált feladat végzés
15.	Új betű: A Betűkapcsolatok írása - ritmusra	Navigációs billentyűk	Differenciált feladat végzés
16.	Gyakorlás az eddig tanult billentyűkkel	Numerikus billentyűzet	Differenciált feladat végzés
17.	Ismétlés, szógyakorlatok	A WORD szövegszerkesztő használata, alapvető beállításai A Word elindítása: Billentyűkkel és Egérrel	Differenciált feladat végzés
18.	Ötperces teljesítménymérés	Ismerkedés a Menüsorral	Differenciált feladat végzés
19.	Ismétlés	Alapkönyvtár beállítása	Differenciált feladat végzés

	Helyesírási gyakorlat		
20.	Új betű: I Betűkapcsolatok írása - ritmusra Helyesírási gyakorlat	Új dokumentum létrehozása	Differenciált feladat végzés
21.	Új betű: M Betűkapcsolatok írása - ritmusra Helyesírási gyakorlat	Beállítások (a legfontosabbak): papírméret, automatikus mentés, szóelválasztás, helyesírás ellenőrzés	Differenciált feladat végzés
22.	Új betű: R Betűkapcsolatok írása – ritmusra Helyesírási gyakorlat	Speciális billentyűk	Differenciált feladat végzés
23.	Új írásjel: , (vessző) Betűk és az új írásjel írása – ritmusra Helyesírási gyakorlat	Általános billentyűparancsok	Differenciált feladat végzés
23.	Új betű: V Betűkapcsolatok írása – ritmusra Helyesírási gyakorlat	Hasznos gyorsbillentyűk a karakterek formázásához	Differenciált feladat végzés
24.	Ötperces teljesítménymérés másolással: gépi írással és kézírással	Gyorsbillentyűk használata	A sérülés specifikus írásmód kontrollja
25.	Új írásjel: . (pont) Betű és írásjelkapcsolatok Tulajdonnevek, mondatok írása	A Shift billentyű használatának hármas üteme. A Capslock billentyű használata. Gyakori billentyűkombinációk	A sérülés specifikus megsegítő eszközök kontrollja
26.	Új betű: O Betűkapcsolatok írása – ritmusra Figyelemfejlesztő gyakorlat Helyesírási gyakorlat Mondatgyakorlat	Billentyűkombinációk	Differenciált feladat végzés
27.	Új betű: Á Betűkapcsolatok írása – ritmusra Figyelemfejlesztő gyakorlat Helyesírási gyakorlat Mondatgyakorlat	Billentyűkombinációk	Differenciált feladat végzés

28.	Új betű: G Betűkapcsolási gyakorlatok írása – ritmusra Mondatgyakorlat	Kisegítő lehetőségek: Beragadó billentyűk Billentyűszűrés Állapotjelző hangok Nagyító Képernyőbillentyűzet Billentyűzetegér használata	Differenciált feladat végzés
29.	Új betű: E Betűkapcsolási gyakorlatok írása – ritmusra Figyelemfejlesztő gyakorlat Helyesírási gyakorlat Hosszú szavak Mondatgyakorlat	A kisegítő lehetőségek billentyűparancsai	Differenciált feladat végzés
30.	Tízperces teljesítménymérés másolással		Differenciált feladat végzés
31.	Új betű: U Betűkapcsolási gyakorlatok írása – ritmusra Figyelemfejlesztő gyakorlat Helyesírási gyakorlat Hosszú szavak Mondatgyakorlat	A számítógép felépítése: alapgép	Differenciált feladat végzés
32.	Új betű: P Betűkapcsolási gyakorlatok írása – ritmusra Figyelemfejlesztő gyakorlat Helyesírási gyakorlat Hosszú szavak Mondatgyakorlat	Alaplap	Differenciált feladat végzés
33.	Új betű: T Betűkapcsolási gyakorlatok írása – ritmusra Figyelemfejlesztő gyakorlat Helyesírási gyakorlat Mondatgyakorlat	Processzor	Differenciált feladat végzés
34.	Új betű: N Betűkapcsolási gyakorlatok írása – ritmusra Figyelemfejlesztő gyakorlat Helyesírási gyakorlat	Háttértárak, hordozható háttértárak	Differenciált feladat végzés

	Mondatgyakorlat		
35.	Tízperces teljesítménymérés másolással		Differenciált feladat végzés
36.	Új betű: C Betűkapcsolási gyakorlatok írása – ritmusra Figyelemfejlesztő gyakorlat Helyesírási gyakorlat Hosszú szavak Mondatgyakorlat	A képernyő fő részei: asztal, tálca	Differenciált feladat végzés A sérülés specifikus megsegítő eszközök kontrollja
37.	Új betű: H Betűkapcsolási gyakorlatok írása – ritmusra Figyelemfejlesztő gyakorlat Helyesírási gyakorlat Hosszú szavak Mondatgyakorlat	A számítógép működési elve: kettes számrendszer: Gottfried Wilhelm Leibniz	Differenciált feladat végzés
38.	Új betű: Ö Betűkapcsolási gyakorlatok írása – ritmusra Figyelemfejlesztő gyakorlat Helyesírási gyakorlat Hosszú szavak Mondatgyakorlat	Az információtárolás egysége: 8 bitből álló bájt (byte)	Differenciált feladat végzés
39.	Új betű: Y Betűkapcsolási gyakorlatok írása – ritmusra Figyelemfejlesztő gyakorlat Helyesírási gyakorlat Hosszú szavak Mondatgyakorlat	Bemeneti-, kimeneti perifériák	Differenciált feladat végzés
40.	Új betű: B Betűkapcsolási gyakorlatok írása – ritmusra Figyelemfejlesztő gyakorlat Helyesírási gyakorlat Hosszú szavak Mondatgyakorlat	Operációs rendszerek, programok	Differenciált feladat végzés

41.	Tízperces teljesítménymérés másolással		Differenciált feladat végzés
42.	Új betű: Ü Betűkapcsolási gyakorlatok írása – ritmusra, idegen szavak Mondatgyakorlat	Ismétlés: a billentyűzet (elsődleges beviteli eszköz) felosztása	Differenciált feladat végzés
43.	Új betű: Q Betűkapcsolási gyakorlatok írása – ritmusra, idegen szavak Mondatgyakorlat	Írásra szolgáló (alfanumerikus) billentyűk: betű, szám, írásjel, szimbólum	Differenciált feladat végzés
44.	Új betű: X Betűkapcsolási gyakorlatok írása – ritmusra, idegen szavak Mondatgyakorlat	Vezérlőbillentyűk: Control, Alt, Windows, Escape, AltGr, Print Screen, ScrollLock, PauseBreak,	A sérülés specifikus írásmód kontrollja Differenciált feladat végzés
45.	Új betű: W Betűkapcsolási gyakorlatok írása – ritmusra Figyelemfejlesztő gyakorlat Helyesírási gyakorlat Hosszú szavak Mondatgyakorlat	Funkcióbillentyűk (F1-F12) Parancsokat adhatunk velük. Jelentésük az éppen használt programtól függ.	Differenciált feladat végzés
46.	Új betű: Z Betűkapcsolási gyakorlatok írása – ritmusra Figyelemfejlesztő gyakorlat Helyesírási gyakorlatok Hosszú szavak Mondatgyakorlat	Navigációs billentyűk: Home, End, PageUp, PageDown, Delete, Insert.	Differenciált feladat végzés
47.	Új betű: Ö Betűkapcsolási gyakorlatok írása – ritmusra Szógyakorlatok Helyesírási gyakorlat Figyelemfejlesztő gyakorlat Mondatgyakorlatok	Numerikus billentyűzet: a számok beírását és alapszámok elvégzését teszi lehetővé. Működését zöld jelzőfény mutatja.	Differenciált feladat végzés
48.	Új betű: Ú Betűkapcsolási	Speciális billentyűk: Shift: a nagybetűk és a számok fölötti jelek eléréséhez	Differenciált feladat végzés

	gyakorlatok írása – ritmusra Figyelemfejlesztő gyakorlat Helyesírási gyakorlat Összetett szavak		
49.	Új betű: Ó Betűkapcsolási gyakorlatok írása – ritmusra Figyelemfejlesztő gyakorlat Helyesírási gyakorlat Összetett szavak Hosszú szavak	Tabulátor: az egymás alatt elhelyezkedő oszlopok létrehozására szolgál.	Differenciált feladat végzés
50.	Új betű: Í Betűkapcsolatok írása – ritmusra Helyesírási gyakorlat	Space: kihagy egy üres helyet a szöveg gépelésekor	Differenciált feladat végzés
51.	Ismétlő szógyakorlatok diktálásra írással	Backspace: a kurzortól balra lévő karakter törlésére szolgál.	Differenciált feladat végzés
52.	Szógyakorlatok, mondatgyakorlatok az eddig tanult betűkkel	PageUp: lapozni lehet vele a képernyőn felfelé. Page Down: lapozni lehet vele a képernyőn lefelé.	Differenciált feladat végzés
53.	Szógyakorlatok, mondatgyakorlatok az eddig tanult betűkkel	Nyilak: a megjelölt irányba mozgatják a kurzort (csak a szöveget tartalmazó területen)	Differenciált feladat végzés
54.	Szólások, közmondások írása diktálásra	Print Screen: a képernyő tartalmát (képét) a nyomtatóra (vagy a vágólapra) küldi	
55.	Helyesírási gyakorlat: kiejtés szerinti írásmóddal írott szavaink	ScrollLock: kapcsolóként üzemelő billentyű, nincs általános funkciója	Differenciált feladat végzés
56.	Helyesírási gyakorlat: szóelemző írásmóddal írott szavaink	PauseBreak: az elindított művelet végrehajtásának szüneteltetését, ill. megszakítását eredményezi. A számítógép megszakítja az adott program futtatását egy újabb billentyű megnyomásáig.	Differenciált feladat végzés
57.	Helyesírási gyakorlat: hagyományos írásmód szerint írott szavaink	Általános billentyűparancsok: Ctrl+C=Másolás Ctrl+X=Kivágás Ctrl+V=Beillesztés	Differenciált feladat végzés

		Ctrl+Z=Visszavonás DELETE=Törlés	
58.	Helyesírási gyakorlat: egyszerűsítő írásmóddal írott szavaink	Gyakori billentyűkombinációk: Ctrl+L: balra igazítás Ctrl+E=középre zárás Ctrl+R=jobbra zárás Ctrl+J=sorkizárt	Differenciált feladat végzés
59.	Helyesírási gyakorlat: rövid magánhangzós szavak	Billentyűkombinációk Win+E=Windows Explorer megnyitása Win+F=Keresés Windowsban Win+M=Asztal megjelenítése Ctrl+P=Nyomtatás	Differenciált feladat végzés
60.	Helyesírási gyakorlat: hosszú magánhangzós szavak	Billentyűkombinációk Ctrl+F=Keresés Ctrl+T=Új lap (például:MozillaFirefoxnál) Ctrl+Esc vagy Win= Start menü	Differenciált feladat végzés
61.	Mondatgyakorlatok Betűkettőzések Hosszú szavak	Ctrl+"'"=Nagyítás Ctrl+"-,"=Kicsinyítés Print Screen=A képernyő lefényképezése	Differenciált feladat végzés
62.	Mondatgyakorlatok Hosszú magánhangzós szavak	Kisegítő lehetőségek, a számítógép használatának megkönnyítése Beragadó billentyűk	Differenciált feladat végzés
63.	Gyakorlás: a tulajdonnevek írása	Billentyűszűrés	Differenciált feladat végzés
64.	Gyakorlás: a tulajdonnevek írása	Állapotjelző hangok	Differenciált feladat végzés
65.	Ujjtechnikai gyakorlatok – ritmusra írás Helyesírási gyakorlat	Nagyító használata	Differenciált feladat végzés
66.	Gyakori szavak, gyakori toldalékok	Képernyőbillentyűzet	Differenciált feladat végzés
67.	A teljesítménymérések előkészítése: mondatgyakorlatok időre (10 perc) írása - másolással	Billentyűzetegér	Differenciált feladat végzés
68.	A teljesítménymérések előkészítése: mondatgyakorlatok időre (10 perc) írása - diktálásra	Billentyűkombinációk – a kisegítő lehetőségekben - kopogtatóval és egy kéz egy ujjal írónak	Differenciált feladat végzés

69.	Teljesítménymérés: tízperces kézírás - másolással	Belépés: Ablak-L (Legutóbbi dokumentum) Enter – Kurzor – Enter Új dokumentum: Ctrl+N Bezárás: Ctrl+W Kilépés: Alt+F4	
70.	Teljesítménymérés: tízperces másolás – gépi írással		Differenciált feladat végzés
71.	Teljesítménymérés: tízperces diktálásra írással		
72.	Gépírásversenly – tízperces másolásra írással	Ismétlés: a számítógép működési elve A billentyűzet felosztása	A sérülés specifikus írásmód és megsegítő eszközök kontrollja
73.	Helyesírási verseny: tízperces diktálásra írással	Ismétlés: billentyűkombinációk	
74.	Az éves munka értékelése tanulónként. Feladatok a következő tanévre		

**XI.2. Számítógépes írás
(Finommotorika fejlesztéssel)
Alternatív kommunikáció II.**

Óra száma	Tananyag	Új fogalmak	A gépi íráshoz szükséges helyes mozgásminták, mozgási képességek, tartási formák kialakítása
1.	A tanév anyagának ismertetése. Balesetvédelem.	Ismétlés: informatikai alapfogalmak	A helyes testtartás kialakítása diagnózishoz, ill. mozgásállapothoz igazítva
2.	Teljesítménymérés: tízperces másolás kézírás, gépi írás		Az előző tanévben kialakított sérülés specifikus írásmód kontrollja
3.	Teljesítménymérés: tízperces gépi írás diktálásra írással		
4.	Új írásjel: a kötőjel Betűkapcsolási	Hardware Software	A helyes testtartás önálló felvétele és megtartása

	gyakorlatok – ritmusra Elvásztási gyakorlatok Kötőjeles szavak Mondatgyakorlatok	Írásszabályok Nagykötőjel	
5.	Arab számok: 1 Számkapcsolatok írása – ritmusra Mondatgyakorlatok	Arab számok A számtani műveletek jelei előtt és után közt ütünk!	Reflex gátló helyzetek kialakítása
6.	A páratlan számok: 3 Számkapcsolatok írása – ritmusra Mondatgyakorlatok	Ismétlés: billentyűkombinációk kopogtatóval és egy kéz egy ujjal írónak Belépés: Ablak – L (legutóbbi dokumentum) Új dokumentum: Ctrl+N Dokumentum mentése: Ctrl+S Bezárás: Ctrl+W	A reflex gátló ülés módok alkalmazása
7.	A páratlan számok: 5 Számkapcsolatok írása – ritmusra Mondatgyakorlatok	Kilépés: Alt+F4 Félkövér: Ctrl+B Dőlt: Ctrl+I Aláhúzás: Ctrl+U Betűméret: Ctrl+Shift+P Balra zárt: Ctrl+L Középre zárt: Ctrl+E Jobbra zárt: Ctrl+R	A kezek-, írókéz-, ujj-, csontk mozgásainak kialakítása
8.	A páratlan számok: 7 Számkapcsolatok írása – ritmusra Mondatgyakorlatok	Kijelölés: Shift+a kurzort mozgató billentyű Mindent kijelöl: Ctrl+A Másolás: a másolni kívánt szövegrész kijelölése, utána Ctrl+C	A leütés erejének előkészítése ritmusos, célirányos mozgásgyakorlatokkal
9.	A páratlan számok: 9 Számkapcsolatok írása – ritmusra Mondatgyakorlatok	Beillesztés: Ctrl+V Kivágás: Ctrl+X (azután beillesztés a kívánt helyre: Ctrl+V)	Adaptációs készség a gépi írásos feladatok megoldásához
10.	A páros számok: 0 Számkapcsolatok írása – ritmusra Mondatgyakorlatok	Ugrás a dokumentum elejére: Ctrl+Home Ugrás a dokumentum végére: Ctrl+End	A vizuo-motoros koordináció, a gépi íráshoz szükséges célzó mozgások kialakítása
11.	A páros számok: 2 Számkapcsolatok írása – ritmusra Mondatgyakorlatok	Ugrás a szó elejére: Ctrl+ balra mozgató kurzormozgató billentyű	A precíziós fogás kialakítása, erősítése
12.	A páros számok: 4 Számkapcsolatok írása – ritmusra Mondatgyakorlatok	Ugrás a szó végére: Ctrl+jobbra mozgató kurzormozgató billentyű	A két kéz koordinált munkára alkalmassá tétele

13.	A páros számok: 6 Számkapcsolatok írása – ritmusra Mondatgyakorlatok	Ugrás a bekezdés elejére: Ctrl+felfelé mozgató kurzormozgató billentyű	A precíziós fogás folyamatos ellenőrzése
14.	A páros számok: 8 Számkapcsolatok írása – ritmusra Mondatgyakorlatok	Ugrás a bekezdés végére: Ctrl+lefelé mozgató kurzormozgató billentyű	
15.	A számok írásának gyakorlása Mondatgyakorlatok	! (felkiáltójel) Shift+4	
16.	Teljesítménymérés: tízperces másolás		
17.	Új betű: Ű Betűkapcsolási gyakorlatok írása – ritmusra Helyesírási gyakorlat Mondatgyakorlatok	? (kérdőjel) Shift++, @ (kukacjel) Alt Gr+V	
18.	Új írásjel: ? (kérdőjel) Betűkapcsolási gyakorlatok írása – ritmusra Mondatgyakorlatok	Írásjelek Az írásjeleket a magyar helyesírás szabályai szerint használjuk a számítógépen, figyelembe véve a gépirás és a nyomda írásszabályait is. A mondatokat záró írásjelek	
19.	Új írásjel: : (kettőspont) Betűkapcsolási gyakorlatok írása – ritmusra Mondatgyakorlatok	A tagmondatok közötti írásjelek	
20.	Új írásjel: _ (aláhúzójel) Betűkapcsolási gyakorlatok írása – ritmusra Mondatgyakorlatok		
21.	Új írásjel: „ (idézőjel) Betűkapcsolási gyakorlatok írása – ritmusra Mondatgyakorlatok	„Tapadnak” a szóhoz az idézőjelek és a zárójelek	
22.	Teljesítménymérés: tízperces másolás		
23.	Új írásjel: + (összeadás jele) Betűkapcsolási gyakorlatok írása – ritmusra Mondatgyakorlatok	A számtani műveletek jelei előtt és után közt ütünk	

24.	Új írásjel: ! (felkiáltójel) Betűkapcsolási gyakorlatok írása – ritmusra Mondatgyakorlatok	Köz nélkül követi a mondat utolsó szavát!	
25.	Új írásjel: % (százalékjel) Betűkapcsolási gyakorlatok írása – ritmusra Mondatgyakorlatok	Néhány jelet szavak helyett használunk: a százalék szó számjegy után a %, a paragrafus vagy szakasz a §, az és szó – elsősorban cégnevekben – az & (et(jellel fejezhető ki.	
26.	Új írásjel: a / (ferde törtvonal) Betűkapcsolási gyakorlatok írása – ritmusra Mondatgyakorlatok	Ferde törtvonalat használunk azokban a szókapcsolatokban, amelyet a „per” szóval fejezünk ki (km/óra). Se eléje, se utána nem teszünk közt.	
27.	Új írásjel: = (egyenlőségjel) Betűkapcsolási gyakorlatok írása – ritmusra Mondatgyakorlatok	A számtani műveletek jelei előtt és után közt ütünk!	
28.	Teljesítménymérés: tízperces másolás		
29.	Új írásjelek: ( ) (kezdő zárójel, befejező zárójel) Betűkapcsolási gyakorlatok írása – ritmusra Mondatgyakorlatok	Tapadnak a szóhoz! Ne üssünk közt!	
30.	Új írásjel: ; (pontosvessző) Betűkapcsolási gyakorlatok írása – ritmusra Mondatgyakorlatok	Tagmondatok közötti írásjel. Előtte nem ütünk közt, utána igen.	
31.	Az írásjelek gyakorlása másolással	Ismétlés: az írásjelekről	
32.	Az írásjelek gyakorlása – diktálásra írással	Ismétlés: a mondatokat záró írásjelek, a tagmondatok közötti írásjelek, a szövegbe ékelődést jelző írásjelek, szót helyettesítő jelek, egyéb jelek	
33.	Új írásjel: -- Nagykötőjel	A kötőjelnél kétszer hosszabb, vízszintes vonal. A	

	Szó- és írásjelkapcsolatok	gondolatjelet írásban az különbözteti meg a kötőjeltől, hogy előtte szóköz van, és szóköz vagy írásjel következik utána.	
34.	Új írásjel: ' (apoztróf) Szó- és írásjelkapcsolatok	Shift+' aposztróf (az l-es szám billentyűjén) Az aposztróf vagy hiányjel (') a szórészek, betűk elhagyását jelölő írásjel.	
35.	Új írásjel: & (et – és – jel) Szó- és írásjelkapcsolatok	Az et jel, és jel, az „és” kötőszót jelöli Alkalmazása: AltGr+& et jel (a C alfanumerikus billentyűn található)	
36.	Új írásjel: * (csillagjel) vagy aszteriszk Szó- és írásjelkapcsolatok, mondatgyakorlatok	AltGr+* (a kötőjel alfanumerikus billentyűn található)	
37.	Új írásjel: @ (kukac) Betű- és írásjelkapcsolatok	Alkalmazása: AltGr+@ (a V alfanumerikus billentyűn található)	
38.	Új írásjel: § (paragrafus jele) A SubScriptum két kezdőbetűjéből keletkezett	Alkalmazása: Shift+S (a 0 alfanumerikus billentyűn található: Shift+0)	
39.	A római számok írása – l-től MM-ig (egyől kétezerig) Mondatgyakorlatok	. A római számokat a megfelelő nagybetűkkel írjuk. (CapsLock) Visszaszorulóban van!	
40.	Mozaikszók írása, mondatgyakorlatok	A tulajdonnévi magyar és idegen betűszók minden betűjét nagybetűvel írjuk! Sem az alkotóelemei közé, sem a végére nem teszünk pontot!	
41.	A számok helyesírása Számkapcsolatok írása – ritmusra Helyesírási gyakorlatok, mondatgyakorlatok	A számokat kétezerig egybeírjuk. Kétezren felül hármas csoportokba tagolva, kötőjellel írjuk.	
42.	A rövidítések írása - másolással	A rövidítések egy része után pontot teszünk, a pont után pedig közt ütünk. Ha toldalék járul hozzájuk, azt a ponthoz köz nélkül, kötőjellel kapcsoljuk!	

43.	A keltezés	A keltezésben az évszámot arab számmal írjuk, utána pontot teszünk. A hónap nevét betűvel kiírjuk, esetleg rövidítjük. Jelölhetjük római számmal is, arab számmal is. A napot mindig arab számmal írjuk, utána pontot teszünk. Terjedőben van a csak arab számokból álló, pontokkal vagy kötőjelekkel tagolt forma is.	
44.	Gyakorló óra: a keltezés írása		
45.	Összefoglalás: írásszabály-gyakorlatok - másolással		
46.	Ismétlés: mondatgyakorlatok számokkal és különböző írásjelekkel		
47.	Ismétlés: a rövidítések, mozaikszók és a keltezés írása		
48.	Teljesítménymérés: tízperces kézírás		
49.	Teljesítménymérés: tízperces gépi írás másolással		
50.	Teljesítménymérés: tízperces gépírás diktálásra írással		
51.	Másolási gyakorlat: a magyar ábécé betűi. Rövid magánhangzós szavak, hosszú magánhangzós szavak		
52.	Helyesírási gyakorlat: kiejtés szerinti írásmóddal írott szavaink		
53.	Helyesírási gyakorlat: szóelemző írásmóddal írott szavaink		
54.	Helyesírási gyakorlat: hagyományos írásmód szerint írott szavaink		
55.	Helyesírási gyakorlat: egyszerűsítő írásmóddal írott szavaink		

56.	Az éves munka értékelése az egyéni és csoportos teljesítmény tükrében		Az egyéni írásmód kontrollja; az esetleges változtatás lehetőségével

XI.3. Számítógépes írás (Finommotorika fejlesztéssel) Alternatív kommunikáció III.

Óra száma	Tananyag	Új fogalmak	A gépi íráshoz szükséges helyes mozgásminták, mozgási képességek kialakítása
1.	A tanév anyagának ismertetése, balesetvédelem	A siker benned van, csak felszínre kell hoznod!	A tanulók diagnózisához, mozgásállapotához igazodó helyes test-, kar-, kéztartás kialakítása
2.	Teljesítménymérés: tízperces kézírás, gépi írás: másolással	Ismétlés: a legalapvetőbb informatikai alapfogalmak	A helyes testtartás önálló felvételének és megtartásának megtanítása
3.	Teljesítménymérés: tízperces gépi írás diktálásra írással		A felső végtag mozgásainak leválasztása a fej- és törzs mozgásairól (kóros mozgásminták leépítése)
4.	Ujjtechnikai gyakorlat – ritmusra írás Figyelemfejlesztő gyakorlat A tulajdonnevek írásának gyakorlása	Ismétlés: a billentyűzet felosztása	Reflex gátló ülémódok alkalmazása
5.	Alapsor-gyakorlat Közmondások, szólások Szóláshasonlatok Diktálásra írás	Ismétlés: a billentyűzet felosztása	A leütés erejének előkészítése ritmusos, célirányos mozgásgyakorlatokkal
6.	Másolási gyakorlat: Toldi nagy ereje	Speciális billentyűk	
7.	Ismétlés: az írásszabályok A kötőjel és nagykötőjel írása Szót helyettesítő jelek írása mondatokban Egyéb jelek írása folyamatos szövegben	Gyakori billentyűkombinációk	A koordinatív mozgások kialakításával fegyelmezettségre, a mozgások feletti uralomra, kiegyensúlyozottságra való felkészítés
8.	Ismétlés: Rövidítések mozaikszók	Gyakori billentyűkombinációk	

9.	Ismétlés: a számok írása, a keltezés	Kisegítő lehetőségek: beragadó billentyűk	A komplex mozgás összerendezése (uralom a törzs és a végtagok felett)
10.	Ujjtechnikai gyakorlat Helyesírási gyakorlat Másolási gyakorlat	Kisegítő lehetőségek: billentyűszűrés	
11.	Ujjtechnikai gyakorlat Nagy ugrások Jobbkezes Helyesírási gyakorlat Közmondások	Kisegítő lehetőségek: állapotjelző hangok	A precíziós mozgás folyamatos erősítése
12.	Ujjtechnikai gyakorlat Betűkettőzések Helyesírási gyakorlat Mondatok írása - másolással	Kisegítő lehetőségek: nagyító	
13.	Gyakori szavak – gyakori toldalékok Különleges másolási feladat	Kisegítő lehetőségek: képernyőbillentyűzet	
14.	Készségfejlesztő (az írás sebességét fokozó) gyakorlatok A – betűvel Betűkapcsolási gyakorlatok ritmusra írással Betűkettőzések Idegen Szavak Mondatgyakorlatok Figyelemfejlesztő gyakorlat Gyakori szavak, gyakori toldalékok	Kisegítő lehetőségek: billentyűzetegér	
15.	A levelezés története Készségfejlesztő (az írás sebességét fokozó) gyakorlatok Á – betűvel Betűkapcsolási gyakorlatok ritmusra írással Betűkettőzések Idegen szavak Mondatgyakorlatok Figyelemfejlesztő gyakorlat Nagy ugrások Helyesírási gyakorlat Balkezes szavak Jobbkezes szavak	A levél fogalma, E-mail A kisegítő lehetőségek billentyűparancsai	
16.	A levél típusai		

	Készségfejlesztő (az írás sebességét fokozó) gyakorlatok B – betűvel Betűkapcsolási gyakorlatok ritmusra írással Betűkettőzések Idegen szavak Mondatgyakorlatok Figyelemfejlesztő gyakorlat Hosszú szavak Szógyakorlatok Helyesírási gyakorlat		
17.	Teljesítménymérés: tízperces másolással		
18.	Petőfi Sándor levele Arany Jánoshoz Készségfejlesztő (az írás sebességét fokozó) gyakorlatok C – betűvel Betűkapcsolási gyakorlatok ritmusra írással Betűkettőzések Idegen szavak Hosszú szavak Figyelemfejlesztő összpontosítás Gyakori szavak, gyakori toldalékok Figyelemfejlesztő gyakorlat Karinthy Ferenc: Téma és variációk	Kisegítő lehetőségek Nagyító	
19.	Postai nyomtatványok Készségfejlesztő (az írás sebességét fokozó) gyakorlatok D – betűvel Betűkapcsolási gyakorlatok ritmusra írással Betűkettőzések Idegen szavak Helyesírási gyakorlat Hosszú szavak Figyelemfejlesztő gyakorlat	A nyomtatvány kitöltő program használata Boríték kitöltő program Kisegítő lehetőségek Képernyő billentyűzet	

	Másolási gyakorlat Pákolitz István: Medárd		
20.	Postai nyomtatványok Készségfejlesztő (az írás sebességét fokozó) gyakorlatok E – betűvel Betűkapcsolási gyakorlatok ritmusra írással Betűkettőzések Idegen szavak Balkezes szavak Hosszú szavak Helyesírási gyakorlat Mondatgyakorlatok Móricz Zsigmond: Kinn a pusztán (részlet)	A nyomtatvány kitöltő program használata Normál sárga és rózsaszín csekk, csomagszállító kitöltése Kisegítő lehetőségek Billentyűzetegér	
21.	Postai nyomtatványok Készségfejlesztő (az írás sebességét fokozó) gyakorlatok É – betűvel Betűkapcsolási gyakorlatok ritmusra írással Betűkettőzések Helyesírási gyakorlat Hosszú szavak Másolási gyakorlat Mondatgyakorlatok Kiemelés vastag betűs írással	A nyomtatvány kitöltő program használata Különleges szolgáltatások A tértivevény Ajánlott küldemény A kisegítő lehetőségek billentyűparancsai	
22.	Készségfejlesztő (az írás sebességét fokozó) gyakorlatok F – betűvel Betűkapcsolási gyakorlatok ritmusra írással Betűkettőzések Idegen szavak Helyesírási gyakorlat Hosszú szavak	A kisegítő lehetőségek billentyűparancsai	
23.	Teljesítménymérés: tízperces másolási gyakorlat		

24.	Készségfejlesztő (az írás sebességét fokozó) gyakorlatok G – betűvel Betűkapcsolási gyakorlatok ritmusra írással Betűkettőzések Idegen szavak Hosszú szavak Helyesírási gyakorlat Figyelemfejlesztő gyakorlat (szavakkal) Figyelemfejlesztő gyakorlat (mondatokkal)	Ismétlés: az írásjeleket a magyar helyesírás szabályai szerint használjuk a számítógépen is.	
25.	Készségfejlesztő (az írás sebességét fokozó) gyakorlatok H – betűvel Betűkapcsolási gyakorlatok ritmusra írással Betűkettőzések Idegen szavak Helyesírási gyakorlat Hosszú szavak Mondatgyakorlatok dőlt betűs kiemeléssel		
26.	Készségfejlesztő (az írás sebességét fokozó) gyakorlatok I – betűvel Betűkapcsolási gyakorlatok ritmusra írással Betűkettőzések Idegen szavak Hosszú szavak Helyesírási gyakorlat Másolási gyakorlat Radnóti Miklós: Éjszaka Szilágyi Domokos: Tavaszodik (részlet)		
27.	Készségfejlesztő (az írás sebességét fokozó) gyakorlatok Í – betűvel Betűkapcsolási gyakorlatok ritmusra írással Helyesírási gyakorlat Mondatgyakorlatok (kiemelés: aláhúzással)		

28.	Készségfejlesztő (az írás sebességét fokozó) gyakorlatok J – betűvel Betűkapcsolási gyakorlatok ritmusra írással Betűkettőzések Idegen szavak Figyelemfejlesztő gyakorlat Helyesírási gyakorlat Másolási gyakorlat Miért kísérik sirályok a balatoni hajókat?		
29.	Készségfejlesztő (az írás sebességét fokozó) gyakorlatok K – betűvel Betűkapcsolási gyakorlatok ritmusra írással Betűkettőzések Idegen szavak Helyesírási gyakorlat Hosszú szavak Másolási gyakorlat: szólásmondások		
30.	Készségfejlesztő (az írás sebességét fokozó) gyakorlatok L – betűvel Betűkapcsolási gyakorlatok ritmusra írással Betűkettőzések Idegen szavak Helyesírási gyakorlat Hosszú szavak Másolási gyakorlat (vastag betűs kiemeléssel) Lovas nép voltunk		A diagnózishoz, ill. mozgásállapothoz igazodó helyes testtartás folyamatos ellenőrzése, korrigálása.
31.	Készségfejlesztő (az írás sebességét fokozó) gyakorlatok M – betűvel Betűkapcsolási gyakorlatok ritmusra írással Betűkettőzések Idegen szavak Figyelemfejlesztő gyakorlat Helyesírási gyakorlat Hosszú szavak		

	Másolási gyakorlat (kiemelés aláhúzással)		
32.	Helyesírási gyakorlat: kiejtés szerinti írásmóddal írott szavaink, Szóelemző írásmóddal írott szavaink		A sérülés specifikus írásmód kontrollja
33.	Helyesírási gyakorlat: hagyományos írásmód szerint írott szavaink, Egyszerűsítő írásmóddal írott szavaink		
34.	Teljesítménymérés: tízperces kézírás, Tízperces másolás		
35.	Teljesítménymérés: tízperces diktálásra írás		
36.	Gépírásversenly – tízperces másolással		
37.	A tanévben végzett munka értékelése – a csoport és az egyén munkájának tükrében		